

**ΧΩΡΟΙ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ:
ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΓΚΛΕΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΠΟΙΗΣΗ**

εργωνεξυβριση

περιεχόμενα:

για τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με τους χώρους κράτησης.....	3
εννοιολογικά.....	3
1/μεταναστευτικές πολιτικές και ο συνοριακός χώρος.....	5
1.1/ εκτίμηση της μεταναστευτικής πολιτικής στην Ελλάδα και την Ευρώπη.....	5
1.2/ ο χώρος των συνόρων.....	7
1.2.1/ καθεστώς και μορφή.....	7
1.2.2/ χώροι κράτησης μεταναστών: μια συνοριακή δομή.....	8
2/ χώροι κράτησης μεταναστών.....	10
2.1/ νομικό πλαίσιο και διαδικασία.....	10
2.2/ δίκτυο χώρων διοικητικής κράτησης μεταναστών.....	11
2.2.1/“ανάγνωση” του εν λόγω δικτύου.....	17
2.3/ σχέση με κοντινούς οικισμούς ή πόλεις.....	19
2.4/ τύποι χώρων.....	24
2.5/ συνθήκες κράτησης και αποτίμησή τους-ανάδειξη των τεχνικών εγκλεισμού και υποκειμενοποίησης.....	25
2.5.1/ υλικότητα - περίζωση του ανθρώπινου σώματος.....	25
2.5.2/ δικαιο-πολιτικό κενό.....	32
2.5.3/ κέντρα διοικητικής κράτησης μεταναστών: η επέκταση του δικτύου των φυλακών.....	34
3/ μετανάστης-πρώην έγκλειστος σε χώρο κράτησης.....	38
3.1/ υποκειμενοποίηση.....	38
4/ μετανάστης-μη πολίτης: Η ιδιόμορφη ελευθερία του υποκειμένου ή η αστοχία της υποκειμενοποίησης.....	39
4.1/ η ελευθερία εκείνου που αποποιείται την κοινωνική και τη δικαιοπολιτική του θέση.....	39
4.2/ η ανεπάρκεια της διαχείρισης και η αστοχία της υποκειμενοποίησης.....	40
παράρτημα α: περιγραφή χώρων κράτησης από πρόσφυγες-πρώην κρατούμενους και από υπαλλήλους Μ.Κ.Ο.....	42
παράρτημα β: πίνακες πρωτογενών πληροφοριών παραρτημάτων α και γ.....	63
παράρτημα γ: περιγραφές χώρων κράτησης από άλλες πηγές.....	69
πηγές.....	82

Εισαγωγικά:

ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

Οι πληροφορίες οι σχετικές με τους χώρους κράτησης προέρχονται από τα βιώματα προσφύγων-πρώην κρατουμένων, που βρέθηκαν σε διαφορετικές περιόδους σε χώρους κράτησης ανά την Ελλάδα. Ερωτήσεις για τους χώρους αυτούς υποβλήθηκαν και σε υπαλλήλους διαφόρων οργανώσεων, όπως του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες (Ε.Σ.Π. ή GCR). Επιπλέον στοιχεία για τους χώρους κράτησης και τις συνθήκες που επικρατούν σε αυτούς συλλέχθηκαν από εκθέσεις οργανώσεων και οργανισμών, δημοσιεύματα του τύπου και ιστοσελίδων ενημέρωσης, κείμενα σπουδαστικών εργασιών κλπ. Η πρωτογενής πληροφορία που προέρχεται από τις περιγραφές των προσφύγων παρατίθεται στο παράρτημα (α) με τη μορφή κειμένου και σκίτσων, ενώ εκείνη από τις υπόλοιπες πηγές συνοψίζεται σε πίνακες στο κυρίως κείμενο και στο παράρτημα (β). Στο τρίτο παράρτημα (γ) βρίσκονται αυτούσιες κάποιες περιγραφές χώρων και των συνθηκών τους, χωρισμένες κατά θεματολογία. Τα παραρτήματα αποσκοπούν στο σχηματισμό της εικόνας των χώρων κράτησης σύμφωνα πάντα με τις πληροφορίες που κατέστη δυνατό να συλλεχθούν.

Η ανυπαρξία αυτοψιών έγκειται στη μεν περίπτωση των συνοριακών χώρων κράτησης (φυλακών, αμιγώς χώρων διοικητικής κράτησης μεταναστών χωρίς έγγραφα και άλλων εγκαταστάσεων όπως στρατώνες) καταρχήν στην απόστασή τους από κατοικημένες περιοχές και μέσα μαζικής μεταφοράς, στη δε περίπτωση των φυλακών, των Γενικών Αστυνομικών Διευθύνσεων και του Τμήματος Αλλοδαπών Αττικής στα υψηλά μέτρα ασφαλείας, που προϋποθέτουν μακρόχρονη γραφειοκρατικές διαδικασίες με αμφίβολο αποτέλεσμα. Σε κάθε περίπτωση πάντως, οι αρμόδιοι φορείς (Υπ. Ξωτερικών Δημ. Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Διοίκηση του Τμήματος Αλλοδαπών Αττικής κλπ) έδειξαν τουλάχιστον απροθυμία, κάθε φορά που επιχειρήθηκε η εξασφάλιση εισόδου σε χώρο κράτησης. Αυτό επιβεβαιώνεται και από εργαζόμενους σε αυτούς τους χώρους που ρωτήθηκαν σχετικά. Στο παράρτημα (γ) επιβεβαιώνεται η δυσκολία πρόσβασης σε τέτοιου είδους εγκαταστάσεις και από υπαλλήλους καθεστωτικών φορέων.

Αδύνατη φάνηκε και η νομότυπη αναζήτηση κατόψεων ή η εξωτερική λήψη φωτογραφιών των χώρων. Χαρακτηριστική είναι η προσαγωγή και τρίωρη κράτηση ατόμου που αποπειράθηκε να φωτογραφήσει φανερά το Αλλοδαπών από την Π. Ράλλη για τους σκοπούς αυτού του κειμένου.

Επίσης, λόγω γνωστής "αδιαφάνειας" της λειτουργίας του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και άλλων αρμόδιων φορέων δεν κατέστη δυνατό να εντοπιστούν οι ουσιαστικές διαφορές στις αρμοδιότητες των τμημάτων συνοριακής φύλαξης και των συνοριακών φυλακών (αν αυτές υπάρχουν) ούτε να επιβεβαιωθεί η περίπτωση να διεκπεραιώνουν αρμοδιότητες συνοριακής φύλαξης τα εκάστοτε Α.Τ. των παραμεθόριων περιοχών (και να καθοριστεί συγκεκριμένα ποια είναι αυτά). Έτσι, για παράδειγμα, το Τμήμα Συνοριακής Φύλαξης Διδυμοτείχου, μπορεί να είναι ένα Α.Τ. που στεγάζει την υπηρεσία συνοριακής φύλαξης της περιοχής, μπορεί να είναι ένα, ανεξάρτητο από τη λειτουργία της αστυνομίας πόλης, τμήμα που ασχολείται αποκλειστικά με ζητήματα συνοριακής φύλαξης ή μπορεί να είναι και ένα Α.Τ. που διεκπεραιώνει και διαδικασίες φύλαξης συνόρων, τυπικά ή όχι.

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΑ

Χάρην εννοιολογικής σαφήνειας, εισάγονται στο σημείο αυτό, συνοπτικά, οι ορισμοί κάποιων βασικών εννοιών που αναφέρονται στη συνέχεια. Δεδομένο είναι ότι τα άτομα που βρίσκονται μέσα σε χώρους κράτησης είναι αιτούντες άσυλο και μετανάστες. Μετανάστες, σύμφωνα με το γενικό ορισμό¹, είναι οι υπήκοοι κρατών εκτός Ε.Ε. που έχουν εισέλθει νόμιμα ή παράνομα στην Ελλάδα με σκοπό την εγκατάσταση και την ανεύρεση προσωρινής ή μόνιμης εργασίας. Στους χώρους αυτούς κρατούνται όσοι μετανάστες εισήλθαν παράνομα στην Ελλάδα και συνελήφθησαν από τις αρχές. Ο όρος «λαθρομετανάστες» έχει λειτουργήσει έτσι ώστε ενίοτε να αντικαθιστά τον όρο «μετανάστες» ή να του προσδίδει αρνητική χροιά, όντας ο ίδιος (ο όρος «λαθρομετανάστες») αρνητικά φορτισμένος.

*"ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΠΕΔΙΟΥ
που αναπαράγουν, σε σμίκρυνση,
τα εγκλήματα των γκούλαγκ,
των «στρατοπέδων του θανάτου», στα οποία
η συγκέντρωση των πληθυσμών προηγούνταν
από την εξόντωσή τους"*

Πωλ Βιριλιό

1: Στον ελληνικό νόμο, μετανάστες είναι, «τα άτομα που εγκαταλείπουν τη χώρα τους οικειοθελώς με σκοπό να εγκατασταθούν σε άλλη χώρα για προσωπικούς, οικογενειακούς ή οικονομικούς λόγους...» (Μ.Λογοθέτη (2006), Ρατσισμός και εθνικισμός στην Ελλάδα τα χρόνια του '90 Αυτονοmedia σελ 15)

Όλοι οι μετανάστες είναι «λαθρομετανάστες» όταν εισέρχονται χωρίς τα απαιτούμενα έγγραφα ή όταν λήξει η βίζα τους έως ότου και εφόσον νομιμοποιηθούν. Λιτούντες άσυλο είναι οι υπήκοοι κρατών εκτός ΕΕ που εισέρχονται στην Ελλάδα νόμιμα ή παράνομα ζητώντας να αποκτήσουν την ιδιότητα του πρόσφυγα. Πρόσφυγες, σύμφωνα με τον κυρίαρχο ορισμό², είναι οι αλλοδαποί που αποκτούν το καθεστώς του πρόσφυγα από το ελληνικό κράτος. Καθώς η παροχή ασύλου δεν είναι καθόλου σύνθηδες φαινόμενο (το 2006 αναγνωρίστηκε το 0,61% των αιτούντων και φέτος, μέχρι τον Λύγουστο, το 0,09% των αιτούντων, σύμφωνα με τα στοιχεία που δίνει η Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. για τους πρόσφυγες) στο παρόν κείμενο, αποκαλούνται έτσι όσοι από αυτούς που κρατούνται έχουν λόγους δίωξης στη χώρα τους άσχετα αν έχουν καταθέσει αίτηση για άσυλο, αν έχει ληφθεί απόφαση για το καθεστώς τους από το κράτος και αν το αίτημά τους έχει ικανοποιηθεί.

Γενικά, ο όρος μετανάστης, μέχρι πρότινος τουλάχιστον, μαρτυρούσε τα οικονομικά κίνητρα της μετανάστευσης και άρα πιο «ταπεινά» ως τέτοια, από αυτά του πρόσφυγα. Επίσης, ο διαχωρισμός των δύο αυτών όρων, θα χρησίμευε πρακτικά στους πρόσφυγες, μόνο στην περίπτωση που θα υπήρχαν πιθανότητες λήψης ασύλου, γεγονός που σήμερα είναι σχεδόν απίθανο. Παρόλα αυτά, εφόσον αυτή τη στιγμή εκκρεμούν αιτήσεις ασύλου και άτομα προσφεύγουν σε αυτή τη λύση, δεν είναι δυνατόν να μη χρησιμοποιείται ως όρος. Επίσης, η μη χρήση του όρου θα σήμαινε ίσως μια εκ των προτέρων αποδοχή και κοινωνική νομιμοποίηση του ότι πλέον οι αιτήσεις ασύλου δε γίνονται αποδεκτές κατά τη μεγάλη τους πλειοψηφία. Ήδη στις τελευταίες μεταναστευτικές νομοθεσίες (2001 και 2004), ο όρος πρόσφυγας τείνει να εξαλειφθεί καθώς αναφέρεται ελάχιστες φορές. Σε κάθε περίπτωση πάντως, το εγχείρημα της μετανάστευσης είναι ένα και αφορά στην επιβίωση. Στην ουσία του, ο διαχωρισμός είναι πλαστός. Για τους λόγους αυτούς, στη συνέχεια αναφέρεται συχνά ο όρος μετανάστης προκειμένου να ονομάσει κάθε άτομο που αναγκάζεται να μεταναστεύσει και να ενταχθεί έτσι σε ένα επιβεβλημένο εκτοπισμένο πληθυσμιακό σύνολο. Ο όρος πρόσφυγας χρησιμοποιείται όταν το ίδιο το άτομο στο οποίο αναφέρεται δηλώνει αυτή του την ιδιότητα, όπως στις περιπτώσεις των προσφύγων που περιγράφουν παρακάτω τους χώρους όπου κρατήθηκαν (παράρτημα α). Επίσης, ο ίδιος όρος (πρόσφυγες) χρησιμοποιείται όταν όλα τα άτομα για τα οποία γίνεται η αναφορά έχουν την πρόθεση να αιτηθούν άσυλο ή το έχουν

κάνει ήδη.

Όσον αφορά στην ονομασία των χώρων όπου κρατούνται οι μετανάστες, όροι όπως «κέντρο προσωρινής φιλοξενίας» ή «κέντρο προσωρινής διαμονής/υποδοχής λαθρο-μεταναστών» αναφέρονται στις πηγές από τους φορείς που εμπλέκονται με την κράτηση και είναι παντελώς αβάσιμοι και προφανώς παραπλανητικοί καθώς οι συνθήκες που αναφέρονται στη συνέχεια δεν συνιστούν στα σίγουρα κάτι από τα παραπάνω. Στο παρόν χρησιμοποιούνται σχετικά «ήπιοι» όροι, όπως «χώροι κράτησης» ή «κέντρα (προσωρινής) κράτησης» αφού, εκ των πραγμάτων πρόκειται για διοικητική κράτηση. Όροι όπως «στρατόπεδα συγκέντρωσης» που αναφέρονται συχνά σε πολιτικά έντυπα δεν χρησιμοποιούνται εδώ, όχι για λόγους διαφωνίας (καθώς αναμφίβολα πληθυσμοί συγκεντρώνονται σε χώρους κράτησης που προσομοιάζουν σε στρατόπεδα) αλλά γιατί αφενός στη συνέχεια γίνεται μια προσπάθεια εκτίμησης αυτών των χώρων και αφετέρου γιατί ο όρος («στρατόπεδο συγκέντρωσης») είναι φορτισμένος ιστορικά και διαφέρει αφού στη σύγχρονη συγκυρία οι χώροι κράτησης μεταναστών δεν αποσκοπούν στο φυσικό αφανισμό των εγκλείστων (παρόλο που αυτό ενίοτε γίνεται πραγματικότητα, βλ. θανάτους μετά από απέλαση από το νησί Λαμπεντούζα στην Ιταλία και την αναφορά δύο θανάτων κατά τις πρώτες ημέρες λειτουργίας του χώρου κράτησης της Βέννας).

Τέλος είναι σημαντικό να αναφερθεί το γεγονός ότι οι συχνές παραπομπές σε κείμενα γνωστών στοχαστών δεν αποτελούν αυτοματοποιημένη αναπαραγωγή των σκέψεών τους προκειμένου να προσδοχεί κύρος στο λόγο του κειμένου που έπεται. Ακόμη περισσότερο δεν σημαίνουν απαραίτητα την ταύτιση με τις ευρύτερες θέσεις τους. Κρατώντας αποστάσεις από τις τοποθετήσεις του εκάστοτε στοχαστή, παραπέμπουμε στα σημεία που αυτός έχει, για εμάς, προσεγγίσει εύστοχα το εν λόγω θέμα. Η παραπομπή σε θεσμικούς φορείς όπως μ.κ.ο., διεθνείς οργανισμούς και μ.μ.ε. γίνεται γιατί αυτοί υπήρξαν σημαντικές πηγές για την άντληση πληροφοριών σχετικά με χώρους που αποτελούν terra incognita στο σύγχρονο κόσμο και όχι γιατί συντασσόμαστε με την ύπαρξη, λειτουργία και δράση αυτών των φορέων.

2: Ο ορισμός που δίνει η Σύμβαση της Γενεύης (1951) και το Πρωτόκολλο της Ν. Υόρκης (1967) που την τροποποίησε είναι: πρόσφυγες είναι όσοι «βρίσκονται εκτός χώρας υπηκοότητάς τους λόγω δικαιολογημένου φόβου δίωξης εξαιτίας της φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξης ή πολιτικών πεποιθήσεών τους και οι οποίοι για το λόγο αυτό αδυνατούν ή δεν επιθυμούν να επιστρέψουν στη χώρα προέλευσης. Το ίδιο ισχύει για όσους βρίσκονται για τέτοιους λόγους εκτός της χώρας μόνιμης διαμονής τους. Την προσφυγική ιδιότητα επίσης δικαιούται να ζητήσει ο πολίτης (ή ανιθαγενής) τρίτης χώρας, ο οποίος υπάγεται στο καθεστώς αυτό λόγω μεταγενέστερων της αναχώρησής του από τη χώρα προέλευσης γεγονότων που έλαβαν χώρα εκεί» (Μ.Λογοθέτη (2006), Ρατσισμός και εθνικισμός στην Ελλάδα τα χρόνια του '90, Αυτονομια σελ 15)

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΟΡΙΑΚΟΣ ΧΩΡΟΣ

1.1/ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

"...λιγότερο εν ονόματι του νόμου απ' όσο
εν ονόματι της τάξης και της κανονικότητας...
ο εγκλεισμός καταδικάζει την αταξία..."

Michel Foucault

Προκειμένου να διασφαλιστεί η τάξη και η σταθερότητα για λόγους πολιτικούς και για λόγους οικονομικής ανάπτυξης, ο έλεγχος των ροών των επιβεβλημένα εκτοπισμένων πληθυσμών αποτέλεσε αποκλειστικό και πρωτεύον μέλημα των κρατικών εξουσιών. Απαραίτητος δε, για τη διαφύλαξη του απαραβίαστου της τριάδας έθνος/κράτος/επικράτεια.

Η επάνδρωση των συνόρων με άγρυνους και βαριά οπλισμένους φρουρούς, οι άδειες εισόδου και εξόδου, η καταγραφή (και σε καταλόγους ανεπιθύμητων), τα ναρκοπέδια και οι σύγχρονοι κώροι κράτησης μεταναστών αποτέλεσαν περιφανείς εφευρέσεις της μοντέρνας διακυβέρνησης.

«Ελάχιστα βέβαια έως κανένα από τα εθνικά κράτη που γέμισαν το χάρτη του μοντέρνου κόσμου ήταν στα αλήθεια τόσο εδαφικά οχυρωμένα όσο προέβλεπαν τα κυριαρχικά τους δίκαια. Ενίοτε σκοπίμως, άλλοτε διστακτικά, σχεδόν όλα τους χρειάστηκε να αποδεχθούν την παρουσία «ξένων» εντός της επικράτειάς τους»³. Βασική προϋπόθεση των κρατικών εξουσιών ήταν και είναι (ακόμη περισσότερο σήμερα, στην εποχή της «Ευρώπης-Φρούριο», που θωρακίζει όλο και περισσότερο τα εξωτερικά σύνορά της) ο έλεγχος και η διαχείριση των ροών προς το εσωτερικό των επικρατειών που κυβερνούν. Άλλοτε τα κράτη αποσκοπούν στην πλήρη αναχαίτιση της «παράνομης» εισόδου και άλλοτε η είσοδος μεταναστών και προσφύγων καθορίζεται με τους ποσοτικούς και ποιοτικούς όρους που θέτουν οι ίδιοι (οι κρατικές εξουσίες).

Στα πλαίσια της διαχείρισης των κινήσεων των αποσταθεροποιημένων πληθυσμών η μετανάστευση αντιμετωπίζεται ως συλλογική παρανομία. Η «λαθρομετανάστευση» ανάγεται σε πρωτεύον θέμα διεθνών και πανευρωπαϊκών συνδιασκέψεων.

Διαρκώς επιτυγχάνονται διακρατικές συμφωνίες και τα κονδύλια για την ασφάλεια των συνόρων μοιάζουν να αποσκοπούν στην αντιμετώπιση επιδεικτικών «εισβολέων». Νέα σώματα ασφαλείας και κώροι κράτησης αποτελούν τις σύγχρονες συνοριακές δομές για τη θωράκιση των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε. Τα τελευταία επεκτείνονται ολοένα και πιο έξω από τη φυσική συνοριογραμμή των κωρών-μελών της Ε.Ε. (βλ. νότια και ανατολικά σύνορα Ε.Ε.).

Η συνθήκη Σένγκεν, θεσμοθετώντας τη χάραξη κοινής πολιτικής για την περιφρούρηση των εξωτερικών συνόρων, προβλέπει χαρακτηριστικά: τη μετατόπιση του ελέγχου στα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε. με την ταυτόχρονη ελευθερία κυκλοφορίας εντός του χώρου που ορίζει - «χώρος Σένγκεν» - για τους πολίτες της Ένωσης. Προϊόν της είναι το «μηχανογραφημένο σύστημα Σένγκεν» ή θιβ, μια τράπεζα πληροφοριών που αφορά σε διωκόμενους ποινικά και σε μετανάστες που τους έχει αρνηθεί η κορήγηση βίζας ή η υποδοχή στα σύνορα. «Συμπληρωματική» σε αυτόν τον τομέα είναι η συνθήκη του Μάαστριχτ που έρχεται να θεσμοθετήσει την αστυνομική συνεργασία και η σύμβαση για την ευρωαστυνομία. Η δε επέκταση των συνόρων γίνεται σαφής και εφαρμόσιμη θεσμικά με τις λεγόμενες «χώρες transit», στις οποίες (και θεσμικά πλέον) εξασφαλίζεται η απέλαση των μεταναστών που συνελήφθησαν μέσα στα σύνορα της Ε.Ε. Οι χώρες αυτές βρίσκονται γύρω από τα σύνορα της Ε.Ε. και δημιουργούν έναν «φίλτρο» ελέγχου της μετανάστευσης πριν καν αυτή φτάσει σε αυτά. Επίσης «απαλλάσσει» από έναν μεγάλο αριθμό δυνάμει αιτούντων άσυλο αμέσως μετά από την άφιξή τους.

Οι αλλαγές στην ευρωπαϊκή νομοθεσία που συμβαίνουν από τις αρχές της δεκαετίας του '90, ανοίγουν το δρόμο και επικυρώνουν το μόνιμο καθεστώς παρανομίας, ελέγχου και καταστολής στο οποίο καταδικάζονται οι μετανάστες. Έδραιώνουν μια συνθήκη έκτακτης ανάγκης, όπου στοιχειώδη ανθρώπινα δικαιώματα καταπατούνται στο όνομα της ασφάλειας των συνόρων και της «πάταξης του φαινομένου» (της «λαθρομετανάστευσης»). Χωρίς καν να κρατάει τους τύπους, το ίδιο «το Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την Εφαρμογή των "Συμφωνιών Σένγκεν" αναφέρει: "Εκφράζει τη λύπη του που η Σύμβαση εφαρμογής του Σένγκεν δεν κάνει την παραμικρή αναφορά στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών"⁴. Σύντομα θα βρισκόμαστε μπροστά στο τετελεσμένο: τη λειτουργία δηλαδή στα όρια της Ευρώπης ενός συστήματος «απαρτχάιντ» για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες, το οποίο θα λειτουργεί εκτός των κερτημένων ανθρωπίνων δικαιωμάτων.⁵

3: Bauman Z., *Ρευστή αγάπη*, σελ. 234, Βιβλιοπωλείον της "Εστίας", Αθήνα, 2006

4: Μαρλέν Λογοθέτη, Ρατσισμός και Εθνικισμός στην Ελλάδα τα χρόνια του '90, Αυτονομεία, σελ. 16

5: www.iospress.gr, «ιός», Στρατόπεδα προσφύγων στη νέα Ε.Ε.: Ανθρώπινες ασπίδες στα σύνορα, 11/7/2004

Με την εν λόγω «υπερδραστηριότητα» ευρωπαϊκών συνθηκών και υπερεθνικών συμφωνιών, όσον αφορά στην οχύρωση των συνόρων, το καθεστώς εξαίρεσης έγκειται (εκτός από τους χώρους κράτησης, όπως θα φανεί στη συνέχεια) και στην αποφασιστική αρμοδιότητα της αστυνομίας σε σχέση με τους μετανάστες. Ακόμα και θεσμικά δηλαδή καταδεικνύεται το δικαίκο οξύμωρο της υπεροχής της αστυνομίας πάνω στη δικαιοσύνη.⁶

Σε κάθε περίπτωση οι προθέσεις της κρατικής εξουσίας μέσω της μεταναστευτικής πολιτικής είναι σαφείς. Ήτε κατά την είσοδο των μεταναστών στα σύνορα είτε στη μετέπειτα διαμονή τους στο εσωτερικό των ανεπτυγμένων κρατών, η διαθέσιμη επιλογή βρίσκεται, όπως χαρακτηριστικά σημειώνει ο Z. Bauman, μεταξύ της «ανθρωποπολεμικής και της ανθρωποφαγικής» λύσης στο πρόβλημα των «ξένων», δηλαδή της συγκέντρωσης και απέλασής τους είτε από την επικράτεια είτε μια και καλή από το μάταιο τούτο κόσμο ή της κατασπάραξής τους μέσω της κοινωνικής-πολιτισμικής αφομοίωσης.

Ο εγκλεισμός σε χώρους κράτησης (ως γενικευμένου φαινομένου⁷) συμβάλλει καθοριστικά στη διαμόρφωση της οριστικής θέσης του μετανάστη στα χαμηλότερα στρώματα της κοινωνικής ιεραρχίας είτε ως υποτελούς και φοβισμένου πληθείου είτε ως περιθωριοποιημένου και κατώτερου όντος μέσα στο κοινωνικό σώμα. Η κατά τα φαινόμενα «σότητα» που επιτυγχάνεται ενίοτε, επιτυγχάνεται με περιορισμούς της ελευθερίας και καταστρατήγηση ακόμα και της υπάρχουσας δικαιοσύνης. Οι συνοριακές δομές εγκλεισμού, ως σύστημα εξαναγκασμού, τιμωρίας και συνετισμού αλλά και η υπερεκπροσώπηση αλλοδαπών στις φυλακές και άρα η ποινική διαχείριση της ανέχειας, η εν γένει αντιμετώπιση της μετανάστευσης ως συλλογικής παρανομίας, αντικατοπτρίζουν την ποινικοποίηση της ανεξέλεγκτης ανθρώπινης μετακίνησης και τη μετέπειτα διαχείριση των πληθυσμιακών ροών.

Για τη συγκρότηση της εν λόγω πολιτικής, το νεωτερικό κράτος επινοεί την κατασκευή της εκθρικής εικόνας του «ξένου» την οποία καθημερινά πλάθει στο πρόσωπο των μεταναστών και η οποία του είναι απαραίτητη για τη νομιμοποίηση της εξουσίας και των επιθετικών πρακτικών του. Οι μετανάστες σήμερα αποτελούν τα βολικά υποκείμενα μιας ακόμα επινοημένης «απειλής» και τελικά της διοίκησης του

δημόσιου φόβου που αυτή προκαλεί. Η διάδοση δηλαδή του πανικού με το πρόσχημα της αποτροπής του, αποτελεί ικανή και αναγκαία τακτική νομιμοποίησης των επιλογών της κρατικής εξουσίας. Στα σύγχρονα δυτικά κράτη ο μετανάστης απολαμβάνει το «προνόμιο», να είναι ένα από τα στοιχεία πάνω στον αποκλεισμό των οποίων θεμελιώνεται η μοντέρνα διακυβέρνηση.

Στην Ευρώπη και την Ελλάδα, τα φαντάσματα στυγερών εγκληματιών και οι καλικάντζαροι των αστικών θρύλων, τα αποκρήματα των ανασφαλειών της ζωής στην πόλη, αντικαθίστανται από τους μετανάστες. Η αντιμετώπισή τους ανάγεται σε προγραμματική επιδίωξη για τους κυβερνώντες και εντάσσεται στη μεγαλοστομία των προεκλογικών υποσχέσεων.

Χαρακτηριστικά είναι τα παραδείγματα που παραθέτει ο Ζυγκμουντ Μπούμαν «η μονομαχία Σιράκ εναντίον Ζοσπέν στις γαλλικές προεδρικές εκλογές του 2002 στην οποία οι δύο αντίπαλοι συναγωνίστηκαν για την κατάκτηση του σώματος προσφέροντας ολοένα αυστηρότερα μέτρα ενάντια στους εγκληματίες και τους μετανάστες, ιδίως όμως στους μετανάστες που υποδάλλουν το έγκλημα και την εγκληματικότητα που υποδάλλεται από τους μετανάστες...ο Σιράκ...δηλώνοντας ότι η πολιτική της «μηδενικής ανοχής» θα γινόταν νόμος μόλις επανεκλεγόταν...ο Ζοσπέν... κήρυξε «τον πόλεμο ενάντια στην ανασφάλεια», υποσχόμενος «μηδενική ελαστικότητα»... όταν ο Σιράκ πρόβαλε την ιδέα των «περίκλειστων κέντρων» για τον περιορισμό των νεαρών παραβατών, ο Ζοσπέν ισοφάρισε την προσφορά με ένα «όραμα περίκλειστων εγκαταστάσεων»... με την προοπτική «επί τόπου επιβαλλομένων ποινών»... στην Πορτογαλία ο Paulo Portas, παίζοντας με μόνο καρτί του τη λυσσώδη αντίθεση στη μετανάστευση, βοήθησε να ανέβει στην εξουσία ο νέος δεξιός συνασπισμός (όπως ακριβώς με το Δανικό Λαϊκό Κόμμα της Pia Kjaersgaard στη Δανία, με τη Λίγκα του Βορρά του Ουμπέρτο Μπόσι στην Ιταλία και το ριζικά αντιμεταναστευτικό Κόμμα της Προόδου στη Νορβηγία).⁸

Όπως το έθεσε ο McNeil, οι πολιτικοί ανά την Ευρώπη χρησιμοποιούν το στερεότυπο “οι ξένοι προκαλούν την εγκληματικότητα” για να συνάψουν το εθνικό μίσος, που δεν είναι πολύ της μόδας, με τον περισσότερο αρεστό φόβο για την προσωπική ασφάλεια. Έτσι ο ορισμός του ξένου, του εκθρού, κρίνεται καθοριστικός για τη συγκρότηση της πλασματικά ομογενοποιημένης κοινότητας των αυτοχθόνων, την οχύρωση των ευρωπαϊκών ή εθνικών συνόρων και τη θωράκιση απέναντι στους «ξένους» με πρόσχημα την ασφάλεια.

6: «...κάθε αίτημά τους για είσοδο στη χώρα στα σύνορα εξετάζεται, με βάση το νόμο, από τις αστυνομικές αρχές και όχι από «ανεξάρτητο από την εκτελεστική εξουσία όργανο» και το ότι «δεν καθιερώνεται δικαίωμα ακρόασης από τον εισαγγελέα πριν διαταχθεί η επαναπροώθηση του αντικανονικού αλλοδαπού», δίνοντας στις αστυνομικές αρχές αυξημένες αρμοδιότητες σε σχέση με τους «ξένους» Μαρλέν Λογοθέτη, Ρατσισμός και Εθνικισμός τα χρόνια του '90, Αυτονομία, σελ. 16

7: Χαρακτηριστικό παράδειγμα χώρου κράτησης εκτός Ελλάδας αποτελεί το νησί Λαμπεντούζα στη νότιο Ιταλία, όπου οι συνθήκες κράτησης είναι ανάλογες με του Αμπού Γκράιμπ. Πολλά καράβια που έφυγαν μέχρι τώρα από εκεί, βούλιαξαν, αφήνοντας αμέτρητους μετανάστες νεκρούς στον πάτο της μεσογείου.

8: Bauman Z., *Ρευστή αγάπη*, σελ. 208, Βιβλιοπωλείον της "Εστίας", Αθήνα, 2006

Σε αυτό το πεδίο σύγχρονου αντιμεταναστευτικού λόγου και πράξης, η παρουσία στρατοπέδων κράτησης μεταναστών, χώρων απόλυτου δικαιικού κενού, χώρων «εξαίρεσης»⁹, διασκορπισμένων σε ολόκληρο το ευρωπαϊκό έδαφος (αλλά και περιμετρικά αυτού) αποτελούν κομμάτι ενός πολέμου ενάντια στους αμάχους, τους μη πολίτες, τους «υπό απέλαση».

1.2./ Ο ΧΩΡΟΣ ΤΩΝ ΣΥΝΟΡΩΝ

1.2.1/ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΚΑΙ ΜΟΡΦΗ

"...την εποχή, στην οποία όλα είναι συνολικά ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ, αφού το εσωτερικό, το ΕΝΤΟΣ, είναι το έσχατο όριο, η ΠΕΡΑΤΟΤΗΤΑ του κόσμου, και το εξωτερικό η ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ του."

Γωλ Βιριλιό

Σε μια εποχή πολιτικής, οικονομικής και στρατιωτικής συνολοποίησης τα σύνορα δε θα μπορούσαν να διατηρήσουν ακέραια την προηγούμενη μορφή τους, «Γεωπολιτική και γεωστρατηγική αλληλοεξαλείφονται με τη σειρά τους, μαζί με τα εσωτερικά σύνορα που χώριζαν κάποτε τα κράτη...».¹⁰ Ο χώρος, το «εσωτερικό» και το «εξωτερικό» ουσιαστικά αντιστρέφονται.

Η σύγχρονη πόλη μετατρέπεται σε ακρόπολη και τα σύνορα της επικράτειας διαφαίνονται σχηματισμένα στον ιστό της. Συνοριακές δομές όπως οι χώροι κράτησης και η συνοριακή φύλαξη συναντώνται στα κέντρα των πόλεων. Στην Αθήνα το Τμήμα Αλλοδαπών, ευρισκόμενο άλλοτε στην Αλεξάνδρας, τη Λένορμαν και σήμερα στην Πέτρου Ράλλη ή τα κρατητήρια των Α.Τ. συγκεντρώνουν μετανάστες προς απέλαση για τρίμηνο ή και περισσότερο. Συνοριακοί φρουροί φυλάνε τα κέντρα προσωρινής κράτησης ή «σαρώνουν» το κέντρο της πόλης. Συγχρόνως, οι ζώνες αποτροπής διέλευσης είναι ένα μοντέρνο (με τη σύγχρονη μορφή του) φαινόμενο που (από τα μέτρα ασφαλείας στο Μαρμαρά της Χαλκιδικής και την οχύρωση του χώρου γύρω από το Ζάππειο κατά την ελληνική προεδρία της Ε.Ε. αλλά και άλλα όλο και

πιο συχνά παραδείγματα) καταδεικνύει στο μέγιστο το μετασχηματισμό του αστεακού εδάφους σε σύμπλεγμα μικρότερων «επικρατειών», παραγμένων από αντίστοιχες «συνοριακές ζώνες».

"Εκεί που, άλλοτε, η τοπική αυτοκρατορία στηριζόταν στις πόλεις, η συνολική αυτοκρατορία επινοεί για λογαριασμό της ένα μονοπώλιο, ή, ακριβέστερα, μια έκκεντρη μεγάπολη..."

Γωλ Βιριλιό

Αν η πόλη είναι το κέντρο του πολιτικού βίου και με αυτή την έννοια, ο κατ' εξοχήν πολιτικός χώρος της επικράτειας, δηλαδή το πεδίο όπου διαδραματίζεται ο πολιτικός βίος της κοινωνίας της χώρας, τότε ενσαρκώνει και την ποιότητα της εν λόγω κοινωνίας.

Ο χώρος των συνόρων (και των συνοριακών δομών) αποτελεί τον τόπο όπου η κυρίαρχη εξουσία έχει το μονοπώλιο της απόφασης και διαχείρισης και με αυτή την έννοια, όποιος τα διασπίζει οφείλει να αναμετρηθεί απ' ευθείας με αυτή. Όταν, με την αύξηση της «κινητικότητας», δηλαδή της εισροής μεταναστών, τα γεγονότα που διαδραματίζονται στα σύνορα αποκτούν υπολογίσιμο αριθμό αλλά και σημασία, τότε ο χώρος των συνόρων ανάγεται σε εκείνο τον «κρίσιμο χώρο» όπου καταδεικνύεται η ποιότητα της κοινωνίας και του πολιτικού βίου που λαμβάνει χώρα στην επικράτεια. Μετατρέπεται δηλαδή με αυτόν τον τρόπο σε «πόλη» με την έννοια αυτής που εξηγήθηκε πριν.¹¹

Το πλάτος των συνοριακών ζωνών μετριέται σε χιλιόμετρα των εκατέρωθεν επικρατειών και συνοριακές δομές όπως χώροι κράτησης μεταναστών και συνοριοφυλακή τοποθετούνται εντός τους. Χαρακτηριστική είναι η πρόσφατη επέκταση των συνόρων της Ε.Ε. εκτός της γεωγραφικής της περιμέτρου και η τοποθέτηση χώρων κράτησης δικής της διαχείρισης σε χώρες όπως το Μαρόκο, η Λιβύη, η Τυνησία, η Αίγυπτος ή στην Ανατολική Ευρώπη, η Αλβανία, η Σλοβακία κλπ.

Παράλληλα, τα σύνορα διαμορφώνονται σε ζώνες διαχείρισης υπερεθνικών κέντρων και επικρατειών (Ε.Ε.) και θωρακίζονται απέναντι στους μη πολίτες των αντίστοιχων υπερεθνικών ενώσεων (τους προερχόμενους από χώρες εκτός Ζένγκεν). Τα σύνορα δεν ορίζουν μόνο το γεωγραφικό χώρο μιας επικράτειας αλλά το χώρο διαχείρισης και ισχύος μιας δικαιοπολιτικής τάξης και άρα, όπως αναφέρει ο W. Benjamin, αυτό που εγγυώνται «πέρα από κάθε απόκτηση ιδιοκτησίας, είναι η εξουσία».¹²

9: κατάσταση στην οποία επικρατεί η «σχέση εξαίρεσης» ως η «ακραία μορφή της σχέσης η οποία περιλαμβάνει κάτι μόνο μέσω του αποκλεισμού του» (Agamben G., homo sacer: Κυρίαρχη Εξουσία και Γυμνή Ζωή, σελ. 42, Scripta, Αθήνα, 2005)

10: Virilio P., Πανικόβλητη Πόλη: το αλλού αρχίζει εδώ, σελ. 62, Νησίδες, Αθήνα, 2004

11: "πολιτική είναι πρώτα και κύρια η πόλις", ibid., σελ. 9

12: Benjamin W., Για μια κριτική της βίας, σελ. 24, Ελευθεριακή Κουλτούρα, Αθήνα, 2002

Η «κατάργηση» (με την έννοια της παράβλεψης) ή η αμφισβήτηση των συνόρων, με την παράνομη διάσχιση αυτών, όπως αναφέρει ο Agamben, δεν έχει απλώς «το χαρακτήρα της παράβασης ενός νόμου, της οποίας έπεται η σχετική κύρωση». Τα άτομα που αψηφούν τα σύνορα και έτσι την κυρίαρχη εξουσία (που όπως αναφέρθηκε έχει το μονοπώλιο της απόφασης σε αυτά) εκθέτουν τη ζωή τους σε «μια άνευ όρων φονευσιμότητα».¹³

συσκευές που καρφισώνουν και αστυνομεύουν

Οι χώροι κράτησης εκφράζουν την αισθητική ή την ηθική της εξαφάνισης που έχει τόσο βαθιά σημαδέψει τον 20ό αιώνα.

Η υλοποίηση του ελέγχου των πληθυσμιακών ροών στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στον εγκλεισμό μεγάλου αριθμού μεταναστών, στους οποίους, οι παραπάνω καταγράφονται και «φυλάσσονται», εξορισμένοι και ανύπαρκτοι για το κοινωνικό σώμα. Ήμερα διάχυτα στην επικράτεια του ανεπτυγμένου κόσμου, «αποθήκες» ταξινόμησης νεοεισελθέντων, εκτός του χώρου που βιώνει η κοινωνία. Όταν η «τροφοδότηση» της εγκώριας παραγωγής καταστεί απαραίτητη, «εξάγονται» προς τις αγροτικές περιοχές ή τις πόλεις. Σε άλλη περίπτωση που οι εκάστοτε πολιτικοί και οικονομικοί συσχετισμοί, που εύκολα μεταφράζονται σε ανθρωπίνες ποσότητες, το αποφασίσουν, επιστρέφονται στην «προμηθευτρία» χώρα.

*τα σημεία στο χάρτη αντιστοιχούν στα διάφορα είδη χώρων κράτησης μεταναστών

Δίκτυο χώρων κράτησης μεταναστών στην ευρωπαϊκή επικράτεια

Με επίσημους όρους, στόχος του εγκλεισμού σε χώρους κράτησης είναι η καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης. «Όπως γράφει ο Πιερ Τουρνιέ σε επίσημη έκδοση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, “πρόκειται για μια σκόπιμη επιλογή για να αντιμετωπιστεί η παράνομη μετανάστευση δια μέσου της φυλάκισης”»¹⁴. Ουσιαστικός λόγος είναι ο περιορισμός της μετανάστευσης ως ατομικής επιλογής. Στη συνέχεια ο φραγμός και οχύρωση των συνόρων και η επινόηση των προσφορότερων διαδικασιών απαλλαγής από όσους επιζητούντες στέγη και τροφή κατορθώνουν μολαταύτα να διασχίζουν τα σύνορα. Επιμέρους στόχο αποτελεί ο περιορισμός του αριθμού των αιτούντων άσυλο.

Ακόμη περισσότερο αναγκαία -εφόσον τελικά ο αριθμός των εισερχομένων είναι μεγάλος- είναι η διαχείριση της πολυπληθούς αυτής εισροής και αυτό δε γίνεται μόνο υψώνοντας τείχη στα σύνορα. Τα τείχη αυτά όχι μόνο φράσσουν την κινητικότητα αλλά και την περικλείουν. Η λογική που έχει πίσω του το φαινόμενο της «διαχείρισης» όπως παρατηρεί ο G. Agamben είναι ότι «πρέπει να αντιμετωπιστεί μάλλον η κινητικότητα παρά η μονιμότητα. Είναι στις μοναδικότητες εν κινήσει που πρέπει να υπάρξει παρέμβαση»¹⁵. Ίσως τελικά να μην πρόκειται «απλώς για ρύθμιση των ροών», όπως συνεχίζει ο G. Agamben, «η ύπαρξη αυτών των χώρων αποκαλύπτει τη βιοπολιτική ουσία του ελέγχου αυτών των ροών». «Εφόσον πρόκειται εξαρχής για άτομα των οποίων ο καθορισμός της ταυτότητας στη βάση του κριτηρίου της εθνικότητας και της ιδιότητας του πολίτη δε μπορεί να λειτουργήσει, σαν τέτοια είναι που τελικά, μέσω της απέλασης, απογυμνώνονται κάθε δικαιοσύνης υπόστασης και κρατούνται σε αυτούς τους τόπους. Η

χώρος κράτησης στη Βέννα Ροδόπης

κυρίαρχη εξουσία δηλαδή ρυθμίζει τη «γυμνή ζωή» και συνεπώς τη θεμελιώδη βιοπολιτική ροή»¹⁶.

Κατά τον Z. Bauman οι νεοεισελθέντες είναι «απεδαφοποιημένοι» με την έννοια ότι μεταναστεύοντας, εγκαταλείποντας μια επικράτεια, παύουν να ανήκουν σε αυτή, εισέρχονται σε μια κατάσταση όπου παύει να τους αντιστοιχεί χώρος. «Δεν αποτελούν στ' αλήθεια μέρος του τόπου. «Βρίσκονται» αλλά δεν «ανήκουν» στο χώρο που καταλαμβάνουν με την παρουσία τους». Στην πραγματικότητα δηλαδή οι κρατούμενοι στους «συννοριακούς χώρους» κράτησης, οι «υπό απέλαση», δε βρίσκονται στο έδαφος του κράτους στο οποίο εισέρχονται, στο εσωτερικό κάποιων εθνικών συνόρων. «Λιωρούνται σε ένα κωρικό κενό, στο οποίο ο χρόνος έχει σταματήσει. Δεν είναι ούτε εγκατεστημένοι, ούτε περιπλανώμενοι, ούτε ενδημούντες ούτε νομάδες»¹⁷. Η «εγγραφή» τους σε μια επικράτεια και σε μια δικαιοπολιτική τάξη προϋποθέτει αφενός την ολική «απογύμνωσή» και αφετέρου την απόκτηση κάποιων αντικειμενικών ιδιοτήτων, την «οικοδόμηση» μιας νέας «ταυτότητας».

Το βίωμα του εγκλεισμού σε τέτοιους χώρους (στα κέντρα κράτησης), με βάση τις περιγραφές, φαίνεται να παρέχει την ικανή και αναγκαία συνθήκη όπου επιτελείται η απαιτούμενη αναμόρφωση των υποκειμένων και η ένταξη σε μια δικαιοπολιτική τάξη. Οι υλικές συνθήκες διαβίωσης, οι καταναγκασμοί και οι απαγορεύσεις δε μπορεί παρά να επιδρούν στο σώμα αλλά και στον ψυχισμό των κρατουμένων. Η ίδια η θέσπιση της διοικητικής κράτησης και η στέρηση κάθε δικαιώματος σε αυτούς τους χώρους προμηγύνουν τη μελλοντική θέση των κρατουμένων στην εν λόγω επικράτεια. Η τεχνική της υποκειμενοποίησης¹⁸ της πρόσδοσης αντικειμενικής ταυτότητας μέσω του εγκλεισμού στους χώρους κράτησης είναι που διερευνάται εδώ.

«Οι “πόλεις του πουθενά” των περικλειστων στρατοπέδων προσφύγων αποτελούν εργαστήρια όπου σε ακραίες συνθήκες δοκιμάζονται “η απονοηματοδότηση του τόπου, η ευδραυστότητα και αναλωσιμότητα των νοημάτων, η απροσδιοριστία και ευπλαστότητα των ταυτοτήτων”»¹⁹.

Ως χώρος εμπερικλείει τον περιορισμό της κίνησης, τον εξαναγκασμό, την τιμωρία, το συνετισμό αλλά δεν εντάσσεται στο σύστημα των φυλακών. Προσδίδει συλλογική²⁰ ταυτότητα αλλά δε λειτουργεί σφραγιστικά. Λέγεται κράτηση αλλά δε διαρκεί όσο αυτή ούτε έχει απαραίτητα τη μορφή των γνωστών

14: «κυριακάτικη ελευθεροτυπία», 15/10/2000

15: Agamben G., homo sacer: Κυρίαρχη Εξουσία και Γυμνή Ζωή, σελ. 45, Scripta, Αθήνα, 2005

16: Agamben G., Μορφή-της-ζωής, σελ. 43, Ελευθεριακή Κουλτούρα, Αθήνα, 2002

17: Bauman Z., Ρευστή αγάπη, σελ. 32, Βιβλιοπωλείον της "Εστίας", Αθήνα, 2006

18: Ο Μ. Foucault αναφέρει ότι από το δέκατο ένατο αιώνα κ.ε. «ο "άνθρωπος"... θα γίνει στόχος της ποινικής επέμβασης, το αντικείμενο που η ποινική επέμβαση διατείνεται ότι θα το αναμορφώσει και θα το μεταβάλει,...», εδώ έγκειται η αναφερόμενη υποκειμενοποίηση που φαίνεται να αποπειράται μέσα στους χώρους κράτησης μεταναστών (Ο Μεγάλος Εγκλεισμός, Μαύρη Λίστα, Αθήνα, 1999).

19: Bauman Z., Ρευστή αγάπη, σελ. 244, Βιβλιοπωλείον της "Εστίας", Αθήνα, 2006

20: δεδομένου ότι κάθε μετανάστης που παράνομα εισέρχεται εντός των συνόρων «οφείλει» την έκτιση τριμήνου σε χώρο κράτησης. Άρα η ποινή αφορά ένα συλλογικό υποκείμενο, τους "λαθρομετανάστες" και δεν είναι ατομική.

2.1/ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

κρατητηρίων φυλακών. Διατρέχει τα σύνορα της επικράτειας αλλά δεν αποτελεί τυπικά οχυρωματικό έργο. Δεν αντιστοιχεί ως τόπος σε κανένα από τα γνωστά σύγχρονα πολιτικά νοήματα. Στους χώρους αυτούς δίνονται διάφορες ονομασίες, όπως “χώροι κράτησης λαθρομεταναστών”, “προσωρινοί χώροι κράτησης”, “χώροι υποδοχής”, “χώροι/κέντρα φιλοξενίας” ενώ βασική προϋπόθεσή τους είναι ο εγκλεισμός και η απαγόρευση, αναδεικνύοντας την «αναλωσιμότητα των νοημάτων». Οι κρατούμενοι αυτών των χώρων δεν είναι ποινικοί αλλά εκτίουν ποινές. Δεν είναι ξένοι γιατί δεν ανήκουν σε καμία επικράτεια. Δεν είναι υπήκοοι άλλου κράτους γιατί έχουν λιποτακτήσει. Ονομάζονται πολιτικοί πρόσφυγες όταν αιτούνται άσυλο, αλλά αυτό δεν τους κορηγείται ποτέ, καταδεικνύοντας την απροσδιοριστία και την ευπλαστότητα των ταυτοτήτων.

Οι ενδιαμέσες «πόλεις του πουθενά» σπάνια και για πολύ λίγους αποτελούν «θέμα» των δελτίων ειδήσεων και του τύπου,²¹ για αυτό και στην κοινώς γνωστή πραγματικότητα «δεν υπάρχουν».

Η λειτουργία των χώρων κράτησης έγκειται στην τρίμηνη κατά μέσο όρο κράτηση των μεταναστών χωρίς έγγραφα με την κατηγορία της παράνομης εισόδου στη χώρα. Πρόκειται για κράτηση εν όψει απέλασης.²² Μόλις οι κρατούμενοι αφεθούν ελεύθεροι, τους επιδίδονται έγγραφα διοικητικής απέλασης που τους υποχρεώνουν να εγκαταλείψουν τη χώρα εντός δεκαπέντε ημερών. Μετά την έκτιση της ποινής τους, λόγω άγνοιας των δικαιωμάτων τους, οι κρατούμενοι δεν προσφεύγουν κατά της απέλασης (το οποίο βέβαια θα ήταν και ανούσιο αφού ποτέ δεν αποδίδει), ενώ νομικά έχουν αυτό το δικαίωμα. Επίσης δεν εγκαταλείπουν τη χώρα επειδή δεν τους περιμένει προφανώς πλήθος επιλογών πέραν της παραμονής τους σε αυτή αλλά ενίοτε και επειδή η υποχρέωσή τους, της «οικειοθελούς» αποκώρησης, δεν τους γνωστοποιείται. Τις περισσότερες φορές αποπειρώνται να υποβάλλουν αιτήσεις ασύλου στη διάρκεια της προθεσμίας που τους δίνεται μετά τη λήξη της κράτησής τους, αλλά δεν κατορθώνουν να εξασφαλίσουν την «κόκκινη κάρτα» (που πιστοποιεί ότι η αίτησή τους ελήφθη και εξετάζεται) ή αυτή τους παρέχεται (μετά από μέρες προσπάθειας στο Αλλοδαπών) με ήδη παρελθούσα ημερομηνία λήξης νόμιμης παραμονής. Το αποτέλεσμα είναι η σύλληψη και απέλαση ή η επανέκτιση τρίμηνης κράτησης και η διαιώνιση της προσπάθειας εξασφάλισης της προσωρινής «κόκκινης κάρτας».

21: Υπόψει η χαρακτηριστική οικονομία της δημοσιότητας σχετικά με αυτούς τους χώρους αλλά μάλλον και επιμελής απόκρυψη. Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου επισημαίνει την απόκρυψη της ύπαρξης προσωρινών χώρων κράτησης αλλοδαπών της ΕΛ.ΑΣ. (όπως το κάμπινγκ στο Δρέπανο Κοζάνης), του Λιμενικού, ακόμα και τελωνειακών αρχών, κατά παράβαση του άρθρου 8.2 (β) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την πρόληψη των βασανιστηρίων (πηγή: Έκθεση και προτάσεις της Ε.Ε.Δ.Α.: *Οι συνθήκες κράτησης στην Ελλάδα το 2002*).

22: Άρθρο 48.1: Ο αλλοδαπός, στο πρόσωπο του οποίου συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παρ. 3 του άρθρου 44, κρατείται στην οικεία αστυνομική αρχή. Μέχρις ότου ολοκληρωθούν οι διαδικασίες απέλασής του μπορεί να παραμένει σε ειδικούς χώρους... Άρθρο 44.3: Εφόσον ο αλλοδαπός, εκ των εν γένει περιστάσεων, κρίνεται ύποπτος φυγής ή επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη, με απόφαση των οργάνων της προηγούμενης παραγράφου, διατάσσεται η προσωρινή κράτησή του μέχρι την έκδοση, εντός τριών ημερών, απόφασης περί της απέλασής του. Εφόσον εκδοθεί απόφαση απέλασης, η κράτηση συνεχίζεται μέχρι την εκτέλεση της απέλασης, σε καμία όμως περίπτωση δεν μπορεί να υπερβαίνει τους τρεις μήνες... [Ν. 2910/2001 Είσοδος και παραμονή αλλοδαπών στην Ελληνική Επικράτεια. Κτήση της Ελληνικής Ιθαγένειας με πολιτογράφηση και άλλες διατάξεις. (ΦΕΚ 91, τ. Α΄)]

2.2/ ΔΙΚΤΥΟ ΧΩΡΩΝ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΛΙΣΤΑ ΧΩΡΩΝ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ

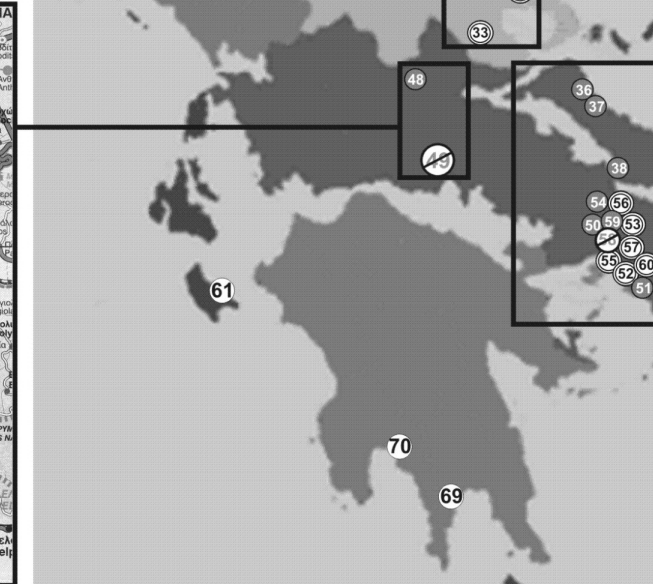
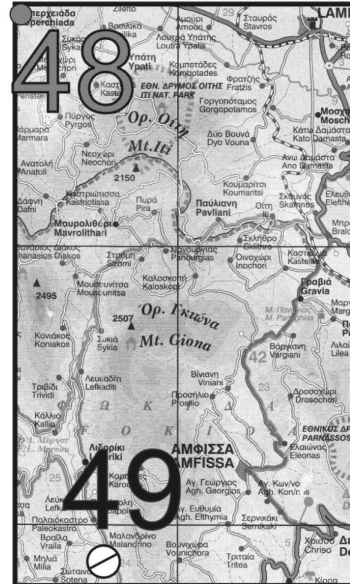
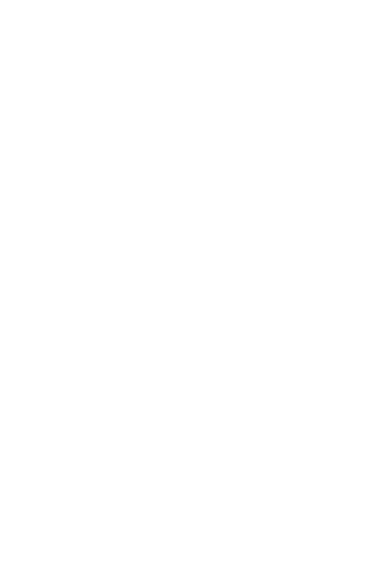
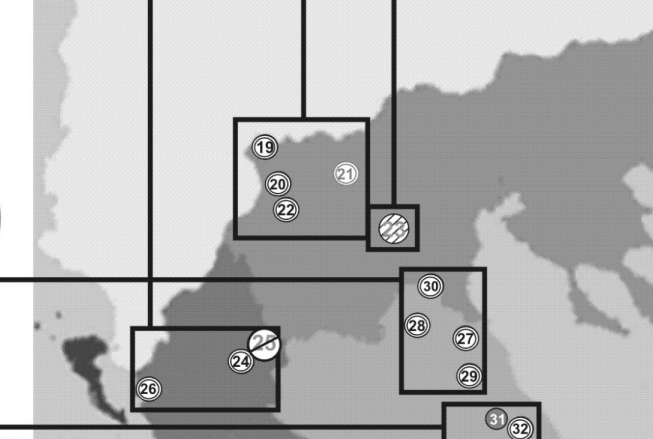
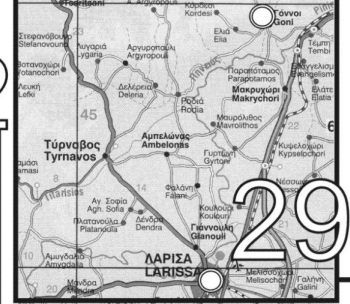
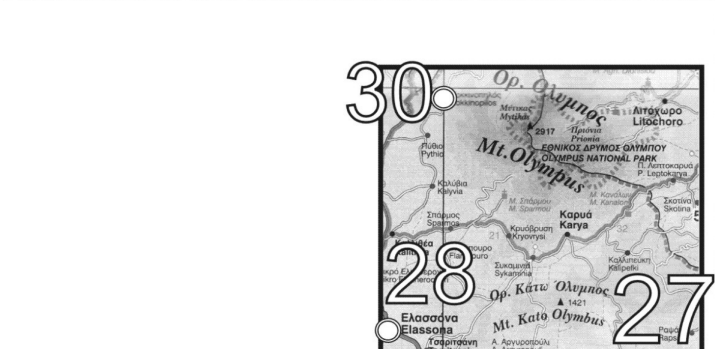
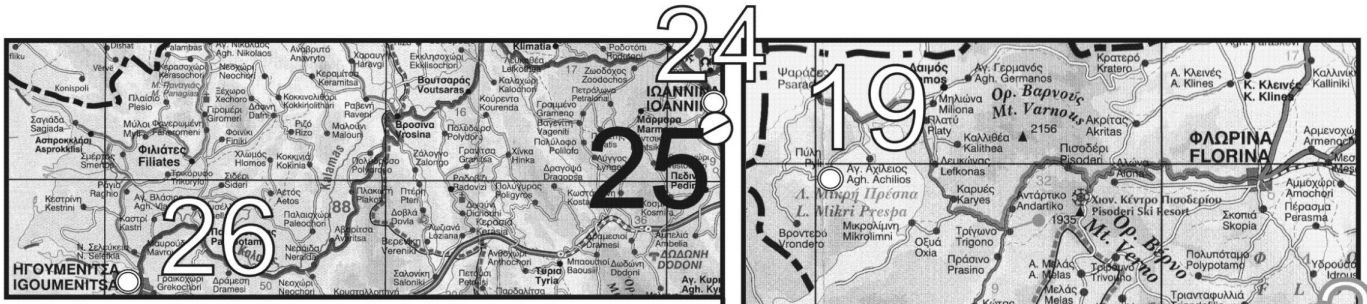
Στη λίστα περιλαμβάνονται όλοι οι χώροι κράτησης των οποίων η ύπαρξη επιβεβαιώνεται από κάποια πηγή, ανεξάρτητα από το αν αυτοί υπάρχουν ακόμα, είναι ενεργοί ή αντικαταστάθηκαν από άλλους πρόσφατα.

α/α	περιοχή	νομός	είδος χώρου	πηγή
1	Δίκαια	Έβρου	συνοριακό φυλάκιο (σήμερα ανενεργό)	Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες
2	“Πρότυπο Κέντρο Υποδοχής και Διαμονής Λαθρομεταναστών” στο Φυλάκιο	Έβρου	χώρος κράτησης μεταναστών	Πανελλαδικό Δίκτυο Αντιρατσιστικών Οργανώσεων
3	Βρυσικά	Έβρου	συνοριακό φυλάκιο	Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (Ε.Σ.Π. ή GCR), 2006
4	Σουφλί	Έβρου	χώρος κράτησης μεταναστών	μετανάστης (2004)
5	Μεταξάδες	Έβρου	συνοριακό φυλάκιο	“Γιατροί του Κόσμου”
6	Ελαφοχώρι	Έβρου	κρατητήριο Α.Τ. (σήμερα ανενεργό)	“Ελεύθερο Βήμα” (18/7/2002)
7	Κυπρίνος	Έβρου	συνοριακό φυλάκιο	GCR (2005)
8	Φέρρες	Έβρου	κρατητήριο Α.Τ. (κέντρο μεταγωγών)	μετανάστης (2002)
9	Πέπλος	Έβρου	χώρος κράτησης μεταναστών, πρώην βιοτεχνία ή αποθήκη	GCR
10	Ισαάκι	Έβρου	χώρος κράτησης	Δίκτυο Κοινωνικής Υποστήριξης Προσφύγων και Μεταναστών (2007)
11	Νέων Χειμωνίων	Έβρου	κρατητήριο Α.Τ.	“Αυγή”
12	Α.Τ. Διδυμοτείχου	Έβρου	τμήμα συνοριακής φύλαξης (ή/και) Α.Τ.	Διεθνής Αμνηστία (Έκθεση 2005)
13	Ορεσιτιάδας	Έβρου	τμήμα συνοριακής φύλαξης	Δικτύου Κοινωνικής Υποστήριξης Προσφύγων και Μεταναστών (2007)
14	Τυχερού	Έβρου	τμήμα συνοριακής φύλαξης	Δικτύου Κοινωνικής Υποστήριξης Προσφύγων και Μεταναστών (2007)
15	Βέννα	Ροδόπης	συνοριακό φυλάκιο	GCR (2006)
16	Βέννα	Ροδόπης	χώρος κράτησης μεταναστών, πρώην σιταποθήκη	GCR (2006)
17	Σάπες	Ροδόπης	κρατητήριο Α.Τ.	σπουδαστική εργασία
18	Α.Τ. Αλεξανδρούπολης	Ροδόπης	κρατητήρια Α.Τ.	μετανάστης (2002) και Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (2001)
19	Πύλη	Φλώρινα	κρατητήριο Α.Τ.	μετανάστης (2006)
20	Κρυσταλλοπηγή	Φλωρίνης	συνοριακό φυλάκιο	Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ), Έκθεση 2002
21	Αετός	Φλωρίνης	συνοριακό φυλάκιο	μετανάστης (2006)
22	Μεσοποταμία Καστοριάς	Καστοριάς	κρατητήριο Α.Τ.	Ελληνικό Παρατηρητήριο των Συμφωνιών του Ελσίνκι (ΕΠΣΕ), Γενεύη, 2003
23	Δρέπανο	Κοζάνης	κάμπινγκ	Επιτροπή κατά των Βασανιστηρίων των Ηνωμένων Εθνών (ΕΠΒ), έκθεση 1/2003
24	Α.Τ. Ιωαννίνων	Ιωαννίνων	κρατητήριο Α.Τ.	ΕΕΔΑ, έκθεση 2002
25	Γιάννενα	Ιωαννίνων	φυλακή	διαδίκτυο
26	Α.Τ. Ηγουμενίστας	Θεσπρωτίας	κρατητήριο Α.Τ.	ΕΠΒ, έκθεση 1/2003
27	Γόννοι Λαρίσης	Λαρίσης	κρατητήριο Α.Τ.	Αντιρατσιστική Πρωτοβουλία Λαρίσης

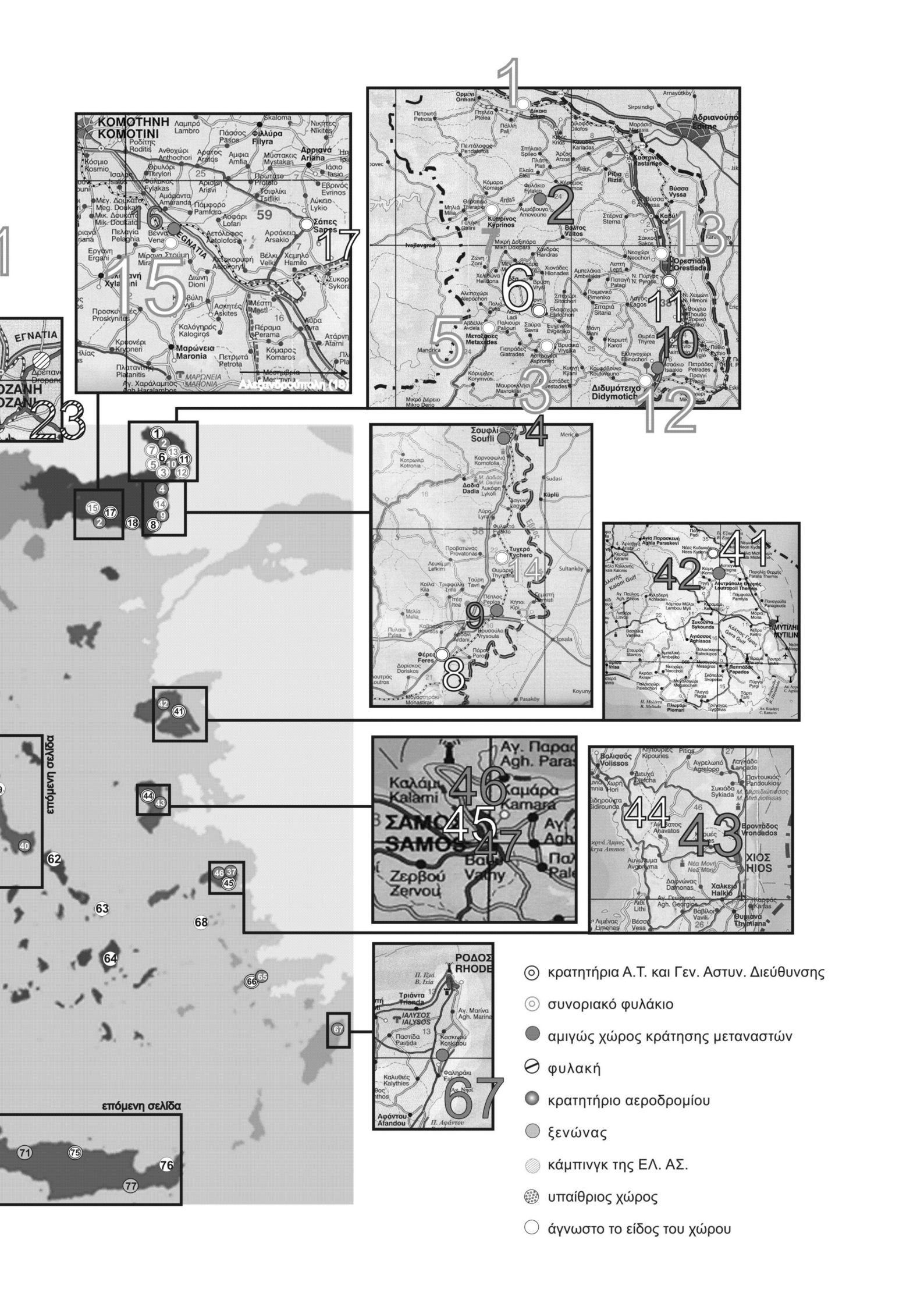
28	Ελασσόνα	Λαρίσης	κρατητήριο Α.Τ.	Αντιρατσιστική Πρωτοβουλία Λάρισας
29	Λάρισα	Λαρίσης	κρατητήριο Α.Τ.	Αντιρατσιστική Πρωτοβουλία Λάρισας
30	Κοκκινοπυλός	Λαρίσης	χώρος κράτησης μεταναστών, πρώην στρατόπεδο	“Καθημερινή” 5/6/2005
31	γήπεδο του μπάσκετ στον Βόλο	Μαγνησίας	χώρος κράτησης	Ηλεκτρονικό Παρατηρητήριο του «Forum για την Κοινωνική Συνοχή»
32	Α.Τ. Νέας Ιωνίας Βόλου	Μαγνησίας	κρατητήριο Α.Τ.	Συνήγορος του Πολίτη, Ειδική Έκθεση, Οκτώβριος 2005
33	Α.Τ. Αλμυρού	Μαγνησίας	κρατητήριο Α.Τ.	Συνήγορος του Πολίτη, Ειδική Έκθεση, Οκτώβριος 2005
34	Κύμη Ευβοίας	Ευβοίας	κρατητήριο Α.Τ.	διαδίκτυο
35	Αλιβέρι	Ευβοίας	χώρος κράτησης μεταναστών, πρώην βιοτεχνία	GCR
36	Μαντούδι	Ευβοίας	χώρος κράτησης μεταναστών, πρώην βιοτεχνία	GCR
37	Μαντούδι	Ευβοίας	χώρος κράτησης μεταναστών, πρώην αποθήκη της Αγροτικής Τράπεζας	GCR
38	Χαλκίδα	Ευβοίας	χώρος κράτησης μεταναστών, πρώην βιοτεχνία	GCR
39	Νεοχώρι	Ευβοίας	μισθωμένο οικόπεδο του δημοτικού συμβουλίου	“Ελευθεροτυπία” 12/1/2005
40	Κάρυστος	Ευβοίας	χώρος κράτησης μεταναστών	διαδίκτυο
41	Νέες Κυδωνιές Μυτιλήνης	Λέσβου	κρατητήριο Α.Τ.	διαδίκτυο
42	Παγανή Μυτιλήνης	Λέσβου	κέντρο προσωρινής κράτησης Παγανής Μυτιλήνης	GCR (2006), σπουδαστική εργασία (2005)
43	Χίος Βροντάδο	Χίου	χώρος κράτησης μεταναστών σε κοντέινερς και σκηνές	Νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Χίου, GCR (2006)
44	Χίος Μυρσινίδι	Χίου	κρατητήρια Γενικής Αστυνομικής Διεύθυνσης Χίου	Συνήγορος του Πολίτη, 2001
45	Α.Τ. Σάμου	Σάμου	κρατητήριο Α.Τ.	πρόσφυγας
46	Σάμος	Σάμου	χώρος κράτησης μεταναστών μέσα σε κατοικημένη περιοχή	GCR (2006)
47	Βαθύ Σάμου	Σάμου	νέος χώρος κράτησης σε χώρο που βρισκόταν νταμάρι	GCR
48	Σπερχειάδα	Φθιώτιδας	χώρος κράτησης μεταναστών	Athens Indymedia
49	Μαλανδρίνο	Φωκίδας	φυλακή	ΕΠΒ (έκθεση 1/2003)
50	Τμήμα Δίωξης Λαθρομετανάστευσης Ασπροπύργου Αττικής	Αττικής	χώρος κράτησης μεταναστών	Συνήγορος του Πολίτη, Ειδική Έκθεση, Οκτώβριος 2005
51	Ελληνικό	Αττικής	χώρος κράτησης μεταναστών	μετανάστης 2004
52	Α.Τ.Πετραλώνων, Ταύρος	Αττικής	κρατητήριο Α.Τ.	Συνήγορος του Πολίτη, Ειδική Έκθεση, Οκτώβριος 2005
53	Α.Τ. Χαλανδρίου	Αττικής	κρατητήριο Α.Τ.	Συνήγορος του Πολίτη, Ειδική Έκθεση, Οκτώβριος 2005
54	Τμήμα Αμυγδαλέζας Αττικής	Αττικής	χώρος κράτησης μεταναστών	“Ιατρική Παρέμβαση” (2007)
55	Α.Τ.Δραπετσώνας	Αττικής	κρατητήριο Α.Τ.	ΕΠΒ (έκθεση 1/2003)
56	Α.Τ. Μενιδίου	Αττικής	κρατητήριο Α.Τ.	μετανάστης 1995
57	Α.Τ. Ομοιοιάς	Αττικής	κρατητήριο Α.Τ.	Συνήγορος του Πολίτη, 2001

58	Φυλακές Κορυδαλλού	Αττικής	φυλακή	μετανάστρια (1992), "Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία 15/10/02"
59	Τμήμα Αλλοδαπών Αττικής	Αττικής	χώρος κράτησης μεταναστών	"Ιατρική Παρέμβαση" (2007)
60	Γ.Α.Δ.Α.	Αττικής	κρατητήριο Γ.Α.Δ.Α.	μετανάστες (1992, 1995)
61	Ζάκυνθος	Ζακύνθου	?	migreuor (διαδίκτυο)
62	Άνδρος	Κυκλάδων	?	migreuor (διαδίκτυο)
63	Μύκονος	Κυκλάδων	?	migreuor (διαδίκτυο)
64	Νάξος	Κυκλάδων	?	migreuor (διαδίκτυο)
65	Κως	Δωδεκανήσου	χώρος κράτησης μεταναστών	Συνήγορος του Πολίτη, 2001
66	Α.Τ. Κω	Δωδεκανήσου	κρατητήριο Α.Τ.	διαδίκτυο
67	Ρόδος	Δωδεκανήσου	χώρος κράτησης μεταναστών, πρώην ρ/σ (λέγεται κέντρο υποδοχής)	GCR (2003)
68	Πάτμος	Δωδεκανήσου	?	migreuor (διαδίκτυο)
69	Γύθειο	Λακωνίας	?	migreuor (διαδίκτυο)
70	Καλαμάτα	Μεσσηνίας	?	migreuor (διαδίκτυο)
71	ξενοδοχείο στη Σκαλέτα Ρεθύμνου	Ρεθύμνου	ξενοδοχεία	Athens Indymedia
72	Α.Τ. Χανίων	Χανίων	κρατητήριο Α.Τ.	διαδίκτυο
73	αεροδρόμιο Χανίων	Χανίων	κρατητήρια αεροδρομίου	διαδίκτυο
74	ξενοδοχείο στην Παλαιοχώρα	Χανίων	ξενοδοχεία	GCR
75	Α.Τ. Ηρακλείου Κρήτης	Ηρακλείου Κρήτης	κρατητήριο Α.Τ.	ΕΕΔΑ (Έκθεση 2002)
76	Σητεία	Λασιθίου	?	migreuor (διαδίκτυο)
77	ξενοδοχείο Blue Sky Ιεράπετρα	Λασιθίου	ξενοδοχεία	διαδίκτυο
λοιποί χώροι κράτησης μη εντοπισμένοι στο χάρτη				
78	Κρατητήριο του Λιμενικού στην Κω	Δωδεκανήσου	κρατητήριο Λιμενικού	ΕΠΒ, Έκθεση 2001
79	Κρατητήριο του Λιμενικού στη Θράκη	?	κρατητήριο Λιμενικού	ΕΠΒ, Έκθεση 2001
80	κρατητήρια λιμενικού τμήματος του Πειραιά	Αττικής	κρατητήριο Λιμενικού	ΕΠΒ, Έκθεση 2001
81	15η ταξιαρχία στην Καστοριά	Καστοριάς	στρατιωτικό κέντρο κράτησης	ΕΠΒ, Έκθεση 2001
82	σύνταγμα πεζικού στο Ηράκλειο	Ηράκλειο Κρήτης	στρατιωτικό κέντρο κράτησης	ΕΠΒ, Έκθεση 2001
89	ξενοδοχείο στη Σύρο	Κυκλάδων	ξενοδοχείο	migreuor (διαδίκτυο)
90	παλιό θέατρο στη Σύρο	Κυκλάδων	χώρος κράτησης μεταναστών	GCR (2006)

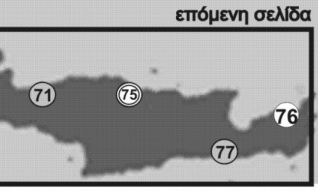
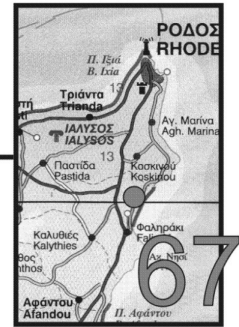
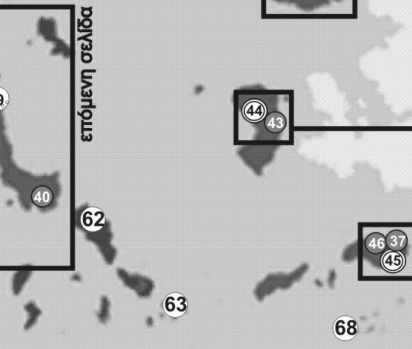
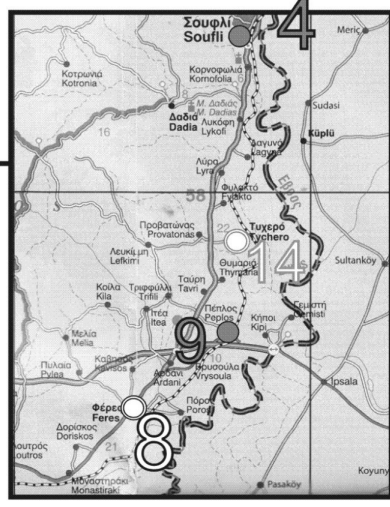
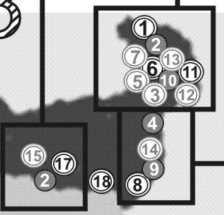
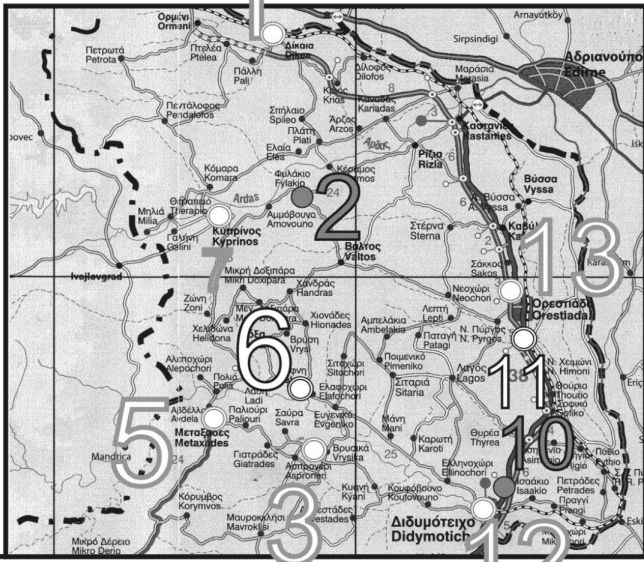
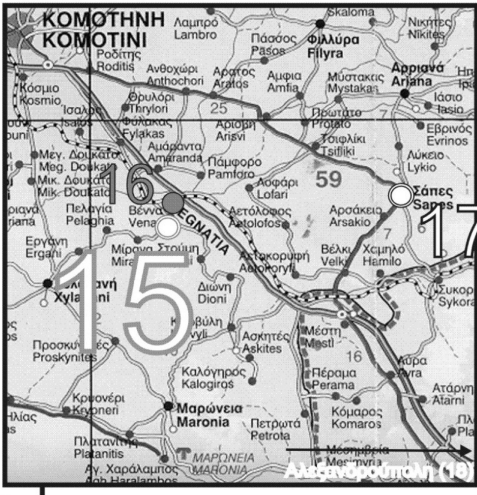

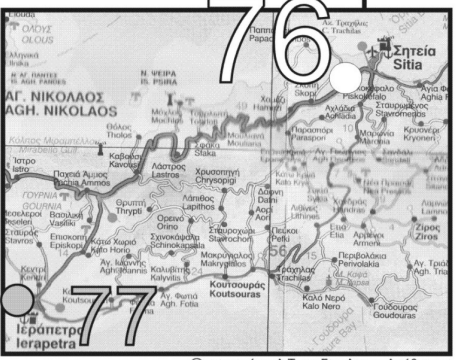
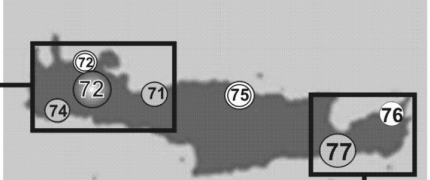
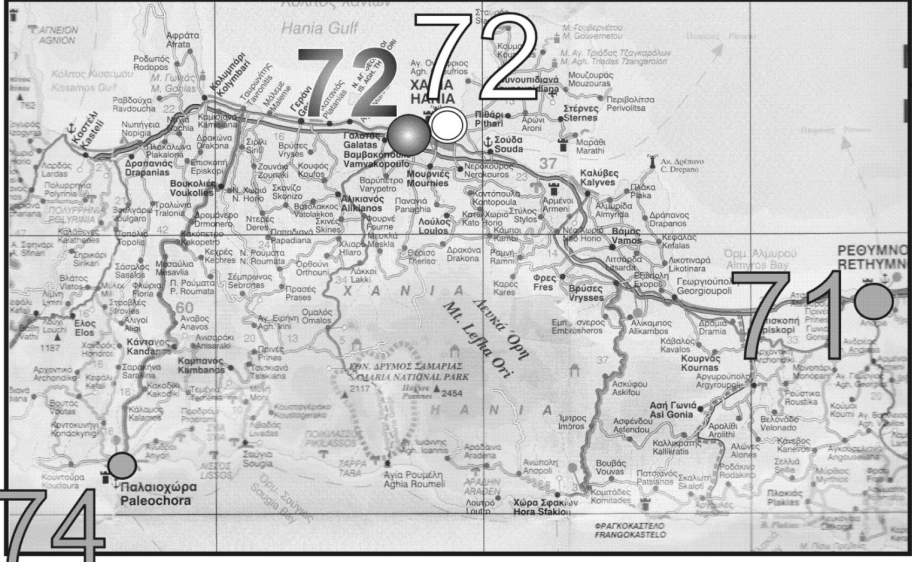
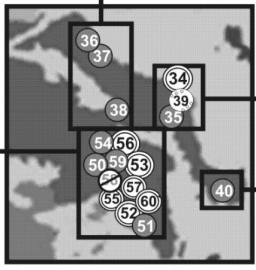
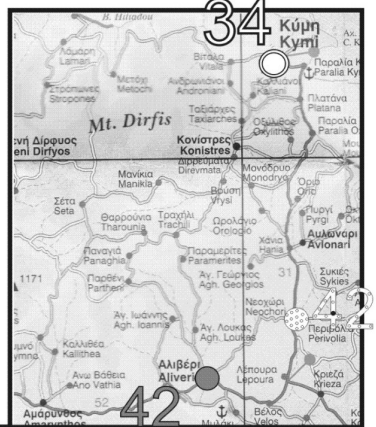
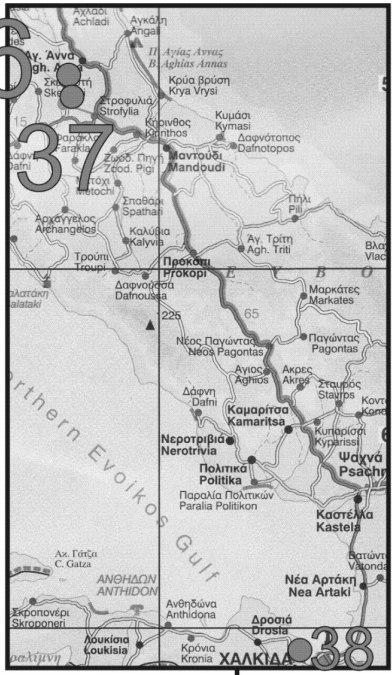
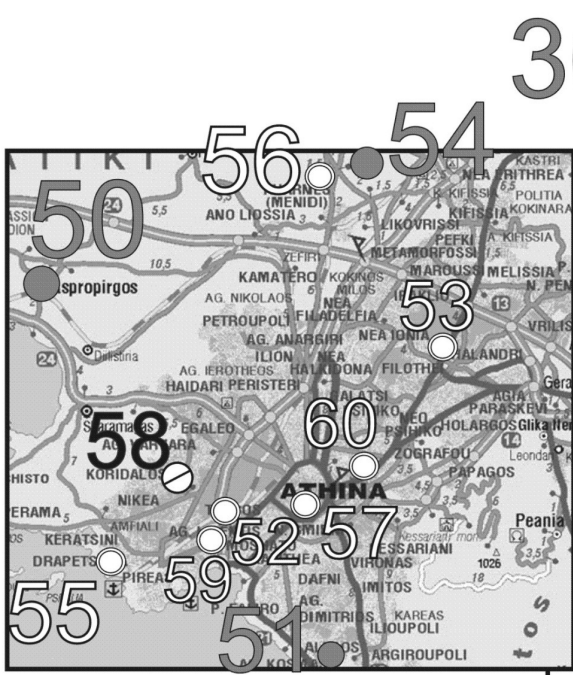
ΔΙΚΤΥΟ ΧΩΡΩΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

- ⊙ κρατητήρια Α.Τ. και Γεν. Αστυν. Διεύθυνσης
- ⊙ συνοριακό φυλάκιο
- αμιγώς χώρος κράτησης μεταναστών
- ⊖ φυλακή
- κρατητήριο αεροδρομίου
- ξενώνας
- ⊘ κάμπινγκ της ΕΛ. ΑΣ.
- ⊗ υπαίθριος χώρος
- άγνωστο το είδος του χώρου

επόμενη σελίδα

- ⊙ κρατητήρια Α.Τ. και Γεν. Αστυν. Διεύθυνσης
- ⊙ συνοριακό φυλάκιο
- αμιγώς χώρος κράτησης μεταναστών
- ⊖ φυλακή
- κρατητήριο αεροδρομίου
- ξενώνας
- ⊖ κάμπινγκ της ΕΛ. ΑΣ.
- ⊖ υπαίθριος χώρος
- άγνωστο το είδος του χώρου

2.2.1/ "ΑΝΑΓΝΩΣΗ" ΤΟΥ ΕΝ ΛΟΓΩ ΔΙΚΤΥΟΥ

"πρέπει να αναγνωρίσουμε πως έχει γίνει δύσκολο να διατηρήσουμε τη διάκριση πολιτικού και στρατιωτικού"
Πωλ Βιριλιό

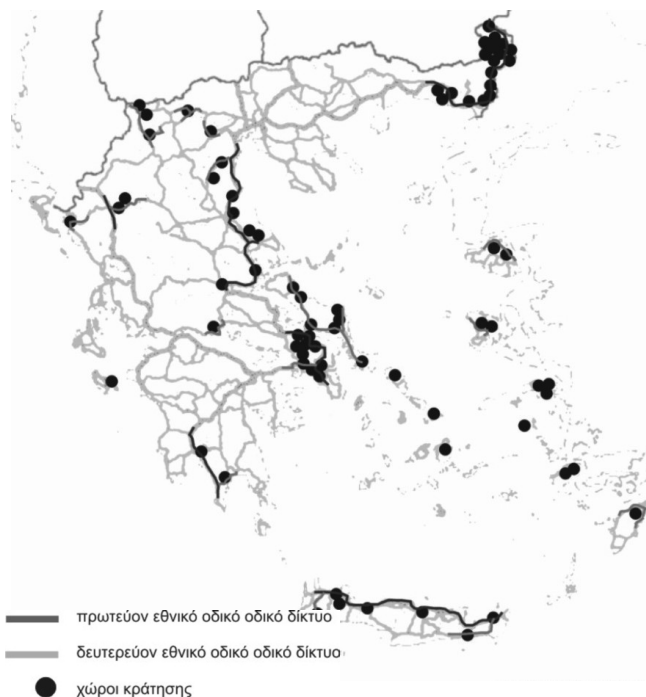
Οι χώροι κράτησης μεταναστών συγκροτούν ένα δίκτυο εγκλεισμού που εκτείνεται σε ολόκληρη την Ελλάδα. Είτε πρόκειται για κτήρια που προορίζονται αποκλειστικά για τη διοικητική κράτηση παράνομα εισελθέντων (Τμήματα Αλλοδαπών), είτε για χώρους που στεγάζουν και άλλες χρήσεις (Λ.Τ., συνοριακά φυλάκια, κτήρια στρατιωτικών υπηρεσιών κλπ) οι χώροι αυτοί εντάσσονται σε έναν ενιαίο μηχανισμό κράτησης.

Γενικά, οι χώροι κράτησης στην Ελλάδα τοποθετούνται στα σημεία ή ακριβέστερα πλησίον των σημείων εισόδου στη χώρα, μετακίνησης, διαμονής και εργασίας των μεταναστών. Έτσι στο χάρτη εντοπίζονται άλλοτε στην περίμετρο της επικράτειας και άλλοτε σε μικρή σχετικά απόσταση από το σιδηροδρομικό και το εθνικό οδικό δίκτυο. Επίσης, εγκαθίστανται κατά μήκος ακτογραμμών ή σε περιοχές με γεωργική δραστηριότητα, όπου απασχολούνται μετανάστες χωρίς χαρτιά (π.χ. στο θεσσαλικό κάμπο). Η διάταξη αυτή, αν και δεν μπορεί να νοηθεί ως προϊόν στρατηγικής, είναι στα σίγουρα αποτέλεσμα της παραπάνω εμπειρικής γνώσης (που προκύπτει είτε από τα στοιχεία που συγκεντρώνουν οι αρχές σχετικά με τις περιοχές διέλευσης μεταναστών είτε από τον επιτόπου εντοπισμό ατόμων που αποπειρώνται να εισέλθουν στην επικράτεια χωρίς τα απαιτούμενα έγγραφα). Η εμπειρική γνώση αποτελεί κοινή αφετηρία για κάθε τύπου σχεδιασμό, διαμορφώνοντας μορφές και παραδείγματα άλλοτε γεωστρατηγικού και άλλοτε πολιτικού προσανατολισμού.²³

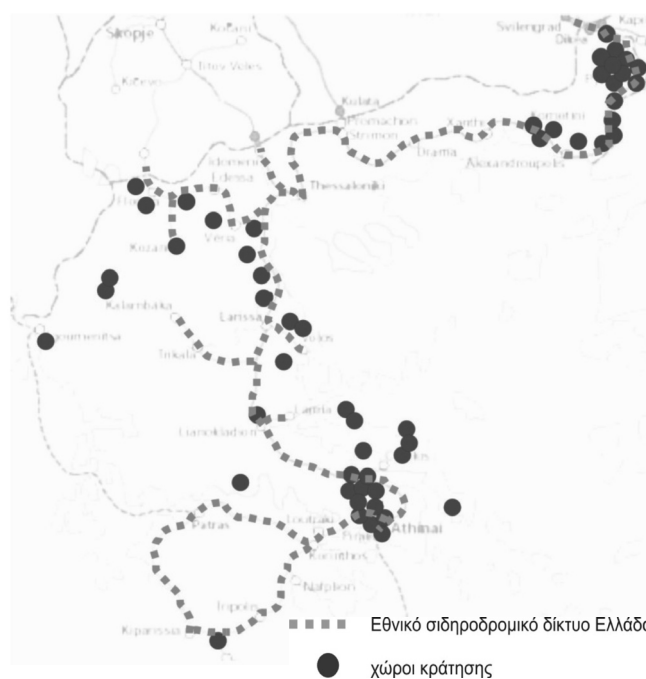
Ο στόχος της διοικητικής κράτησης, σε χωροταξικό επίπεδο, είναι να μετατοπίσει και να ακινητοποιήσει τους εισερχόμενους. Να αντιδράσει στην πλημμυρίδα του πληθυσμού. Είναι ένας αρνητικός τρόπος ελέγχου της χωροταξικής τοποθέτησης των ατόμων.

Το δίκτυο χώρων κράτησης στην Ελλάδα εκτείνεται στην βορειοανατολική περιοχή του Έβρου, τη βορειοδυτική πλευρά της Δυτικής Μακεδονίας, στην ανατολική ακτογραμμή της ηπειρωτικής Ελλάδας. Διατρέχει την Εύβοια και την Κρήτη και σχηματίζει άξονα Βορρά-Νότου στα Δωδεκάνησα.

Το σύνολο των χώρων κράτησης²⁴ εκ πρώτης

εικ. 3: χώροι κράτησης σε σχέση με το εθνικό οδικό δίκτυο

εικ. 4: χώροι κράτησης σε σχέση με το εθνικό σιδηροδρομικό δίκτυο της Ελλάδας

όψεως φαίνεται τυχαίο. Με την παρατήρησή του όμως διακρίνεται ο σχηματισμός κάποιων υποσυνόλων. Στο χάρτη²⁵ φαίνεται μια απόπειρα ομαδοποίησης των κέντρων κράτησης της Ελλάδας, που προκύπτει από τη γεωγραφική τους θέση. Σύμφωνα με την τελευταία, φαίνεται να παράγονται κάποιες «ζώνες» παρατεταγμένων χώρων κράτησης, οι οποίες έχουν τέτοιους προσανατολισμούς ώστε να μπορούν να ερμηνευθούν και ως «φράγματα» μέσα στην επικράτεια. Μαρτυρούν μια λειτουργία ορίων-ζωνών ανακαίτισης, εμποδίων στις κινήσεις των μεταναστευτικών ροών.

23: εικ. 3 και 4

24: Δίκτυο στο οποίο δεν περιλαμβάνονται οι φυλακές καθώς αυτές αποτελούν προϋπάρχοντες χώρους εγκλεισμού, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι και εκεί εκτίουν διοικητική κράτηση μετανάστες και ενίοτε μάλιστα για διάστημα άνω του τριμήνου.

25: εικ. 5

Οι χώροι κράτησης του Έβρου και των νησιών του Λιγαίου παρατάσσονται απέναντι από την Τουρκία, της Δυτικής Μακεδονίας απέναντι από την Αλβανία και την Π.Γ.Δ.Μ., της Κρήτης απέναντι από την Αφρική.²⁶

Παρατηρώντας τα σημεία των χώρων κράτησης στο χάρτη, φαίνεται σα να αντιστοιχούν στην «οχύρωση» μιας χώρας απέναντι σε δύναμι «εισβολείς». Η ομοιότητα του δικτύου των χώρων κράτησης με αυτό των οχυρωματικών εγκαταστάσεων της επικράτειας είναι πρόδηλη. Σύμφωνα με το Μ. Foucault «οι λειτουργίες της (εξουσίας) στην επιβολή της τάξης δε διαχωρίζονται από τις πολεμικές της λειτουργίες».

Η λογική της παράταξης στρατοπέδων κατά μήκος των συνόρων προσομοιάζει στη μορφή των άλλοτε στρατηγικών τόξων άμυνας, όπως αυτό του Λιγαίου (από το '74 κ.έ.). Επιπρόσθετα, σε κάποιες περιοχές, όπως στην Εύβοια και στη Θεσσαλία, φαίνεται να σχηματίζονται παράλληλες, δευτερεύουσες γραμμές, σαν επιπλέον «φράγματα» στην πρόσβαση στο δυτικό τμήμα της Ελλάδας (όπου ήταν και το μοναδικό σύνορο της χώρας με τη μέχρι πρόσφατα Ε.Ε.).

Σε μικρότερη κλίμακα, η διάταξή τους, με ένα μεγάλο ποσοστό χώρων κράτησης στον άξονα Βορρά-Νότου του Λιγαίου και του Έβρου και στον άξονα ανατολής-δύσης στην Κρήτη, φανερώνει μια τάση οχύρωσης απέναντι στις χώρες που βρίσκονται εκτός Ευρώπης. Αποκαλύπτει δηλαδή το ρόλο της Ελλάδας ως «φράκτη» της Ε.Ε. για πληθυσμούς που προσπαθούν να προσεγγίσουν την Ευρώπη από την Ασία και την Αφρική. Αντίθετα, στα σύνορα της Ελλάδας με ευρωπαϊκές χώρες (Π.Γ.Δ.Μ., Αλβανία, Βουλγαρία), δεν παρατηρούνται αντίστοιχες «συστοιχίες» χώρων κράτησης, τουλάχιστον σύμφωνα με το δίκτυο που εξάκθηκε από τις πηγές που προαναφέρονται. Αυτό βέβαια δε σημαίνει ότι πληθυσμοί αυτών των χωρών (των βαλκανικών) δε «διώκονται» στα σύνορα ή δεν

— πιθανός τρόπος ανάγνωσης των φραγμάτων

○ χώροι κράτησης

εικ. 5: πιθανή ερμηνεία των φραγμάτων που σχηματίζονται από τους χώρους κράτησης στην ελληνική επικράτεια
κρατούνται σε αυτούς τους χώρους (π.χ. Αλβανοί κρατούμενοι στο Τμήμα Αλλοδαπών Αττικής)²⁷. Αναμφίβολα όμως το δίκτυο χώρων κράτησης της Ελλάδας φαίνεται πιο σαφές και ενισχυμένο στα ανατολικά και νότια σύνορά της.

Παράλληλα, αντίστοιχες συνοριακές δομές όπως οι χώροι κράτησης μεταναστών εμφανίζονται και εκτός της επικράτειας της Ε.Ε. Η συνεργασία των χωρών της Ευρώπης με γειτονικές, όπως αυτές της πρώην Σοβιετικής Ένωσης ή της βόρειας Αφρικής, για την «αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης» οδηγεί στο μετασχηματισμό των συνόρων και τη δημιουργία επιπλέον «φίλτρων»²⁸ ελέγχου των μεταναστευτικών ροών. Οι προθέσεις για την εγκατάσταση χώρων κράτησης στην Αλβανία και την αύξησή τους στη Λιβύη, οι υπάρχοντες σε Σλοβακία,

εικ. 6: επέκταση συνόρων Ε.Ε.

26: εικ. 5

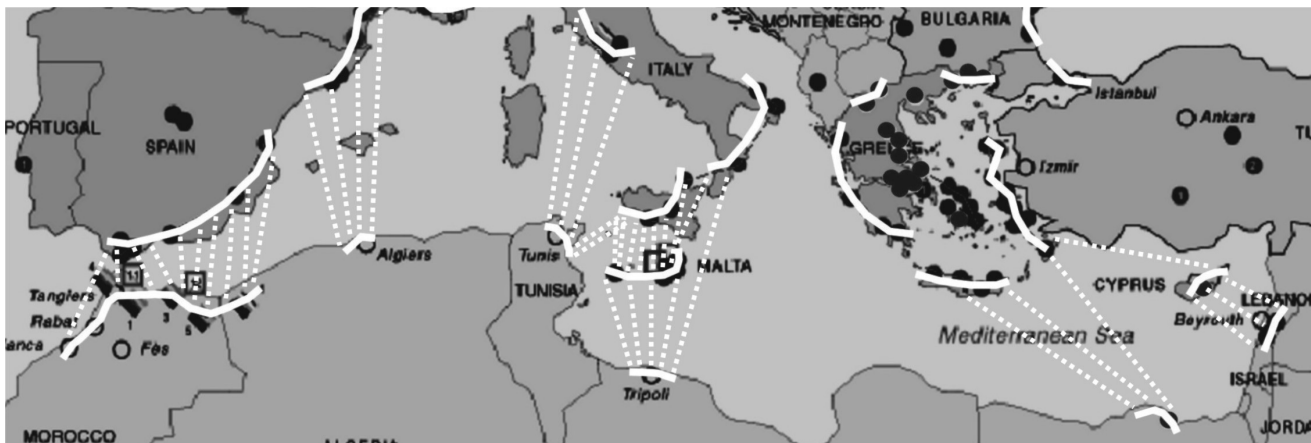
27: Παράρτημα γ, σελ. 76

28: εικ. 6

Λιθουανία, Εσθονία μετατρέπουν το δίκτυο των χώρων κράτησης εντός της επικράτειας της Ε.Ε. σε δευτερεύον.

Τα ήδη υπάρχοντα (αλλά και προς επέκταση²⁹) «φράγματα» των χώρων κράτησης στις αφρικανικές χώρες (Αίγυπτο, στη Λιβύη, στο Μαρόκο, στην Τυνησία) φαίνεται να παράσσονται

με ένα κριτήριο αντιστοιχίας τέτοιων δομών εκατέρωθεν της θάλασσας της Μεσογείου. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την επέκταση του πλάτους των συνοριακών ζωνών. Ολόκληρη η Μεσόγειος μετατρέπεται σε μια θαλάσσια συνοριακή γραμμή, πλάτους εκατοντάδων χιλιομέτρων³⁰, καταδεικνύοντας τις μεταναστευτικές πορείες και συμβολίζοντας τα σύνορα της επικράτειας του ανεπτυγμένου κόσμου.

εικ. 7: η Μεσόγειος μετατρέπεται σε συνοριακή ζώνη χιλιομέτρων (αντιστοιχίες χώρων κράτησης εκατέρωθεν της Μεσογείου)

2.3/ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΚΟΝΤΙΝΟΥΣ ΟΙΚΙΣΜΟΥΣ Ή ΠΟΛΕΙΣ

Στις περισσότερες περιπτώσεις οι χώροι κράτησης μεταναστών δε βρίσκονται σε κατοικημένες περιοχές ή τουλάχιστον στα αστικά κέντρα. Στον Έβρο, εικόνες όπως αυτές που φαίνονται στις εντοπισμένες περιοχές του χάρτη, είναι συνήθεις.

Μια εγκαταλελειμμένη αποθήκη λίγο έξω από κάποιο μικρό οικισμό είναι σε αρκετές περιπτώσεις ο χώρος όπου κρατούνται οι μετανάστες. Τις πιο πολλές φορές η πρόσβαση δε γίνεται από κεντρικό δρόμο αλλά από κάποιο κωματόδρομο ή παράδρομο.

Σύμφωνα με τις περιγραφές, δεν υπάρχει κάποια σήμανση προς το χώρο και η προσέγγισή του γίνεται μετά από οδηγίες ντόπιων ή φορέων σχετικών με την κράτηση. Συνήθως, ανάμεσα στις εγκαταστάσεις των χώρων κράτησης και τον κοντινότερο δρόμο μεσολαβούν χώροι στάθμευσης, χωρίς συγκεκριμένη χρήση υπαίθριοι ή εγκαταλελειμμένα κτήρια. Το γεγονός αυτό, όπως και ο κατά κανόνα ανύπαρκτος προαυλισμός των κρατουμένων καθιστούν δύσκολη έως ανύπαρκτη την αντίληψη της ύπαρξής τους στο εσωτερικό των χώρων κράτησης.

29: Συνεχίζεται η συζήτηση για επέκταση αυτού (πρόταση του Ιταλού επιτρόπου Μπουτιλιόνε για ανάλογους χώρους στη βόρεια Αφρική) και τη δημιουργία ανάλογων χώρων στα Βαλκάνια (πρόταση Μ. Βρετανίας για τη δημιουργία «προστατευόμενων ζωνών» για την κράτηση μεταναστών που αιτούνται άσυλο) (www.athens.indymedia.org, 14/5/2006)

30: εικ. 7

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ:

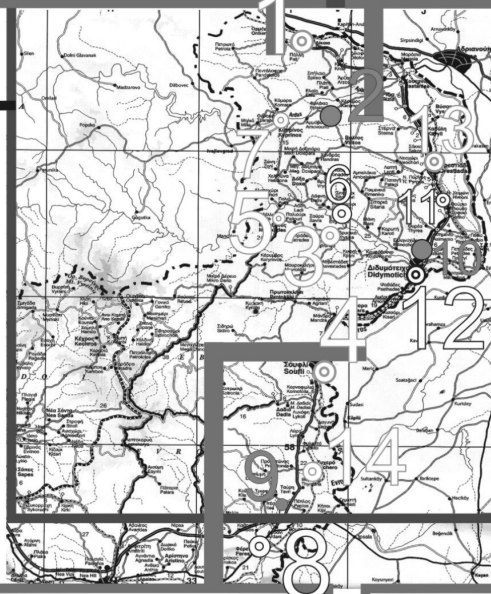
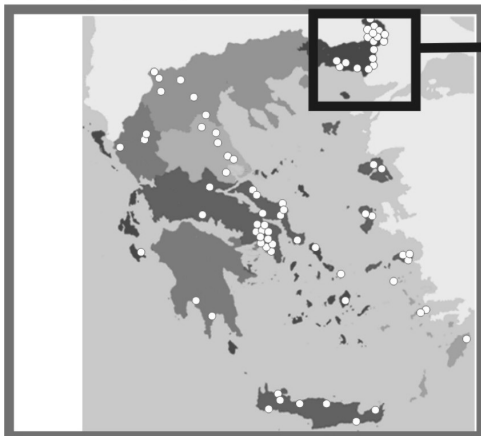
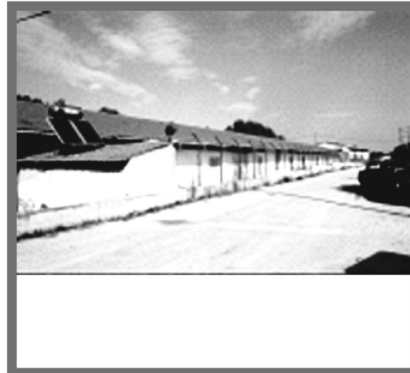
ΕΒΡΟΣ: ΤΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ΚΕΝΤΡΟ ΥΠΟΔΟΧΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΛΑΘΡΟΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΟ ΦΥΛΑΚΟ ΕΒΡΟΥ, ΤΑ ΣΥΝΟΡΙΑΚΑ ΦΥΛΑΚΙΑ ΔΙΚΑΙΩΝ, ΣΟΥΦΛΙΟΥ, ΒΡΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ Ο ΧΩΡΟΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΣΤΟΝ ΠΕΠΛΟ.

Το Πρότυπο Κέντρο Υποδοχής και Διαμονής Λαθρομεταναστών λίγο έξω από το χωριό Φυλάκιο (2), άρχισε τη λειτουργία του το 2007. Δεν υπάρχει σήμανση προς το χώρο.

Ο συνοριακό φυλάκιο στα Λίκαϊα Έβρου (1) είναι επίσης εκτός κατοικημένης περιοχής. Επίσης εξωτερικά τίποτα δε μαρτυράει τη λειτουργία του.

Το συνοριακό φυλάκιο στο Σουφλί Έβρου (4) είναι σε υποτυποδώς κατοικημένη περιοχή. Η πρόσβαση γίνεται άμεσα από τον κεντρικό δρόμο που περνάει από το Σουφλί.

Ο χώρος κράτησης στον Πέπλο (9), βρίσκεται κοντά στους Κήπους, στο δρόμο από Αλεξανδρούπολη προς Τουρκία. Είναι εκτός κατοικημένης περιοχής, σε σημείο που βρίσκονται εγκαταλεημμένες αποθήκες και βιοτεχνίες.

Το συνοριακό φυλάκιο κοντά στα Βρυσικά (3) βρίσκεται σε αγροτική περιοχή, λίγο έξω από τον οικισμό. Δεν υπάρχει σήμανση προς το χώρο ούτε είναι εμφανής η λειτουργία του.

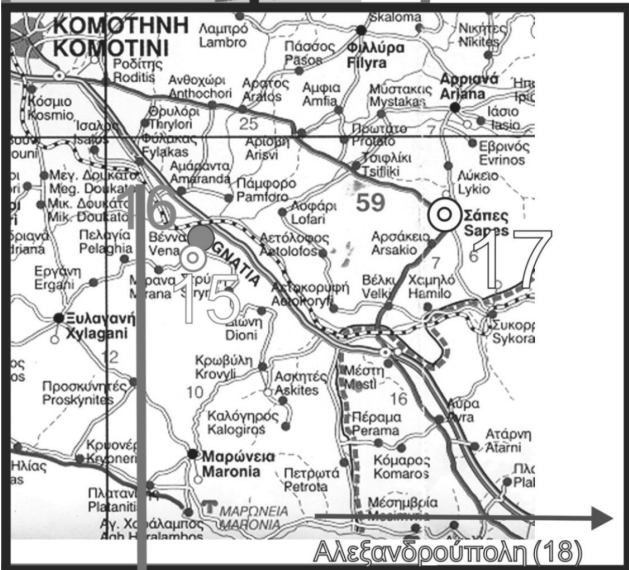

ΟΙ ΧΩΡΟΙ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΣΤΗ ΡΟΔΟΠΗ: ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΒΕΝΝΑΣ

Η παλιά σιταποθήκη στη Βέννα (16) βρίσκεται σε μη κατοικημένη περιοχή. Το κτήριο εφάπτεται με τις γραμμές του τρένου. Η περιοχή είναι σχετικά κοντά στην Κομοτηνή.

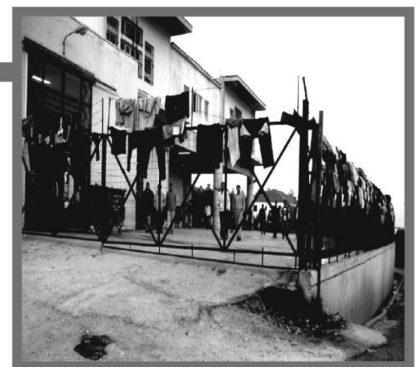
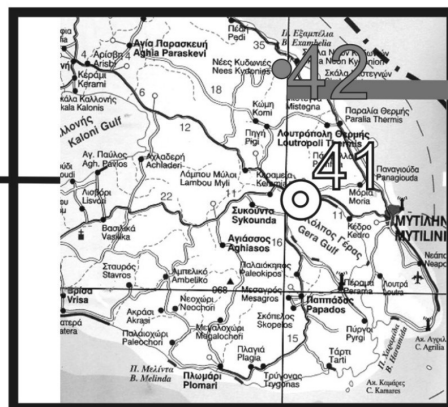
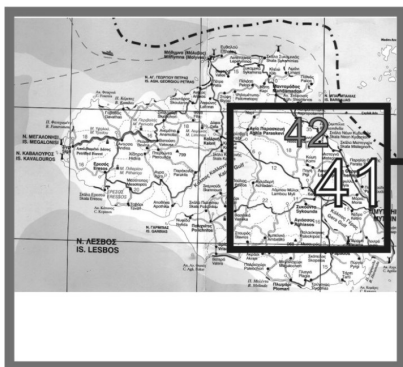
Τα κρατητήρια του Λ.Τ. Αλεξανδρούπολης (18) λειτουργούν ως χώρος διοικητικής κράτησης μεταναστών, μέσα στον ιστό της πόλης.

- ⊙ κρατητήρια Α.Τ. και Γεν. Αστυν. Διεύθυνσης
- συνοριακό φυλάκιο
- αμιγώς χώρος κράτησης μεταναστών

ΜΥΤΙΛΗΝΗ: ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΕΞΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΓΑΝΗ

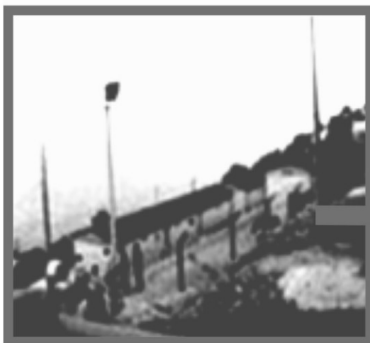
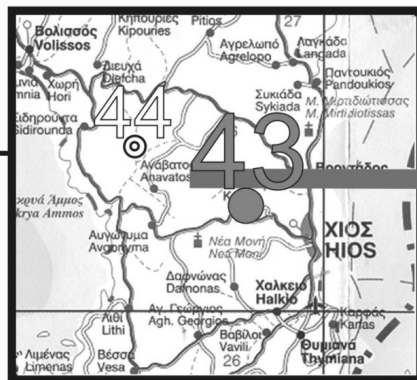
Το κέντρο προσωρινής κράτησης στην Παγανή Μυτιλήνης (42) βρίσκεται 2-4 χιλιόμετρα από τα όρια της πόλης, στα βορειοδυτικά, σε βιομηχανική ζώνη. Είναι χτισμένο σε ύψωμα, μακριά από κατοικημένη περιοχή. Λειτουργεί από το 2003.

ΣΑΜΟΣ: Ο ΠΑΛΑΙΟΤΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΕΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΚΑΙ Ο ΠΙΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΒΑΘΥ

Το νεόκτιστο κέντρο κράτησης κοντά στο Βαθύ (47) της Σάμου είναι εντελώς απομονωμένος και αυστηρά περιφραγμένος. Δεν είναι ορατός στους κατοίκους και λογικά ούτε από το εσωτερικό του φαίνεται ο οικισμός.

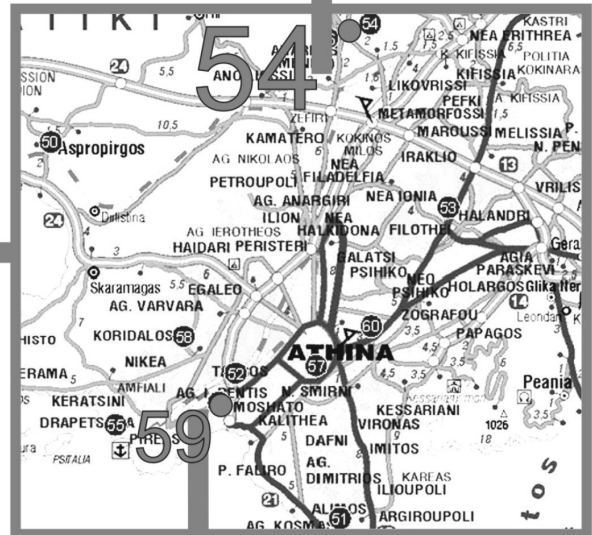
ΧΙΟΣ: Ο ΧΩΡΟΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΚΟΝΤΑ ΣΤΟ ΒΡΟΝΤΑΔΟ

Ο πρόσφατα εγκατεστημένος χώρος με containers, κοντά στο Βροντάδο Χίου, είναι επίσης απομακρυσμένος από τον οικισμό. Είναι διαμορφωμένος σε τρία επίπεδα, με πρόσβαση μόνο από το πάνω μέρος. Βρίσκεται σε πρώην νταμάρι και πεδίο βολής. Τα containers είναι ορατά από το δρόμο. Δεν υπάρχει σήμανση προς το χώρο.

ΑΤΤΙΚΗ: ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΛΛΗ ΚΑΙ Η ΑΜΥΓΔΑΛΕΖΑ

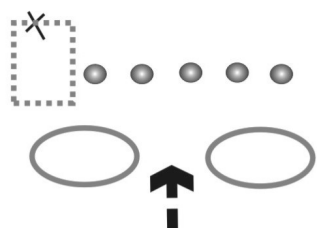
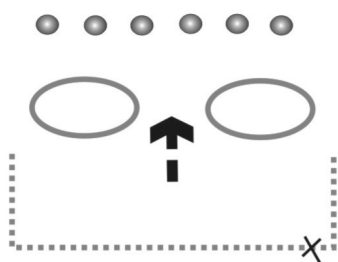
Το Τμήμα Αλλοδαπών Αμυγδαλέζας Αττικής (54) βρίσκεται στο δρόμο που συνδέει το κέντρο της Αθήνας με τους Θρακομακεδόνες και την Πάρνδα. Τα κτήρια του συγκροτήματος γειτνιάζουν με τη Σχολή Λστυφυλάκων. Ο χώρος είναι σα στρατόπεδο και είναι σχετικά ορατός από το δρόμο. Στο χώρο αυτόν κρατούνταν γυναίκες και ανήλικοι. Για κάποιον καιρό η λειτουργία του διακόπηκε και σήμερα έχει υποστεί αλλαγές.

Το Τμήμα Αλλοδαπών Αττικής (59) βρίσκεται στη λεωφόρο Πέτρου Ράλλη, σε βιομηχανική περιοχή και γειτνιάζει με το αμαξοστάσιο του Ο.Λ.Σ.Α. Το κτήριο είναι μεγάλο, με μέτωπο στη λεωφόρο. Η πρόσβαση στο χώρο γίνεται, για κάποιους σχετιζόμενους με τη λειτουργία του κτιρίου (υπαλλήλους κλπ), από την πλευρά της λεωφόρου και για τους μετανάστες από την πίσω πλευρά, δηλαδή από την οδό Σαλαμινας. Τίποτα στην όψη δε μαρτυράει τη λειτουργία του, ούτε υπάρχει σχετική σήμανση στο δρόμο.

συνοριακά φυλάκια

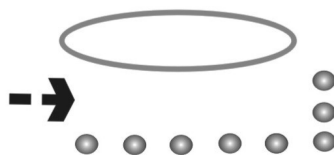
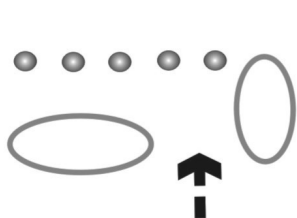

* περίπτωση φυλακίου Βρυσικών

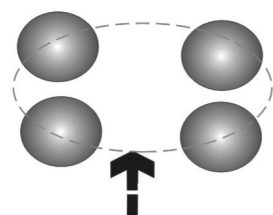
φυλάκια: Βρυσικά, Βέννα, Ξουφλί και Φέρες

*Δεδομένου ότι το Ξουφλί, είναι ξεχωριστό κτήριο από το Λ.Τ. Ξουφλίου, είναι κοντά στα σύνορα, οι φύλακες αναφέρθηκε ότι ήταν της υπηρεσίας συνοριακής φύλαξης και προσομοιάζει τυπολογικά στα συνοριακά φυλάκια

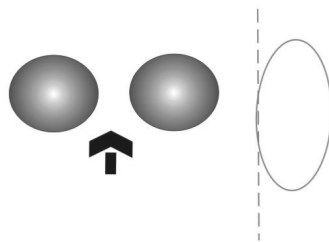
*Οι αύλιοι χώροι τις περισσότερες φορές δεν υπάρχουν

Α. Τ.

*περίπτωση Α.Τ. Φερών και Αλεξανδρούπολης, όπου το ισόγειο έχει αποκλειστικά τη χρήση της κράτησης και ο/οι πάνω όροφος/οι είναι γραφεία

*Περίπτωση Ξουφλίου που τα γραφεία της αστυνομίας είναι σε δίπλα κτήριο

Α.Τ.: Μενιδίου, Γ. Α. Δ. Χίου, Κρατητήρια Ελληνικού, Αλεξανδρούπολης

*αφού τα κρατητήρια του πρώην Λεροδρομίου είναι πολυώροφο κτήριο της αστυνομίας και προσομοιάζει στην τυπολογία των Α. Τ. (και των φυλακίων)

Άλλοι χώροι

Άλλες κατηγορίες είναι:

- οι πολυπλοκότεροι χώροι των φυλακών (Κορυδαλλός), της Λμυγαλέζας, του Αλλοδαπων (στη Π.Δάλλη), της Γ. Α. Δ. Α. Που παρουσιάζουν κοινά μεταξύ τους
- οι χώροι “καταυλισμών” με οικίσκους όπως του χώρου κράτησης της Χίου και ο πρόσφατος της Σάμου

2.5/ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥΣ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΓΚΛΕΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ

2.5.1/ ΥΛΙΚΟΤΗΤΑ: "ΠΕΡΙΩΣΗ" ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ

«κατανομή των ατόμων, την εγκατάστασή τους και το χωροταξικό διαμοίρασμά τους, την ταξινόμησή τους, την απόσπαση από αυτά του ανώτατου βαθμού του χρόνου και του ανώτατου ορίου των δυνάμεών τους, το δάμασμα των σωμάτων τους, την αδιάκοπη κωδικοποίηση των συμπεριφορών τους, την διατήρησή τους σε μίαν αδιάλειπτη ορατότητα, το σχηματισμό γύρω τους ενός ολόκληρου συστήματος παρατήρησης...»

M. Foucault

Από την είσοδο του μετανάστη στη χώρα, πραγματώνεται ένα σύνολο από κρίσεις αξιολογικές, διαγνωστικές, προγνωστικές, τυπολογικές αναφερόμενες στο πρόσωπό του. Από τις περιγραφές του εγκλεισμού των μεταναστών στους χώρους κράτησης φαίνεται να συγκροτείται μια, άλλοτε ακούσια και άλλοτε εκούσια, τεχνική κράτησης και περιορισμού. Τα περισσότερα μέσα του εγκλεισμού που υπεισέρχονται δείχνουν να έγκεινται στην τεχνολογία του εγκλεισμού και όχι στη θεωρητική βάση κάποιας ποινής.

«μηχανή για την εγκαθίδρυση και τη στήριξη ενός είδους εξουσίας, ανεξάρτητης από αυτόν που την ασκεί»
M. Foucault

ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΜΟΡΦΗ

ΕΝΑΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΑΠΟ ΣΗΜΑΤΑ

Το συγκρότημα ή το κτήριο ενός χώρου κράτησης, είτε αυτό της κλίμακας ενός φυλακίου είτε του Αλλοδαπών και του Κορυδαλλού, καθιστά όσο το δυνατόν πιο διακριτική την εξουσία παρόλο που εκεί, όπως φαίνεται, ασκείται σε μέγιστο βαθμό.

Η εξωτερική όψη του κτηρίου, η ογκομετρική του υπόσταση και η επιβλητικότητά του, η περίφραξη και οι ψηλοί τοίχοι του αποτελούν μορφές μονότονες, ταυτόχρονα υλικές και συμβολικές.

Τα μυστηριώδη αυτά κελύφη, τα αδιαπέραστα και από τη μια και από την άλλη, περικλείουν τη διεργασία του εγκλεισμού και βρίσκονται ενίοτε μέσα στις πόλεις. Ο χώρος κράτησης μέσα στον αστικό

ιστό της Λάμης, που «απ' έξω φαίνεται με δυσκολία»³² χαρακτηρίστηκε κατά την περιγραφή ως «το κτήριο φάντασμα...». Ίσως να «φαινόταν ακατοίκητο», γιατί δεν κατοικείται αλλά εγκλείει. Από το εσωτερικό του «δεν ακούγονταν ήχοι... δεν φαινόταν η παραμικρή εικόνα κίνησης...»³³ γιατί οι κινήσεις είναι ελεγχόμενες και περιορισμένες.

Το νέο κτήριο του Τμήματος Αλλοδαπών στην Π. Ράλλη δε θα το περιέγραφε κανείς διαφορετικά. Έτσι κι αλλιώς εκεί τα περισσότερα κελιά δεν έχουν άμεση επαφή με τον εξωτερικό τοίχο του κτηρίου. Ένας περιφερειακός διάδρομος-φίλτρο, πλάτους σχεδόν δύο μέτρων, «μονώνει» το εν λόγω κέλυφος μεταφέροντας την εικόνα της κράτησης ένα επίπεδο μέσα από την όψη. Στο μεγαλύτερο κομμάτι του κτηρίου οι διερχόμενοι δε βλέπουν τα κελιά, ούτε οι κρατούμενοι βλέπουν έξω. Η κλίμακα είναι μεγάλη και η όψη σχεδόν συμμετρική. Μορφή που ελάχιστοι ξέρουν τι στεγάζει. Λειτουργική δομή και θεσμός της περιφέρειας της επικράτειας μέσα στο κέντρο του ιστού της μητρόπολης. Στην πλευρά αυτήν του κτηρίου παρατηρεί κανείς μια πολύ χαμηλή κινητικότητα διερχομένων (εργαζομένων ή ελάχιστων άλλων σχετιζόμενων με το χώρο αφού η πρόσβαση οποιουδήποτε άλλου είναι σχεδόν αδύνατη), ενώ ο πραγματικός χαρακτήρας του παραμένει κρυμμένος στην πίσω πλευρά του. Στην οδό Σαλαμίνιας κάθε μέρα, από τις έξι το πρωί μέχρι το μεσημέρι ή ενίοτε και αργότερα, πλήθος μεταναστών περιμένουν ώρες για να κάνουν κάποια αίτηση, για να ανανεώσουν τη ροζ κάρτα κλπ.

Παράλληλα, οι φύλακες της πίσω πύλης δεν τηρούν ούτε τα προσχήματα. Ασκούν λεκτική και σωματική βία όταν οι μετανάστες δεν καταλαβαίνουν ή δεν υπακούουν αμέσως στα -σχεδόν στρατιωτικά- παραγγέλματά τους. Τελικά ελάχιστοι καταφέρνουν να τελειώσουν μέσα σε δυο τρεις μέρες και η διαδικασία επαναλαμβάνεται επί άπειρον.

Σε αντίστοιχα κτήρια των συνόρων ή περιοκών εκτός πόλεων, οι όγκοι τους δίνουν την αίσθηση μικρότερης κλίμακας αλλά και πάλι υστερούν σε ζωή και διαφάνεια. Η εξωτερική εικόνα δε μαρτυρά τη λειτουργία του κτηρίου και αυτό φαίνεται ενίοτε ακατοίκητο.

Η στέγαση σε πρώην αποθήκες, σε εγκαταλελειμμένες βιομηχανίες, σε στρατώνες μαρτυρά την εγκατάλειψη και την απουσία ζωής αλλά και ένα σύνολο από συμβολισμούς. Η πρώην αποθήκη εμπορευμάτων στη Βέννα φαίνεται να μην έκασε σήμερα τη λειτουργία της «φιλοξενώντας» άτομα που θα παραμείνουν εκεί μέχρι την «εισαγωγή» τους στην εγκώρια παραγωγή ή την «εξαγωγή» τους στη χώρα προέλευσης.

32: Παράρτημα α, σελ. 54

33: *ibid.*

Η βιομηχανία στην Εύβοια, παλιός κώρος παραγωγής, που έκλεισε πριν από χρόνια, ίσως κάπου στο '70, στεγάζει σήμερα την αεργία καθηλωμένων μεταναστών, με την αντίστοιχη ειρωνεία που κάποτε καταδίκασε στην ανέχεια απολυμένους πρώην εργαζόμενους εκεί. Το πρώην στρατιωτικό τάγμα πεζικού στην Καστοριά φαίνεται να δικαιολογεί απόλυτα τη σημερινή λειτουργία της κράτησης μεταναστών, όντας και αυτή, έτσι κι αλλιώς, τμήμα του οχυρωματικού δικτύου της Ελλάδας. Συγχρόνως, η στρατιωτικοποιημένη δομή, η κατανομή των ατόμων σε παράταξη και η πειθαρχία, όπως θα φανεί στη συνέχεια, αποτελούν ζητούμενο των χώρων κράτησης μεταναστών.

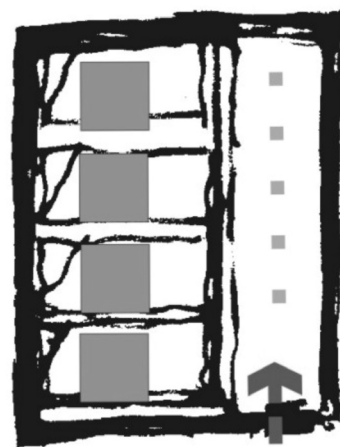
ΚΙΝΗΣΗ ΚΑΙ ΘΕΣΗ

Η αναλυτική διευθέτηση του εσωτερικού, οργανωμένη μέσω ενός συνόλου από σωματικούς καταναγκασμούς, διαμορφώνει τον ζητούμενο πειθαρχικό κώρο. Ο διαρκής περιορισμός, έλεγχος και διάρθρωση των ενεργειών του σώματος, οι προκαθορισμένες κινήσεις και θέσεις, οι «διαθέσιμες» εικόνες αποπειρώνται να πειθαρχήσουν και να αναμορφώσουν, ολοκληρώνοντας έτσι τη διεργασία του εγκλεισμού.

Στις περισσότερες περιπτώσεις, όπως φαίνεται στον πίνακα³⁴, ο κώρος είναι μικρός και ανεπαρκής για την κίνηση των ατόμων στο εσωτερικό του. Μοναδικές κινήσεις είναι αυτές μέσα στο κελί καθώς ο προαυλισμός ή η μετάβαση σε άλλους χώρους κατά κανόνα δε νοείται. Οι μετακινήσεις των κρατούμενων είναι πάντοτε μικρής διάρκειας και αναγκαστικά ευθύγραμμες.³⁵ Συχνά όμως ο συνωστισμός είναι τέτοιος που ακόμα και αυτές δεν είναι δυνατόν να πραγματοποιηθούν. Η στάση είναι η κύρια και σε κάποιες περιπτώσεις η μόνιμη κινητική κατάσταση των ατόμων. Επομένως στους χώρους αυτούς οι κρατούμενοι βρίσκονται εγκατεστημένοι σε συγκεκριμένες, σταθερές, τυποποιημένες θέσεις όπως φαίνεται στο παρακάτω σκίτσο. Εκεί είναι που οι χτιστοί (τσιμεντένιοι) πάγκοι των κελιών ανάγονται σε συμβολικό στοιχείο αυτής της στατικής κατανομής.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΟΜΗ

Η απλή και οικονομική γεωμετρία του εσωτερικού των χώρων κράτησης, που αποτελούν στοιχεία που ο Φουκώ παρατηρεί στη δομή των φυλακών, επαληθεύονται με ακρίβεια στους χώρους κράτησης, όπως θα καταδειχθεί στη συνέχεια.

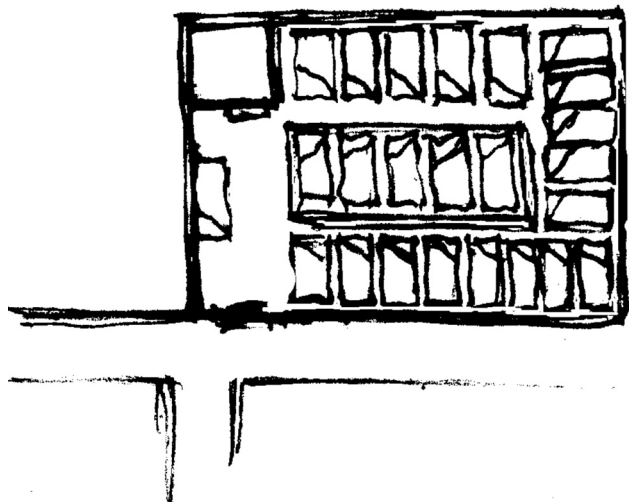
εικ. 8: κίνηση σε κελί του Τμήματος Αλλοδαπών Αττικής³⁶

34: Παράρτημα β, πιν. 9 και 10

35: εικ. 8

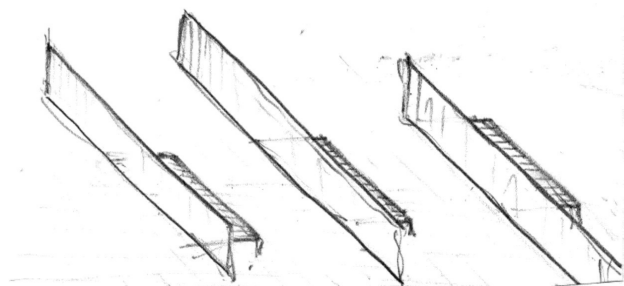
«Οι πειθαρχίες αναλύουν το χώρο, αποσυνθέτουν και ανασυνθέτουν τις δραστηριότητες... παράγοντας τελικά σώμα ικανό για καθορισμένες ενέργειες».

M. Foucault

εικ. 9: το κελί του χώρου κράτησης στη Βέννα³⁷

ΡΥΘΜΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ ΧΩΡΟΣ-ΔΙΑΦΑΝΕΙΣ

«οργανώνοντας «κελιά», «θέσεις» και «σειρές», η πειθαρχία διαμορφώνει πολύπλοκους χώρους: ταυτόχρονα αρχιτεκτονικούς, λειτουργικούς και ιεραρχικούς... πρόκειται για χώρους που εξασφαλίζουν την παγίωση...»

M. Foucault

Η περιορισμένη διαθέσιμη για το κάθε άτομο επιφάνεια, όπως φάνηκε, εξαναγκάζει το σώμα στην προσαρμογή του στο χωρικό πρόσταγμα που όμως δεν είναι τυχαίο. Άλλοτε λόγω σχεδιασμού (π.χ. Τμήμα Αλλοδαπών Λτιτικής, κατά τόπους Α.Τ. ή φυλάκια) και άλλοτε λόγω της πρόχειρης αντιμετώπισης της διαβίωσης των κρατουμένων, ο χώρος που προκύπτει είναι απόλυτα ρυθμοποιημένος. Τα κελιά κωροδοτούνται σε παράταξη και στο εσωτερικό τους, οι, συνήθεις για αυτούς τους χώρους, χτιστοί πάγκοι εξαναγκάζουν στην «σε σειρά» κατανομή των κρατουμένων. Η εν τέλει «κυψελική» δομή αποτυπώνει στο χώρο την ιεραρχία και την πειθαρχία. Διαμορφώνεται έτσι μια χωρική τάξη που αποπειράται να εξομαλύνει την ανθρώπινη πολυπλοκότητα. Σκοπός

είναι η ομογενοποίηση και η πειθάρκηση των κρατούμενων. Οι ατομικές διαφορές τείνουν να ξεθωριάσουν και τελικά μια δοσμένη πολλαπλότητα ανθρώπων να αντικειμενοποιηθεί και να διοικηθεί.

Το πλήρες και το κενό, τα ανοίγματα και τα περάσματα, δικαιολογημένα προκαλούν άπειρες υποψίες επιτήρησης, στις οποίες η αρχιτεκτονική του χώρου αποκρίνεται με χίλιους δυο τρόπους. Οι διάτρητες επιφάνειες που σχηματίζουν τα κάγκελα των κελιών, το παραθυράκι της πόρτας του κελιού και η γραμμική κίνηση του φύλακα έξω από αυτό³⁸ καθώς και η κάμερα του διαδρόμου που το εύρος λήψης της περικλείει και το εσωτερικό του κελιού ή η κάμερα μέσα στο κελί αποτελούν πηγές διαρκούς έκθεσης των εγκλειστών. Η μόνιμη δυνατότητα εποπτείας των κινήσεων, των πράξεων, των προσωπικών κατά τα άλλα στιγμών καθιστούν εφικτή την πλήρη περίζωση του σώματος των κρατουμένων. Σε συνεργασία με την ήδη «πολυμερή κατάτμηση και σειριοποίηση του χώρου»³⁹ επιχειρείται η απόλυτη αστυνόμευση της ατομικής συμπεριφοράς:

«Κατανομή των σωμάτων, των επιφανειών, των βλεμμάτων... σε ένα σύνολο από εσωτερικούς μηχανισμούς που παράγουν οι ίδιοι τη σχέση όπου παγιδεύονται τα άτομα.»

M. Foucault

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΓΚΛΕΙΣΜΟΥ ΠΟΥ ΕΓΚΕΙΝΤΑΙ ΣΤΗ ΜΗ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΩΤΑΡΧΙΚΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ

Παράγοντας υλικότητας του εγκλεισμού για την άσκηση ελέγχου και εξουσίας πάνω στο σώμα του εγκλειστού δεν είναι όμως μόνο η χωρική δομή και εγκατάσταση των ατόμων. Οι σωματικοί καταναγκασμοί που αφορούν σε πρωταρχικές ανάγκες και τη μη ικανοποίησή τους είναι πολλοί στους χώρους κράτησης μεταναστών.

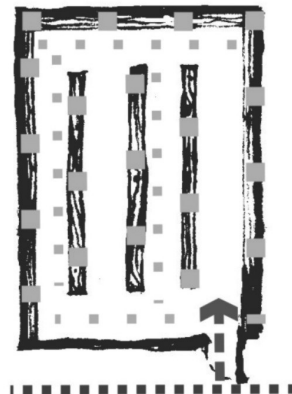
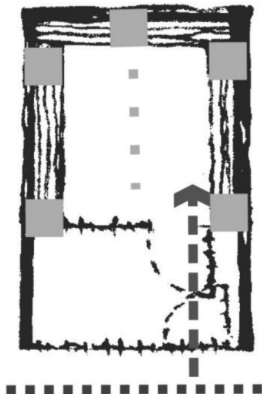
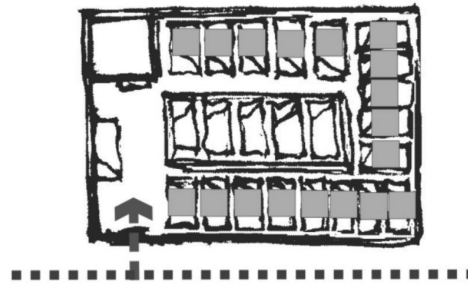
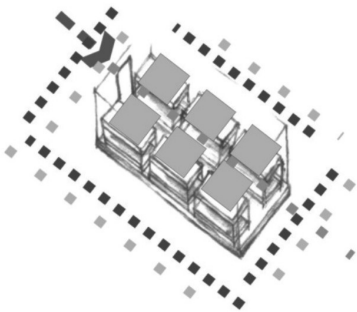
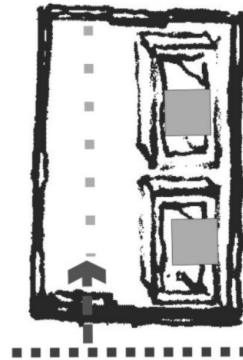
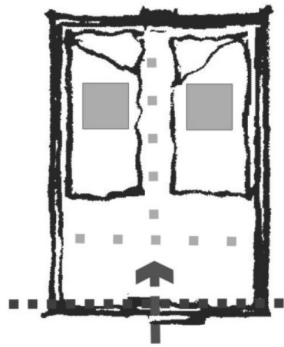
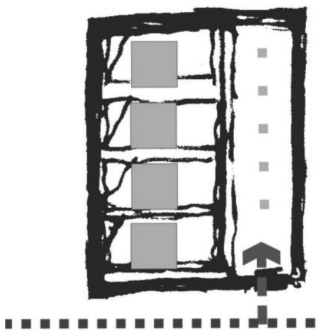
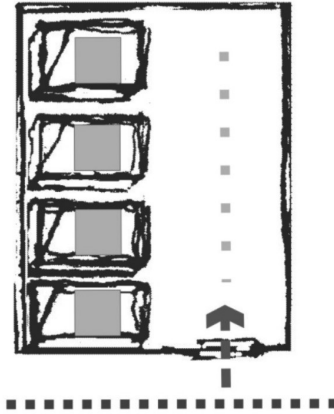
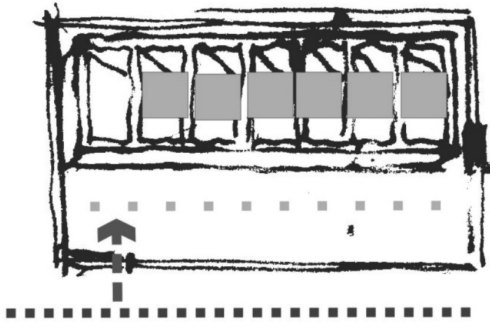

37: Βλ. σελ 29

38: Βλ. τυπολογία, σελ. 25

39: όροι που ο Μ. Foucault αναφέρει για τους χώρους των νεότερων φυλακών, *Επιτήρηση και Τιμωρία: η γέννηση της φυλακής*, σελ. 211, Ράππα, Αθήνα, 2005

ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΚΕΛΙΩΝ

Κίνηση
 Στάση κρατούμενου (Σχεδόν πάντα σε χτιστούς πάγκους)
 Είσοδος στο Κελί
 Κίνηση

Η απουσία ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης (παρόλο που είναι υπεύθυνες οι εκάστοτε Νομαρχίες, σε συνεργασία με τα κατά τόπους Π.Ε.Σ.Υ.Π.) και της αντίστοιχης υποδομής που αυτή απαιτεί σε κώρο και προσωπικό στα κέντρα κράτησης πολλαπλασιάζει την έκθεση σε κίνδυνο των κρατουμένων. Αποτελεί συγκρότως παράγοντα όξυνσης της προσωπικής ανασφάλειάς τους, δεδομένων των συνθηκών που βιώνουν κατά την κράτηση. Η απουσία επαρκών χώρων υγιεινής⁴⁰ και η ακαταλληλότητα αυτών, όπως συνεχώς αναφέρεται στις περιγραφές, αυξάνουν χαρακτηριστικά τις πιθανότητες νοσημάτων⁴¹. Εξάλλου, η απουσία ρουκισμού και άλλων βασικών αγαθών, ζεστού νερού και προσωπικού διαθέσιμου χώρου, αποκλείουν κάθε δυνατότητα προσωπικής φροντίδας και σωματικής υγείας.

εικ. 10: τουαλέτα και ντους στην Αμυδαλέζα Ε.Ε.

εικ. 12: φαρμακείο σε χώρο κράτησης

Η αίσθηση της υλικής κατάπτωσης του σώματος ενισχύεται με την ανεπάρκεια της σίτισης, τις εξαντλητικές συνθήκες διαβίωσης σε ζέστη ή κρύο (ανυπαρξία θερμομαντικών σωμάτων κλπ) και σε υγρασία.⁴² Η έλλειψη συντήρησης των κτηρίων ή η εξαρχής ακαταλληλότητα αυτών για στέγαση, σε συνδυασμό με τη συνήθη απουσία οποιασδήποτε διαμόρφωσης του χώρου, όχι μόνο αυξάνουν την επικινδυνότητα κατά τη χρήση τους ή δυσχεραίνουν τις συνθήκες διημέρευσης αλλά αποτελούν οι ίδιες πρωτεύοντες σωματικούς καταναγκασμούς.

Σε κατάσταση απόλυτης εγκατάλειψης, συχνά χωρίς ούτε το στοιχειώδη εξοπλισμό κώρου (κρεβάτια, κουβέρτες) όχι μόνο η διαβίωση είναι αδύνατη αλλά είναι λογικά επόμενος ο πλήρης ηθικός και ψυχολογικός εκπεσμός. Με δεδομένο ότι οι παραπάνω συνθήκες επικρατούν σε κάποιο σημείο, και αθροιστικά, σε πολλούς από τους περιγραφόμενους χώρους, τότε ανάγονται σε τεχνικές που προκαλούν τη στέρηση, την υλική και ηθική εξασθλίωση, ενίοτε υπερβαίνοντας ακόμη και το βίωμα της φυλακής.

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

*«επιδρώντας
σε εκείνους που στεγάζει,
ελέγχοντας τη συμπεριφορά τους,
μεταφέροντας σε αυτούς τις κινήσεις της εξουσίας,
αναμορφώνοντάς τους»*

M. Foucault

Στις εν λόγω συνθήκες ή ακόμη και σε εκείνες τις περιπτώσεις που οι όροι διαβίωσης συγκεντρώνουν κάποια και όχι όλα από τα παραπάνω χαρακτηριστικά, προστίθεται και ένα σύνολο άλλων παραγόντων. Αυτοί ίσως να επιδρούν περισσότερο σε ψυχολογικό επίπεδο και να εντείνουν ή να καθορίζουν τη συνθήκη του εγκλεισμού. Η εμφάνισή τους σε τέτοιο βαθμό τις ανάγουν μάλλον σε «τεχνικές υποταγής του ανθρώπινου σώματος», όπως τις ονομάζει ο Μ. Foucault, συγκροτούμενες από μια σειρά βίαιων σωματικών ποινών.

Σε πολλές περιπτώσεις, κατά τις περιγραφές των χώρων και των συνθηκών τους από πρώην κρατούμενους, διαφαίνεται μια αδυναμία επαναφοράς

40: πίνακας 3, παράρτημα Β

41: πίνακας 11, παράρτημα Β

42: πίνακες 5 και 6, παράρτημα Β

της εικόνας τους στη μνήμη και αναπαραγωγής της. Αυτό μπορεί να συμβαίνει λόγω του ότι οι περίοδοι της κράτησής τους φαίνεται να αποτελούν αναμνήσεις που θα ήθελε κανείς να αποβάλει (όχι να παρακάμψει). Παρόλα αυτά, ορισμένοι μετανάστες που περιγράφουν συνθήκες κράτησης που έλαβε χώρα πολλά χρόνια πριν είναι σε θέση να αναφέρουν λεπτομέρειες. Ήνίοτε μεταφέρουν με ευκολία τη σφαιρική συνείδηση του χώρου που βίωσαν. Έτσι δύσκολα μπορεί κανείς να συμπεράνει ότι ο χρόνος που έχει περάσει από τότε είναι το μοναδικό στοιχείο αλλοίωσης και εξασθένησης της εικόνας του χώρου από τη μνήμη. Σίγουρα ο μηχανισμός της μνήμης καθορίζεται από πολλούς παράγοντες και λειτουργεί διαφορετικά σε κάθε άτομο. Η συνείδηση όμως του τόπου, η συγκροτημένη εικόνα της δομής του και η γνώση της τοποθεσίας του στην πόλη ή στην ευρύτερη περιοχή εξαρτώνται και από το βίωμα του χώρου και της πορείας προς αυτόν. Σε πολλές περιπτώσεις η μεταφορά των κρατουμένων προς το χώρο κράτησής τους πραγματοποιείται με κλούβες. Οι κρατούμενοι συνήθως είναι καταπονημένοι σωματικά από την προηγούμενη πορεία τους. Η σύλληψη και μεταγωγή τους γίνεται σε δυσμενείς συνθήκες και η σωματική ή ψυχολογική βία δεν είναι απύσχα.⁴³ Ψυχρόνως, η σχέση των κρατουμένων με τον περιβάλλοντα της κράτησης χώρο είναι ανύπαρκτη. Η μη εποπτεία του εξωτερικού του χώρου κράτησης, ο μη προσαυλισμός,⁴⁴ ο περιορισμός της κίνησης στο εσωτερικό οδηγούν στην αποσπασματική συνείδηση του χώρου και της τοποθεσίας του. Ανάγουν το εκ των πραγμάτων κατακερματισμένο βίωμα του εγκλεισμού σε παρελθοντικό κενό. Όπως παρατηρεί ο Z. Bauman,

«...στα στρατόπεδα συγκέντρωσης προσφύγων ο χρόνος αποκλείεται από τυχόν ποιοτική αλλαγή. Παραμένει χρόνος δεν είναι όμως πλέον ιστορία... νέα χρονική ποιότητα: μια «παγωμένη παροδικότητα», μια συνεχιζόμενη, διαρκή κατάσταση προσωρινότητας, μια διάρκεια που συντίθεται από στιγμές εκ των οποίων ούτε μια δε βιώνεται ως στοιχείο του διηνεκούς... για τους τροφίμους των στρατοπέδων προσφύγων, η προοπτική μακροπρόθεσμων επακολουθιών και των συνεπειών τους δεν συνιστά μέρος της εμπειρίας τους... οι έγκλειστοι πρόσφυγες μαθαίνουν να ζουν, ή μάλλον να επι- ζουν, μέρα με την μέρα στην αμεσότητα της στιγμής, βουτηγμένοι... στην απελπισία που ζυμώνεται στο εσωτερικό των τοίχων»⁴⁵

Η καθημερινή ζωή των κρατουμένων, όπως αυτή περιγράφεται, στη συνθήκη περιορισμού κίνησης και διαρκούς επιτήρησης, αποτελεί ένα σύνολο

προκαθορισμένων ενεργειών και πράξεων (εκτός από ελάχιστες περιπτώσεις). Η ζωή μέσα στους χώρους κράτησης είναι απόλυτα περιφραγμένη από ένα εκ των προτέρων διαμορφωμένο πρόγραμμα που περιλαμβάνει τακτική σίτιση, συγκεκριμένες ώρες εξόδου από το κελί στο διάδρομο ή σε άλλο αυστηρά οριοθετημένο χώρο (στην καλύτερη περίπτωση που αυτή πραγματοποιείται) ή ακόμη και στους χώρους υγιεινής. Η έξοδος από το κελί, ακόμα και όταν είναι μεγάλη ανάγκη, κατά κανόνα περιγράφεται ως κάτι το πραγματικά δύσκολο.

*«...δε γνώριζα τη δύναμη αυτών των ...
δυνάμεων που παραλύουν από μέσα
τη δράση της πλειοψηφίας...»*

Arthur Koestler

Σε αυτό το καθεστώς, το άτομο δε μπορεί παρά να αποκτήσει συνήθειες τάξης και υπακοής μακριά από κάθε πρωτοβουλιακή ενέργεια και αυτοοργάνωση (εκτός από εξαιρετικά λίγες περιπτώσεις πιο «καλαρή» επιτήρησης και επάρκειας χώρου). Αναφέρεται πως μετά το πρώτο σοκ της εισαγωγής στο χώρο, η επίδραση του εγκλεισμού γίνεται εμφανής στο άτομο μέσω της απόλυτης αδράνειας.⁴⁶ Στα περισσότερα κέντρα κράτησης εξάλλου η ακινησία είναι η μόνιμη και εξ' αρχής επιβαλλόμενη κατάσταση του σώματος και αποτελεί βασικό στοιχείο της τεχνολογίας του εγκλεισμού των εν λόγω χώρων.

*το πρόβλημα του χρόνου είναι
το βασικό πρόβλημα της φυλακής.
Αυτό άλλωστε συμβαίνει με όλες τις μορφές της ύπαρξης
που οι συνθήκες της βρίσκονται σε τεχνητό περιορισμό*

Arthur Koestler

Η δυνατότητα συναναστροφής και ομαδοποίησης σε ένα περιβάλλον που επικρατούν οι προαναφερόμενες συνθήκες είναι σχεδόν αδύνατη. Κατά κανόνα, η σύνδεση των κρατουμένων στο ίδιο κελί είναι ανομοιογενής. Άτομα από διαφορετικές εθνικότητες τοποθετούνται μαζί, γεγονός που κατά έναν από τους πρώην κρατούμενους, «γίνεται συνειδητά για να επιτευχθεί ένα είδος απομόνωσης». Ο συγχρωτισμός, για μεγάλο διάστημα, σε συνθήκες συνωστισμού, ατόμων διαφορετικών ηλικιών, από διαφορετικά μέρη και με διαφορετικές ιστορίες, που δε μπορούν να επικοινωνήσουν λόγω γλώσσας ή που τους είναι δύσκολο προκαλεί αναπόφευκτα προστριβές και διενέξεις (όπως σε πολλές περιπτώσεις αναφέρεται). Η απομόνωση και η μοναξιά τείνουν να μετατρέψουν το σύνολο των εγκλειστών σε ένα άθροισμα ατομικών υπάρξεων χωρίς την αίσθηση της κοινότητας. Το φαινόμενο περιγράφεται από τον M. Foucault ως «αυθόρμητη ατομικοποίηση της

43: Παράρτημα β, πίνακας 8

44: Παράρτημα β, πίνακας 9

45: Bauman Z., *Ρευστή αγάπη*, σελ. 245-6, Βιβλιοπωλείον της "Εστίας", Αθήνα, 2006

30 46: Αναφέρεται από υπάλληλο της "Ιατρικής Παρέμβασης", σχετικά με το Τμήμα Αλλοδαπών Αθήνας (παράρτημα γ)

τιμωρίας... η απομόνωση είναι ασφαλέστερη εγγύηση ότι μπορεί κανείς να ασκεί πάνω τους, στον πιο έντονο βαθμό, μιαν εξουσία που δεν είναι δυνατόν να αντισταθμιστεί από καμιάν άλλη επιρροή»⁴⁷.

*«Σύναξη διαφορετικών
ατομικότητων... μοναξιά εγκάθειρκτη
και επιτηρούμενη»*

M. Foucault

Οι κρατούμενοι στους χώρους κράτησης, όπως προαναφέρθηκε, κατά κανόνα δεν προαυλίζονται. Παραμένουν κλεισμένοι σε μικρά κελιά, ή σε ενιαίους χώρους με στρώματα (όπως στο πρώην ΚΤΕΟ της Παγανής Λέσβου) καθ' όλη τη διάρκεια των τριών μηνών, άλλοτε γιατί δεν υπάρχει αύλιος χώρος και άλλοτε με την πρόφαση της ανεπάρκειας του αριθμού των φυλάκων. Στις περιπτώσεις που μπορούν να βγουν σε κάποιον υπαίθριο χώρο, αυτός είναι περιφραγμένος με ψηλό συρματόπλεγμα ή κάγκελα και κενός. Η εικόνα και η αίσθηση που προσφέρει ένας τέτοιος χώρος προσομοιάζει σε αυτή της φυλακής και αναμφίβολα αποτελεί μια από τις τεχνικές εγκλεισμού που αποκτά κωρικές διαστάσεις. Ανάλογη εικόνα παρέχουν τα ανοίγματα των κελιών, όπου αυτά υπάρχουν και είναι προσβάσιμα λόγω ύψους. Το φόντο ενός περιφραγμένου χώρου στάθμευσης με κλούβες πίσω από τα κάγκελα του παραθύρου, ένα εγκαταλελειμμένο φορτηγό που κάποτε μετέφερε μετανάστες στην περιοχή ή ένας έρημος και ακατοίκητος χώρος κοντά στα σύνορα αποτελούν εικόνες εγκατάλειψης, ανυπαρξίας ζωής και αυξάνουν τη συνείδηση της κράτησης σε χώρους-μεταίχμια που δεν ανήκουν ουσιαστικά σε καμία επικράτεια απλώς βρίσκονται τοποθετημένοι σε διάφορα σημεία της. Όπως χαρακτηριστικά παρατηρεί ο G. Agamben «... ο περίφρακτος χώρος ενός στρατοπέδου, οριοθετεί ένα εξωχρονικό και εξωεδαφικό κατώφλι»⁴⁸.

εικ. 11: προαύλιο στο χώρο κράτησης ανηλικών και γυναικών στην Αμυδαλέζα

**«η εξουσία διεισδύει στο ίδιο
το σώμα των υποκειμένων και
στις μορφές ζωής τους»
G. Agamben**

Η ίδια η παραμονή των κρατουμένων σε συνθήκες συνωστισμού περιγράφηκε ως μια κατάσταση αφόρητη καθώς ο θόρυβος, είτε προέρχεται από το πλήθος των υπόλοιπων κρατουμένων είτε από τους φύλακες, καθιστά κάθε υπόνοια ανάπαυσης αδύνατη αυξάνοντας τελικά τη διάρκεια της ποινής. Η σωματική εξουθένωση και μάλιστα όταν αυτή αθροίζεται με την πληθώρα των υπόλοιπων σωματικών καταναγκασμών, τότε αναμφίβολα πρόκειται για τιμωρία που σκοπεύει να αδράξει (ολοκληρωτικά) το σώμα και να του εφαρμόσει τεχνικές που δεν έχουν τίποτα να ζηλέψουν από τα βασανιστήρια.

Μέσα σε ένα σύμπλεγμα, σώμα-χώρος-συνθήκες, αρδρώνεται μια τεχνολογία εγκλεισμού που αποσκοπεί στη συγκρότηση του πειθήνιου υποκειμένου, του υποταγμένου σε συνθήκες, κανόνες, εντολές, σε μια εξουσία που συνεχώς ασκείται γύρω του και πάνω του, που λειτουργεί αυτόματα μέσα του.

Όπως παρατηρεί ο G. Deleuze, «η κυριαρχία δε βασιλεύει παρά μόνο πάνω σε ό,τι είναι σε θέση να εσωτερικεύσει». Η εσωτερικεύση του εγκλεισμού αποτελεί ζητούμενο στην περίπτωση της κράτησης μεταναστών. Η καθεαυτή διάρκεια της κράτησης είναι περιορισμένη, συγκεντρώνει όμως, όπως φαίνεται, στο σύνολό τους τα στοιχεία του εγκλεισμού και δείχνει να αποσκοπεί στην παρακαταθήκη που αυτός αφήνει στο άτομο: η διαμόρφωση εκείνου του ατόμου που είναι έτοιμο να υποταχθεί σε κάθε μορφή εξουσίας. Οι περιγραφές των χώρων κράτησης έδειξαν ότι στο εσωτερικό τους δρα «ένα σύνολο τεχνολογιών του εαυτού, δια μέσου των οποίων συντελείται η διαδικασία υποκειμενοποίησης, η οποία ωθεί το άτομο να αγκιστρωθεί στην ταυτότητά του και στη συνείδησή του και, ταυτοχρόνως, σε μια εξουσία εξωτερικού ελέγχου», όπως για αντίστοιχους χώρους παρατηρεί ο G. Agamben.⁴⁹

47: Foucault M., *Επιτήρηση και Τιμωρία: η γέννηση της φυλακής*, σελ. 310, Ράπνα, Αθήνα, 2005

48: Agamben G., *Homo Sacer, κυρίαρχη εξουσία και γυμνή ζωή*, σελ. 246, Scripta, Αθήνα, 2005

49: Agamben G., *Homo Sacer, κυρίαρχη εξουσία και γυμνή ζωή*, σελ. 22, Scripta, Αθήνα, 2005

ΑΠΩΛΕΙΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Οι μετανάστες κατά τη διάρκεια της κράτησής τους αλλά και στη μετέπειτα παραμονή τους στην επικράτεια, έχουν χάσει κάθε προηγούμενη ιδιότητα και κοινωνική τους θέση και δεν αποτελούν υποκείμενα δικαίου, ολόκληρη η ύπαρξή τους καταντά μια, κατά τον G. Agamben, γυμνή ζωή, μια ζωή απογυμνωμένη από κάθε δικαίωμα. Όντας συγχρόνως ήδη από την άφιξή τους μη-πολίτες εν τέλει αποκτούν την «αφηρημένη γυμνότητα του να μην είσαι παρά άνθρωπος».⁵⁰

Όπως αναφέρει σχετικά η H. Arendt, «Τα δήθεν αναπαλλοτρίωτα δικαιώματα του ανθρώπου αποδείχτηκαν ανίσχυρα όποτε εμφανίζονταν άνθρωποι που δεν ήταν πολίτες κανενός κυρίαρχου κράτους».⁵¹ Φαίνεται δηλαδή ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα προϋποθέτουν την ιδιότητα του πολίτη. «... η διακήρυξη των δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη...» παρατήρησε ο G. Agamben, με την αναδρομική γνώση δύο αιώνων, ότι δεν διευκρινίζει αν "οι δύο όροι [άνθρωπος και πολίτης] κατονομάζαν δύο διαφορετικές πραγματικότητες" ή αν, αντιθέτως, ο πρώτος όρος εννοούνταν ανέκαθεν ως "ήδη περιεχόμενος στον δεύτερο", αν δηλαδή φορέας των δικαιωμάτων ήταν ο άνθρωπος που ήταν επίσης (ή καθόσον ήταν) και πολίτης. Άρα το υποκείμενο-πρόσφυγας, όντας εκείνο που δεν εμπεριέχει καμία άλλη ιδιότητα πέραν αυτής του ανθρώπινου όντος, σηματοδοτεί την ίδια «την κρίση των δικαιωμάτων».

Από ό,τι φαίνεται, χρειαζόταν ίσως μια θεσμικά καλύτερα εδραιωμένη «διακήρυξη και συμφωνία ως "δύναμη ορισμού" -όπως την ονομάζει ο G. Agamben- των δικαιωμάτων, κάποιος ισχυρότερος πολιτικός φορέας προκειμένου να κατοχυρωθεί η ίδια η ανθρώπινη υπόσταση των ανθρώπων, πόσο μάλλον των προσφύγων που, ως υποκείμενα που βιώνουν την εν λόγω συνθήκη δεν ενέχουν ουσιαστικά, καμία άλλη δικαιοπολιτική υπόσταση. Εδώ γεννιέται η απορία περί του ρόλου διαφόρων επιτροπών και οργανισμών, διεθνών ανθρωπιστικών οργανώσεων και Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που ισχυρίζονται ότι επιχειρούν να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα των προσφύγων και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι δραστηριότητες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, της Διεθνούς Αμνηστίας όπως και πολλών άλλων έχουν ανθρωπιστικό, τουλάχιστον φαινομενικά, χαρακτήρα και όχι πολιτικό. Τουλάχιστον στην περίπτωση των προσφύγων και εφόσον

αυτοί αποτελούν ένα μαζικό φαινόμενο και όχι μεμονωμένες ατομικές περιπτώσεις, οι οργανώσεις αυτές αποδεικνύονται ανίκανες. Παρ' όλες τις επίσημες βαρύγδουπες επικλήσεις περί των «ιερών και αναπαλλοτρίωτων» δικαιωμάτων του ανθρώπου, φαίνεται ότι όχι μόνο δεν επιλύουν το πρόβλημα αλλά ούτε καν το αντιμετωπίζουν με τον προσήκοντα τρόπο. Ακόμη περισσότερο, νομιμοποιώντας με τις διακηρύξεις τους το διαχωρισμό μεταξύ ανθρώπου και πολίτη δείχνουν να αντιλαμβάνονται τη ζωή των μεταναστών ως γυμνή ζωή. Για το λόγο αυτό, παρατηρεί ο G. Agamben «διατηρούν, παρά τη θέλησή τους, μια μυστική αλληλεγγύη με τις δυνάμεις που θα όφειλαν να μάχονται».⁵² Η λογική της ύπαρξης αυτών των οργανώσεων έγκειται ουσιαστικά στη συμπλήρωση των ανθρωπιστικών «κενών» των σύγχρονων κρατών. Η δε συγκοινωνία, σε επίπεδο οικονομικό και σε επίπεδο στελέκωσης (των υψηλών βαθμίδων της ιεραρχίας τους), με τις κρατικές εξουσίες θέτουν σε αμφιβολία το κατά πόσον «η θέλησή τους» είναι «να μάχονται τις δυνάμεις» των οποίων το ανθρωπιστικό κενό προσπαθούν να καλύψουν.

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΒΙΑ

*"γυμνή ζωή ως φορέας του δεσμού
μεταξύ βίας και δικαίου"*

W. Benjamin

«...παρόλο που έχω συνείδηση της αξιοπρέπειάς μου, δεν καταφέρνω να εμποδίσω τον εαυτό μου να θεωρεί τους φύλακες σαν ανώτερα όντα. Το αίσθημα της αιχμαλωσίας δρα σαν ένα δηλητήριο που το απορροφά κανείς με μικρές δόσεις και μεταμορφώνει το χαρακτήρα. Είναι κάτι περισσότερο από μια απλή ψυχική μεταβολή, περισσότερο από ένα σύμπλεγμα κατωτερότητας. Έχω την εντύπωση ότι πρόκειται για μοιραία φυσική εξέλιξη (...) Δεν ήξερα πόσο γρήγορα συνηθίζει κανείς, να υπολογίζει σα βιολογικό ανώτερο είδος μια προνομιούχα τάξη και να παραδέχεται τα προνόμιά της σα νόμιμα και φυσιολογικά... (ο φύλακας) κι εγώ βλέπουμε αυτό το φαινόμενο με την ίδια απάθεια που βλέπουμε τα φαινόμενα που επαναλαμβάνει η φύση εδώ και αιώνες, χωρίς να μας κάνουν καμία εντύπωση ή να τα θεωρούμε παράδοξα. Κι αν ένας επαναστάτης γεμάτος ενθουσιασμό ερχόταν να μας δηλώσει ότι όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι, θα του γελοούσαμε κατάμουτρα: ... (ο φύλακας) με τη καρδιά του, εγώ ίσως λίγο πικρόχολα, αλλά θα ήτανε το ίδιο»⁵³

50: Bauman Z., *Ρευστή αγάπη*, σελ. 219, Βιβλιοπωλείον της "εστίας", Αθήνα, 2006, όπου μεταφέρεται από το συγγραφέα η σχετική παρατήρηση του E. Burke.

51: *ibid.*, σελ. 220

52: Agamben G., *Homo Sacer, κυρίαρχη εξουσία και γυμνή ζωή*, σελ. 211, Scripta, Αθήνα, 2005

32 53: Koestler A., *Ισπανική Διαθήκη*, σελ. 133-134, Κάκτος, Αθήνα, 1975

Το ίδιο το μέτρο της διοικητικής κράτησης των μεταναστών χωρίς έγγραφα φανερώνει ότι τουλάχιστον όσον αφορά στη μετανάστευση το κράτος νομοθετεί σε καθεστώς έκτακτης ανάγκης. Δεν είναι όμως μόνο η νομοθετική βία εκείνη που δεσπίζει δίκαιο. Όπως αναφέρει ο W. Benjamin ο δεσμός της αστυνομίας, ως δικαιοπολιτικό φαινόμενο, είναι ο μόνος όπου απαντώνται δύο είδη βίας: βία που συντηρεί αλλά και βία που δεσπίζει δίκαιο.

Ο δεσμοφύλακας ήταν πάντα και συνεχίζει στους χώρους κράτησης να είναι μια αυθαίρετη αρχή που σε συνθήκες φυσικής απόστασης από την κεντρική εξουσία, αλλά σε επάξια προέκταση αυτής, διέπεται από μια άνευ όρων αυτονομία. Η πραγματικότητα των χώρων κράτησης, όντας μακριά από τη δημοσιότητα, η απόλυτη εσωστρέφεια, αποτελεί το κατάλληλο έδαφος για την απόλυτη επιβολή ανθρώπου πάνω σε άνθρωπο.

Είναι πολλές οι περιπτώσεις άσκησης σωματικής βίας από εκείνους που άμεσα χειρίζονται την κράτηση. Οι ενδεικτικές αναφορές που προηγήθηκαν δεν συνοδεύτηκαν από θεσμικά κυρωτικά μέτρα, τουλάχιστον από αυτά που, για το υπάρχον κατά τα άλλα δίκαιο, θα αναλογούσαν στο μέγεθος και τη σοβαρότητα των πράξεων.

Το πλήθος αυτών των περιστατικών και η απροθυμία αντιμετώπισής τους μαρτυρούν ένα καθεστώς ευρείας διακριτικής ευχέρειας ενεργειών από την πλευρά των φυλάκων στους χώρους κράτησης. Η ανομοιογένεια της λειτουργίας αυτών των χώρων όσον αφορά στη σκληρότητα των απαγορεύσεων, στην ένταση της επιτήρησης, στην άσκηση ή μη επιπλέον σωματικής βίας (πέραν αυτής του σωματικού καταναγκασμού του εγκλεισμού) έγκεινται στις εν γένει «πρωτοβουλίες» των άμεσων διαχειριστών της κράτησης.

Οι φύλακες δεν εκτελούν μόνο τις εκ των άνω εκπορευόμενες διαταγές αλλά και αυτό που υπαγορεύει ο ίδιος ο μηχανισμός της κράτησης. Οι προαναφερόμενες πράξεις βίας είδισται από τον κυρίαρχο λόγο να κατονομάζονται «υπερβάσεις καθήκοντος» αλλά στην πραγματικότητα ο ίδιος ο μηχανισμός τις εμπεριέχει. Αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις και τεχνικές για τη λειτουργία της «μηχανοδομής» του εγκλεισμού. Ο M. Foucault σημειώνει χαρακτηριστικά ότι «ολόκληρη η λειτουργία της (κράτησης) στηρίζεται στην κατάχρηση εξουσίας»

Τα επαναλαμβανόμενα γεγονότα άσκησης λεκτικής και σωματικής βίας⁵⁴, οι «πρωτοβουλίες» υποβολής επιπλέον ποινών και η τιμωρητική εξουσία των φυλάκων πάνω στους κρατούμενους συνιστούν εντέλει άτυπες αρμοδιότητες του προσωπικού που χειρίζεται την κράτηση. Όταν το υπάρχον δίκαιο δεν

νοείται να εμπεριέχει τέτοιου είδους αρμοδιότητες αλλά αυτές είναι κατά τα άλλα απαραίτητες για την υποστήριξη του έργου του εγκλεισμού, οι πράξεις της αστυνομίας έρχονται να συμπληρώσουν αυτό το κενό και να μορφώσουν εκείνο το καθεστώς που βρίσκεται πέραν του υφιστάμενου δικαίου. Σε αυτή την περίπτωση, την δικαιοπολιτική απογύμνωση των μεταναστών και την αναγωγή τους, ως υποκειμένων, σε πειθήνιους δέκτες κάθε ενδεχόμενης βίας στη μελλοντική παράδοσή τους στο κοινωνικό σώμα. Κατά τον W. Benjamin, «το δίκαιο της αστυνομίας χαράσσει ακριβώς το σημείο εκείνο όπου το κράτος είτε λόγω αδυναμίας είτε λόγω των εμμενών συσχετισμών στο εσωτερικό μιας έννομης τάξης αδυνατεί ...μέσω αυτής της έννομης τάξης να εγγυηθεί τους εμπειρικούς σκοπούς που επιθυμεί με κάθε τίμημα να επιτύχει»⁵⁵.

Η αστυνομική βία ασκείται συμπληρώνοντας τη λειτουργία του εγκλεισμού, υπερέχοντας του νομικού καθεστώτος των χώρων κράτησης. Σε αυτό το σημείο έγκειται ο ρόλος της αστυνομίας και πέραν των ορίων αυτών των χώρων. Κατά τον G. Agamben η αστυνομία κινείται πάντοτε σε μια «κατάσταση εξαιρέσεως», όπου «η ισχύς των νόμων αναστέλλεται, όπου βία και δίκαιο παύουν να διαφέρουν».

Το κράτος είναι ο κυρίαρχος που αποφασίζει περί της «κατάστασης εξαιρέσεως». Το πεδίο της εξαιρέσεως, στο οποίο ενεργεί η αστυνομία ως φορέας των επιταγών του κράτους, αποτελεί για τον C. Schmitt «μια ζώνη αποκλεισμένη από το δίκαιο, η οποία διαμορφώνει ένα "χώρο ελεύθερο και δικαιοκώς κενό"».

Λεδομένης αυτής της φύσης της αστυνομίας είναι επόμενο η δράση της στην έκτακτη συνθήκη της «εξαιρέσεως» να μην περιορίζεται στα πλαίσια των χώρων κράτησης. Τέτοια γεγονότα αναστολής του νόμου συμβαίνουν, πέρα από τους χώρους αποκλεισμού των μεταναστών, στο εσωτερικό της κοινωνικής ζωής. «Μεμονωμένες» πράξεις βίαιης καταστολής στην πόλη (πρόσφατες φοιτητικές κινητοποιήσεις), «μεμονωμένα» περιστατικά βασανισμού στα κρατητήρια (πρόσφατα γεγονότα που πήραν δημοσιότητα και αναφέρονται στα Α.Τ. Αγ. Παντελεήμονα, Ομονοίας, Πτολεμαΐδας) συμβαίνουν καθημερινά. Καταδεικνύουν δε, έμπρακτα, το γεγονός ότι το «έκτακτο» καθεστώς των χώρων κράτησης δεν είναι μια ανωμαλία που διέφυγε του σύγχρονου ανθρωπισμού αλλά νόμος της σύγχρονης βαρβαρότητας.

54: Παράρτημα Β, πίνακας 8 και περιγραφές παραρτήματος γ: σελ. 79-80

55: Benjamin W., *Για μια κριτική της βίας*, σελ. 15, *Ελευθεριακή Κουλτούρα*, Αθήνα, 2002

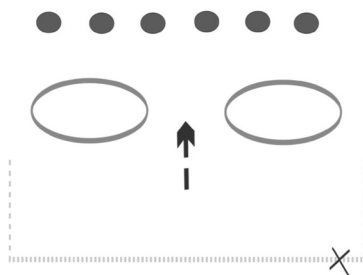
ΧΩΡΟΙ ΠΟΥ ΠΡΟΣΟΜΟΙΑΖΟΥΝ ΣΕ ΦΥΛΑΚΕΣ

εικ. 12: χώρος κράτησης στο Φυλάκιο Έβρου

Για το νεοσύστατο "Πρότυπο Κέντρο Υποδοχής και Διαμονής Λαθρομεταναστών" στο Φυλάκιο Έβρου, αναφέρεται από υπάλληλο του GCR ότι «έχει περισσότερο δομή φυλακής» και ότι πρόκειται να συγκεντρώσει τους κρατούμενους του Ξουφλίου, του Διδυμοτείχου και άλλων μικρότερων χώρων κράτησης της περιοχής. Για το χώρο κράτησης στη Βέννα ότι αποτέλεσε πρότυπο για επόμενους που έγιναν.⁵⁶

Φαίνεται δηλαδή ότι αρχίζει να διαμορφώνεται μια συνειδητή τυπολογία για τους χώρους που κατασκευάζονται προκειμένου να παραλάβουν τη λειτουργία της κράτησης μεταναστών και προσφύγων χωρίς χαρτιά. Παρατηρείται μια τάση συγκεντρωτικής αντιμετώπισης της κράτησης ενδεχομένως για ευκολότερο έλεγχο και διαχείριση

εικ. 13: ο χώρος κράτησης της Βέννας κ.ά. φυλακών

της. Η δημιουργία τέτοιων κεντρικών χώρων δείχνει μια πρόθεση ομογενοποίησης της λειτουργίας της προσωρινής κράτησης των μεταναστών χωρίς έγγραφα και την απόκτηση αμεσότητας, σε επίπεδο διαχείρισης και ελέγχου, με την κεντρική διοίκηση. Εν ολίγοις διαφαίνεται μια τάση δημιουργίας νέου τύπου χώρων εγκλεισμού, που θα συγκλίνει στα διοικητικά πρότυπα των φυλακών και έτσι θα ενταχθεί στο δίκτυο των σωφρονιστικών ιδρυμάτων της χώρας και θα το επεκτείνει.

Μια τάση διεύρυνσης του συστήματος της φυλάκισης και διάδοσης της «μορφής-φυλακής» διαφαίνεται και σε άλλα παραδείγματα. Η εσωτερική δομή του "Πρότυπου Κέντρου Υποδοχής και Διαμονής Λαθρομεταναστών" στο Φυλάκιο Έβρου δεν είναι γνωστή αλλά η ύπαρξη, σύμφωνα με την περιγραφή, καμερών σε πολλά σημεία του χώρου, οι σκοπιές και τα φυλάκια γύρω από το χώρο,⁵⁷ δύο από τα οποία είναι υπερυψωμένα, ο προαυλισμός όπως και η πρόσβαση στο εντευκτήριο σε συγκεκριμένες ώρες, η κλίμακα του χώρου και η ψηλή περίφραξη μαρτυρούν ένα χώρο που προσομοιάζει στην οργάνωση και τη δομή της φυλακής, και μάλιστα φυλακής σε τόπο αποκεντρωμένο, συνοριακό και μακριά από τα μάτια των πολλών.

Ένας άλλος χώρος, σχετικά πρόσφατα εγκατεστημένος, είναι το Κέντρο υποδοχής προσφύγων στο Μυρσινίδι της Χίου, κοντά στο Βροντάδο, για τον οποίο υπάλληλος στο GCR (μετά από επίσκεψη στο χώρο το Δεκέμβρη του 2006) αναφέρει ότι οι κάμερες, οι προβολείς και οι σκοπιές τον κάνουν να συμπεραίνει ότι είναι, περισσότερο από άλλους του είδους, σαν φυλακή.⁵⁸ Για το συγκεκριμένο χώρο, ο οποίος σε μορφή είναι ανάλογος με καταυλισμό σεισμόπληκτων⁵⁹, σημειώνεται ότι ο οικίσκος του φυλακίου βρίσκεται σε υψηλότερη βαθμίδα από εκείνες των containers και των σκηνών που κρατούνται οι μετανάστες. Το γεγονός αυτό, καθιστά όχι απλά εύκολη την εποπτεία του χώρου από το φύλακα, αλλά τη δυνατότητα παρατήρησης και γνώσης κάθε κίνησης των κρατούμενων. Ένα είδος «πανοπτισμού» που υπερβαίνει εκείνο της φυλακής, μια επίβλεψη της κάθε στοιχειώδους συνήθειας, προαίρεσης, προσωπικής στιγμής του εγκλειστού.

Χαρακτηριστικά είναι επίσης τα κρατητήρια του Α.Τ. Μενιδίου⁶⁰ που χρησιμοποιούνται ως χώροι κράτησης. Η είσοδος στα κελιά γίνεται μετά από πορεία σε μακρύ διάδρομο. Προϋποθέτει την πρόσβαση σε έναν ενδιάμεσο χώρο (μεταξύ κελιού και διαδρόμου) μέσω ενός ανοιγόμενου τμήματος των καγκέλων. Στη συνέχεια αυτό κλείνει και ανοίγουν

56: εικ. 13

57: σκίτσο παραρτήματος α, σελ. 43

58: παράρτημα α, σελ. 52

59: *ibid.*

60: παράρτημα α, σελ. 58

τα κάγκελα που έχουν άμεση πλέον επαφή με το εσωτερικό του κελιού, που αποτελούν «τοίχο» του κελιού. Υπάρχει δηλαδή η παραμονή εγκλείστου και φύλακα, για δευτερόλεπτα, σε έναν ενδιάμεσο χώρο αμνηστίας, μεταξύ κελιού και διαδρόμου, μεταξύ εξαναγκασμένης κίνησης και καταναγκαστικής στασιμότητας. Κατάσταση και μορφή που συναντάται σε πολλές φυλακές.

Για τα κρατητήρια της Γ.Α.Δ. Χίου,⁶¹ πρόσφυγας, φυλακισμένος εκεί το 1997, αναφέρει ότι δεν επιτρεπόταν να κατέχουν οι κρατούμενοι οποιοδήποτε αντικείμενο (ούτε μαχαιροπίρουνα), γεγονός που, αν λάβουμε υπόψη τη γνώση των δυσμενών συνθηκών του χώρου από τους υπευθύνους, αφορά στην αποτροπή ενδεχόμενης απόδρασης ή απόπειρας αυτοκτονίας. Για τον παραπάνω χώρο κράτησης ο πρώην εγκλείστος λέει ότι υπήρχε στο ισόγειο μια αίθουσα σχεδόν άδεια, με δύο τρεις καρέκλες μεταβαλλόμενου ύψους και ένα τραπέζι. Σε αυτό το χώρο αναφέρει ότι οι αστυνομικοί ασκούσαν σωματική βία και ότι όταν συνέβαινε αυτό έκλεινε η πόρτα αυτής της αίθουσας. Δεν είναι γνωστή η ακριβής χρήση του συγκεκριμένου χώρου. Το γραφείο των φυλάκων ήταν ακριβώς απέναντι στον ίδιο όροφο. Στην αίθουσα αυτή ο κρατούμενος είχε παρατηρήσει γάντζους σαν αυτούς που χρησιμοποιούνται για κρεμάστρες ρούκων οι οποίοι όμως βρισκόνταν σε μεγάλο ύψος του τοίχου. Ο ίδιος αναφέρει ότι τα ίδια ακριβώς «εξαρτήματα» είχε παρατηρήσει σε κελί φυλακής στην Τουρκία, τα οποία προορίζονταν για απαγχονισμό και ότι σε κάποιες περιπτώσεις αυτά βρισκόνταν μέσα σε εντοιχισμένες ντουλάπες, πάλι σε μεγάλο ύψος και προορίζονται για τον ίδιο σκοπό.

Στα κρατητήρια του Α.Τ. Αλεξανδρούπολης⁶² αναφέρεται από πρόσφυγα πρώην κρατούμενο ότι η αίτηση παροχής πολιτικού ασύλου δεν ήταν μόνο μια τυπική γραφειοκρατική πράξη. Η διαδικασία των ερωτήσεων ξεπερνούσε κατά πολύ τα όρια της απαιτούμενης διαδικασίας για την αίτηση ασύλου και έφτανε να αφορά στη δράση πολιτικών οργανώσεων της Τουρκίας και ατόμων. Όταν για να κάνει κανείς αίτηση για πολιτικό άσυλο πρέπει να υποβληθεί σε πραγματική ανάκριση, τότε η όλη διαδικασία (άσκησης του εν λόγω δικαιώματος) αποκτά τιμωρητικό χαρακτήρα.

Για το χώρο κράτησης του Ελληνικού,⁶³ που επίσης είναι σχετικά πρόσφατος, αναφέρεται από πρόσφυγα ότι η μορφή μικρού, μακρόστενου, αποστειρωμένου χώρου, με δύο κρεβάτια στη μια πλευρά, όπου κρατούνται δύο άτομα, που συνάντησε στον εν λόγω χώρο του δίμισε λευκό κελί της

Τουρκίας. Αναφέρει επίσης ότι το γεγονός του εγκλεισμού πολλών ατόμων διαφορετικών εθνικοτήτων σε έναν τόσο μικρό χώρο λειτουργεί σαν ένα είδος απομόνωσης.

Γενικά για τους σύγχρονους χώρους κράτησης στην Ελλάδα, υπάλληλος της Διεθνούς Αμνηστίας αναγνωρίζει ότι τείνουν να γίνουν σταδιακά φυλακές.⁶⁴ Ο ίδιος αναφέρει σχετικά με τα κρατητήρια του Αλλοδαπών στην Αλεξάνδρα (που προηγήθηκαν των σημερινών) ότι η συνάντηση των δικηγόρων με τους κρατούμενους γινόταν σε μικρή αίθουσα, παρουσία του φύλακα, ενώ μεταξύ τους (μεταξύ κρατούμενου και δικηγόρου) παρεμβάλλονταν κάγκελα. Το ίδιο συμβαίνει και στο σημερινό Αλλοδαπών, με την παρεμβολή τζαμιού μεταξύ επισκέπτη και κρατούμενου (σύμφωνα με υπάλληλο του GCR). Η διαδικασία αυτή ως γνωστό, γίνεται κατά τον ίδιο ακριβώς τρόπο στις περισσότερες φυλακές.

Ένας υπάλληλος της Διεθνούς Αμνηστίας αναφέρεται σε «εικόνα φυλακής» περιγράφοντας τις «πολύχρωμες κουβέρτες με τα πράγματα των κρατούμενων ριγμένα πάνω, το πολυκαιρισμένο μωσαϊκό και τους πεσμένους σοβάδες». Την ίδια παρατήρηση κάνει για το Αλλοδαπών η υπάλληλος της «Ιατρικής Παρέμβασης»⁶⁵ αναφερόμενη στα τσιμεντένια κρεβάτια με επικάλυψη γρανίτη, στους σομόν τοίχους, στο πάτωμα που είναι ακόμα τσιμεντένιο και έχουν σκοπό να το καλύψουν με συνθετικό δάπεδο για την αποφυγή απόπειρας αυτοκτονίας με τυκόν σπασμένα πλακίδια. Η ίδια χαρακτηρίζει τα κελιά «νεκροθαλάμους», καθιστώντας τον παραλληλισμό με κελί φυλακής υπερβολικά ήπιο για το νεόκτιστο κτηρίο Αλλοδαπών Αττικής. Ζημιώνεται ότι από την ίδια ερωτώμενη αναφέρθηκε ότι στο Αλλοδαπών υπάρχουν και δύο ή τρία «τυφλά» κελιά ανηλίκων, μορφή που επίσης ξεπερνά αυτή της σύγχρονης φυλακής, φέρνοντας στο νου τα υπόγεια μπουντρούμια των μεσαιωνικών χρόνων. Στον ίδιο χώρο, του Αλλοδαπών στην Π. Ράλλη, οι κάμερες είναι τοποθετημένες, σε συχνά διαστήματα, κατά μήκος της οροφής του διαδρόμου που εκτείνεται παράλληλα με τα κελιά και κατ' αυτό τον τρόπο η ορατότητά τους φτάνει και στο εσωτερικό των κελιών. Η δυνατότητα έτσι συνεχούς παρατήρησης, η διαρκής έκθεση των προσωπικών στιγμών (που δεν είναι ηθελημένη από τον παρατηρούμενο) και η συνειδησή της από τους εγκλείστους, αποτελεί «πανοπτισμό», ακραίο σωματικό καταναγκασμό και ψυχολογική βία. Για τον ίδιο χώρο η ίδια αναφέρει ότι μέχρι τώρα έχουν γίνει επανειλημμένα απόπειρες αυτοκτονίας από κρατούμενους.

Εξάλλου, σε έκθεση της Διεθνούς Αμνηστίας

61: *ibid.*, σελ. 53

62: *ibid.*, σελ. 49

63: *ibid.*, σελ. 55

64: παράρτημα α, σελ. 61

65: παράρτημα α, σελ. 61

συμπεραίνεται ότι: «Παρ' όλο που κανένα από τα κέντρα κράτησης, στα οποία πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις, δεν χαρακτηρίζεται επισήμως ως φυλακή, οι συνθήκες υπό τις οποίες λειτουργούν είναι αναμφίβολα όμοιες με συνθήκες φυλακής»⁶⁶, ενώ για την Λμυγδαλέζα αναφέρεται ότι «οι κρατούμενοι κρατούνταν σε ειδικό κοιτώνα στο κέντρο, ο οποίος ήταν χωρισμένος από την πτέρυγα των γυναικών, σε συνθήκες όμοιες με εκείνες φυλακής»⁶⁷

Βέβαια σε πολλές περιπτώσεις χώρων κράτησης, λόγω της απόλυτης ανυπαρξίας υποδομής, διαμορφώνονται συνθήκες εγκλεισμού που υστερούν ακόμη και σε σχέση με τις φυλακές. Η παλαιότερη στέγαση του χώρου κράτησης στη Μυτιλήνη σε κτήριο πρώην φυλακών και το γεγονός ότι ως χώρος αποδεικνύεται «καλύτερος» σε πολλά ζητήματα για τη διαβίωση των κρατουμένων από τους μετέπειτα χώρους κράτησης στη Μυτιλήνη καταδεικνύει ότι ακόμη και η υποδομή της φυλακής⁶⁸ συχνά αποτελεί «ευνοϊκότερο»⁶⁹ όρο διαβίωσης από κάποιους χώρους κράτησης μεταναστών (σπουδαστική εργασία για το χώρο κράτησης στην Παγανή Μυτιλήνης). Σε άλλο σημείο στην ίδια σπουδαστική εργασία, διαπιστώνεται ότι «στο Κέντρο (κράτησης) στερούνται ακόμη και υποτυπώδη ελευθερία κινήσεων» (από την ίδια εργασία).

Ένα ακόμη περιστατικό που καταδεικνύει τη μειονεκτική θέση κάποιων χώρων κράτησης και σε επίπεδο ικανοποίησης πρωταρχικών αναγκών αναφέρεται από τη Διεθνή Λμνηστία, σε ετήσια έκθεσή της: «...σε άλλη περίπτωση, που είχε επιλεγεί

Χώροι:	Περιοχή:	Θετικά:	Αρνητικά:
Παλιές κατασκηνώσεις	Περι-αστική αγροτική	-	Διαμονή σε σκηνές.
ΠΙΚΠΑ	περιοχή		
Παλιές φυλακές Λαγκάδας	Αστική περιοχή	Ελευθερία εντός χώρου. Δωμάτια.	Μικρής χωρητικότητας
Χώρος του ΚΤΕΟ	Περι- αστική αγροτική περιοχή	-	Διαμονή σε σκηνές. Έλλειψη υδρο-ηλεκτρικής κάλυψης
Παγανή	Βιομηχανική ζώνη	Μεγάλη χωρητικότητα.	Έλλειψη δωματίων, επαρκών χώρων υγιεινής

πίνακας σχετικά με το χώρο κράτησης στην Παγανή Μυτιλήνης⁷⁰

Επίσης, σε άλλη περίπτωση, μια πρόσφυγας, που κατά τη διάρκεια της κράτησής της μεταφέρθηκε σε διαφορετικούς χώρους, ανέφερε ότι η γυναικεία πτέρυγα του Κορυδαλλού, στην οποία βρέθηκε το Γενάρη του 1992, ήταν «ο καλύτερος χώρος» από όλους.⁷¹ Αυτό λόγω της σχετικής ελευθερίας κίνησης (πρόσβαση στο WC, στο μπακάλικο, στην αυλή, στην κουζίνα), λόγω δυνατότητας επικοινωνίας (καρτοτηλέφωνο στο διάδρομο), λόγω του ότι το παράθυρο έβλεπε στην αυλή και από εκεί έμπαινε ήλιος και λόγω του ότι δεν έτυχε άσκησης σωματικής βίας (πέραν του σωματικού καταναγκασμού του εγκλεισμού).

η λύση μεταφοράς σε χώρο κράτησης μερίδων φαγητού που περισσεύαν από γειτονική φυλακή προκειμένου να εξοικονομείται το ποσό που αντιστοιχεί στους κρατούμενους για τη σίτιση, οι κρατούμενοι δήλωσαν ότι δεν μπορούν να καταναλώσουν το φαγητό... και όντως διαπιστώθηκε ότι το φαγητό της ημέρας της αυτοψίας δεν είχε καταναλωθεί (Λ.Τ. Ν. Ιωνίας Βόλου).⁷²

Τα κτήρια των φυλακών, κτήρια περιφραγμένης, περίπλοκης και ιεραρχημένης αρχιτεκτονικής, ενταγμένης στο σώμα του κρατικού μηχανισμού επί αιώνες, αποτελούν προϊόντα πολύχρονης μελέτης

66: Έκθεση Διεθνούς Αμνηστίας, 13/10/2005

67: ibid.

68: πίνακας

69: Όσο ευνοϊκοί μπορεί να είναι οι όροι στις φυλακές.

70: πίνακας από σπουδαστική εργασία (Κουκουρίκη Σοφία, "Κέντρο Προσωρινής Κράτησης Παγανής Μυτιλήνης", Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας)

71: παράρτημα α, σελ. 60

72: Διεθνή Αμνηστία, Έκθεση 5/10/2005

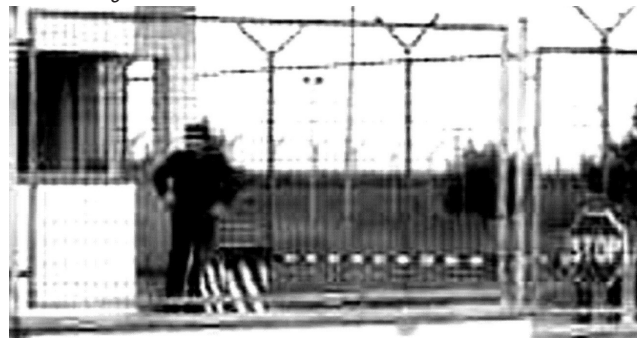

στην υπηρεσία της κολαστικής εξουσίας. Οι σύγχρονοι κώροι διοικητικής κράτησης μεταναστών, αριθμώντας κάποιες δεκαετίες εμφάνισης με τη μορφή που περιγράφεται εδώ, δε θα μπορούσαν ποτέ να παρουσιάζουν μια αντίστοιχα οργανωμένη και συγκροτημένη εικόνα με αυτή των φυλακών, αλλά η προσπάθεια συνεχίζεται... Στην περίπτωση του νέου κτηρίου του κώρου κράτησης της Λμυγαδέζας, αρχιτέκτονες στην υπηρεσία του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης επιστρατεύουν τις σχεδιαστικές τους γνώσεις για τη διαμόρφωση ενός σύγχρονου κώρου εγκλεισμού που θα προορίζεται για γυναίκες μετανάστριες και ανηλίκους μετανάστες χωρίς χαρτιά. Αντίστοιχο έργο, που ελάχιστα τιμά τη σύγχρονη αρχιτεκτονική παραγωγή, επιτελέστηκε κατά το σχεδιασμό και την υλοποίηση του νέου κτηρίου της Διεύθυνσης Αλλοδαπών Αττικής πριν από κάποια χρόνια. Σήμερα, οι επιστημονικές προσπάθειες ανταπόκρισης, σε αρχιτεκτονικό επίπεδο, στην ανάγκη διαχείρισης των μεταναστευτικών ροών με τη μέθοδο του εγκλεισμού συνεχίζονται και εκτός Ελλάδας. Ο Loïc Wacquant μας πληροφορεί για την παρουσίαση «συναρμολογούμενων κελιών» από 650 εταιρείες στην έκθεση του Ορλάντο τον Λύγουστο του 1997. Οι «ετοιμοπαράδοτες φυλακές, προϊόντα του σφραγιστικού εμπορίου, εγκαθίστανται μέσα σε ένα απόγευμα πιθανόν σε κάποιο πάρκινγκ για να απορροφήσουν απρόβλεπτη ροή κρατουμένων».⁷³

Στην Ελλάδα, όπως φαίνεται προς το παρόν στις περισσότερες περιπτώσεις, οι κώροι αυτοί είναι αδιαμόρφωτοι, απλής και ανεπαρκούς οργάνωσης, χωρίς την παραμικρή υποδομή, που, δανειζόμενοι στοιχεία από τις παγιωμένες μορφές εγκλεισμού κατορθώνουν να επιτελέσουν το σκοπό τους.

Ένα σύνολο από πολλαπλές κινήσεις, ετερογενείς δυνάμεις, χωρικές σχέσεις δεν αποτελεί απαραίτητα προϊόν κάποιου σχεδιασμού, αλλά είναι σαφώς ηθελημένο καθώς η κρατική εξουσία φροντίζει να υπάρχει και να καθορίζει τη συνθήκη του εγκλεισμού στους κώρους κράτησης. Οι προδιαγεγραμμένες κινήσεις στο κελί ή σπάνια εκτός αυτού, ο συχνός συνωστισμός, η σύνδεση του πειθαρχικού κώρου (η εγκατάσταση των κρατουμένων σε παρατεταγμένες θέσεις, η πολυμερής κατάμηση, η «σειραιοποίηση») επιτελούν την περίζωση των ανθρώπινων σωμάτων και την απόλυτη υποταγή τους στην εξουσία του εγκλεισμού. Η μη ικανοποίηση πρωταρχικών αναγκών, η σημειολογία της μορφής στο εσωτερικό και στο εξωτερικό του κώρου, η έκθεση και ο διαρκής υπαινιγμός της επιτήρησης, η καθημερινότητα και η ασυνέχεια στη χρονική διαδοχή της, αλλά και η άσκηση βίας και επιβολής του φύλακα προς τους κρατουμένους ανάγονται σε ακραίες τεχνικές εγκλεισμού. Οι εν λόγω τεχνικές, εφαρμοζόμενες κατά συρροή στους κώρους κράτησης και κατά κανόνα αδροιστικά, προσεγγίζουν τις πιο δυσμενείς συνθήκες εγκλεισμού. Παγιδεύουν δε τους ήδη τρωτούς εκ θέσεως μετανάστες σε μια πειθαναγκαστική ολότητα μετατρέποντάς τους σε υποκείμενα στα οποία εκφράζεται σε μέγιστο βαθμό η δύναμη του κράτους.

Σύμφωνα με τον Z. Bauman, «Η μονιμότητα του μεταβατικού, η ανθεκτικότητα του εφήμερου, ο αντικειμενικός καθορισμός που δεν αντανάκλαται στην αντικειμενική επακολουθία των πράξεων, ο αενάως ανεπαρκώς προσδιορισμένος κοινωνικός ρόλος ή, ορθότερα η είσοδος του ρου της ζωής χωρίς την άγκυρα κάποιου κοινωνικού ρόλου... στην εδαφικά εδραιωμένη αποεδαφοποίηση των στρατοπέδων προσφύγων όλα αυτά εμφανίζονται σε μια μορφή πιο ακραία, αδιάλυτη και έτσι πολύ πιο ευδιάκριτη από ό,τι σε οποιονδήποτε άλλο τομέα της σύγχρονης κοινωνίας».

3.1/
ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΠΟΙΗΣΗ

Κατά τον εγκλεισμό τους στους χώρους κράτησης οι μετανάστες βρίσκονται σε έναν ενδιάμεσο χώρο μεταξύ επικρατειών, «χώρο-καραντίνας», διαχειριζόμενο αποκλειστικά από την εξουσία. Ένα πεδίο απέλασης, εξορίας, αποκλεισμού και εξαίρεσης, με την έννοια της αναστολής του νόμου, βρίσκεται εντός ενός «δικαιοπολιτικού κενού». Οι χώροι κράτησης αποτελούν εκείνους τους «μη χώρους» μεταξύ του πριν και του μετά στους οποίους πραγματοποιείται το «τελετουργικό απογύμνωσης», δηλαδή της απώλειας οποιασδήποτε από τις προηγούμενες ιδιότητες όπως εκείνη του πολίτη ή αναγνωρισμένες κοινωνικές ταυτότητες (γιός, σύζυγος, Ιρανός, ...). Μόνο η πρόσληψη ενός συνόλου νέων ταυτοτήτων θα εγγράψει τους μετανάστες στον κοινωνικοπολιτικό χώρο της επικράτειας.

Ο μετανάστης είναι ο απωθημένος χωρικά, θεσμικά και κοινωνικά. Εισέρχεται σε έναν «κρίσιμο χώρο» αναμόρφωσης όπου του προσδίδεται μια για πάντα, το στίγμα του εγκλειστού, του «ποινικού». Ως τέτοιος, εντάσσεται σε ένα ενιαίο πεδίο από αντικείμενα, αυτό της εγκληματικότητας, της οποίας νοείται κοινωνικά ως φορέας και της οποίας το σημαινόμενο οφείλει διαρκώς να επαναφέρει.

Η χωρική απομόνωση, η εξορία, τον καθιστά εξατομικευμένη οντότητα, χωρίς σύνδεση με τον πληθυσμό. Όντας μακριά από τα βλέμματα δυνάμει συμμάχων, ζει εσώκλειστος με τους δεσμοφύλακες του. Ταυτόχρονα όμως, το ίδιο το γεγονός του εγκλεισμού του τον καθιστά μίσημα κοινωνικά. Όπως επισημαίνει ο Foucault, «Ο εγκληματίας ορίζεται ως εκθρόνος της κοινωνίας... ο εγκλεισμός του αποσκοπεί στο συμφέρον της κοινωνίας ή την ανάγκη προστασίας της... παίρνει απέναντί της τη θέση εσωτερικού εκθρόνου». Χαρακτηριστικές είναι οι αντιδράσεις κατοίκων κοντά σε χώρους κράτησης που είτε δυσανασχετούν με την ύπαρξή τους, ως πηγών μόλυνσης (λόγω των γνωστών σε αυτούς, κακών συνθηκών που επικρατούν εκεί) είτε υπερθεματίζουν των δυσμενών συνθηκών των χώρων με τη λογική ότι «όσο καλύτερες είναι (οι συνθήκες) τόσοι περισσότεροι θα έρχονται».⁷⁴ Εδώ αναρωτιέται κανείς αν οι τοίχοι των χώρων αυτών προστατεύουν τους κατοίκους από τους κρατούμενους ή το αντίθετο. Από την πλευρά τους οι κρατούμενοι εισπράττουν το στιγματισμό και την απόρριψη και είναι αυτό το στοιχείο που μπορεί να τους εγκλωβίσει στο χώρο κράτησης καλύτερα και από ένα χιλιόμετρο συρματοπλέγματος. Άρα, ένας επιβεβλημένα εκτοπισμένος, διώκεται ως «λαθραίος», ποινικοποιείται, εγκλείεται και στιγματίζεται.

*«...η απογύμνωση
που αφαιρούσε από τους φορείς
πρότερων ρόλων
τις κοινωνικές ιδιότητες και
τα πολιτισμικά γνωρίσματα
της άλλοτε κατεχόμενης
αλλά πλέον απολεσθείσας
κοινωνικής θέσης
δεν ήταν παρά αναγκαίο
προκαταρτικό στάδιο
για την επανένδυση
των «κοινωνικά γυμνών»
με τα συμπαρομαρτούντα
των νέων κοινωνικών ρόλων τους.»*

Z. Bauman

"... Όσο όμως βρίσκεσαι στη φυλακή, είσαι ασφαλισμένος. Γεμάτος τρυφερή ευγνωμοσύνη, παρατηρείς τη στέρεη αρχιτεκτονική της. Η ασθένεια ενός πολιτισμού εκδηλώνεται με παράξενα συμπτώματα: όπως, να πούμε, απ' το γεγονός ότι οι φυλακές δε χρησιμεύουν πια για να υπερασπίσουν την κοινωνία από τους φυλακισμένους, αλλά τους φυλακισμένους από τη κοινωνία ..."

Arthur Koestler

Ο εγκλωβισμός μεταναστών και προσφύγων σε χώρους κράτησης μετατρέπει την τάξη αυτή των αποδημούντων σε μια τάξη, εκτός των άλλων, οικονομικά εξαθλιωμένων. Τα άτομα αυτά, για να εγκαταλείψουν τη χώρα τους δίνουν πολλά χρήματα σε εκείνους που θα τους μεταφέρουν παράνομα, χρήματα που προφανώς δεν τους περισσεύαν. Στη συνέχεια, και ενώ το απαραίτητο είναι για αυτούς η εύρεση υλικών πόρων, αντί αυτού, βρίσκονται καθλωμένοι για τρεις μήνες και άπραγοι. Το κίνητρο των μεταναστών για εύρεση εργασίας και υλικών πόρων μεταμορφώνεται σε απόλυτη ανέχεια και αεργία. Η κίνηση γίνεται καθήλωση και ακινησία. Οι χώροι κράτησης συμβάλλουν στη δημιουργία μιας νέας τάξης, στον πάτο της κοινωνικής ιεραρχίας.

Κατά τη διάρκεια του εγκλεισμού στους χώρους κράτησης πραγματοποιείται εκείνη η διαδικασία που ανάγει το βιολογικό σώμα του πρόσφυγα σε πολιτικό. Το καινούριο αντικείμενο, το φυσικό σώμα, γίνεται φορέας δυνάμεων ικανών για ορισμένες επιβεβλημένες ενέργειες. Η εξουσία ασκείται ως παιδαρχική δύναμη πάνω στην οργανική ατομικότητα του κρατούμενου, προκειμένου να «οργανώσει» το πειθήνιο υποκείμενο. Ο χώρος, σε απόλυτη συνάφεια με τις συνήθειες, τις εντολές, τις εικόνες, αποτελεί ένα μηχανισμό που αποπειράται να αδράξει το σώμα του εγκλειστού, να το υποτάξει σε κάθε μορφή εξουσίας, να περιζώσει κάθε πτυχή της καθημερινότητας και των πράξεών του. Ένας μηχανισμός εγκλεισμού που αποπειράται να αλώσει κάθε κύτταρο του σώματος, μια καινούρια «μικροφυσική της εξουσίας», κατά Foucault, που συνιστά βιοπολιτική⁷⁵ εξουσία. «εξουσία απειροελάχιστη πάνω στο ενεργό σώμα».⁷⁶ Το νέο υποκείμενο οφείλει να αποτελέσει το εξάρτημα που παίζει τον κοινωνικό του ρόλο με απόλυτη ακρίβεια.

Συγχρόνως, ακριβώς στο βαθμό που ανά πάσα στιγμή είναι εκτεθειμένος σε κίνδυνο, σε μια άνευ όρων απειλή ασθένειας ή ακόμη και θανάτου⁷⁷ ίσως τελικά να έχει ξεπεραστεί εκείνο το λεπτό όριο πάνω από το οποίο η βιοπολιτική ανάγεται σε πολιτική

εξόντωσης του υποκειμένου σε αυτούς τους χώρους. Αν όχι απαραίτητα βιολογική, αναμφίβολα πνευματική και ψυχική. Αυτή η απειλή κάθε μορφής θανάτωσης θα τον συνοδεύει και έξω από το χώρο κράτησης αφού αποτελεί δομικό στοιχείο της εγγραφής του στη νέα επικράτεια.

4/

ΜΕΤΑΝΑΣΤΗΣ-ΜΗ ΠΟΛΙΤΗΣ: Η ΙΔΙΟΜΟΡΦΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΥ Ή Η ΑΣΤΟΧΙΑ ΤΗΣ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ

4.1/ Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΕΚΕΙΝΟΥ ΠΟΥ ΑΠΟΠΟΙΕΙΤΑΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΘΕΣΗ

Με την εγκατάλειψη της χώρας προέλευσης ο μετανάστης αποποιείται την ιδιότητα του πολίτη καθώς αυτή δεν κατοχυρώνει την ίδια την επιβίωσή του. Ένιοτε μάλιστα η ίδια η ιδιότητά του ως υπηκόου ενός κράτους μπορεί να συνιστά ακόμα και απειλή θανάτου. Ο Γκασμέντ Καπλάνι⁷⁸ αναγνωρίζει πως ο μετανάστης, όταν αναπολεί την πατρίδα του, το κάνει για να πληγώσει τη χώρα στην οποία βρίσκεται, αφού πλέον τη δική του δεν την αγαπάει καν. Η ιδιότητα του πολίτη του κράτους προέλευσής του έχει καταστεί βάρος στην υπόστασή του και άρα, βάσει αυτής της προσωπικής εμπειρίας, ίσως να αποδεικνύεται άξια αμφισβήτησης. «... όποιος διαφεύγει, όποιος δραπετεύει, όποιος μεταναστεύει, στην πραγματικότητα, καθώς απεδαφικοποιείται, αμφισβητεί τη δικαίχη δομή της ιδιότητας του πολίτη... και το κάνει ως γυμνή ζωή».⁷⁹

Οι πρόσφυγες, κατά την είσοδό τους, ενίοτε καίνε και καταστρέφουν το διαβατήριο και τα εκάστοτε έγγραφα που αποδεικνύουν την εθνικότητά τους. Δηλώνουν ψευδή στοιχεία προκειμένου να επιστρέψουν σε μια χώρα μετάβασης (από την οποία ήδη πέρασαν) και όχι άδοξα στην αρχή της πορείας τους. Σε άλλες περιπτώσεις το κάνουν ώστε να αυξηθούν οι πιθανότητες να τους αναγνωριστεί το άσυλο (π.χ. πρόσφυγες από την Τουρκία ή άλλες χώρες δηλώνουν ότι είναι από την Παλαιστίνη). Το γεγονός αυτό περιέχει ένα συμβολισμό, είναι σαν να αποποιούνται οι ίδιοι τις εθνικότητές τους. Ξαν να αναγκάζονται να «απεθικοποιηθούν». Όταν επίσης «απεδαφικοποιημένοι» απαγκιστρώνονται από την έννοια της πατρίδας και του χώρου που τους αντιστοιχεί σε μια δεδομένη επικράτεια. Ξισέρχονται στο παράδοξο μιας ελευθερίας εκδέτοντας το

75: "Βιοπολιτική δηλαδή κλιμακούμενη ενσωμάτωση και υπαγωγή της φυσικής ζωής του ανθρώπου στους μηχανισμούς, στους υπολογισμούς και στα σχέδια της εξουσίας" (Agamben G., *Homo Sacer, κυρίαρχη εξουσία και γυμνή ζωή*, σελ. 189, Scripta, Αθήνα, 2005)

76: Foucault M., *Επιτήρηση και Τιμωρία: η γέννηση της φυλακής*, σελ. 185, Ράππα, Αθήνα, 2005

77: περιστατικά θανάτων στο χώρο κράτησης στη Βέννα, παράρτημα Β, πιν. 2 και παραρτ. γ σελ. 74

78: Γκαζμέτ Καπλάνι, *Μικρό ημερολόγιο συνόρων*, Αθήνα, Λιβάνης, 2006

79: Agamben G., *Μορφή-της-ζωής*, σελ. 44, Ελευθεριακή Κουλτούρα, Αθήνα, 2003

κενό, την κρίση της ιδιότητας του πολίτη και των δικαιωμάτων που εκείνη εμπεριέχει. Αποποιούνται την εθνικότητα καταδεικνύοντας την ανεπάρκεια του «να ανήκει» κανείς σε κάποιο χώρο. Εν ολίγοις, ο Z. Bauman αναφέρει, «έχοντας εγκαταλείψει ή αναγκαστεί να εγκαταλείψουν το πρότερο, οικείο περιβάλλον τους οι πρόσφυγες τείνουν να απεκδύονται τις ταυτότητες που όριζε, υποστήριζε και αναπαρήγε το εν λόγω περιβάλλον».

Από την πλευρά τους οι ντόπιοι πολίτες, εν όψει μιας εισροής προσφύγων, έχουν κάθε λόγο να νιώθουν απειλούμενοι. Εκτός του ότι αντιπροσωπεύουν το "μεγάλο άγνωστο" που ενσαρκώνουν όλοι οι "ξένοι", οι πρόσφυγες φέρνουν στα σπίτια των ντόπιων μακρινούς απόηχους πολέμου και τη δυσωδία διαλυμένων σπιτιών και πυρπολημένων χωριών, πράγματα που δε μπορούν παρά να θυμίζουν στους ντόπιους πόσο εύκολα η θालπωρή της ασφαλούς και γνώριμης (ασφαλούς διότι γνώριμης) καθημερινότητας τους μπορεί να υπονομευτεί ή και να συντριβεί. Οι πρόσφυγες, όπως έγραψε ο Μπέρτολντ Μπρέχτ στο ποίημα Die Landschaft des Exils (Ο Τόπος της Ξεορίας), είναι... "προάγγελος κακών ραντάντων". Οι ντόπιοι δηλαδή εισπράττουν από τους μετανάστες την ευθραυστότητα των σύγχρονων συνθηκών που οι δεύτεροι καταδεικνύουν. Την ανεπάρκεια της ιδιοκτησίας, της εθνικότητας, της ίδιας της ιδιότητας του πολίτη. «... Ξεετάζουν ριζικά την υπόστασή μας... γιατί την αμφισβητούν, μας θυμίζουν τη σχέση μεταξύ της γυμνής ζωής, της βιολογικής ύπαρξης και της υπόστασης του πολίτη, αμφισβητούν τη σχέση μεταξύ ανθρώπου και πολίτη, την εκδέτουν εκ νέου στο φως, εκδέτουν στο φως την απογύμνωσή».⁸⁰

4.2/ Η ΑΝΕΠΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ Η ΑΣΤΟΧΙΑ ΤΗΣ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ

Όπως φαίνεται από τη διάρθρωση του δικτύου των χώρων κράτησης ανά την επικράτεια, ίσως πλέον να βρισκόμαστε εν όψει μιας πολιτικής διαχείρισης των ροών μέσω της γεωστρατηγικής χάραξης «φραγμάτων» απέναντι στην εισροή μεταναστών. Οι χώροι «συγκέντρωσης» και «φύλαξης» ανάγονται σε οχυρωματικές εγκαταστάσεις όπου εκείνοι που αποπειρώνται να εισέλθουν στη χώρα είτε συλλαμβάνονται και εκδιώχνονται είτε κρατούνται σε καθεστώς που λίγο έχει να ζηλέψει από αυτό της ομηρίας. Η «κατάσταση εξαίρεσης» που επικρατεί σε αυτούς τους χώρους σε επίπεδο δικαιοκτικού προσομοιάζει στη διευθέτηση των κρατικών εξουσιών σε έκτακτες αμυντικές συνθήκες ή μάλλον σε «καταστάσεις πολιορκίας».

*«Από τότε που εφευρέθηκε η ατμομηχανή...
ο κόσμος βρίσκεται μόνιμα σε
εξαιρετικές περιστάσεις. Οι πόλεμοι και
οι επαναστάσεις είναι μόνον οι ορατές
εκδηλώσεις αυτής της κατάστασης»*

Arthur Koestler

Λξίζει εδώ να αναφερθεί η φράση του πρόσφυγα-πρώην κρατούμενου, «ήμασταν όμηροι... θύματα στα χέρια τους».⁸¹ Το πλήθος όμως των νεοεισελθόντων αναδεικνύει την ανεπάρκεια της συνοριακής φύλαξης και του δικτύου των χώρων κράτησης να «αναχαιτίσει» την εισροή. Το ίδιο το «εξαιρετικό» καθεστώς κράτησης δε φαίνεται ικανό να αποτρέψει τους μετανάστες να διεκδικήσουν την παραμονή τους στη χώρα ή ενίοτε (ακόμα και σε μικρά ποσοστά) να μιλήσουν για το βίωμά τους και να το καταγγείλουν.

Παράλληλα, η συνθήκη κάτω από την οποία βιώνεται η «ομηρία», ο μηχανισμός δηλαδή του εγκλεισμού, αποπειράται να «περιζώσει» το σώμα του και να υποκειμενοποιήσει το μετανάστη-κρατούμενο. Ο «πειδαρχικός χώρος» της κράτησης τείνει να καταστήσει κάθε εξουσία ικανή να ασκηθεί σε μέγιστο βαθμό πάνω του. Η δε «εγγραφή» του ατόμου στο δικαιοπολιτικό χώρο της επικράτειας προϋποθέτει την πρόσδοση ορισμένων ταυτοτήτων και χαρακτηριστικών στο άτομο και το σύστημα του εγκλεισμού, με τα προαναφερόμενα χωρικά χαρακτηριστικά, αυτό προσπαθεί να κατορθώσει. Παρόλα αυτά, δύσκολα τα παραπάνω επιτυγχάνονται ακριβώς διότι πρόκειται για άτομα που, μεταναστεύοντας, διεκδικούν άνευ όρων

80: *ibid*, σελ. 45

την προσωπική ελευθερία και την επιβίωση. Τότε είναι που η στέρηση της ελευθερίας και οι ακραίες υφιστάμενες συνθήκες του εγκλεισμού μπορούν να αστοχήσουν.

Συγκεκριμένες κινήσεις και πράξεις μεταναστών σε χώρους κράτησης δείχνουν ότι η αντίληψή τους και η ανάγκη τους για αυτοκαθορισμό δεν μπορούν εύκολα να αναιρεθούν και να υποταχθούν. Σε κάποιες περιπτώσεις η ανάγκη των κρατουμένων να πάρουν τη ζωή τους στα χέρια τους εκφράστηκε με απεργία πείνας, είτε για τους λόγους των συνθηκών διαβίωσης, είτε για την προσβλητική συμπεριφορά που υπέστησαν από την αστυνομία. Χαρακτηριστικά είναι τα παραδείγματα κρατουμένων σε Λ.Τ. στη Σάμο ή στα κρατητήρια της Γεν. Αστυν. Διεύθυνσης Χίου.⁸² Σε άλλο παράδειγμα, στον τελευταίο χώρο, οι υπεύθυνοι αναγκάστηκαν να παράσχουν στους κρατούμενους καινούρια στρώματα μετά την ευρηματική απόφαση των τελευταίων να κάψουν τα προηγούμενα, βρώμικα, στρώματα. Αυτό καταδεικνύει άτομα που δεν έχουν καταβληθεί, τουλάχιστον πνευματικά, από τον εγκλεισμό. Άλλα παραδείγματα δείχνουν την αυτοοργάνωση της καθημερινότητας των κρατουμένων, όταν σε εξαιρετικά δυσμενείς συνθήκες χώρου κράτησης στη Χαλκίδα, διεκδικούν να επιτελέσουν τα ήθη και τις συνήθειές τους.⁸³

Οι πράξεις όμως, που όχι απλώς δείχνουν τη λήψη πρωτοβουλιών από τους μετανάστες αλλά ακόμη περισσότερο την αμφισβήτηση της εξουσίας που τους καταναγκάζει και τους στερεί την ελευθερία είναι υπαρκτές. Δείχνουν να αποφασίζονται συλλογικά και να εκδηλώνονται δυναμικά από τους κρατούμενους. Από το χώρο κράτησης στο Ελαφοχώρι Έβρου, όπου κρατούνταν τετρακόσιοι πενήντα μετανάστες, κάποιοι δραπέτευσαν. Στη συνέχεια, όπως μετέδωσε το ΜΠΕ (Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων) στις 12 Ιουλίου 2002, εκατό από αυτούς συνελήφθησαν. Επίσης το Ιούνιο του 2002, στα κρατητήρια των Σαπών, «οι μετανάστες, άρχισαν να φωνάζουν ότι ζεσταίνονται και σε κάποια στιγμή απώθησαν την πόρτα των κρατητηρίων και βγήκαν στο δρόμο... οι φρουροί των κρατητηρίων προσπάθησαν να τους σταματήσουν αλλά στάθηκε αδύνατο...» (τελικά όλοι τους συνελήφθησαν)⁸⁴. Η βίαιη καταστολή των κρατουμένων που προσπάθησαν να δραπέτευσουν στο δρόμο προς την Κομοτηνή μπορεί να πέτυχε το σκοπό της, όμως εκτέθηκε. Ένα δείγμα της βίας στην οποία είναι εκτεθειμένοι οι έγκλειστοι στους χώρους κράτησης βγήκε από το περίκλειστο των τοίχων τους. Στο δρόμο προς την Κομοτηνή συνέβη η απόπειρα της φυγής, και η καταστολή της.

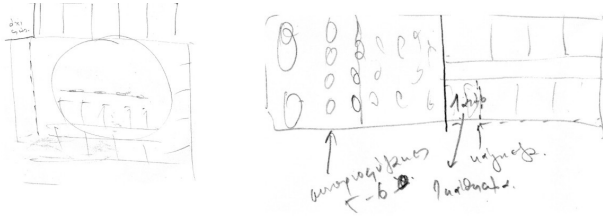
82: παράρτημα α, σελ. 53

83: παράρτημα α, σελ. 50

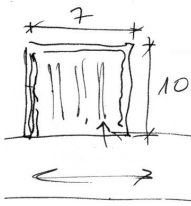
84: ρ/σ flash και EPT3, 13/7/2002

παράρτημα α

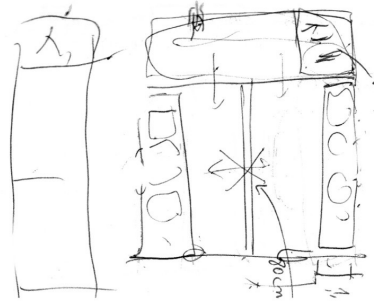
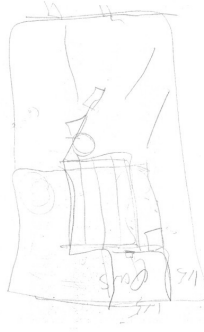
ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ, ΚΑΠΟΙΑ ΣΚΙΤΣΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΠΟΥ ΠΕΡΙΓΡΑΦΟΥΝ ΤΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ

αλλοδαπών

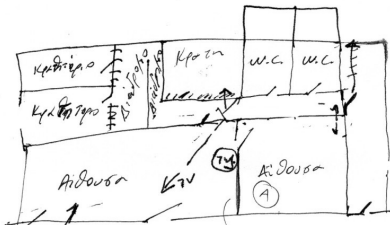
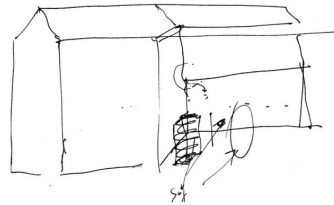
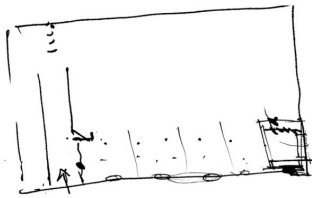

γ.α.δ.α.

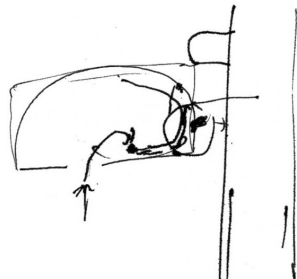
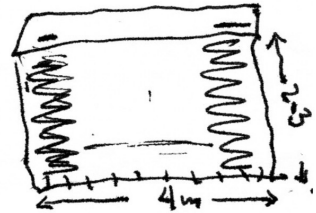

Αλεξανδρούπολη

Μενίδι

Χίος

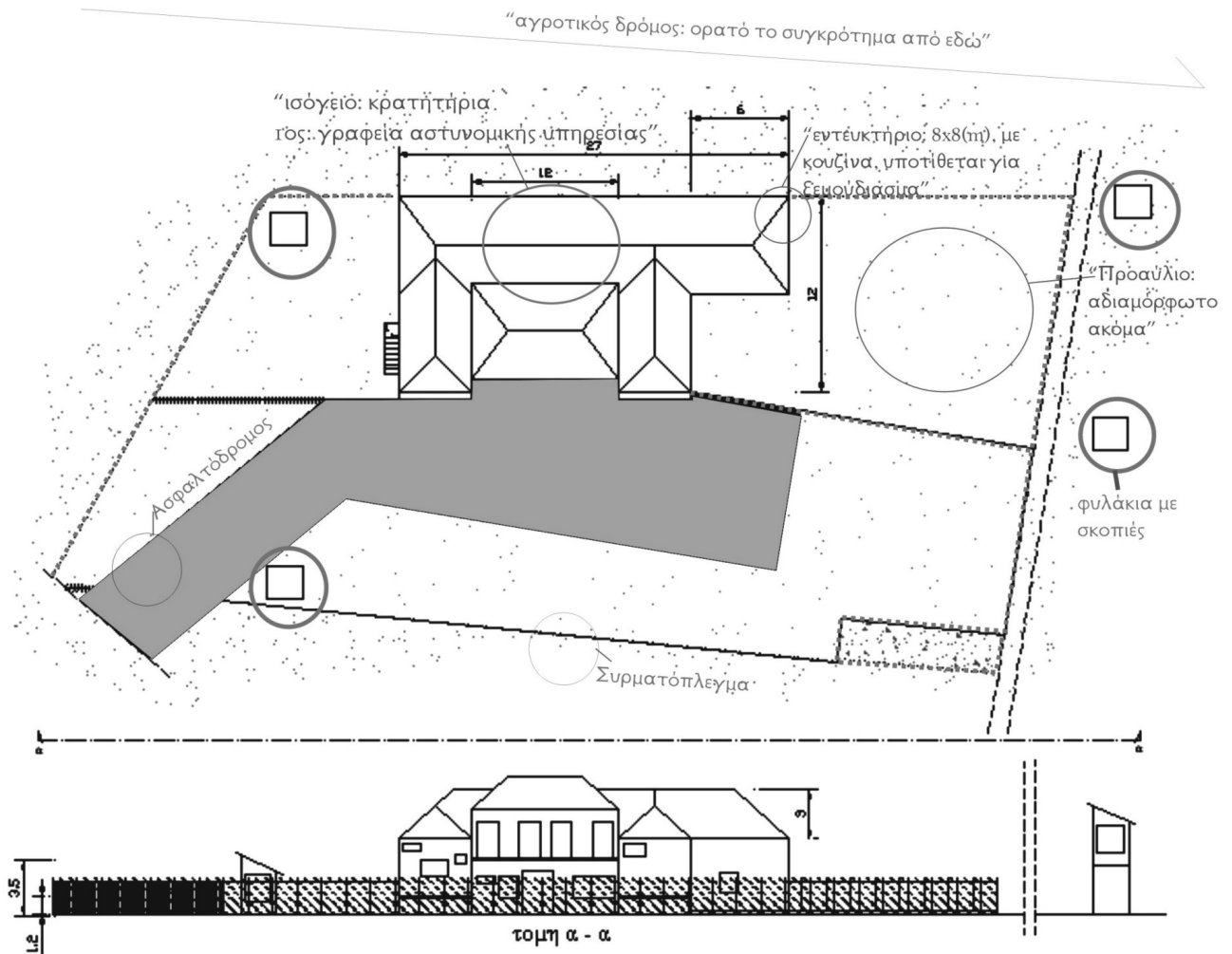

ΣΚΙΣΜΑ ΠΟΥ ΠΡΟΕΚΥΨΑΝ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΕΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΑΠΟ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ-ΠΡΩΗΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΥΣ Μ.Κ.Ο.

2 * τα χρώματα των αριθμών δείχνουν το είδος του χώρου κράτησης, σύμφωνα με το συμβολισμό του υπομνήματος του χάρτη των χώρων κράτησης στις σελ. 14-16

ΦΥΛΑΚΙΟ ΕΒΡΟΥ

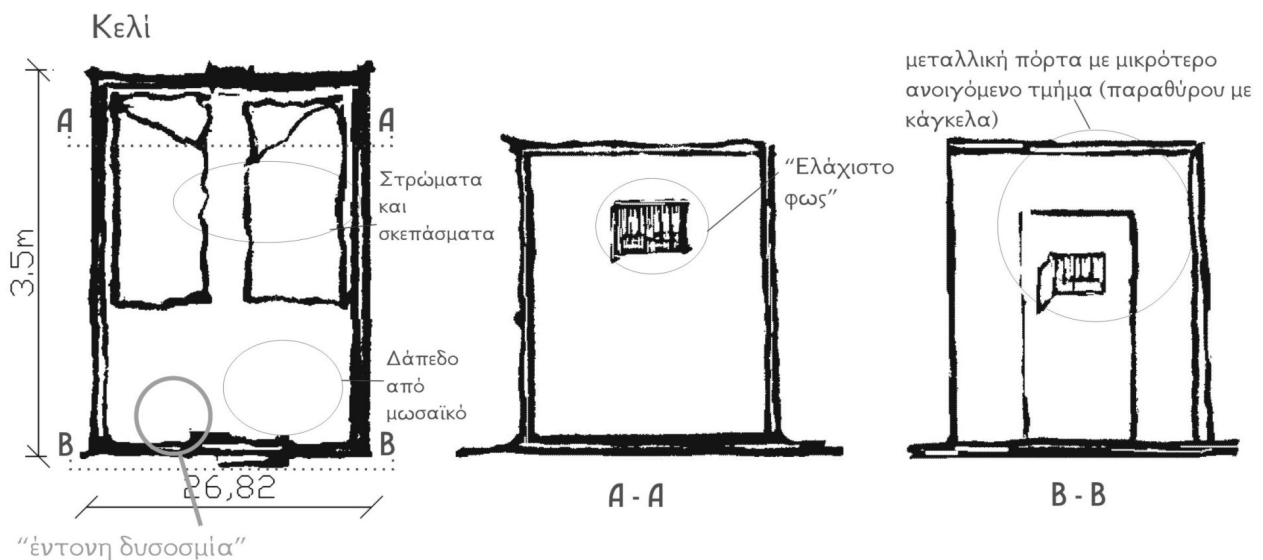
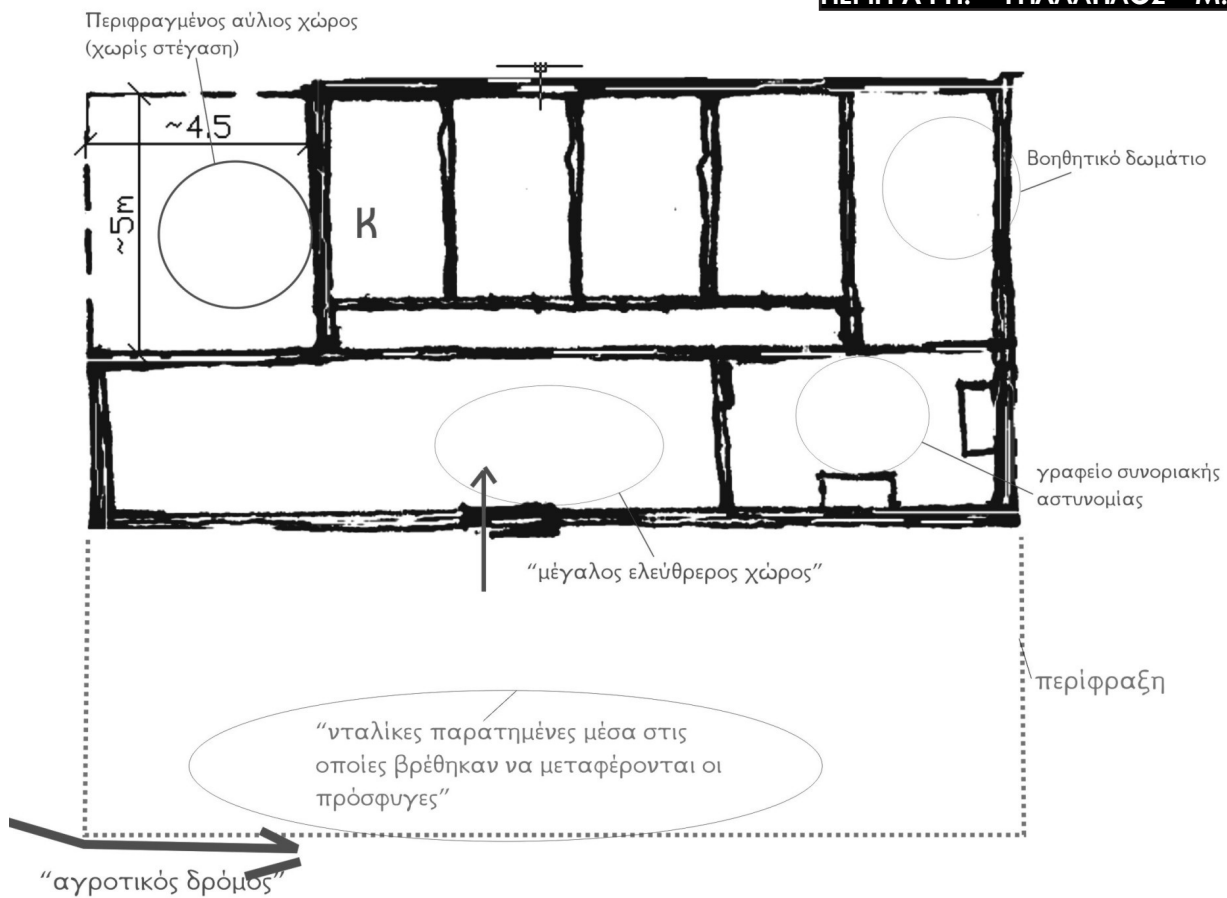
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ: ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ Μ.Κ.Ο.

παράρτημα α

ΣΥΝΟΡΙΑΚΟ ΦΥΛΑΚΙΟ ΣΤΑ ΒΡΥΣΙΚΑ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ: ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ Μ.Κ.Ο.

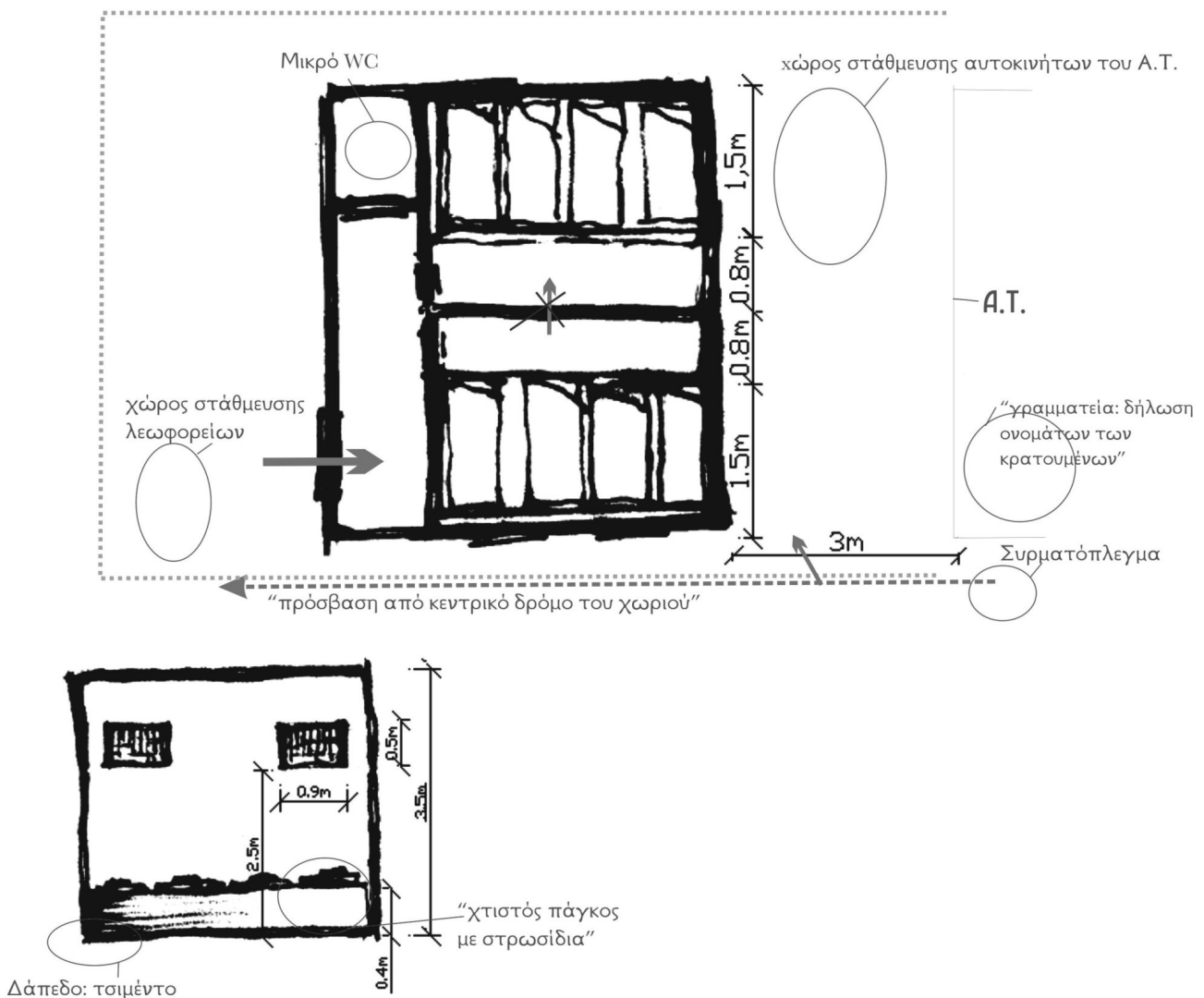

Φεβρουάριος 2006

Ορεστιάδα, κοντά στο Διδυμότειχο, κοντά στα Βρυσικά.

Συνοριακό φυλάκιο: δεν είναι ορατό από τον κεντρικό δρόμο (παράκαμψη), δε θυμάται για σήμανση, μέσα σε κωράφια λίγο πιο έξω από το κωριό. Ένας όροφος, μικρό, σε άθλια κατάσταση, τσιμεντένιο, γενικά γκριζό. Δάπεδο από μωσαϊκό. Δεν θυμάται αν και που είχε τουαλέτες και θέρμανση. Γενικά κρύος όλος ο χώρος. Είχε φως και από τα παράθυρα, δεν υπήρχε τηλέφωνο.

ΧΩΡΟΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΣΤΟ ΣΟΥΦΛΙ

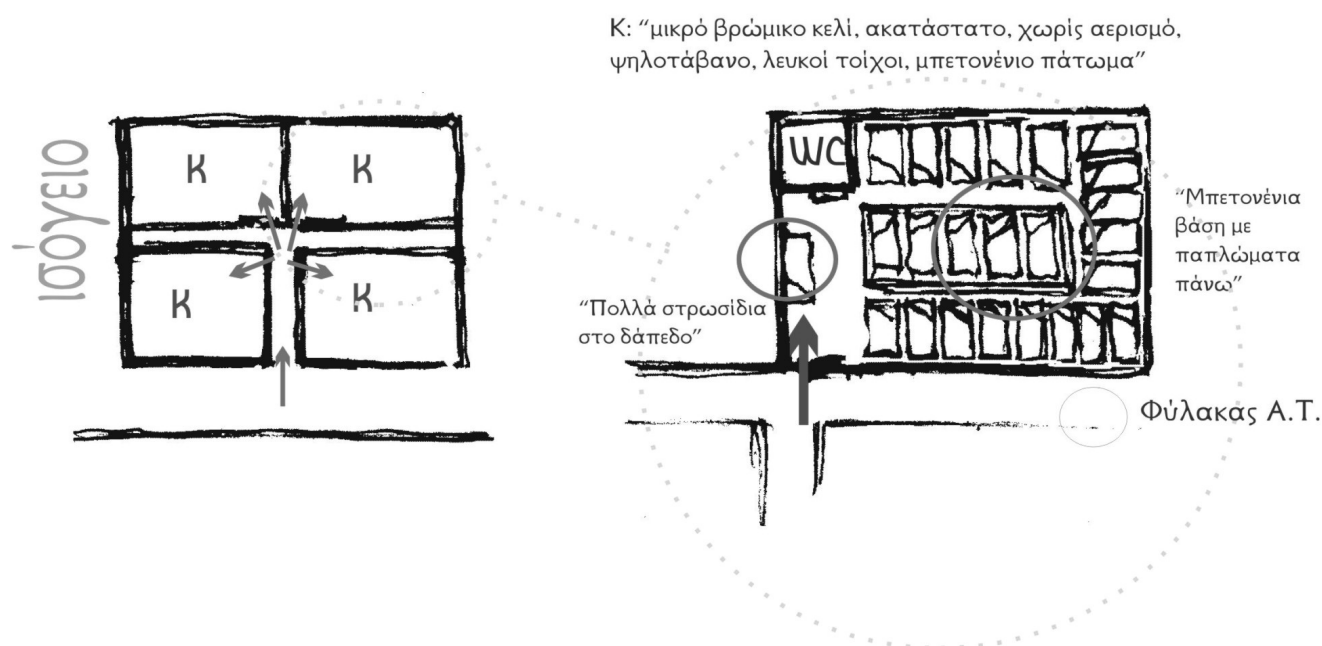
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ: ΠΡΟΣΦΥΓΑΣ-
ΠΡΩΗΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΣ/Η

Καλοκαίρι 2004,

Κρατήθηκε για 3 μήνες.

Χώρος της αστυνομίας απέναντι από το αστυνομικό τμήμα (κρατητήριο). Είχε συνοριοφύλακες. Ο χώρος κράτησης στο Σουφλί είναι κοντά σε κατοικημένη περιοχή. Γύρω γύρω έχει λίγα σπίτια ή μαγαζιά. Ήταν άμεση η πρόσβαση στο χώρο από τον κεντρικό δρόμο του χωριού.

Μετά από ένα μήνα, μία γυναίκα αρρώστησε και για μιάμιση ώρα τους άφησαν να προαυλιστούν στο υπαίθριο πάρκινγκ. Ο κόσμος συνεχώς άλλαζε. Μικτά δωμάτια, καμιά φορά έρχονταν ανδρόγυνα.

Γενάρης 2002.

Κρατήθηκε εκεί για 2 μέρες.

Τότε δεν είχε πολλούς άλλους κρατούμενους. Χρησιμοποίησε τις φράσεις: "όμηρος", "δεν υπάρχει νόμος". Έκανε αίτηση για άσυλο. Δεν είχε δυνατότητα τηλεφωνικής επικοινωνίας με τον έξω κόσμο. "δε βγαίνεις εύκολα από τις Φέρρες", "θύματα στα χέρια τους", "οι φύλακες" ήταν συνοριοφύλακες, ασκούσαν βία. Αναφέρεται στην αυθαιρεσία της διοικητικής απέλασης.

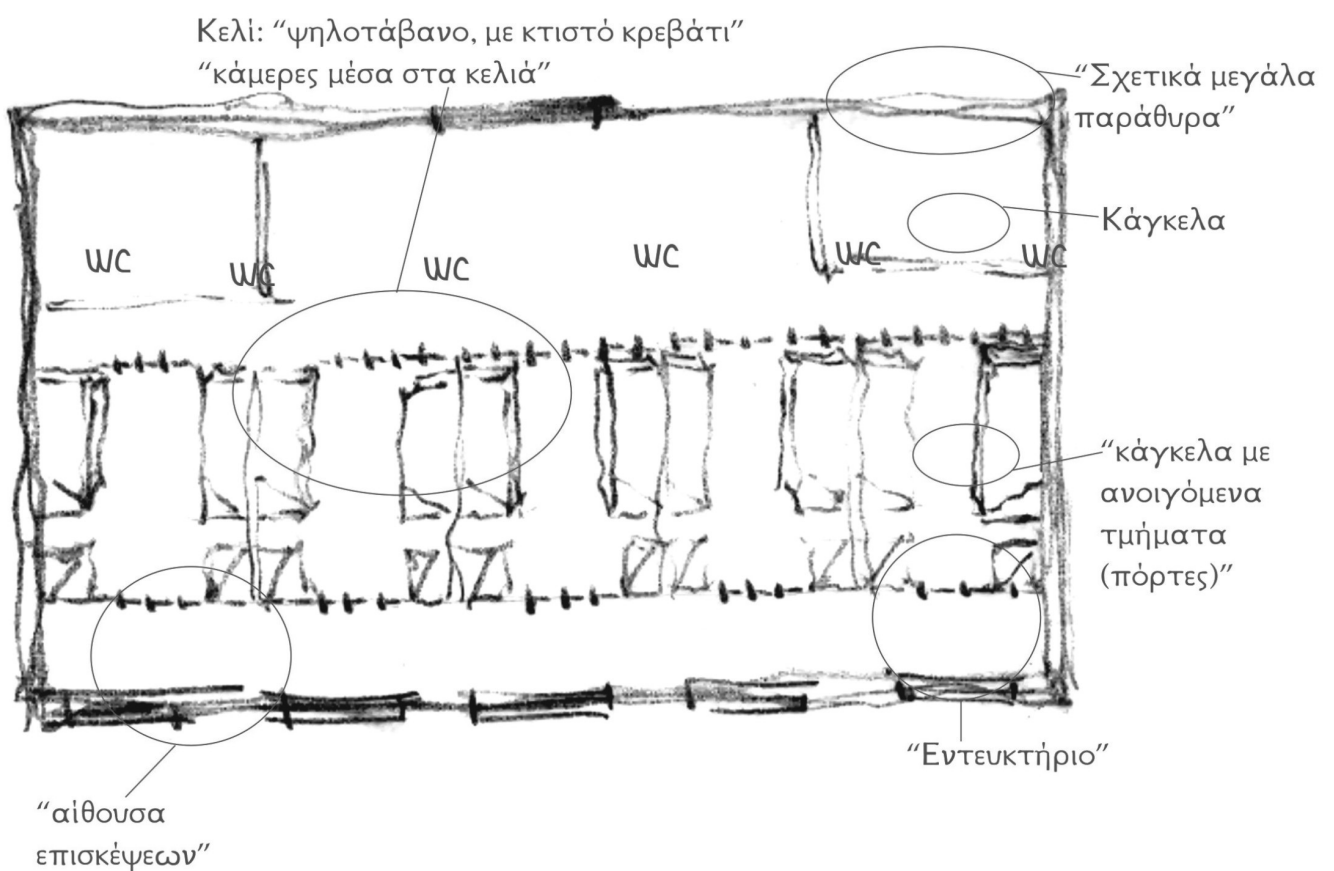
Οι Φέρρες είναι για τον Έβρο κάτι σαν το αλλοδαπών γιατί εκεί μαζεύουν αυτούς που είναι για απέλαση από τους γύρω χώρους κράτησης. Από εκεί κάθε Δευτέρα, Τετάρτη και Παρασκευή φεύγει λεωφορείο για απελάσεις.

Είναι αστυνομικό τμήμα, τριώροφο κτίριο όπου στο ισόγειο βρίσκεται ο χώρος κράτησης. Δεν είχε αερισμό, ήταν πολύ βρώμικο και ακατάστατο. Η συνήθης κράτηση διαρκεί 2-3 μήνες. Είναι μικτό: άντρες, γυναίκες και παιδιά μαζί.

Χώρος: ψηλοτάβανο, άσπρο εσωτερικά, πάτωμα μπετονένιο. Δεν θυμάται πώς ήταν μέσα- ήταν νύχτα. Οι τοίχοι ήταν γραμμένοι από προηγούμενους. Δεν είχε υπαίθριο χώρο για προαυλισμό.

ΣΥΝΟΡΙΑΚΟ ΦΥΛΑΚΙΟ ΣΤΗ ΒΕΝΝΑ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ: ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ Μ.Κ.Ο.

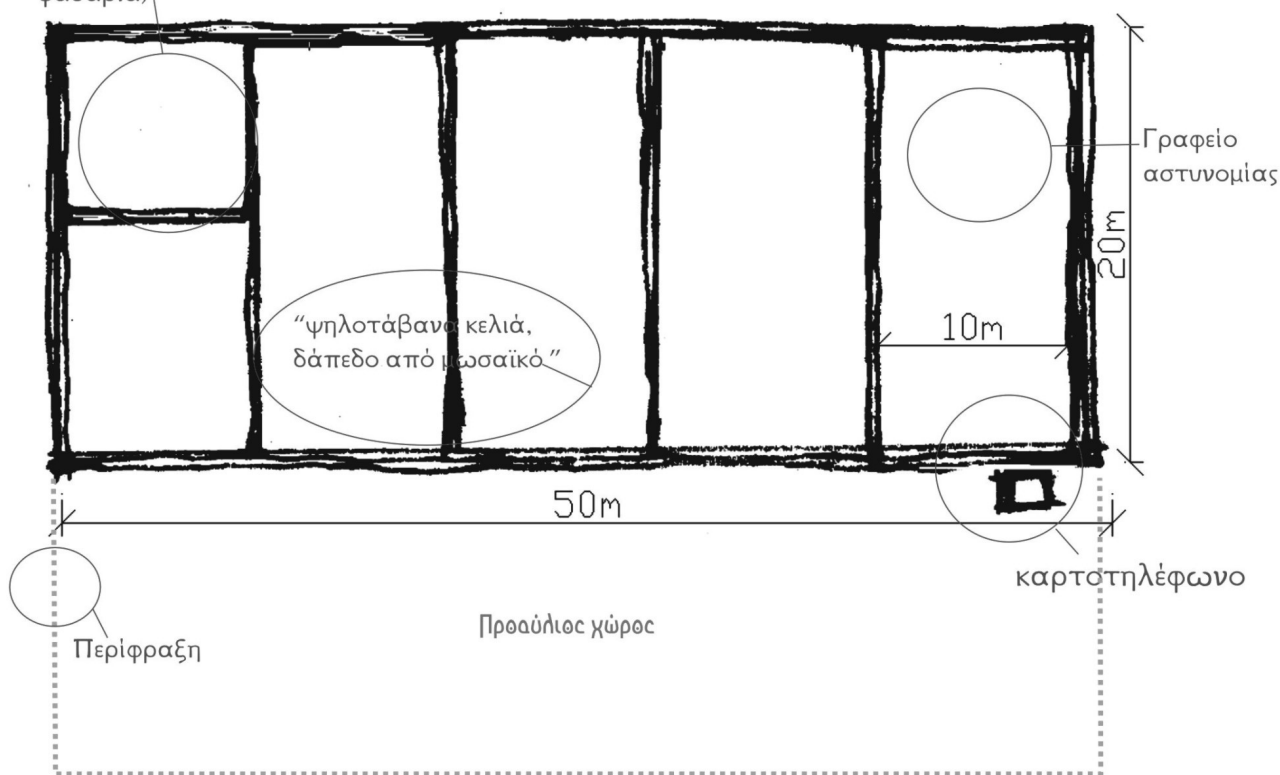

Κοντά στο τριεθνές.
 Καινούριο σχετικά, πρότυπο για τα άλλα που έγιναν.
 Κάμερες μέσα στα κελιά, χρηματοδότηση από Ευρωπαϊκή Ένωση.
 Ψηλοτάβανο.

ΧΩΡΟΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΣΤΗ ΒΕΝΝΑ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ: ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ Μ.Κ.Ο.

“εξοπλισμένο ιατρείο (μετά από παράπονα των μεταναστών και φασαρία)”

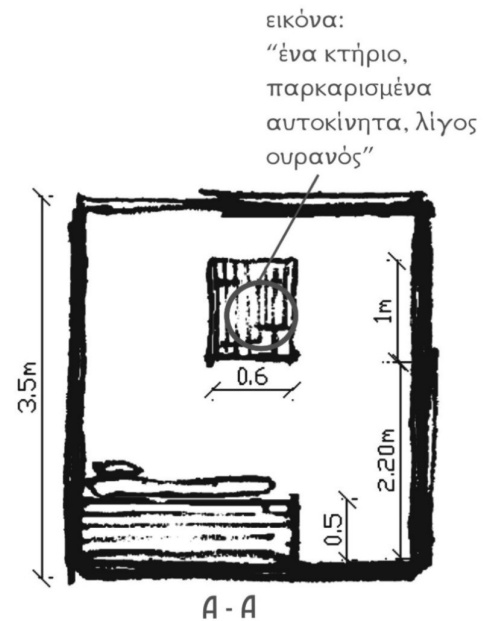
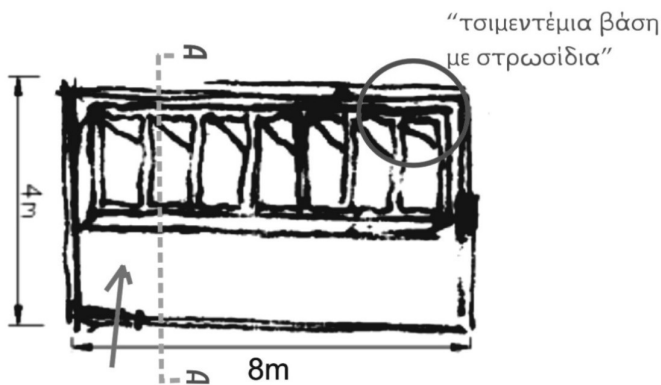
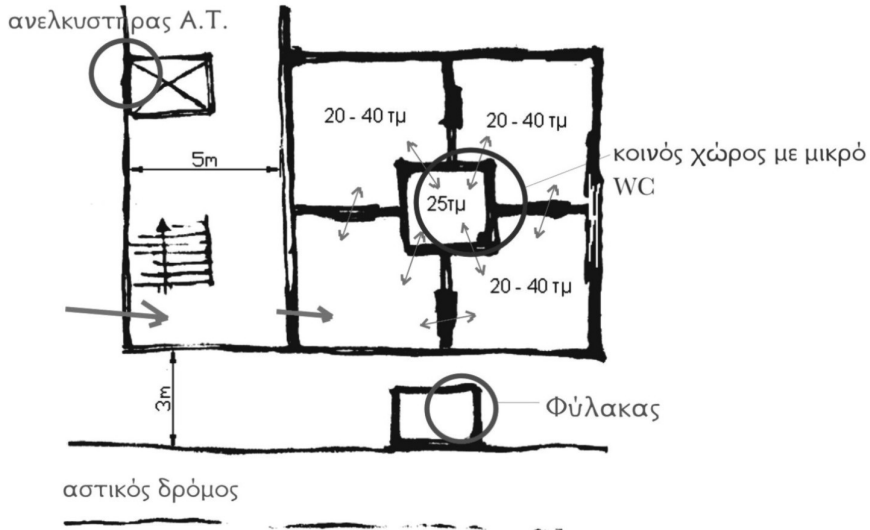

Οκτώβριος 2006.

Τότε βρίσκονταν εκεί 150 μετανάστες.

Κοντά στην Κομοτηνή και κοντά σε γραμμή τρένου που δεν είναι γνωστό το αν λειτουργεί ακόμα. Παλιά σιταποθήκη. Πάτωμα μωσαϊκό. Θέρμανση. Καθημερινά τους επισκέπτεται μία νοσηλεύτρια και ένας γιατρός, ψυχίατρος, που εκεί ασκεί το επάγγελμα ως παθολόγος. Τακτικά τους επισκέπτεται και ένας ψυχολόγος. (Τα παραπάνω: μετά από φασαρία για την έλλειψη γιατρών). Στους γιατρούς δεν επιτρέπεται η πρόσβαση στα κελιά.

Α.Τ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ: ΠΡΟΣΦΥΓΑΣ-
ΠΡΩΗΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΣ/Η

Γενάρης 2002

Βρίσκεται μέσα στην πόλη. Είναι αστυνομικό τμήμα 4-5 ορόφων χωρίς κουζίνα.

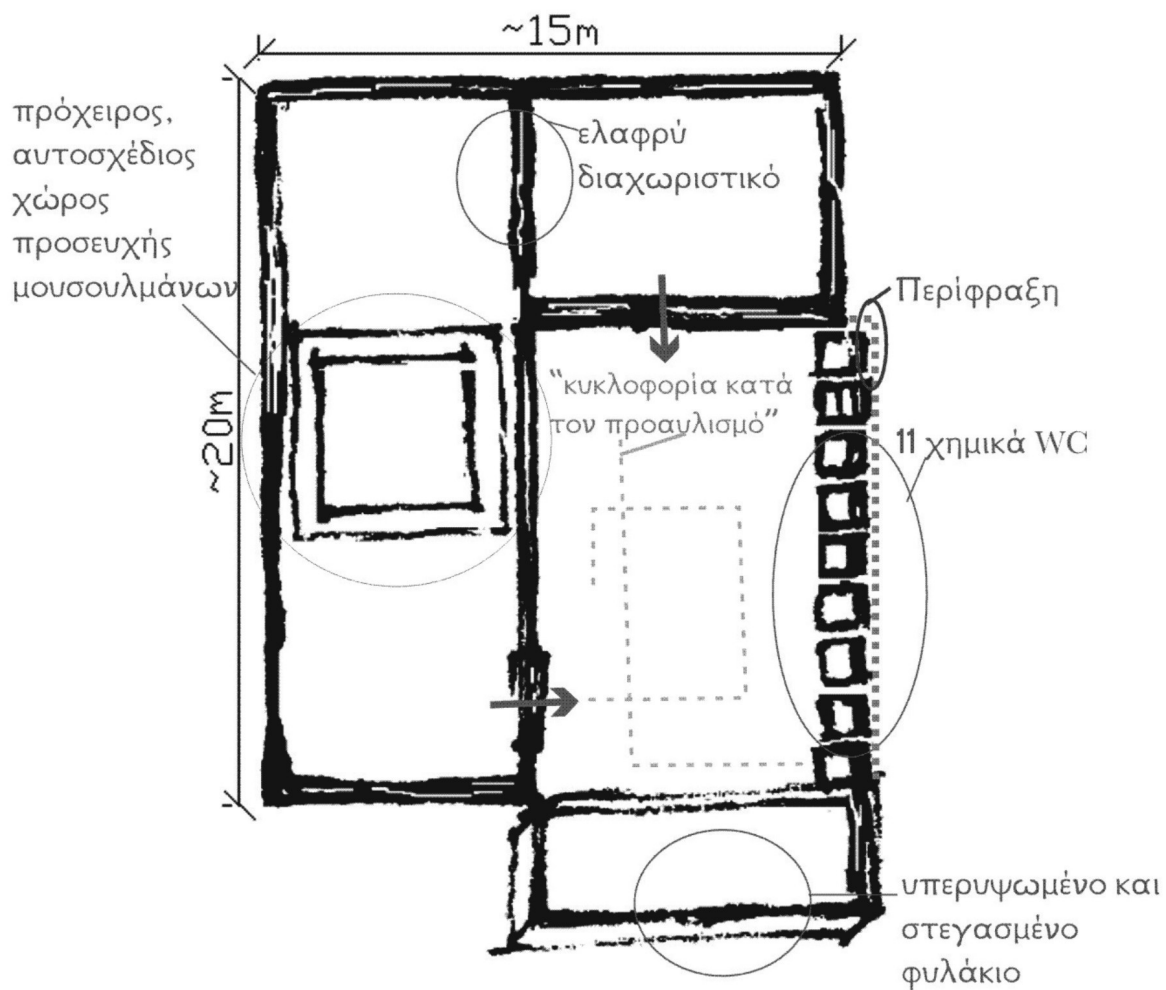
“Είχαν φέρει πρόσφατα κάτι τσιγγάνους και είχαν βάψει τους τοίχους άσπρους. Κατά τ’ άλλα, ήταν βρώμικα”.

Το αστυνομικό τμήμα δεν είχε ούτε συρματοπλέγμα, ούτε κάγκελα, ούτε υπαίθριο κόρο. Γενικά, οι πόρτες των κελιών ήταν ανοιχτές.

Οι τότε έγκλειστοι ήταν οι εξής: ένας Ιρανός, δύο Ρώσοι, δύο Νιγηριανοί, δύο Κούρδοι, δύο Τούρκοι.

Τα δωμάτια ήταν μικτά. Εκείνη την περίοδο δεν είχε παιδιά.

Όταν κάποιος έκανε αίτηση για πολιτικό άσυλο τον ανέκριναν δύο άτομα, Έλληνες. Ένας άντρας και μια γυναίκα. Η γυναίκα ήξερε πολύ καλά τούρκικα και ο άντρας ήταν λεπτομερώς ενημερωμένος για τις τούρκικες πολιτικές οργανώσεις, για τη δράση και τις πολιτικές τους επιλογές.

Βιοτεχνική περιοχή, παλιά βιοτεχνία, εγκαταλελειμμένο κτίριο.

Πρόχειρη, μετακινούμενη περίφραξη, έχει ξερμείνει από βιοτεχνία (λαμαρίνες ...).

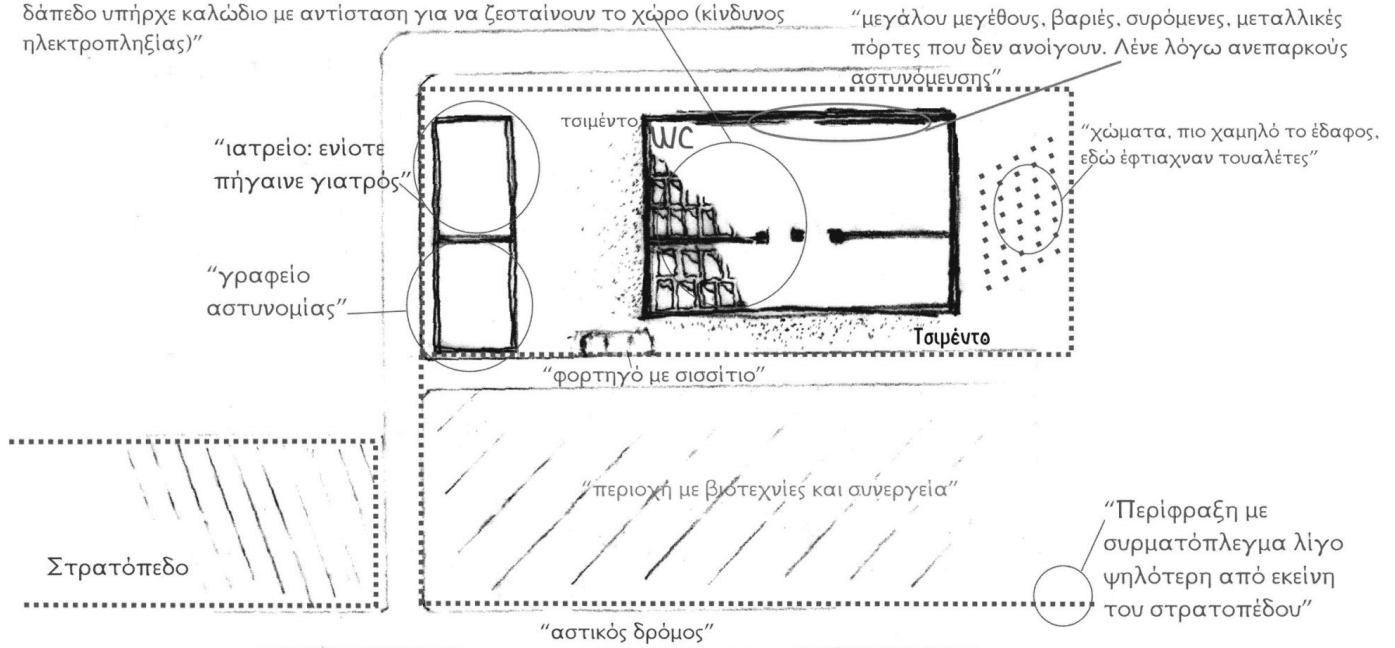
Δεν είναι συνωστισμένο.

Υπάρχουν ράντζα, είναι πολύ προσωρινό.

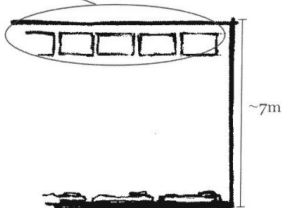
ΧΩΡΟΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΑΓΑΝΗ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ: ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ Μ.Κ.Ο.

“πολλά στρώματα στο δάπεδο, νερό και λάσπες στο εσωτερικό του χώρου και έξω (αναγκαστικά έπλεναν τα ρούχα τους μέσα, στον ίδιο χώρο). Στο δάπεδο υπήρχε καλώδιο με αντίσταση για να ζεσταίνουν το χώρο (κίνδυνος ηλεκτροπληξίας)”

“Μικρά παράθυρα σε μεγάλο ύψος, σκοτάδι”

“τεράστιο, όσο δύο μεγάλες αποθήκες”

Δεκέμβριος 2004

Έκτος κατοικημένης περιοχής, σχετικά κοντά στον κεντρικό δρόμο, προς Καλλονή. Στο χώρο κράτησης φτάνει χωματόδρομος.

Τεράστιο, πολύ ψηλό (περίπου 7μ), σαν δυο μεγάλες αποθήκες. Ίσως παλιό ΚΤΕΟ. Είναι πολύ ψηλοτάβανο, (ένας όροφος). Είναι τσιμεντένιο, δεν υπάρχει ζεστό νερό, η τουαλέτα είναι μικρή για τόσο κόσμο, βρώμικη και με νερά.

Υπάρχουν περίπου 760 άτομα (κυρίως από Αφγανιστάν). Καθόλου προαυλισμός. Φτάνουν καθημερινά φορτηγά με σισσίτιο από τη Νομαρχία: οι αγγλομαθείς αναλαμβάνουν. Λνυπαρξία μεταφραστών, πρόβλημα πολιτικού ασύλου και για λόγους μετάφρασης. Το πάτωμα από τσιμέντο γεμάτο λάσπη. Τα στρώματα και τα σκεπάσματα βρίσκονται επίσης στο δάπεδο.

Παλαιότερα, ο χώρος κράτησης στεγαζόταν σε πρώην φυλακές, στη συνέχεια σε πρώην εργοστάσιο. Το παρόν: πρώην νταμάρι και πεδίο βολής. Λειτουργεί εδώ και τρία χρόνια.

Κάγκελα, κάμερες, φώτα, σκοπιές, σαν φυλακή. Καθημερινή καταμέτρηση κάμποσες φορές. Ξυρμάτινη περίφραξη, όχι κάγκελα. Κοιτώνες σε containers. Υπάρχει καρτοτηλέφωνο, κλιματισμός, τηλεοράσεις. Λιώροφα ράντζα με στρώματα.

3 επί 6μ περίπου η κάθε κουκέττα, 10-20 κουκέτες.

Τα containers: τυποποιημένα σαν των σεισμόπληκτων.

Έχουν γίνει καταστροφές από τους έγκλειστους Έχουν καταστραφεί τηλεοράσεις.

Οι μετανάστες φυτεύουν λουλούδια. Δεν υπάρχει δυνατότητα για άλλες ασχολίες.

Αντιστοιχεί μάλλον μια τουαλέτα ανά 25 με 30 άτομα.

Επειδή συνήθως δε κωρούν, στήνονται σκηνές στον υπαίθριο χώρο, χωρίς επιπλέον χώρους υγιεινής.

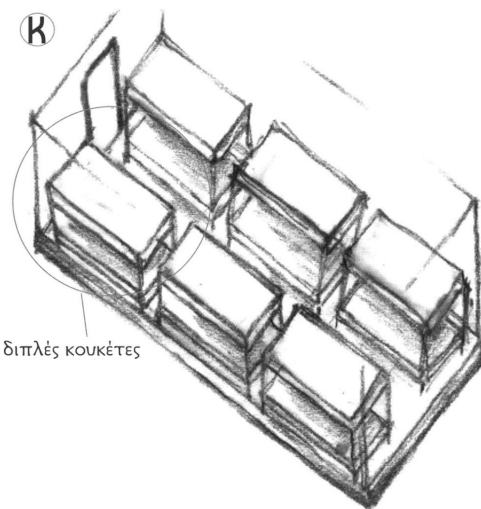
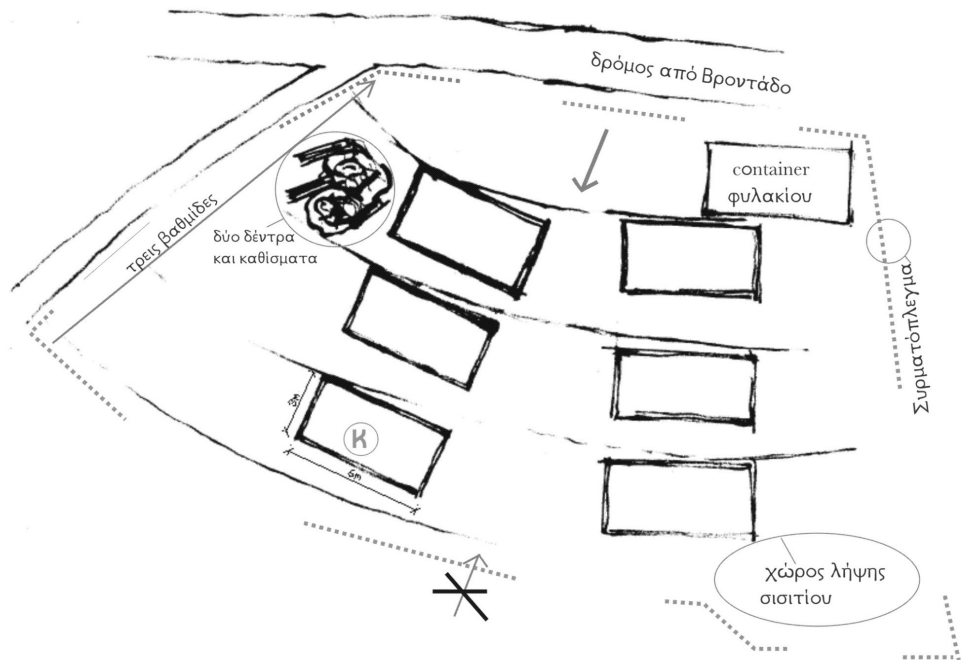
Ενώ υπάλληλος άλλης Μ.Κ.Ο. (Διεθνούς Αμνηστίας) αναφέρει:

“Χάλια: άθλια τα containers, κρύο, ζέστη.

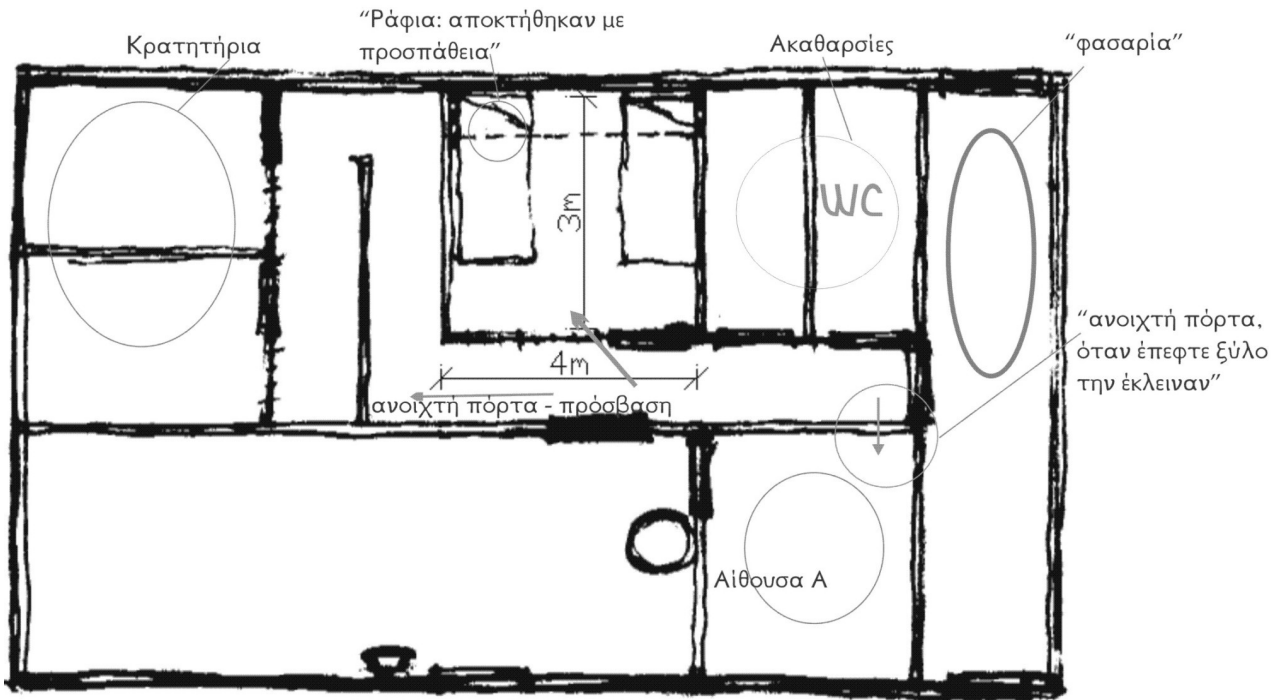
Έχουν σκοπός να τους πάνε σε άλλο χώρο (παλιό εργοστάσιο: χώρος κράτησης που είναι 1 κμ από το κωριό δηλαδή ερημιά). Κάποιος χώρος όπου κρατούνται μετανάστες υπάρχει και μέσα στην Αστυνομική Διεύθυνση Χίου. Όλοι οι χώροι υποδοχής έγιναν με χρήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Είναι μες την ερημιά, σαν γκέτο. Δεν τα θέλουν (τους χώρους κράτησης) στις πόλεις-δεν είναι διατεθειμένοι να δώσουν χρήματα. Τείνουν να γίνουν υποτυπώδεις φυλακές, παρακολούθηση. Σκοπεύουν να δυσκολέψουν την επικοινωνία να μην παίρνει είδηση ο κόσμος τι γίνεται εκεί”.

Σίτιση: έρχεται στο χώρο με βαν αστυνομίας

Τηλέφωνο: έχουν λεφτά, αλλά δεν μπορούν να τα χρησιμοποιήσουν.

ΕΝ. ΑΣΤ. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΧΙΟΥ

**ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ: ΠΡΟΣΦΥΓΑΣ-
ΠΡΩΗΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΣ/Η**

Γενική Διεύθυνση Αστυνομίας Χίου.

Ισόγειο.

Πριν 7 χρόνια 1997

Κρατήθηκε 3 μήνες λόγω προηγούμενης πολιτικής δραστηριότητας

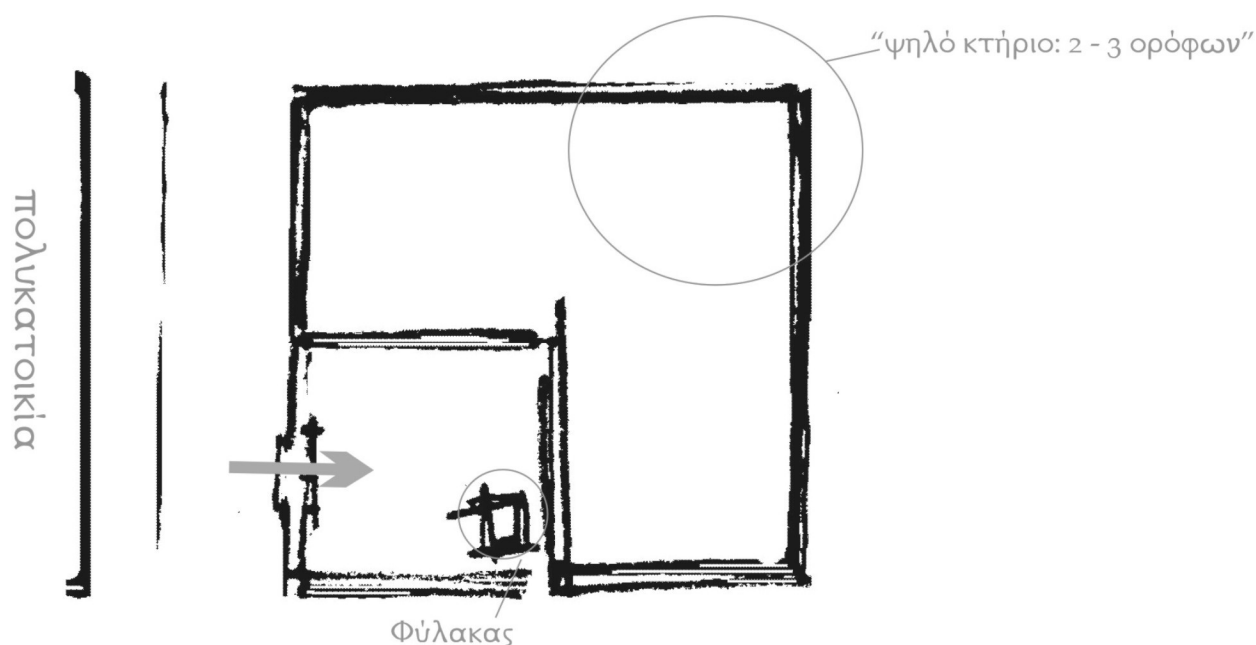
Κτήριο 3 ή 4 ορόφων, δεξιά από το λιμάνι.

Στην αίθουσα παρατήρησε γάντζους για κρεμάστρες στους τοίχους, αλλά σε πολύ μεγάλο ύψος. ψηλά (σε φυλακές της Τουρκίας, αυτοί οι γάντζοι χρησιμοποιούνται για απαγχονισμούς).

“Η αίθουσα αυτή είχε επίσης και ένα τραπέζι και 2-3 καρέκλες μεταβλητού ύψους ... Επιτρεπόταν μια μόνο φορά την ημέρα να πάνε στο wc, και για διάστημα 1-2 λεπτών ... Ο φύλακας ερχόταν κι έφευγε ... Μία φορά τη μέρα έφερναν φαγητό. Αν ήθελες παραπάνω πλήρωνες.”

Πήρε τηλέφωνο 2-3 φορές. Ο πρώτος μήνας ήταν πολύ δύσκολος, ο δεύτερος καλύτερα: ησυχία, έρχονταν στην αίθουσα ειδήσεις, εφημερίδες (μόνο στους πρόσφυγες αιτούντες άσυλο).

Κτισμένο σε συνεχόμενο σύστημα, εστιατόρια, μαγαζιά, τουριστικά. Θα ήταν κάτι άλλο και το έκαναν αστυνομικό τμήμα. Περίπου 30 χρόνων κτήριο. Το ταβάνι ήταν 3,30μ. Το καζανάκι δεν έτρεχε νερό στην τουαλέτα- νερό στο δάπεδο (σκατά). Έκαναν απεργία πείνας για 7 μέρες για τουαλέτα και καθάρισμα. Όταν πρωτομπήκαν στο κελί παρατήρησαν ότι τα στρώματα είχαν ακαθαρσίες. Τα έκαψαν και έτσι αναγκάστηκαν οι φύλακες να τους φέρουν καινούρια. Πολλές φορές η ΚΥΠ τους έκανε ανάκριση στον πάνω όροφο. Εκεί βρισκόταν ένα κρεβάτι. Η καθαριότητα από τον κρατούμενο. Έβαζαν στους κρατούμενους να βλέπουν ταινίες δεξ και όκι ειδήσεις που ζητούσαν οι ίδιοι.

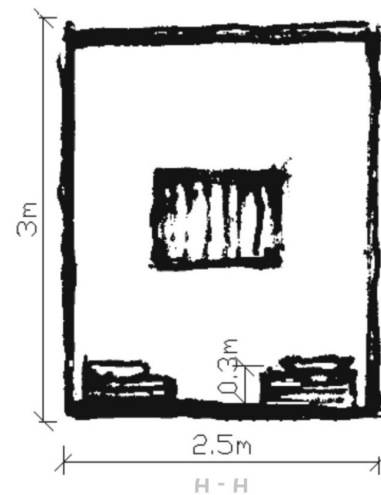
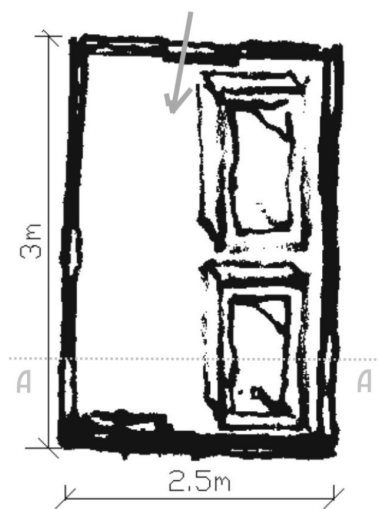
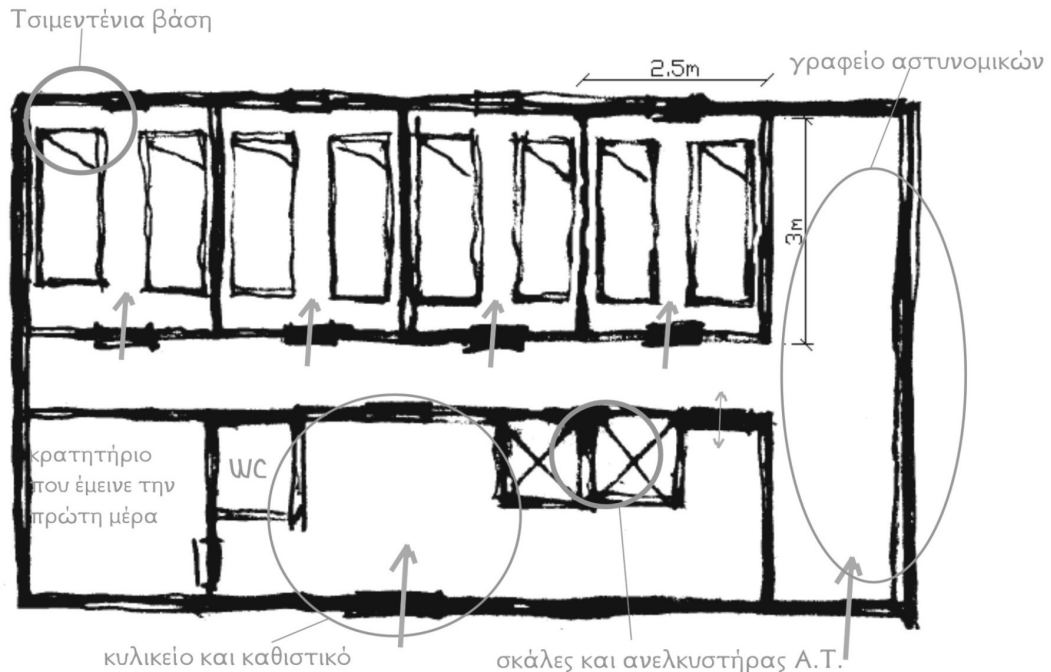
Κτίζεται καινούριο κτήριο αλλά έχει καθυστερήσει (μοιάζει με της Χίου). Άθλιες συνθήκες για μετανάστες και κατοίκους. Δεν έχει συντηρηθεί το κτήριο και έχει φθορές από σεισμό. Υπάρχει η κατάλληλη μέριμνα από τη Νομαρχία για γιατρούς και δικηγόρους.

Οι αντιδράσεις των κατοίκων είναι έντονες σχετικά με την κράτηση μεταναστών στην περιοχή, συγκεκριμένα, σχετικά με την άθλια κατάσταση στην οποία βρίσκεται το κτήριο, αναφέρουν: “όσο καλύτερα είναι, τόσο περισσότεροι μας έρχονται.”

Το κτήριο: Απ’ έξω φαίνεται με δυσκολία. Είναι ένα ψηλό κτήριο, δύο ή τριών ορόφων, που εξωτερικά φαίνεται ακατοίκητο. Απεσταλμένοι του Ε.Σ.Π. μπήκαν μέσα με δυσκολία. “Δεν ακούγονται ήχοι, δεν υπάρχει εικόνα κίνησης... μοιάζει με κτήριο φάντασμα”, αναφέρουν. Θεωρείται από τους πιο “ακράιους” χώρους κράτησης.

ΧΩΡΟΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΣΕ ΚΤΗΡΙΟ ΣΤΟ ΠΡΩΗΝ
ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ: ΠΡΟΣΦΥΓΑΣ-
ΠΡΩΗΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΣ/Η

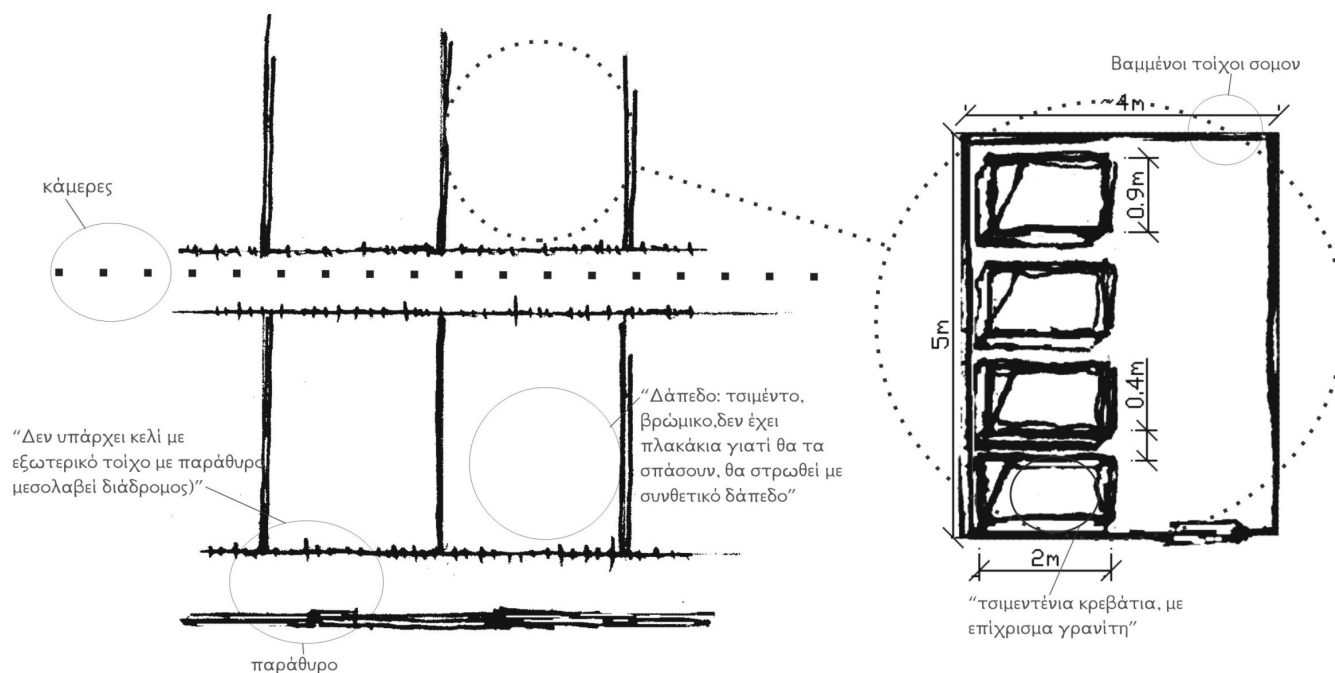
Δεκέμβρης 2004.

Κρατήθηκε εκεί για 25 μέρες.

Την πρώτη μέρα έμεινε σε μια αίθουσα μαζί με άλλα 45 άτομα, άντρες, γυναίκες και παιδιά. Την επόμενη μέρα σημειώθηκαν τα ονόματά τους, πέρασε η σήμανση και μπήκαν σε κανονικό κελί σε ένα μεγάλο οκταώροφο κτίριο του αεροδρομίου. Το κτήριο αυτό στεγάζει και άλλες υπηρεσίες της αστυνομίας.

Το φως δεν έσβηνε για 24 ώρες. Υπήρχαν 7 κελιά των δύο ατόμων όπου έμπαιναν 15 άτομα στο καθένα. Τα κελιά δεν είχαν επικοινωνία μεταξύ τους. Τα άτομα που δεν απελευνόνταν εγκαίρως κρατούνταν για 6 μήνες.

Σε κάποια κελιά τα κρεβάτια ήταν δεξιά και έμεναν 2 άτομα. “Μοιάζουν με λευκά κελιά.” Τα άτομα που κρατούνταν σε αυτά ήταν διαφορετικής εθνικότητας “ώστε να μην επικοινωνούν ιδιαίτερα μεταξύ τους.”

Επισκέφθηκε το χώρο παρουσία αστυνομικού.

Συνωστισμός, μυρωδιά, όλα σκοτεινά: αυτό είναι κανόνας για τα κρατητήρια του Αλλοδαπών, γιατί τυπικά είναι για κράτηση περιορισμένου χρόνου. Έτσι ήταν και στα δύο προηγούμενα τμήματα. Επίσης κανόνας είναι και το γεγονός ότι δεν προβλέπονται κοινοί χώροι και προαυλισμός. Υπάρχει μόνο ένας διάδρομος και ένας χώρος που λειτουργούσε ενίοτε σαν κοινός χώρος όπου προαυλιζόνταν ενδεχομένως κάποια άτομα εκ περιτροπής. Κάμερες υπήρχαν και στο ισόγειο και στον όροφο.

Οι χώροι των γυναικών ήταν καλύτεροι. Συγκεκριμένα, κρατούνταν και 10 γυναίκες μαζί σε μεγάλα κελιά. Οι διάδρομοι είχαν φυσικό φως. Στους ανηλίκους τα πράγματα ήταν άνετα, καθώς ήταν λίγοι και κρατούνταν σε μεγάλα, διαφορετικά κελιά. Δημιουργείται η αίσθηση ότι χώρισαν τους ενιαίους χώρους του στρατώνα. Υπάρχουν είτε μεγάλα κελιά των 10 ατόμων, είτε μικρά των 4 ατόμων. Η γενικότερη εικόνα δίνει την αίσθηση φυλακής: πολύχρωμες βρώμικες κουβέρτες με ριγμένα επάνω τα πράγματά τους. Δεν μύριζαν. Υπήρχε μωσαϊκό πολυκαιρισμένο και σοβάδες που είχαν φύγει και είχε βγει το εσωτερικό υλικό.

Τα κελιά ήταν εσωτερικά και κατά τον προαυλισμό υπήρχε φύλακας. Στα κελιά των ανδρών τα κρεβάτια είχαν κάποια μικρή απόσταση μεταξύ τους, ενώ στις γυναικών, τα ράντζα (κανονικά, μεταλλικά) ήταν κολλητά. Μέσα στα κελιά υπήρχαν εσωτερικές σωλήνες και σώματα θέρμανσης.

Παλαιότερα: Μικρό κτήριο, σκοτεινά, μικρά, βρώμικα κελιά, λίγα σχετικά κενά. 50-100 περίπου άτομα στο ισόγειο.

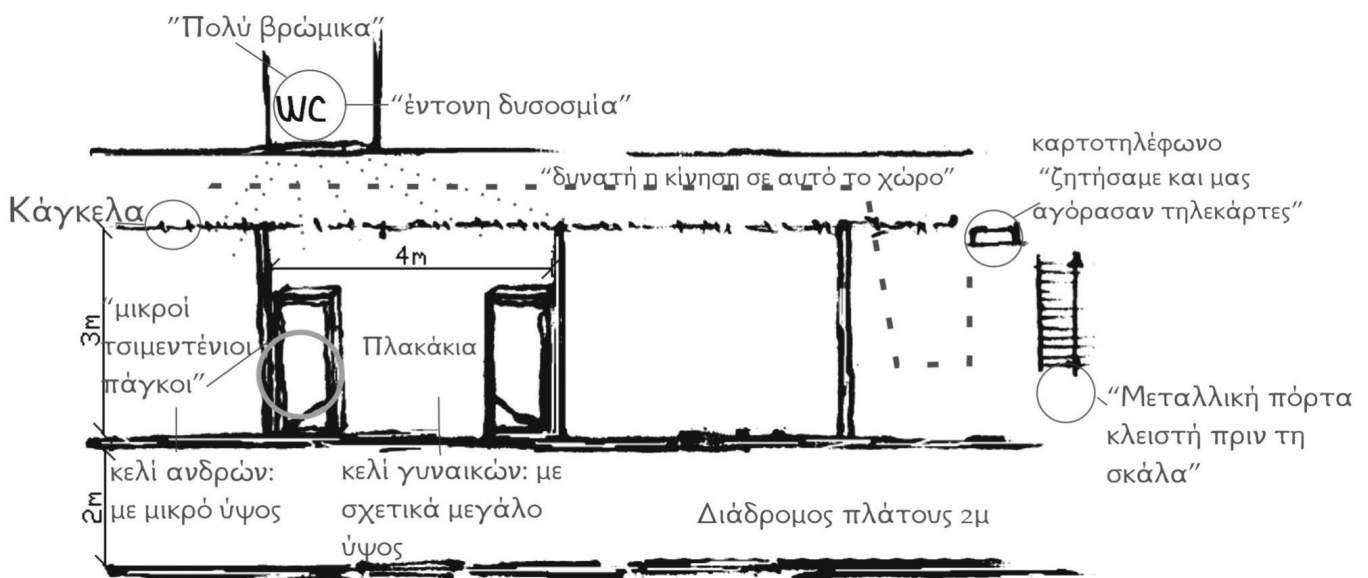
Στον 1ο ήταν οι πρόσφυγες: τα κρατητήρια δεν φαίνονταν, λεγόταν τμήμα απέλασης. Τα κελιά ήταν μάλλον υπόγεια ή στον 1ο όροφο. Τα κελιά ήταν ίδια και για πρόσφυγες και για μετανάστες. Ισόγειο για μετανάστες, μαζί με τα γραφεία.

Αλλοδαπών: Πρώτα ήταν στην Αλεξάνδρας μετά στη Λένορμαν και σήμερα στην Π. Ράλλη. Στην Αλεξάνδρας οι μετανάστες υφίστανται κλωτσιές και μπουνιές. Ο αξιωματικός δεν ήταν πρόθυμος να παραλάβει την αίτηση ασύλου: αγανάκτηση εκφραζόταν συχνά και προς τη Διεθνή Αμνηστία. Δεν υπήρχε συνωστισμός, όταν τα επισκέφθηκε. Οι άντρες ήταν χωριστά με τους ανηλίκους και οι γυναίκες όλες μαζί. Κρατούνταν 2-3 άτομα σε κάθε κελί. Τα κελιά ήταν τσιμεντένια, άσκημα και σκοτεινά- υπήρχε μόνο τεχνητό φως. Ωστόσο ήταν καθαρά (ήταν πριν στρατόπεδο) και οι τουαλέτες καθαρές και καλές. Στη Λένορμαν: δεν ήταν καλός ο χώρος. Ασοβάτιστα, σε ψυκοπλάκωνει, τα λένε κρατητήρια και όχι φυλακές. Κοινοί χώροι δεν υπήρχαν, παρά μόνο οι διάδρομοι. Κρατούνταν μόνο αλλοδαποί.

3 όροφοι. Ο 2ος όροφος: κρατητήρια αλλοδαπών. Χωριστά οι ανήλικοι και οι γυναίκες (που είχαν και μεταξύ τους χωριστά κελιά) από τους άντρες. Όχι ιδιαίτερο φως. Δεν υπάρχει κελί με εξωτερικό τοίχο με παράθυρο.

ΚΡΑΤΗΤΗΡΙΑ Γ.Α.Δ.Α.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ: ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ Μ.Κ.Ο.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ: ΠΡΟΣΦΥΓΑΣ-
ΠΡΩΗΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΣ/Η

1995

“μπουντρούμια ΓΑΔΑ.”

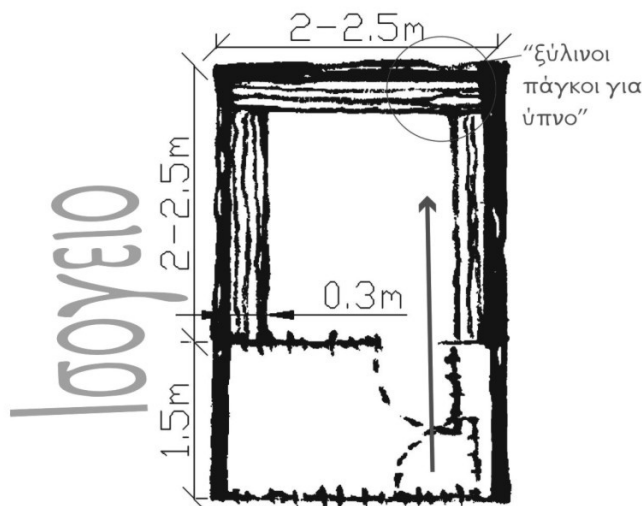
Είχε συνείδηση από πού ερχόταν και πού πήγαινε. Μεγάλη αίθουσα, τετράγωνη, παντού ξύλινοι πάγκοι στους τοίχους. 30εκ. Κανονική αίθουσα, όχι κρατητήριο, όχι φαΐ, αγόρασαν φαγητό, νερό και τσιγάρα. όχι σωματική βία αλλά προσταγές. 30-40 άτομα. 2 μέρες, όλοι μετανάστες, άλλοι και πιο πολύ καιρό. Κάποιοι κοιμόνταν κάτω ή με τη σειρά εναλλάξ στους πάγκους και κάτω. Ψηλοτάβανο, σαν γκαράζ, κανονικοί τοίχοι, όχι δέρμανση.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ: ΠΡΟΣΦΥΓΑΣ-ΠΡΩΗΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΣ/Η

“Κ: κελί χωρίς φως, χωρίς παράθυρα, χωρίς στρώματα”

“Κρατητήρια για Έλληνες: ναρκωτικά κλπ. Είχε και αρκετούς τσιγγάνους”

Κ': σκοτεινά κελιά με πάγκους και στρώματα κολλημένα στους τοίχους”

Ξύλινοι πάγκοι “στρώματα στο δάπεδο”

“Γενικά σκοτάδι και έλλειψη αέρα”

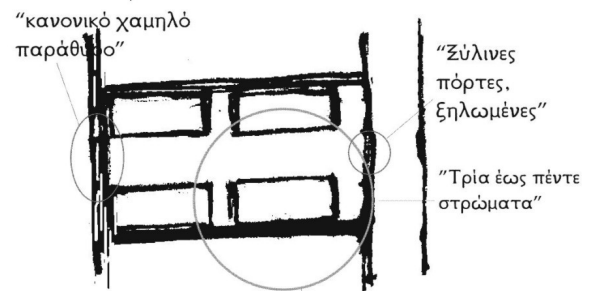
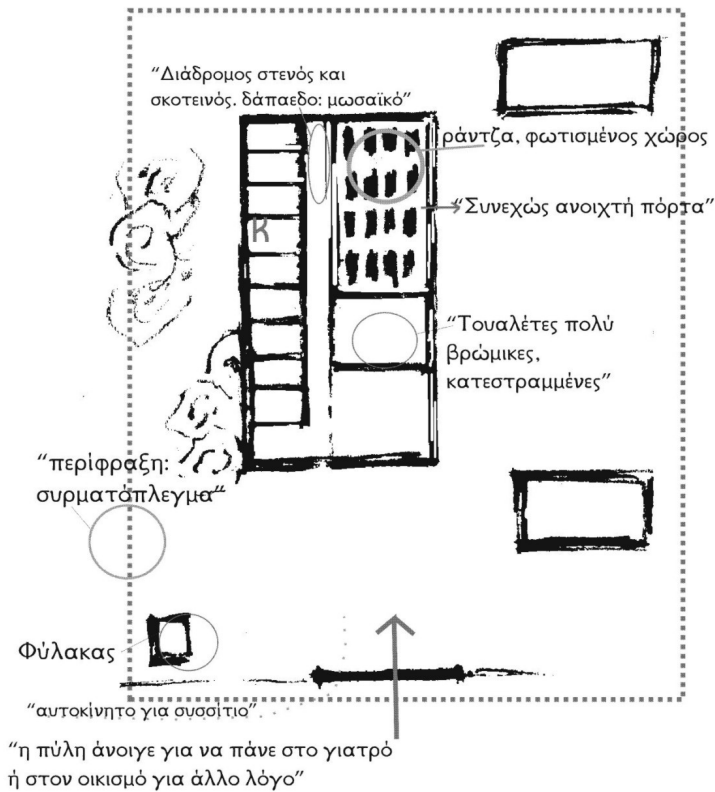

Μενίδι μόνο μετανάστες: τελευταίο κτήριο στους πρόποδες της Πάρνηθας. Διο ορόφοι (ισόγειο και 1ος). Κτήριο 30 χρονών, με σκεπή ξύλινη. Στον πρώτο όροφο υπάρχουν αριστερά κρατητήρια για “καλούς” κρατούμενους, δηλαδή Έλληνες, ναρκωτικά, τσιγγάνοι (κρατητήρια με πιο μικρά κάγκελα), και δεξιά υπάρχουν μεγάλα γραφεία.

ΧΩΡΟΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΣΤΗ ΡΟΔΟ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ: ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ Μ.Κ.Ο.

“Γενικά ανοιχτές οι πόρτες”

Κελιά: “νορμάλ δωμάτια, ίσως πρώην γραφεία που δεν έχουν υποστεί καμία διαμόρφωση”

Καλοκαίρι 2003

Είναι χώρος κράτησης, το λένε χώρο υποδοχής. Λίγο μετά το Φαληράκι, όχι σε παραθαλάσσια περιοχή, αλλά αρκετά κοντά σε κατοικημένη περιοχή (οικισμός). Δεν θυμάται για σήμανση. Από τον κεντρικό δρόμο μπαίνει κανείς στον παράδρομο που καταλήγει σε έναν κωματόδρομο. Βρίσκεται σε απόσταση περίπου 100 μέτρων από κατοικημένη περιοχή, μη τουριστική, με συνεργεία και γενικά μονώροφα κτήρια. Μεγάλη έκταση σε άθλια κατάσταση. Εγκαταλελειμμένη από το '60. “Σπασμένο, ερείπιο”. Το '60 δούλευε σαν Ρ/Σ. “Η φωνή της Αμερικής”.

Μοιάζει με στρατόνα, με περίφραξη από συρματοπλέγμα, με πεύκα μέσα και τρία κτήρια σε κοντινή μεταξύ τους απόσταση. Είχε ανήλικα σε πολύ μικρή ηλικία που τα συνόδευε κάποιος μετανάστης που έλεγε ότι ήταν αδερφός τους και έμεναν μαζί. Είχε γυναίκες, άλλες μόνες, άλλες με οικογένειες. Οι άντρες από τις γυναίκες ήταν χωριστά. Από Αφγανιστάν, Αφρική (Σομαλία...). Ένας αστυνομικός με πολιτικά (σαχιονάρες, αξύριστος) φυλάγε την πύλη. Υπήρχε η αίσθηση του εγκλεισμού. Δεν υπήρχε τηλέφωνο. Ο κάθε κοιτώνας είχε δική του πατέντα από τους ίδιους τους μετανάστες: νοικοκυριό, κασετόφωνο...

Οι γυναίκες είχαν κουρτίνες και μαντήλια όσο γίνεται καθαρά. Ήταν συχνά ευπρόσδεκτοι από την τοπική κοινωνία η οποία τους πρόσφερε ενίοτε βοήθεια: αντικείμενα, ρούχα.

παράρτημα α

**ΠΕΡΙΓΡΑΦΕΣ ΑΠΟ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ-
ΠΡΩΗΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΥΣ
ΚΑΙ ΑΠΟ ΥΠΑΛΛΗΛΟΥΣ
Μ.Κ.Ο. ΑΠΟ ΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ
ΔΕΝ ΕΞΑΓΟΝΤΑΙ ΣΚΙΤΣΑ**

ΓΛΛΛ:

Υπάλληλος Μ.Κ.Ο.:

7ος όροφος: Κάποιες ώρες επισκεπτηρίου.

Υπάρχουν ανάμεικτα μετανάστες και πρόσφυγες από διαφορετικές περιοχές και η καθημερινότητα περιλαμβάνει προστριβές. Οι συνεντεύξεις των κρατουμένων γίνονται αλλού, στον κάτω όροφο (6ος οροφος) σε ειδικά δωμάτια. Οι χώροι των συνεντεύξεων είναι άνετοι και καθαροί. Παρίσταται και αστυνομικός και μεταφραστής (μετανάστης ή πολιτικός πρόσφυγας που ως αντίτιμο έχει καλύτερη μεταχείριση).

ΓΛΛΛ:

Υπάλληλος Μ.Κ.Ο.:

6ος όροφος: κελί 12 τ.μ. όπου κρατούνταν είκοσι γυναίκες, όλες μετανάστριες (οι περισσότερες Αφρικανές)

Μεσολαβεί διάτρητη επιφάνεια μεταξύ επισκέπτη και κρατουμένου.

ΓΛΛΛ:

Πρόσφυγας:

2ος όροφος: WC όπου για να πάει κανείς πρέπει να χτυπάει την πόρτα του κελιού του πολλή ώρα- η οποία δεν ανοίγει εύκολα.

Πολύ παλιό κτήριο, υγρασία, πολύ βρώμικο, είχε καλοριφέρ, πολλή φασαρία- αδύνατο να κοιμηθούν οι κρατούμενοι.

Το τμήμα είχε πολλούς κρατούμενους- όλοι μετανάστες. Είπαν ότι τους έστειλαν Αθήνα γιατί δεν κωρούσαν.

II. Δάλλη

Τα κελιά ήταν εσωτερικά και κατά τον προαυλισμό υπήρχε φύλακας. Στα κελιά των ανδρών τα κρεβάτια είχαν κάποια μικρή απόσταση μεταξύ τους, ενώ στων γυναικών, τα κρεβάτια (κανονικά, μεταλλικά) ήταν κολλητά. Μέσα στα κελιά υπήρχαν εσωτερικές σωλήνες και σώματα θέρμανσης.

Μικρό κτήριο, σκοτεινά, μικρά, βρώμικα κελιά, λιγα σχετικά κενά. 50-100 περίπου άτομα. στο ισόγειο.

Νέος διοικητής. 150 αιτήσεις ανά μέρα. Γίνονται το πολύ 7,000-8,000 αιτήσεις το χρόνο πανελληνίως. Μόνο 10 πήραν πολιτικό άσυλο και 60 ανθρωπιστικό άσυλο (στοιχεία 2005). Δεν τους ενημέρωναν ότι η αίτησή τους απορρίφθηκε. Τους λέγανε “ξαναπέρνα σε μια εβδομάδα”, άρα ξανά ταλαιπωρία. Τώρα πάνε και παίρνουν το χαρτί: παίρνουν δακτυλικά

αποτυπώματα. Η παραπάνω διαδικασία μπορεί να συνεχιστεί και για 2 χρόνια. Υπάρχει ωστόσο βελτίωση από παλαιότερα που έκανε 3 χρόνια. Η αίτηση σε πρώτο βαθμό απορρίπτεται σχεδόν πάντα, καθώς εξετάζεται από αστυνομικούς. Έχουν το δικαίωμα να κάνουν και δεύτερη αίτηση, για το οποίο όμως δεν ενημερώνονταν. Σε δεύτερο, λοιπόν, βαθμό, η αίτηση εξετάζεται. Η αρμόδια επιτροπή γνωμοδοτεί και η γενική γραμματεία Υπ. Δημόσιας Τάξης παίρνει την τελική απόφαση που είναι συνήθως η ίδια με της πρωτοβάθμιας επιτροπής.

Λέρος 2006

υπάλληλος Μ.Κ.Ο.

120 κρατούμενοι

Σε ξενώνες στον παραλιακό δρόμο, έξω από την πόλη σε τουριστική περιοχή.

Κατευθείαν ενεργοποιήθηκαν οι κάτοικοι: βοήθεια και επαφή κοινωνική, συνεννόηση με αστυνομία και νομαρχία. Δεν δείχνουν δυσφορία. Δεν υπάρχει χώρος για φύλαξη, η αστυνομία δεν εμπλέκεται αλλά παρακολουθεί από μακριά.

Δεν βγαίνουν πολλοί μαζί στο προαύλιο, υπάρχει “ελευθερία κίνησης”. Οι γυναίκες και τα παιδιά πάνω.

Κορυδαλλός, 1992

Πρόσφυγας:

Η μεταγωγή της έγινε τη νύκτα. Η ίδια χαρακτηρίζει το κρατητήριο του Κορυδαλλού, “το καλύτερο”

Γυναικεία πτέρυγα: υπόγειο. Με 12 γυναίκες (όχι μετανάστριες- υπήρχε μόνο μια Αλβανίδα) τοξικομανείς (έπαιρναν φάρμακα)

Κελί: παράθυρο με ήλιο που έβλεπε στην αυλή όπου υπήρχε ένα σιντριβάνι χωρίς νερό. Ψηλοτάβανο και πλακάκια στο πάτωμα.

Την πήραν τηλέφωνο 2 φορές και την επισκέφθηκαν 2 φορές δικηγόροι του Ε.Σ.Π.

Λμυγδαλέζα

υπάλληλος Ε.Σ.Π.

Μαζί με Σχολή Λστυφυλάκων, στον κεντρικό δρόμο για Πάρνηθα Θρακομακεδόνες.

Ένα τμήμα: κρατητήρια (ένα κτήριο). Σύμπλεγμα κτηρίων. Συνολικά είναι σαν στρατόπεδο: πύλη, άδεια, φρουροί. Θες 5' να φτάσεις από την πύλη στα κρατητήρια. Ανήλικα και μανάδες μαζί, ανήλικα

μόνα: ξεχωριστά.

Τώρα η αστυνομία είναι πιο προσεκτική από πριν. Η έλλειψη επικοινωνίας των κρατουμένων με τους έξω αφορά περισσότερο στα σύνορα και όχι στους υπόλοιπους χώρους κράτησης. Γυναίκες φρουροί. όχι προαυλισμός. Κυκλοφορία στους διαδρόμους.

υπάλληλος Ε.Σ.Π.

“Στα νησιά τυχαίνει ή είναι προγραμματισμένο οι Τούρκοι να κρατούνται χωριστά. Γενικά φροντίζουν διαφορετικές εθνότητες να μην είναι μαζί. Ιεραρχία: οι αγγλομαθείς έχουν κάποια καλύτερη συνθήκη ζωής και ευθύνες. Συνήθως υπάρχει αρκηγός μεγαλύτερης ηλικίας.

πκ. Μυτιλήνη: οι Αφγανοί στη γυμναστική άκουγαν παραγγέλματα από ομοεθνή τους. Οι Σομαλοί: αρκηγός ήταν ο μεγαλύτερος σε ηλικία τον ενημέρωναν για διάφορα ζητήματα.”

Εύβοια: Μαντούδι

υπάλληλος Μ.Κ.Ο.

“Στεγάζεται σε πρώην βιομηχανίες. Αναλόγως πού βγαίνουν στήνονται πρόχειροι χώροι κράτησης. Ο συγκεκριμένος χώρος είναι αποθήκη της Αγροτικής Τράπεζας.”

Υπάλληλος Μ.Κ.Ο.

Κάλυμνος: ad hoc ξενοδοχείο.

Τους μοιράζουν σε διαφορετικά ξενοδοχεία γιατί διαμαρτύρονται οι ξενοδόχοι ότι θέλουν κι αυτοί (λεφτά όλο το χρόνο από τη Νομαρχία). Δεν υπάρχουν φρουροί, οι ξενοδόχοι έχουν το νου τους. όκι πολλοί μετανάστες. Δύο με τρεις φορές τη μέρα γίνεται καταμέτρηση από την αστυνομία η οποία δεν ανακατεύεται πολύ. Ένιστε τους παίρνει ο ξενοδόχος για κανένα μεροκάματο. Ρωτάνε συνέχεια πότε θα φύγουν. Είναι έγκλειστοι στο νησί.

Υπάλληλος Μ.Κ.Ο.

Σύρος: Οκτώβριος 2006

Τότε κρατούνταν 60 άτομα.

Λιάδρομοι παλιού θεάτρου. Κοιμούνται σε πρόχειρα τοποθετημένες μελαμίνες.

Ροδόπη:

Υπάλληλος Ε.Σ.Π.

Κτίζεται καινούριο, προσομοιάζει περισσότερο σε δομή φυλακής, χωρητικότητας 288 ατόμων.

Θα συγκεντρώσει τους κρατούμενους του Σουφλίου, του Λιδυμότειχου κ.ά. Οι κάτοικοι δεν το θέλουν. Οι αστυνομικοί είναι υπερήφανοι για τον χώρο.

Βέννα: φυλάκιο (περιοχή κοντά στο τριεδνές)

Καινούριο σχετικά, πρότυπο για τα άλλα που έγιναν.

παράρτημα α

Κάμερες μέσα στα κελιά, χρηματοδότηση από Ευρωπαϊκή Ένωση. Ψηλοτάβανο.

Πρόσφυγας (για τον ίδιο χώρο):

Κρατήθηκε εκεί τον Ιανουάριο του 2004, για 3 μήνες.

Έφτασε πρωί με βανάκι της συνοριακής αστυνομίας. Για τρεις μέρες δεν είχε συνείδηση του πού βρίσκεται.

Σάμος

Πρόσφυγας

Μάιος 1992, 15 μέρες

Το αστυνομικό τμήμα είναι ένα τριώροφο κτίριο και τα κρατητήρια βρίσκονται στο ισόγειο.

Πήγε πρωί και άρα είχε απόλυτη συνείδηση του χώρου. Πιάστηκε στη θάλασσα από το λιμενικό. Το τμήμα βρίσκεται πάνω σε ένα μικρό λιμάνι, δεν έχει κάγκελα. Δεν την άφησαν να πάρει τηλέφωνο και να έχει δικηγόρο. Τις δύο πρώτες μέρες δεν της έγιναν ερωτήσεις. Μετά, έγινε ανάκριση από την αντιτρομοκρατική υπηρεσία σε άψογα τούρκικα. Η ανάκριση αφορούσε το λόγο για τον οποίο βρισκόταν στην Ελλάδα και έγινε εν μέσω απειλών, βρισιών και φτυσιών. Για τη συμπεριφορά τους έγινε δικαστήριο. Οι κρατούμενοι και τις 15 μέρες της κράτησής τους έκαναν απεργία πείνας. Δεν τους απέλασαν γιατί εκκρεμούσε δικαστήριο και για τους δύο στην Τουρκία.

Ηράκλειο Κρήτης:

Υπάλληλος της Διεθνούς Αμνηστίας

2002: Το Α.Τ. βρίσκεται στο κέντρο της πόλης. Ο χώρος κράτησης βρίσκεται στο υπόγειο του ίδιου κτηρίου.

Όταν έχει караβιά είναι ασφυκτικά γεμάτα. Δεν κρατούνται όλοι εκεί για 3 μήνες κάποιους τους στέλνουν στην Αθήνα, κάποιοι απελαύνονται και κάποιοι μένουν στην Κρήτη.

Υπάλληλος Διεθνούς Αμνηστίας:

Όλοι οι χώροι υποδοχής έγιναν με χρήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Είναι μες την ερημιά, συνήθως, σαν γκέτο. «Δεν τα θέλουν (τους χώρους κράτησης) στις πόλεις-δεν είναι διατεθειμένοι να δώσουν χρήματα».

Τείνουν να γίνουν υποτυπώδεις φυλακές με έντονη παρακολούθηση. «Έσκοπεύουν να δυσκολέψουν την επικοινωνία να μην παίρνει είδηση ο κόσμος τι γίνεται εκεί».

Τα αστυνομικά τμήματα έχουν έντονες αντιθέσεις. (έχει δει 20)

“Ζητούσα να κατέβω κάτω σε υπόγειο”. Γενικά, δεν υπάρχει κεντρική ευθύνη και η διοίκηση έγκειται

παράρτημα α

στους εκάστοτε αστυνομικούς. Δεν υπάρχει υποδομή: οι τουαλέτες είναι βρώμικες και βουλωμένες, τα ντους υπολειπουργούν, δεν υπάρχει ζεστό νερό και είναι όλα σκοτεινά. Φωτίζονται μόνο με το φως του ήλιου.

Τα κρεβάτια είναι άλλα τσιμεντένια με στρώματα και κουβέρτες, άλλα βρίσκονται στο έδαφος (στρώματα), άλλα είναι σιδερένια. Απέχουν μεταξύ τους 10-20 εκ. και η τουαλέτα είναι έξω.

Σε κάθε αστυνομικό τμήμα υπάρχουν 1 ή 2 κελιά. “δεν μπορούσα να έχω εκτίμηση των κελιών και των χώρων”.

“Ακόμα και καινούρια να είναι, δεν υπάρχει καμιά φροντίδα”. Τοίχοι με σοβάδες κάτω, πάτωμα μωσαϊκό. Παντού μυρωδιά κλεισούρας και βρωμιάς. Όταν δεν έχουν ρούχα ή βρωμάνε ζητούν ρούχα. Η προσωπική καθαριότητα είναι πρόβλημα. Αρρωσταίνουν και οι ίδιοι (διάρροιες, ψώρα) και κάθε τόσο κάποιος πάει στο Λοιμωδών.

Αν κάτι χαλούσε: οι κρατούμενοι το επισκεύαζαν... καμία συντήρηση (...από αστυνομικούς).

Χίος

Υπάλληλος Μ.Κ.Ο.

2002: Στεγάστηκε σε containers και στις φυλακές

Χίου. Τώρα είναι δίπλα στο αστυνομικό τμήμα Χίου.

Σάμος

Υπάλληλος Μ.Κ.Ο.

Μικρός αριθμός και στη Σάμο. Τους στέλνουν στην Αθήνα για αίτηση άσυλου. Υπάρχει αύξηση τους θερινούς μήνες. Γραφειοκρατία και βραδύτητα ελληνικής διοίκησης. Ενώστε κρατούνται από το λιμεναρχείο για μία με δύο μέρες και κατόπιν από την ΕΛΛΑΣ.

Υπάλληλος Μ.Κ.Ο.:

3 μήνες: είτε απέλαση, είτε κράτηση λόγω της ανάλογης νομοθετικής διάταξης. Η τρίμηνη διοικητική κράτηση των μεταναστών αποτελεί ουσιαστικά τιμωρία: διοικητική ποινή για παράνομη είσοδο και στέρηση ταξιδιωτικών εγγράφων. Μετά το τρίμηνο παίρνουν ένα καρτί, το οποίο είναι ένα επίσημο έγγραφο με τη φωτογραφία τους και τα δακτυλικά τους αποτυπώματα καταχωρημένα, που λέει ότι πρέπει να φύγουν εντός δύο μηνών και αν έχει κάνει αίτηση για άσυλο, περιμένουν μέχρι αυτή να εξεταστεί. Οι περισσότεροι ξανακάνουν αίτηση, οπότε κρατούνται για άλλους 2-3 μήνες.

Η δεύτερη αυτή έκτιση ποινής είναι εντελώς παράνομη.

ΠΙΝΑΚΕΣ ΠΡΩΤΟΓΕΝΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ α ΚΑΙ γ

χώρος κράτησης	θόρυβος	πηγή
Γ.Α.Δ.Α. (1992)	έντονος, δυσκολία ύπνου	πρόσφυγας πρώην κρατούμενη
Α.Τ.Μενιδίου (1995)	συνεχής από το γραφείο των φυλάκων	πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
κρατητήρια Α.Τ. Μενιδίου (1997)	συνεχής (λίγη ησυχία μόνο τα βράδια)	πρόσφυγας πρώην κρατούμενος

Πίνακας 1: θόρυβος

χώρος κράτησης	μέσα επιτήρησης	πηγή
χώρος κράτησης στο Φυλάκιο	κάμερες - φύλακες - υπερυψωμένες σκοπιές στον αύλιο χώρο	υπάλληλος GCR
φυλάκιο στη Βέννα	κάμερες μέσα στα κελιά - φύλακες	υπάλληλος GCR
Γ.Α.Δ.Α. (1995)	φύλακες	πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
Α.Τ. Μενιδίου (1995)	φύλακες	πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
Γεν.Στυν. Διεύθυνση Χίου (1997)	φύλακες	πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
χώρος κράτησης στο Βροντάδο Χίου (2006)	φύλακες (υπερυψωμένο φυλάκιο) συχνή καταμέτρηση	υπάλληλος GCR
Α.Τ. Σάμου (1992)	φύλακες	πρόσφυγας πρώην κρατούμενη
Φέρες (2002)	φύλακες	πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
Αλλοδαπών (2006)	φύλακες και κάμερες κατά τον προαυλισμό στους διαδρόμους	υπάλληλος της Διεθνούς Αμνηστίας
Αλλοδαπών (2006)	συνοριοφύλακες, κάμερες στους διαδρόμους (βλέπουν και στα κελιά)	υπάλληλος της "Ιατρικής Παρέμβασης"
Αμυγδαλέζα	και γυναίκες φρουροί	υπάλληλος GCR
Κάλυμνος	φύλαξη από ξενοδόχο, καταμέτρηση από αστυνομία	υπάλληλος GCR
Κέντρο Υποδοχής Λαθρομεταναστών Ελαφοχωριού (2002)	συνοριοφύλακες, κάμερες στους διαδρόμους (βλέπουν και στα κελιά)	υπάλληλος GCR

Πίνακας 2: μέσα επιτήρησης

παράρτημα β

χώρος κράτησης	υγιεινή (WC)	πηγή
Κέντρο προσωρινής κράτησης Παγανής Μυτιλήνης (2004)	απόλυτα ανεπαρκής	υπάλληλος GCR
Γ.Α.Δ.Α. (1992)	ακάθαρτη τουαλέτα	πρόσφυγας τότε κρατούμενη
χώρος κράτησης μεταναστών (λέγεται κέντρο υποδοχής) Ρόδου (2003)	ακάθαρτες τουαλέτες με φθορές	υπάλληλος GCR
χώρος κράτησης στη Χαλκίδα (πρόσφατη επίσκεψη)	11 χημικά WC στον εξωτερικό χώρο.	υπάλληλος GCR
κρατητήριο Γενικής Αστυνομικής Διεύθυνσης Χίου (1997)	ακαθαρσίες στο πάτωμα, η τουαλέτα χωρίς νερό	πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
κρατητήριο Α.Τ. Μενιδίου (1997)	ανεπαρκής αριθμός WC	υπάλληλος GCR
κρατητήριο Α.Τ. στις Φέρες (2002)	ακάθαρτη τουαλέτα	πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
κρατητήριο Α.Τ. Αλεξανδρούπολης (2002)	ακάθαρτα	πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
Τμήμα Αλλοδαπών	καθαρές αλλά ανεπαρκείς (6 WC, 6 ντους ανά 150 άτομα στον τρίτο και ανά 200 στο δεύτερο)	υπάλληλοι: Διεθνούς Αμνηστίας και "Ιατρικής Παρέμβασης"
Αττικής (2006)	λήμματα	Επιτροπή Αλληλεγγύης Προσφύγων

Πίνακας 3: υγιεινή

χώρος κράτησης	ενημέρωση	πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου	παράταση χρόνου κράτησης	πηγή
Α.Τ. Σάμου (1992)	όχι	καμία δυνατότητα επικοινωνίας με δικηγόρο	όσοι δεν απελαύνονταν: 6 μήνες	πρόσφυγας πρώην κρατούμενη
Ελληνικό (2004)	όχι	καμία δυνατότητα επικοινωνίας με δικηγόρο		πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
Φέρες (2002)	όχι	ναι		πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
Α.Τ. Αλεξανδρούπολης (2002)	όχι	ναι		πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
Αλλοδαπών (2006)	όχι	ναι		υπάλληλος της Διεθνούς Αμνηστίας
χώρος κράτησης Σάμου		ναι		υπάλληλος GCR
χώρος κράτησης στην Παγανή Μυτιλήνης (12/04)	όχι	δύσκολα, πρόβλημα μεταφραστών		υπάλληλος GCR
Κορυδαλλός (1/1992)		την επισκέφθηκαν δικηγόροι 2 φορές		πρόσφυγας πρώην κρατούμενη
15 ^η ταξιαρχία στην Καστοριά και σύνταγμα πεζικού στο Ηράκλειο		"παραβίαση του δικαιώματός τους πρόσβασης σε δικηγόρο"		ΕΕΔΑ έκθεση 2003

Πίνακας 4: ενημέρωση-επικοινωνία με δικηγόρο-πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου-παράταση χρόνου κράτησης

παράρτημα Β

χώρος κράτησης	αερισμός	κλιματισμός, θερμαινόμενο νερό	πηγή
Κέντρο προσωρινής κράτησης Παγανής Μυτιλήνης (2004)		όχι	υπάλληλος GCR
Γυναικείες πτέρυγες Κορυδαλλού (1992)	επαρκής		πρόσφυγας πρώην κρατούμενη
Γ.Α.Δ.Α. (1992)	ανεπαρκής	καλοριφέρ, πολύ ζέστη	πρόσφυγας πρώην κρατούμενη
συνοριακό φυλάκειο στα Βρυξικά Έβρου (2006)		πολύ κρύο	υπάλληλος GCR
Γ.Α.Δ.Α. (1995)		όχι θέρμανση	πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
Α.Τ.Μενιδίου (1995)	ανεπαρκής		πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
κρατητήρια Γενικής Αστυνομικής Διεύθυνσης Χίου (1997)	ανεπαρκής		πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
κρατητήρια Α.Τ. Μενιδίου (1997)	έντονο πρόβλημα εξαερισμού		πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
χώρος κράτησης στο Βροντάδο Χίου (2006)	επαρκής	ανεπαρκής	υπάλληλος GCR
κρατητήρια Ελληνικού (2004)	ελλιπής λόγω συνωστισμένων κελιών		πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
κρατητήριο Α.Τ. στις Φέρρες (2002)	έντονο πρόβλημα εξαερισμού		πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
Τμήμα Αλλοδαπών Αττικής (2006)	ανεπαρκής	θερμαντικά σώματα	υπάλληλος της Διεθνούς Αμνηστίας
Τμήμα Αλλοδαπών Αττικής (2007)	ανεπαρκής	θερμαντικά σώματα και ζεστό νερό	υπάλληλος "Ιατρικής Παρέμβασης"
προηγούμενο κτήριο Αλλοδαπών Αττικής	έντονο πρόβλημα εξαερισμού		υπάλληλος της Διεθνούς Αμνηστίας

Πίνακας 5: αερισμός-κλιματισμός-θερμαινόμενο νερό

χώρος κράτησης	ηλιασμός	τεχνητός φωτισμός	πηγή
Κέντρο προσωρινής κράτησης Παγανής Μυτιλήνης (2004)	σκοτάδι	χαμηλής έντασης	υπάλληλος GCR
Γυναικείες πτέρυγες Κορυδαλλού (1992)	επαρκής		πρόσφυγας πρώην κρατούμενη
συνοριακό φυλάκειο στα Βρυξικά Έβρου (2006)	επαρκής	επαρκής	υπάλληλος GCR
χώρος κράτησης Σύρου (2006)	ελάχιστος	ανεπαρκής	υπάλληλος GCR
Α.Τ.Μενιδίου (1995)	ανεπαρκής	ανεπαρκής	πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
κρατητήρια Γενικής Αστυνομικής Διεύθυνσης Χίου (1997)	καθόλου	χαμηλής έντασης	πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
κρατητήρια Α.Τ. Μενιδίου (1997)	καθόλου	απόλυτο σκοτάδι	πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
χώρος κράτησης στο Βροντάδο Χίου (2006)	επαρκής	επαρκής	υπάλληλος GCR
κρατητήρια Ελληνικού (2004)		αναμένος όλο το εικοσιτετράωρο	πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
Τμήμα Αλλοδαπών Αττικής (2006)	καθόλου	δεν έχουν τα κελιά, μόνο οι διάδρομοι (το βράδυ σβύνουν και ανάβουν χαμηλότερης έντασης)	πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
Τμήμα Αλλοδαπών Αττικής (2007)	σε ορισμένα κελιά: έμμεσος φωτισμός από διαδρόμους	όπου έχει είναι αλογόνο με προστατευτικά (αποφυγή απόπειρας αυτοκτονίας)	υπάλληλος "Ιατρικής Παρέμβασης"
προηγούμενο κτήριο Αλλοδαπών Αττικής	καθόλου	ανεπαρκής	υπάλληλος Διεθνούς Αμνηστίας

Πίνακας 6: ηλιασμός-τεχνητός φωτισμός

παράρτημα β

χώρος κράτησης	κατάσταση του χώρου	δυσσομία	παλαιότητα	πηγή
χώρος κράτησης Σάμου (σχετικά πρόσφατη επίσκεψη)	φθορές από σεισμό		παλιό κτήριο	υπάλληλος GCR
Κέντρο προσωρινής κράτησης Παγανής Μυτιλήνης (2004)	καμία συντήρηση	έντονη	παλιό κτήριο	υπάλληλος GCR
Γ.Α.Δ.Α. (1992)	καμία συντήρηση, υγρασία, ακαθαρσία	έντονη		πρόσφυγας τότε κρατούμενη
χώρος κράτησης μεταναστών (λέγεται κέντρο υποδοχής) Ρόδου (2003)	καμία συντήρηση		παλιό κτήριο	υπάλληλος GCR
συνοριακό φυλάκιο στα Βρυσικά Έβρου (2006)		έντονη		υπάλληλος GCR
χώρος κράτησης στη Χαλκίδα (πρόσφατη επίσκεψη)	εγκαταλελειμμένος			υπάλληλος GCR
χώρος κράτησης στον Πέπλο (2005)	σχετικά συντηρημένος χώρος		παλιό κτήριο	υπάλληλος GCR
Α.Τ.Μενιδίου (1995)			παλιό (ίσως 30 ετών)	πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
κρατητήριο Γενικής Αστυνομικής Διεύθυνσης Χίου (1997)	φθορές	έντονη	παλιό (ίσως 30 ετών)	πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
κρατητήριο Α.Τ. Μενιδίου (1997)	λίγες φθορές		από τους πιο πρόσφατους χώρους	υπάλληλος GCR
κρατητήριο Α.Τ. στις Φέρες (2002)	καμία συντήρηση, "ακαταστασία"			πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
κρατητήριο Α.Τ. Αλεξανδρούπολης (2002)	πρόσφατα είχε βαφτεί υποτυπωδώς		παλιό κτήριο	πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
Τμήμα Αλλοδαπών Αττικής (2006)	καμία συντήρηση, εμφανείς σωληνώσεις στα κελιά	έντονη	καινούριο κτήριο	υπάλληλοι: Διεθνούς Αμνηστίας και "Ιατρικής Παρέμβασης"
προηγούμενο κτήριο Αλλοδαπών Αττικής	καμία συντήρηση		παλιό κτήριο	υπάλληλος της Διεθνούς Αμνηστίας
κρατητήριο Γενικής Αστυνομικής Διεύθυνσης Χίου (Μυρσινίδι) (2006)	καμία συντήρηση	έντονη	εγκαταστάσεις (container) 3 ετών	Επιτροπή Άλληλεγγύης Προσφύγων

Πίνακας 7: κατάσταση χώρου-παλαιότητα-δυσσομία

χώρος κράτησης	λεκτική - σωματική βία	πηγή
Γ.Α.Δ.Α. (1995)	προσβολές από φύλακες	πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
Α.Τ Μενιδίου (1995)	συχνή άσκηση σωματικής βίας από φύλακες	πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
Α.Τ. Σάμου (1992)	απειλές, προσβολές (φτισιμο) από ανακριτές	πρόσφυγας πρώην κρατούμενη
Φέρες (2002)	σωματική βία	πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
Αμυδαλέζα	ναι	υπάλληλος GCR

Πίνακας 8: λεκτική/σωματική βία

παράρτημα Β

χώρος κράτησης	προαυλισμός	προσβάσιμος χώρος	συχνότητα προαυλισμού ή πρόσβασης σε άλλο χώρο	περίφραξη	πηγή
ξενώνας στη Λέρο (2006)	ναι	υπόλοιπος ξενώνας	καθημερινά		υπάλληλος GCR
Παγανή Μυτιλήνης (2004)	όχι	όχι		ψηλή περίφραξη με συρματόπλεγμα	υπάλληλος GCR
γυναικεία πτέρυγα Κορυδαλλού (1992)	ναι	WC, μπακάλικο, κουζίνα	κάθε μέρα	εσωτερική αυλή, έντονη φύλαξη	πρόσφυγας πρώην κρατούμενη
κρατητήριο Γ.Α.Δ.Α. (1992)	όχι	τμήμα διαδρόμου εκτός κελιού, WC	συχνά		πρόσφυγας πρώην κρατούμενη
Ρόδος	ναι	τα κτήρια και ο υπαίθριος	συνέχεια	συρματόπλεγμα	υπάλληλος GCR
Τμήμα Αλλοδαπών Αττικής (2006)	όχι	τμήμα διαδρόμου	2-3 ώρες κάθε μεσημέρι	κάγκελα	υπάλληλος Διεθνούς Αμνηστίας
Τμήμα Αλλοδαπών Αμυδαλέζας Αττικής	όχι	διάδρομοι και χώροι μεταξύ κελιών			υπάλληλος GCR
φυλάκιο στα Βρυσιβά (2006)	ναι	όχι		ναι	υπάλληλος GCR
Χαλκίδα	ναι	ο υπόλοιπος χώρος της βιοτεχνίας		ναι	υπάλληλος GCR
Κάλυμνος	ναι	το νησί	συνέχεια	όχι	υπάλληλος GCR
Σύρος (2006)	όχι	όχι (εκτός από WC και ντους)			υπάλληλος GCR
Φυλάκιο στη Βέννα(2006)	ναι	όχι	για λίγη ώρα κάθε μέρα		υπάλληλος GCR
Χώρος κράτησης στη Βέννα	όχι	εντευκτήριο	άγνωστο το αν και πόσο χρησιμοποιείται		υπάλληλος GCR
Πέπλος (2005)	ναι	όχι		όχι	υπάλληλος GCR
Γ.Α.Δ.Α. (1995)	όχι	τμήμα διαδρόμου			πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
Α.Τ.Μενιδίου (1995)	όχι	όχι			πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
Σουφλί (2004)	όχι	όχι		συρματόπλεγμα	πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
Γενική Αστυνομική Διεύθυνση Χίου (1997)	όχι	όχι			πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
Βροντάδο Χίου (2006)	ναι	υπαίθριος γύρω από οικίσκους	συνέχεια	κάγκελα και συρματόπλεγμα	υπάλληλος GCR
Α.Τ. Σάμου (1992)	όχι	όχι		όχι	πρόσφυγας πρώην κρατούμενη
Ελληνικό (2004)	όχι	όχι			πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
Α.Τ. Φερρών (2002)	όχι	όχι			πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
Α.Τ. Αλεξανδρούπολης (2002)	όχι	κεντρικός χώρος 25τμ με μικρό WC	συνέχεια	όχι	πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
Α.Τ. Ηρακλείου (2002)	όχι	όχι			υπάλληλος Διεθνούς Αμνηστίας
Α.Τ. Ηρακλείου (2002)	όχι	όχι			υπάλληλος Διεθνούς Αμνηστίας

Πίνακας 9: προαυλισμός-πρόσβαση σε χώρο εκτός κελιού/κοιτώνα-περίφραξη αούλιου χώρου

παράρτημα β

χώρος κράτησης	επάρκεια χώρου	πηγή
Γ.Α.Δ.Α. 1995	έντονο πρόβλημα	πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
Γ.Α.Δ.Α. 1992	έντονο πρόβλημα	πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
	έντονο πρόβλημα	
Α.Τ. Ηρακλείου Κρήτης	(όταν εντοπίζεται καράβι με μετανάστες)	υπάλληλος GCR
Λέρος 2006	επάρκεια	υπάλληλος GCR
Κέντρο Προσωρινής Κράτησης Μυτιλήνης, 2004	έντονο πρόβλημα (760 άτομα)	υπάλληλος GCR
Σύρος 2006	πρόβλημα (60 άτομα)	υπάλληλος GCR
Χίος 2006	έντονο πρόβλημα (ενίοτε στήνονται σκηνές)	υπάλληλος GCR
Ελληνικό	έντονο πρόβλημα	πρόσφυγας πρώην κρατούμενος
Τμήμα Αλλοδαπών Αττικής προηγούμενο Τμήμα	πρόβλημα συνωστισμού	Διεθνής Αμνηστία
Αλλοδαπών Αττικής (Λένορμαν)	έντονο πρόβλημα	Διεθνής Αμνηστία
χώρος κράτησης Βέννας Ροδόπης	έντονο πρόβλημα	"Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία" 14/7/02
Α.Τ. Ελαφοχωρίου Έβρου	έντονο πρόβλημα	Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων (Μ.Π.Ε.), 12/7/02
Κοκκινόπουλος	έντονο πρόβλημα (20-30 άτομα σε ένα κελί)	Αντιρατσιστική Πρωτοβουλία Θεσ/νίκης
Γ.Α.Δ.Α.	έντονο πρόβλημα	Διεθνής Αμνηστία: ετήσια έκθεση 2003
Α.Τ.Πετραλώνων, Ταύρος	έντονο πρόβλημα	Συνήγορος του Πολίτη, Έκθεση 2005
Τμήμα δίωξης Λαθρομετανάστευσης Ασπροπύργου	πρόβλημα συνωστισμού	Έκθεση Συνηγόρου του Πολίτη, από φωτογραφία Εθνική Επιτροπή για τα
Φυλακές Κορυδαλλού	έντονο πρόβλημα	Δικαιώματα του Ανθρώπου (Ε.Ε.Δ.Α.), 2003
Α.Τ. Λαρίσης	πρόβλημα συνωστισμού	Αντιρατσιστική Πρωτοβουλία Λάρισας
Μυρσινίδι Χίου	έντονο πρόβλημα	Επιτροπή Αλληλεγγύης Προσφύγων
Βρυσικά	έντονο πρόβλημα	Διεθνής Αμνηστία 5 Οκτωβρίου 2005
Πέπλος	έντονο πρόβλημα	Διεθνής Αι νηστία 5 Οκτωβρίου 2005
Κέντρο Προσωρινής Κράτησης Μυτιλήνης, 2006	έντονο πρόβλημα	σπουδαστική εργασία για το Κέντρο Προσωρινής Κράτησης Παγανής Μυτιλήνης
Α.Τ.Μενιδίου (1997)	έντονο πρόβλημα ("δεν υπήρχε χώρος ούτε για ύπνο")	πρόσφυγας πρώην κρατούμενος

Πίνακας 10: επάρκεια χώρου

χώρος κράτησης	ιατροφαρμακευτική περίθαλψη	ασθένειες	πηγή
κέντρο κράτησης Βέννας	δεν υπάρχει ιατρείο	δύο θάνατοι και επιδημία εμπύρετης γαστρεντερίτιδας	"Γιατροί του Κόσμου"
κέντρο κράτησης Βέννας	όχι ιατρείο (εξετάσεις στο ύπαιθρο σε χαρτοκιβώτια),	δερματοπάθειες και τα λοιμώδη νοσήματα	"Αυγή", φύλλο 29/08/02
χώρο κράτησης στη Βέννα (10/2006)	όχι φάρμακα, καθυστέρηση διακομιδής καθημερινά μια νοσηλεύτρια, μια γιατρός (με ειδικότητα ψυχιάτρου που όμως τους εξέταζε ως παθολόγος) και ενίοτε μια ψυχολόγος		υπάλληλος GCR
γενικά σε Α.Τ.	καθυστερήση διακομιδής	κρουσπαγήματα	Αντιρατσιστική Πρωτοβουλία Θεσσαλονίκης
γενικά για χώρους κράτησης πρώην χώρος κράτησης στις πρώην φυλακές Λαγκαδά Λέσβου	μεγάλες καθυστερήσεις διακομιδής, μέσω του ΠΕΣΥΠ, μη ειδικευμένοι γιατροί, δυσκολία συνενόησης με ασθενείς-κρατούμενους	σοβαρά προβλήματα υγείας ("έντομα" πάνω στο δέρμα τους, ψώρα)	Διεθνή Αμνηστία, έκθεση 5 Οκτωβρίου 2005, υπάλληλος GCR
Τμήμα Αλλοδαπών Αττικής (2007)	ανεπάρκεια στην παροχή φαρμακευτικής περίθαλψης		σπουδαστική εργασία
χώρο κράτησης μεταναστών στην Ρόδο (2002)	παροχή ιατρικής βοήθειας από τη Μ.Κ.Ο "Ιατρική Παρέμβαση"		υπάλληλος "Ιατρικής Παρέμβασης"
χώρος κράτησης στην Παγανή Μυτιλήνης	επισκέψεις κρατούμενων στο γιατρό του οικισμού		υπάλληλος GCR
Τμήμα Αλλοδαπών Αττικής (2007)	διαμορφώθηκε στοιχειώδως ιατρείο που λειτουργεί σπάνια	διάρροιας και ψώρα	υπάλληλος GCR
			υπάλληλος της Διεθνούς Αμνηστίας

Πίνακας 11: ιατροφαρμακευτική περίθαλψη-ασθένειες

ΠΕΡΙΓΡΑΦΕΣ ΧΩΡΩΝ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΤΟΥΣ ΑΠΟ ΑΛΛΕΣ ΠΗΓΕΣ

ΕΚΘΕΣΕΙΣ Μ.Κ.Ο. ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ, ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ, ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ, ΕΝΤΥΠΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΚΛΠ

Οι πίνακες προέκυψαν από την ταξινόμηση των πληροφοριών των κειμένων περιγραφής των χώρων από τους ερωτώμενους (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α) και των παρακάτω κειμένων. Τα τελευταία περιέχουν μαρτυρίες μεταναστών και υπαλλήλων Μ.Κ.Ο. που ρωτήθηκαν, δεδομένα που βρέθηκαν στον ημερήσιο τύπο, σε διαδικτυακούς χώρους ενημέρωσης, σε εκθέσεις ανθρωπιστικών οργανώσεων (Μ.Κ.Ο. κλπ), σε μπροσούρες αντιρατσιστικών ομάδων και μια σπουδαστική εργασία. Στοιχεία όπως αυτά που αφορούν στην καθημερινότητα των κρατουμένων δεν συνοψίζονται σε πίνακα λόγω του περιγραφικού περιεχομένου τους. Επίσης κάποια στοιχεία δεν καταχωρήθηκαν σε πίνακα καθώς αφορούν σε περιορισμένο αριθμό χώρων.

Το βασικότερο πρόβλημα στους χώρους εγκλεισμού εστιάζεται στην ανυπαρξία υποδομής. Είναι χώροι ακατάλληλοι για παραμονή και διημέρευση, ενώ τα προβλήματα επιτείνονται από την υπερσυγκέντρωση ανθρώπων που οδηγούνται σε αυτούς.

πίνακας: 10

ΑΝΥΠΑΡΞΙΑ ΥΠΟΔΟΜΗΣ, ΧΩΡΟΙ ΑΚΑΤΑΛΛΗΛΟΙ ΓΙΑ ΔΙΑΜΟΝΗ ΚΑΙ ΔΙΗΜΕΡΕΥΣΗ, ΣΥΝΩΣΤΙΣΜΟΣ

πίνακας: 7

Στη Γ.Α.Α. σύμφωνα με τη μαρτυρία μετανάστη, που ήταν κρατούμενος το 1995, σε ένα χώρο 60 τ.μ. Περίπου, βρίσκονταν 30 με 40 άτομα, με αποτέλεσμα να αντιστοιχούν λιγότερα από 2 τ.μ. στον καθένα. Κοιμόνταν στο πάτωμα, χωρίς στρώμα ή ακόμη και σε βάρδιες. Μια άλλη μετανάστρια, η οποία κρατήθηκε εκεί το 1992, στον έβδομο όροφο του κτιρίου, αναφέρει ότι σε ένα κελί 12 τ.μ. κρατούνταν 20 γυναίκες. Έτσι, αναλογούσε 0,6 τ.μ. στην καθεμία. Στο Κέντρο Κράτησης Ελληνικού, σύμφωνα με μετανάστη που κρατήθηκε εκεί το 2004, ήταν πολύ στριμωγμένοι, αφού το κάθε κελί είχε χωρητικότητα 2 ατόμων (περίπου, 7 τ.μ.) “στοιβάζονταν” εκεί, γύρω στα δεκαπέντε άτομα, δηλαδή λιγότερο από 0,5 τ.μ. στον κάθε κρατούμενο.

Γενικότερα, αναφορικά με τα αστυνομικά τμήματα, υπάλληλος της Διεθνούς Αμνηστίας, ο οποίος έχει επισκεφθεί σχεδόν είκοσι από αυτά, αναφέρει ότι -αν και παρουσιάζουν αποκλείσεις

μεταξύ τους ως προς την ποιότητα και ως προς τον πληθυσμό των κρατουμένων- στα περισσότερα, χρησιμοποιούνται ένα ή δύο κελιά, κάθε φορά που πρέπει να κρατηθούν μετανάστες. Σύμφωνα με την ίδια μαρτυρία, τονίζεται ότι συνάντησε 6-7 ανθρώπους να επιβιώνουν σε κελί μόλις 9 τ.μ. περίπου.

Ο ίδιος υπάλληλος της Διεθνούς Αμνηστίας τονίζει ότι τα κρεβάτια τοποθετούνται πολύ κοντά το ένα στο άλλο, έχοντας απόσταση μεταξύ τους μεταξύ 10 και 20 εκ. αφήνοντας ελάχιστα περιθώρια κίνησης. Ειδικότερα για το τμήμα Αλλοδαπών Αιτικής υπογραμμίζει ότι «είναι μικρό για τον αριθμό των ανθρώπων που κρατούνται εκεί» και συμπληρώνει ότι «τα κρεβάτια των γυναικών ήταν αναγκαστικά κολλητά μεταξύ τους». Για το προηγούμενο κτίριο του τμήματος Αλλοδαπών Αιτικής, αναφέρει ότι «τα κελιά είναι μικρά, με ελάχιστα κενά μεταξύ των κρεβατιών». Χαρακτηριστικά είναι τα δημοσιεύματα στις 14/7/02, στον ημερήσιο τύπο (“Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία”, “Λυγή”, “Εποχή”), όπου καταγράφεται απόδραση από το χώρο κράτησης της Βέννας Ροδόπης. Ως μία από τις βασικές αιτίες αναγράφονται οι συνθήκες κράτησης. «...Ένα τετραγωνικό μέτρο αντιστοιχεί σε κάθε πρόσφυγα...900 αλλοδαποί κρατούμενοι...», γράφουν οι εφημερίδες, ενώ σε άλλο ρεπορτάζ αναφέρεται: «Στριμωγμένοι και “σκασμένοι” από τη ζέστη μετανάστες “απέδρασαν” από τα κρατητήρια».

Ακόμη μια απόδραση καταγράφεται στις 12/7/02, από το χώρο κράτησης στο Ελαφοχώρι Έβρου. Όσο για τους λόγους, καταγράφονται ακριβώς οι

παράρτημα γ

ίδιοι: Απαράδεκτοι όροι διαβίωσης για μεγάλο αριθμό ανθρώπων: «...κρατούνται 450 περίπου, λαθρομετανάστες...». Ο Συνήγορος του Πολίτη, στην ετήσια Έκθεση του 2005, περιγράφει, όσον αφορά στο Αστυνομικό Τμήμα Πετραλώνων ότι «... ο κώρος κράτησης αποτελείται από λίγα, εξαιρετικά μικρού μεγέθους κελιά, όπου κρατούνται στριμωγμένοι ενήλικες και ανήλικοι αλλοδαποί αδιακρίτως...». Λίγους μήνες αργότερα, στις 21/12/06, η “Έλευθεροτυπία” γράφει πάλι για “συσσώρευση κρατουμένων σε μικρά κελιά.

ΤΟ ΜΥΡΣΙΝΙΔΙ, ΤΑ ΒΡΥΣΙΚΑ ΚΑΙ Ο ΠΕΠΛΟΣ

Μετά από επίσκεψη στο κώρο κράτησης στο Μυρσινίδι της Χίου, στις 7/9/06, η Επιτροπή Αλληλεγγύης Προσφύγων αναφέρει ότι «κάθε οικίσκος έχει έως και τρία δωμάτια όπου μπορεί να στεγαστούν έως και δώδεκα άνθρωποι», ενώ συμπληρώνει στην ίδια αναφορά της, πως «ο αριθμός των προσφύγων έχει υπερβεί κατά πολύ το μέγιστο επιτρεπτό όριο. Σε κάθε οικίσκο διαβιούν ακόμη και 20 “φιλοξενοούμενοι”. Ιδιαίτερα τον τελευταίο μήνα έχουν οδηγηθεί στους κώρους αυτούς, περισσότεροι από 150 νέοι κρατούμενοι, από διάφορες κώρες, μεταξύ των οποίων και 6 ασυνόδευτα ανήλικα και δύο γυναίκες. Παρατηρήθηκε μάλιστα περίπτωση ακόμη και 31 προσφύγων, στριμωγμένων σε έναν πολύ μικρό κώρο. «Αντί για 120 άτομα που είναι το όριο της δυναμικότητας του καταυλισμού, φιλοξενοούνται σ’ αυτόν 180», συμπληρώνει στην αναφορά της η Επιτροπή Αλληλεγγύης Προσφύγων για το Μυρσινίδι της Χίου.

Σε δυο άλλους κώρους κράτησης, στα Βρυσικά και τον Πέπλο, αναφέρονται τα εξής: «Συνολικά, 313 άνθρωποι κρατούνταν στα Βρυσικά και άλλοι 200 περίπου, στον Πέπλο. Καθεμία από τις αίθουσες κοιτώνων έχει έκταση 60 τ.μ. περίπου. Στον Πέπλο οι αίθουσες είναι μικρότερες... κελιά διαστάσεων 2 μ. επί 4 μ. που φιλοξενούν πέντε έως επτά άτομα», αναφέρει η Διεθνής Αμνηστία σε έκθεσή της, στις 5 Οκτωβρίου 2005. Όσο για τις πραγματικές συνθήκες, η κατάσταση είναι χειρότερη, αφού «το Κέντρο στέγαζε συνολικά 700 περίπου φιλοξενοούμενους, στους 5 θαλάμους του». Κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων, 6 τουλάχιστον άνθρωποι, αναφέρουν τις απάνθρωπες συνθήκες. Αναλυτικά, οι 2 από τους παραπάνω, λένε ότι όταν έφτασαν στο κώρο είχε 110 άτομα ακόμα, με αποτέλεσμα να παρουσιάζονται πολλά προβλήματα, όπως με το μπάνιο και την τουαλέτα. Παράλληλα,

ακόμη 2 λένε ότι πριν από ένα μήνα ήταν περίπου 200-220 άτομα στο ίδιο δωμάτιο. Ένας Σομαλός πρόσφυγας αναφέρει ότι «δεν υπάρχει κώρος να ηρεμήσει το μυαλό μου και το σώμα μου». Μια μετανάστρια αναφέρει μεταξύ άλλων, ότι «οι συνθήκες είναι καλύτερες για τις γυναίκες, απλώς επειδή είμαστε λιγότερες». Το στρίμωγμα αυτό προκαλεί, όπως είναι επόμενο, πολλά προβλήματα, όπως τους καβγάδες που αναφέρουν δυο από τους κρατούμενους», σύμφωνα με σπουδαστική εργασία για το κώρο κράτησης στην Παγανή Μυτιλήνης.

Δυστυχώς όπι σαρκαστικά Έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη, με ημερομηνία 18 Ιουλίου 2006, αναφέρει ότι «η οδηγία του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου για κράτηση των υπό δικαστική απέλαση αλλοδαπών σε κώρους των σωφρονιστικών καταστημάτων εφαρμόζεται και έχει βοηθήσει στην αποσυμφόρηση των κρατητηρίων».

Ο χαρακτηρισμός στον πίνακα κάποιων κώρων ως «συνωστισμένων», γίνεται μόνο όταν ο ερωτώμενος αναφερθεί σε αυτό ή δώσει στοιχεία τέτοια, τα οποία αυτόματα συνάγουν σ’ αυτό το συμπέρασμα. Κατά τα άλλα, κάθε ενιαίος κώρος κράτησης, του οποίου το δάπεδο καλύπτεται από κρεβάτια ή στρώματα (π.χ. πρώην αποθήκες) και ο κώρος που απομένει είναι ελάχιστος, αποτελεί ουσιαστικά, συνωστισμένο κώρο. Αν στο κώρο αυτό υπήρχαν ενδιάμεσοι τοίχοι ή κάποιος στοιχειώδης εξοπλισμός, τότε η αίσθηση του συνωστισμού θα ήταν προφανώς κατά πολύ εντονότερη.

ΧΩΡΟΙ ΜΕ ΑΝΕΠΑΡΚΗ ΗΛΙΑΣΜΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΤΟ ΦΩΤΙΣΜΟ, ΑΝΥΠΑΡΚΤΟ ΚΛΙΜΑΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΑΕΡΙΣΜΟ, ΜΕ ΕΝΤΟΝΟ ΘΟΡΥΒΟ ΚΑΙ ΔΥΣΟΣΜΙΑ. ΕΠΙΣΦΑΛΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΧΩΡΙΣ ΚΑΜΙΑ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ

πίνακες: 1, 3, 5, 6, 7

Κατά την περιγραφή του Κέντρου Προσωρινής Κράτησης στην Παγανή Μυτιλήνης, από υπάλληλο του Ε.Σ.Π. (GCR), έπειτα από επίσκεψη που έγινε στο κώρο το Δεκέμβριο του 2004, τονίστηκε ιδιαίτερα το ζήτημα της υγιεινής: «Μικρή και ανεπαρκής για τόσο κόσμο, τουαλέτα. Βρώμικη και με ακαθαρσίες στο δάπεδο». Αναφορικά με το κώρο κράτησης των μεταναστών στη Ρόδο, αναφέρεται ότι είναι ένα κτίριο εγκαταλελειμμένο από το 1960, στο οποίο πολλές πόρτες και παράθυρα είναι σπασμένα και, σε όλες σχεδόν, τις τουαλέτες, οι σωλήνες παρουσιάζουν διαρροές ή είναι κατεστραμμένες. Μόνο λόγω των μεταναστών κάποιοι κώροι είναι

παράρτημα γ

βιώσιμοι κι αυτό διότι οι ίδιοι τους φροντίζουν, όσο μπορούν.

Για τα κρατητήρια της Γ.Α.Α. μια μετανάστρια υπογραμμίζει την έντονη δυσοσμία και την ακαθαρσία, όπως και τον υπερβολικό θόρυβο από τους διαδρόμους και τα άλλα κελιά. Θόρυβο τόσο, ώστε καθιστούσε αδύνατη την ανάπαυση και τον ύπνο. Για τα κρατητήρια του 7^{ου} ορόφου της Γ.Α.Α., υπάλληλος της Διεθνούς Αμνηστίας αναφέρει ότι είναι οι χειρότεροι χώροι, χαρακτηρίζοντάς τους «μεγάλους, βρώμικους κοιτώνες...». Από πρόσφυγα, πρώην κρατούμενο στη Γενική Αστυνομική Διεύθυνση Λίβου αναφέρεται συνεχής φασαρία από το διάδρομο και το γραφείο των φυλάκων, οι οποίοι είχαν αναμμένη όλη την ημέρα την τηλεόραση, σε αξιοσημείωτα υψηλή ένταση, ενώ επίσης, ενίοτε έρχονταν σε σεξουαλική επαφή στο γραφείο υπηρεσίας, με την πόρτα ανοικτή, ώστε να ακούγεται έντονα στα κελιά. Για τον ίδιο χώρο αναφέρεται ότι, όταν μπήκαν στο κελί μαζί με ακόμη έναν πρόσφυγα, τα στρώματα ήταν γεμάτα με ακαθαρσίες. Ζήτησαν να τους αλλάξουν τα στρώματα και οι φύλακες αρνήθηκαν. Ως λύση, οι δύο κρατούμενοι, έκαψαν τα βρώμικα στρώματα, για να αναγκαστούν να τους φέρουν καινούρια, όπως κι έγινε. Στην τουαλέτα επίσης, δεν υπήρχε τρεχούμενο νερό και το δάπεδο ήταν γεμάτο με ακαθαρσίες. Για το λόγο αυτό οι δύο κρατούμενοι έκαναν απεργία πείνας για επτά μέρες και από τότε οι συνθήκες βελτιώθηκαν στοιχειωδώς. Οι ίδιοι έκαναν ό,τι μπορούσαν για την καθαριότητα του κελιού τους, κατά τα άλλα δεν υπήρχε καμία φροντίδα του χώρου από τους χειριστές της κράτησης. Η πρόσβαση του κάθε κρατουμένου στην τουαλέτα επιτρεπόταν μόνο μια φορά την ημέρα και μόνο για ένα με δύο λεπτά.

Για την κατάσταση των κρατητηρίων στα Αστυνομικά Τμήματα, υπάλληλος της Διεθνούς Αμνηστίας αναφέρει ότι κατά κύριο λόγο αυτά είναι υπόγεια, «με βρώμικες, βουλωμένες τουαλέτες, καλασμένα ντους, χωρίς ζεστό νερό. Είναι όλα σκοτεινά, χωρίς φυσικό φωτισμό. Ακόμη και όταν πρόκειται για καινούριο Τμήμα είναι ενδεικτική η απουσία οποιασδήποτε φροντίδας». «Φθαρμένοι τοίχοι με πεσμένους σοβάδες, μυρωδιά κλεισούρας και βρωμιάς, με κρατούμενους που δεν έχουν ρούχα και αναδύουν βαριά μυρωδιά». Πρόσφυγες-κρατούμενοι που ζητούν ρούχα για την προσωπική τους καθαριότητα, δεν τους δίνονται. «Αν κάτι καλάσει οι ίδιοι θα αναλάβουν να το επισκευάζουν, αφού δεν υπάρχει καμία διάθεση από τους αστυνομικούς να κάνουν κάτι...».

Ως παράδειγμα αναφέρονται τα τρία χρονικά διαδοχικά κτίρια του Τμήματος Αλλοδαπών Αιτικής όπου ήταν όλα σκοτεινά και με έντονες δυσοσμίες. Στο κτίριο που στεγάζονται σήμερα οι κουβέρτες είναι βρώμικες, οι σωλήνες μέσα στα κελιά είναι εξωτερικές (εμφανείς). Πρόκειται για άσχημα και σκοτεινά κελιά, με τεχνητό μόνο φως, «δεν είναι καλός ο χώρος. Είναι ασοβάτιστα... σε ψυχοπλακώνουν».

Υπάλληλος της Ιατρικής Παρέμβασης, λέει ότι «το νέο Αλλοδαπών έχει έξι ντους και έξι WC για διακόσια άτομα στον 2^ο όροφο, όπου φιλοξενείται η ανδρική πτέρυγα και άλλα τόσα για τη γυναικεία πτέρυγα και την πτέρυγα των ανηλίκων, που βρίσκονται στον 3^ο όροφο, όπου συνήθως κρατούνται περίπου, εκατόν πενήντα άνθρωποι. Τα παράθυρα δεν είναι ανοικτά και κυριαρχεί συχνά έντονη δυσοσμία, ενώ σε όποια κελιά έχει λάμπες αυτές είναι αλογόνου, με προστατευτικά για να αποφευχθούν απόπειρες αυτοκτονίας».

Για το χώρο κράτησης στη Βέννα Ροδόπης, δημοσιεύεται στην εφημερίδα «Λυγή» ότι πρόκειται για «χώρους χωρίς τουαλέτες και λουτρά σε συνθήκες καύσωνα». Στις 29/8/02 οι «Γιατροί του Κόσμου» καταγγέλλουν τις απαράδεκτες συνθήκες κάτω από τις οποίες διαβιούν οι υπό κράτηση μετανάστες στη Θράκη. «Οι κρατούμενοι εξακολουθούν να βρίσκονται στοιβαγμένοι», αναφέρεται. Σε «λίαν επισφαλείς συνθήκες υγιεινής» αναφέρεται η Διεθνής Αμνηστία στην Ετήσια Έκθεση του 2003, για τα κρατητήρια της Γενικής Αστυνομικής Διεύθυνσης Αιτικής. «Σοβαρά προβλήματα όσον αφορά στην υλικοτεχνική υποδομή και την καθαριότητα», καταγράφει ο Ξηνηγορος του Πολίτη, στην αντίστοιχη Έκθεσή του για το 2005, ειδικά για τους ανήλικους μετανάστες - κρατούμενους σε Αστυνομικά Τμήματα, λόγω παράνομης εισόδου στη χώρα και αναγνωρίζει ότι «η στενότητα των χώρων καθίσταται ακόμη πιο προβληματική, λόγω του ανεπαρκούς φωτισμού και εξαερισμού. Στις περισσότερες περιπτώσεις ο εξαερισμός των κελιών προέρχεται από μια και μοναδική πηγή, η οποία είναι ταυτόχρονα και πηγή φυσικού φωτισμού (ένα παράθυρο δηλαδή, σχετικά μικρών διαστάσεων, σε σύγκριση με το κελί που φωτίζει), με αποτέλεσμα τόσο ο εξαερισμός, όσο και ο φωτισμός να είναι ανεπαρκείς για τον αριθμό των ανθρώπων που διαβιούν στους χώρους αυτούς». Ως προς τις συνθήκες των χώρων κράτησης αναφέρεται ότι στην περίπτωση του Αστυνομικού Τμήματος Πετραλώνων «οι χώροι κράτησης δεν

παράρτημα γ

έχουν απολύτως καμία πηγή φυσικού φωτισμού και εξαερισμού». Επίσης στο χώρο κράτησης γυναικών στην Αμυγδαλέζα Αττικής «οι τουαλέτες, οι οποίες μάλιστα χρησιμοποιούνται και από παιδιά πολύ μικρής ηλικίας, ήταν σε απαράδεκτη κατάσταση και η χρήση τους ήταν ανέφικτη, ενώ στο Αστυνομικό Τμήμα Ν. Ιωνίας Βόλου διαπιστώθηκε πλήρης έλλειψη υλικής υποδομής για τη σωματική καθαριότητα των κρατουμένων». Από φωτογραφίες που παραθέτει ο Συνήγορος του Πολίτη στην ετήσια Έκθεσή του για το 2005 φαίνεται ότι οι χώροι υγιεινής δε διαθέτουν καμία συντήρηση, ενώ η τούρκικη τουαλέτα που φαίνεται να έχει να καθαριστεί καιρό, έχει την ντουζιέρα ακριβώς από πάνω, οπότε ουσιαστικά τίποτα από τα δύο δεν είναι προς χρήση.

Σύμφωνα με δημοσίευμα στην εφημερίδα «Ελευθεροτυπία» στις 21/12/06, για το Βροντάδο της Χίου, αναγράφεται η έλλειψη βασικών ειδών υγιεινής, ενώ σε άλλο, προγενέστερο, δημοσίευμα της ίδιας εφημερίδας στις 5/9/2004 καταγράφεται ότι οι 149 μετανάστες που «φιλοξενούνται» επί 3 μήνες στο στρατόπεδο συγκέντρωσης προσφύγων της Σάμου, καταγγέλλουν με επιστολή τους ότι «υπάρχει μία τουαλέτα για όλο το στρατόπεδο. Οι σωλήνες είναι σπασμένοι και κανείς δεν τις επισκευάζει, υπάρχει πρόβλημα καθαριότητας, δεν έχουμε σκεύη, δεν υπάρχει αρκετό σαπούνι να πλυθούμε, δεν υπάρχει ζεστό νερό...».

Στις 05/06/05 στην εφημερίδα «Καθημερινή» δημοσιεύεται η καταγγελία της η Επιτροπής Αλληλεγγύης Προσφύγων, όπου μεταξύ άλλων, περιλαμβάνονται τα εξής: «Μέλη της Επιτροπής επισκέφθηκαν χτες (7/9/06) τον χώρο κράτησης Μερσινιδίου, προκειμένου να παράσχουν εθελοντικό έργο στους 170 πρόσφυγες οι οποίοι κρατούνται σήμερα στο χώρο αυτό. Οι τουαλέτες στους περισσότερους οικίσκους έχουν υπερχειλίσει και τα νερά από αυτές κατακλύζουν τους χώρους στους οποίους κοιμούνται. Ο κάθε οικίσκος έχει μια τουαλέτα και τρία δωμάτια και μπορούν να στεγασθούν έως και 12 άτομα σε καθένα (συνολικά 10 containers). Σήμερα, εξαιτίας του ότι ο αριθμός των προσφύγων έχει υπερβεί κατά πολύ το μέγιστο επιτρεπτό όριο, 20 άτομα μένουν σε κάθε container με αποτέλεσμα οι άνθρωποι αυτοί να κοιμούνται σε στρώματα, στο πάτωμα, πάνω σε λύματα... Το πρόβλημα με τις συνθήκες υγιεινής δεν είναι καινούργιο, το έχουμε επισημάνει από τον προηγούμενο χειμώνα. Αν και το ζήτημα ήταν γνωστό, καμία αποτελεσματική συντήρηση του αποχετευτικού δικτύου δεν έχει γίνει, παρότι ο καταυλισμός κλείνει

τρία χρόνια λειτουργίας».

Για το κέντρο Προσωρινής Κράτησης στο Μυρσινίδι της Χίου, σπουδαστική εργασία αναγράφει: «Υπάρχουν και τουαλέτες στον προαύλιο χώρο, οι οποίες ήταν ανοιχτές και σε άθλια κατάσταση. Στην πορεία τοποθετήθηκαν και βιολογικές τουαλέτες, αλλά και ντουζιέρες στον προαύλιο χώρο του επάνω ορόφου». Επίσης καταγράφεται πρόβλημα επαρκούς θέρμανσης, ενώ αντίθετα στην ίδια εργασία παρατίθεται η άποψη του αρμόδιου υπάλληλου της Νομαρχίας, ο οποίος υπογραμμίζει την επάρκεια θέρμανσης στο Κέντρο, καθώς κατά τη δική του εκτίμηση, «τόσες ανάσες, τόσα άτομα ζεσταίνονται». Σχετικά με την υδροδότηση τονίζεται ότι «το πρόβλημα με την παροχή νερού εντοπίζεται από όλους, αστυνομικούς, πρόσφυγες και μετανάστες, ιδιαίτερα μέχρι τις αρχές του 2005 οπότε έγινε και αύξηση της παροχής». Τέλος, στην «Ελευθεροτυπία» γράφεται στις 18/09/03, ότι «οι λίγες σκηνές που στεγάζουν τους πρόσφυγες κυριολεκτικά είναι στο μάτι του καιρού και φυσικά αν βρέξει, τις σκηνές θα τις πάρει το νερό!.. Χωρίς τις παραμικρές υποδομές... Γιατί στο χώρο του ΚΤΕΟ δεν υπάρχουν τουαλέτες και τα γύρω χωράφια σχεδόν δύο μήνες τώρα γέμισαν!».

Τέλος για τα κρατητήρια στις Σάπες, ο ρ/σ Flash αναφέρει. «Στασίασαν αργά το απόγευμα της Δευτέρας 160 "λαθρο" μετανάστες στις Σάπες Ροδόπης λόγω της αφόρητης ζέσης που υπήρχε στα κρατητήρια. Οι μετανάστες, άρχισαν να φωνάζουν ότι ζεσταίνονται και σε κάποια στιγμή απώθησαν την πόρτα των κρατητηρίων και βγήκαν στο δρόμο. Σύμφωνα με πληροφορίες, οι φρουροί των κρατητηρίων προσπάθησαν να τους σταματήσουν αλλά στάθηκε αδύνατο. Οι μετανάστες άρχισαν να κατευθύνονται προς την Κομοτηνή. Ειδοποιήθηκε η Αστυνομική Διεύθυνση Ροδόπης και αμέσως στήθηκε επιχείρηση για την σύλληψή τους. Αστυνομικοί και συνοριοφύλακες έστησαν κλοιό στην περιοχή της γέφυρας του Πρωτάτου Ροδόπης και όταν πλησίαζε η ομάδα των μεταναστών άρχισε η επιχείρηση σύλληψής τους. Κάποιοι από τους μετανάστες επιχείρησαν να διαφύγουν μέσα στα χωράφια, ενώ άλλοι στην προσπάθειά τους να μη συλληφθούν επιτέθηκαν στους αστυνομικούς, με συνέπεια να επακολουθήσουν σε μικρή έκταση συμπλοκές. Όλοι συνελήφθησαν και οι περισσότεροι από τους μετανάστες μεταφέρθηκαν φρουρούμενοι στο γήπεδο των Σαπών, ενώ μικρός αριθμός οδηγήθηκε στα κρατητήρια».

ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ ΚΙΝΗΣΗΣ, ΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ, ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΠΡΟΑΥΛΙΣΜΟΥ, ΑΝΥΠΑΡΞΙΑ ΑΛΛΩΝ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΩΝ ΧΩΡΩΝ ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΙΤΩΝΑ

πίνακας: 9

Συγκεκριμένα για το χώρο κράτησης στη Λέρο αναφέρεται ότι η δυνατότητα προαυλισμού υπάρχει αλλά ο ίδιος ο ξενοδόχος «έχει το νου του», δεν επιτρέπει τον προαυλισμό πολλών ατόμων μαζί, για να μπορεί να τους ελέγχει. Στη Ρόδο, τυπικά υπάρχει κέντρο υποδοχής (ή τουλάχιστον έτσι το λένε) γεγονός που σημαίνει μια σχετική ελευθερία κινήσεων, ουσιαστικά είναι χώρος κράτησης, αναφέρει η ερωτώμενη υπάλληλος του GCR. Είναι ένας περιφρακτος χώρος, με πύλη που ανοιγοκλείνει μετά από απόφαση του φύλακα και επειδή είναι σε άθλια κατάσταση. Η ποιότητα του χώρου και ο έλεγχος από το φύλακα, καθώς και το γεγονός ότι προηγήθηκε σύλληψη - από το λιμενικό - των ατόμων που βρίσκονται εκεί οδηγούν στο να νοείται ως χώρος κράτησης.

Η ιδιαιτερότητα της κράτησης στην Κάλυμνο έγκειται στο γεγονός ότι οι μετανάστες είναι ελεύθεροι να κινηθούν εκτός ξενώνα, στο νησί και ότι κάτοικοι και ξενοδόχος «έχουν το νου τους» καθώς στο ξενοδοχείο (ή τα ξενοδοχεία ενίοτε) οι φρουροί έχουν διακριτική παρουσία. Η αστυνομία κάνει συχνές καταμετρήσεις και καταγραφή των κρατούμενων. Οι κρατούμενοι δεν φεύγουν από το νησί γιατί δεν έχουν χαρτιά αλλά ρωτάνε συνεχώς τον υπάλληλος του GCR πότε θα φύγουν και τελικά ο εγκλεισμός φαίνεται να πραγματοποιείται σε κλίμακα νησιού, οπότε να μην μπορούμε να αναφερθούμε σε ελευθερία ή μη κίνησης ή τελικά μάλλον αυτή υπάρχει αλλά στα πλαίσια ενός διευρυμένου εγκλεισμού (κλίμακας νησιού).

Πρόσφυγας πρώην κρατούμενος στο χώρο κράτησης στο Ξουφλί αναφέρει ότι δεν προαυλιζονταν ποτέ εκτός από μια φορά που μια γυναίκα αρρώστησε και τότε τους άφησαν να βγουν για μιάμιση ώρα στο υπαίθριο χώρο στάθμευσης (για τις κλούβες της αστυνομίας). Για την Γενική Αστυνομική Διεύθυνση Χίου, άλλος πρόσφυγας, που κρατήθηκε για τρεις μήνες το 1997 αναφέρει ότι δεν προαυλίστηκε ποτέ, ούτε επισκέφθηκε άλλο χώρο του κρατητηρίου εκτός από ένα γραφείο στον ακριβώς πάνω όροφο του κελιού του, όπου του έγινε ανάκριση από κλιμάκιο της Κ.Υ.Π. Επίσης

ακόμα και η πρόσβαση στην τουαλέτα γινόταν μια φορά την ημέρα για ένα με δύο λεπτά. Υπάλληλος της Διεθνούς Αμνηστίας αναφέρει ότι σε κάποια Α.Τ. γίνεται προαυλισμός στο εσωτερικό του κτηρίου, στον όροφο των κρατητηρίων, γεγονός όμως που δεν διασταυρώνεται από κανέναν πρώην κρατούμενο σε Α.Τ..

Γενικά πάντως ο ίδιος αναφέρει ότι δεν προβλέπεται προαυλισμός και αυτός είναι κανόνας για τα κρατητήρια αφού προορίζονται για κράτηση περιορισμένου χρόνου. Γενικά για το Τμήμα Αλλοδαπών Αιτικής (για τα προηγούμενα και το παρόν κτήριο) ο ίδιος αναφέρει ότι επίσης δεν προβλέπονται χώροι προαυλισμού και χώροι κοινής χρήσης (π.χ. σίτισης). Στο καινούριο αναφέρει ότι κάποιες ώρες της ημέρας οι κρατούμενοι βγαίνουν σε τμήμα του διαδρόμου (ο οποίος δεν έχει ούτε φυσικό φως στην πτέρυγα των ανδρών) που αντιστοιχεί στο κελί τους και στα δύο-τρία διπλανά κελιά, υπό την επιτήρηση πάντα του φύλακα (και της κάμερας). Για τον ίδιο χώρο υπάλληλος της «Ιατρικής Παρέμβασης» αναφέρει την ύπαρξη εσωτερικών κεντρικών χώρων - «ταρατσών», διαστάσεων 100τμ σε κάθε όροφο, οι οποίες δε χρησιμοποιούνται με την αιτιολογία της έλλειψης του απαιτούμενου προσωπικού για τη φύλαξη των προαυλιζόμενων. Οι χώροι αυτοί είναι απομονωμένοι από τους υπόλοιπους με τοίχους ύψους 3μ περίπου.

Τη μη δυνατότητα προαυλισμού των κρατούμενων στους χώρους κράτησης καταγγέλλουν και η «Ελευθεροτυπία» (φύλλο 14/07/2002), οι «Γιατροί του Κόσμου» (29/8/02), ο Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης (2003), η ο Συνήγορος του Πολίτη σε έκθεση του 2005, αναφέροντας συγκεκριμένα: «Ανάμεσα στα σοβαρότερα ζητήματα που αναδείχθηκαν από τις αυτοψίες είναι το πρόβλημα του συνεχούς εγκλεισμού των κρατούμενων ανηλίκων, οι οποίοι δεν έχουν τη δυνατότητα να βγουν εκτός κελιού, για λόγους ασφαλείας. Σε μια περίπτωση (Α.Τ. Χαλανδρίου), δίνεται η δυνατότητα κατά διαστήματα εξόδου σε μικρό διάδρομο που εφάπτεται στα κελιά. Επίσης, μόνο σε μία περίπτωση (Αμυγδαλέζα Αιτικής), υπάρχει ένας περιφραγμένος ακάλυπτος χώρος, στον οποίο σύμφωνα με τους φύλακες οι ανήλικοι μπορούν να περπατήσουν από τις 10 έως τις 12 το πρωί και από τις 6 έως τις 7 το απόγευμα. Αυτός είναι ένας, παρακείμενος στα κελιά των κρατούμενων γυναικών, χώρος διαστάσεων περίπου 3 x 15 μ., ο οποίος περιβάλλεται από ψηλά κάγκελα (περίπου 3 μ.) που περιορίζουν την ορατότητα σε

παράρτημα γ

όποιον βρίσκεται εντός του. Κατά τις δύο αυτοψίες που πραγματοποιήθηκαν σε πρωινές ώρες στον χώρο κράτησης στην Αμυδαλέζα, οι εν λόγω κώροι δεν χρησιμοποιούνταν, ενώ κάποιες ενήλικες κρατούμενες δήλωσαν ότι ποτέ δεν τους έχει δοθεί η δυνατότητα προαυλισμού. Ενδεχομένως, εξαιτίας του συνωστισμού και του μεγάλου αριθμού των κρατουμένων και της έλλειψης επαρκούς προσωπικού, ο κώρος προαυλισμού δεν χρησιμοποιείται για λόγους ασφαλείας και αδυναμίας επιτήρησης.» (φωτο). Για την Αμυδαλέζα η Διεθνής Αμνηστία, σε έκθεσή της το 2005 αναφέρει: «Ο κοιτώνας δεν διέθετε πρόσβαση στον καθαρό αέρα και οι απεσταλμένοι έμαθαν ότι, επειδή ο περιφραγμένος κώρος που είναι διαθέσιμος για τη χρήση των κρατουμένων μπορούσε να προσπελαστεί μόνο από την πτέρυγα των γυναικών, δεν επιτρεπόταν ποτέ στους ανηλίκους να βγουν στον καθαρό αέρα».

Για το χώρο κράτησης μεταναστών του Ελληνικού η Αντιρατσιστική Πρωτοβουλία Λάρισας πληροφορεί ότι «η έξοδος από τους θαλάμους κατά τη διάρκεια της νύχτας απαγορεύεται, ακόμα και για την ικανοποίηση σωματικών αναγκών, με τραγικές συνέπειες για την υγιεινή των κώρων και όσων βρίσκονται μέσα σ' αυτούς. Ο κάθε κρατούμενος δικαιούται μόνο τρία λεπτά τη βδομάδα για πλύσιμο...». Στο φύλλο της 5/9/04 στην «Ελευθεροτυπία» παρατίθεται επιστολή των κρατουμένων στο χώρο κράτησης της Ξάμου όπου αναφέρεται: «...Νομίζουμε ότι ο άνθρωπος δε μπορεί να ζήσει χωρίς το φως του ήλιου. Αν είναι δυνατόν να μας αφήνετε να βλέπουμε τον ήλιο κάθε μέρα για 2-3 ώρες και ακόμη να αναπνέουμε τον αέρα...»

ΙΑΤΡΟΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ

πίνακας 11

Ιδιαίτεροί καταγράφονται στον τομέα της κάλυψης ιατροφαρμακευτικών αναγκών στους χώρους κράτησης. Στη Βέννα για παράδειγμα, δεν υπάρχει ιατρείο, ενώ όπως κατήγγειλε κλιμάκιο των Γιατρών του Κόσμου, «τις πρώτες ημέρες λειτουργίας του καταυλισμού είχαν αναφερθεί δύο θάνατοι, αλλά και τώρα είναι σε εξέλιξη επιδημία εμπύρετης γαστρεντερίτιδας». Για την κατάσταση στον ίδιο χώρο κράτησης, η «Λυγή», σε δημοσίευμα της 29/08/02 ανέφερε πως «ο μοναδικός γιατρός τους εξετάζει στο υπαίθρο επάνω σε καρτοκιβώτια,

ενώ δεν υπάρχουν στοιχειώδη φάρμακα επείγουσας ανάγκης. Οι δερματοπάθειες και τα λοιμώδη νοσήματα κάνουν θραύση, ενώ η μεταφορά των σοβαρότερα ασθενών στα κοντινά νοσοκομεία ή δεν γίνεται καθόλου ή καθυστερεί ανεπίτρεπτα. Ως επιστέγασμα των παραπάνω οι αστυνομικές αρχές απαγορεύουν ρητά με εντολή ΠΕΣΥ στις ανθρωπιστικές οργανώσεις να πλησιάσουν την περιοχή». Η Αντιρατσιστική Πρωτοβουλία Θεσσαλονίκης από την πλευρά της αναφέρει πως «καταγγελίες έχουν γίνει από πολίτες, γιατί σε αστυνομικά τμήματα κρατούνταν επί μέρες αλυσοδεμένοι πρόσφυγες με κρουπαγήματα, οι οποίοι έπρεπε να διακομιστούν αμέσως σε νοσοκομείο».

Από πλευράς προσωπικών μαρτυριών, πρόσφυγας ισχυρίστηκε πως τον πρώτο μήνα κράτησής του κοιμόταν πάνω σε ένα χαρτόνι και ότι άνθρωποι στον κοιτώνα του είχαν «έντομα» πάνω στο δέρμα τους. Σύμφωνα με τη Διεθνή Αμνηστία και όπως αναφέρεται σε έκθεση από τις 5 Οκτωβρίου 2005, σχεδόν σε όλα τα κέντρα, κρατούμενοι, καθώς και οι φρουροί τους, ανέφεραν προβλήματα υγείας -ιδίως ψώρα- τα οποία οξύνει η έλλειψη συνθηκών υγιεινής. Ακόμα ένα πρόβλημα είναι και οι μεγάλες καθυστερήσεις στη μεταφορά κρατουμένων στο νοσοκομείο, όταν αυτό χρειάζεται. Όπως αναφέρουν αστυνομικοί, χρειάζεται να υπάρχει μόνιμως ένα ασθενοφόρο στα Κέντρα, καθώς προκύπτει συνεχώς ανάγκη για νοσηλεία κάποιου σε νοσοκομείο.

Σοβαρό πρόβλημα είναι επίσης, η ανεπάρκεια στην παροχή φαρμακευτικής περίθαλψης, όπως συνέβαινε στον πρώην κώρο κράτησης στις πρώην φυλακές Λαγκαδά Λέσβου, όπου η ιατρική περίθαλψη παρέχόταν μέσω του Νοσοκομείου και κατ' επέκταση μέσω του ΠΕΣΥΠ. Ειδικά για την παροχή φαρμάκων από τις ιατρικές συνταγές, σύμφωνα με μαρτυρίες, αυτά δεν δίνονται έγκαιρα, καθώς θα πρέπει οι ασθενείς-κρατούμενοι να περιμένουν την εδελόντρια, ίσως και 2-3 ημέρες.

Παράλληλα, υπάρχει και το ζήτημα της σωστής συνταγογραφίας, καθώς αναφέρεται πως οι γιατροί που καλύπτουν τις ανάγκες των κώρων κράτησης είναι φοιτητές και όχι εξειδικευμένοι, με αποτέλεσμα να υπάρχει αυξημένος κίνδυνος να μην δίνουν τα κατάλληλα σε κάθε περίπτωση φάρμακα. Για τα προβλήματα του Κέντρου, οι αρμόδιοι συζητούν είτε με τους «αρχηγούς» (όπως εξηγείται στη συγκεκριμένη εργασία, οι «αρχηγοί» είναι κρατούμενοι που, επειδή γνωρίζουν αγγλικά ή ελάχιστα ελληνικά ή για διαφορετικούς κάθε φορά

παράρτημα γ

λόγους, αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες εκπροσώπησης ή βοήθειας των υπόλοιπων κρατούμενων) (από σπουδαστική εργασία σχετικά με το κώρο κράτησης στην Παγανή Μυτιλήνης)

Η κοινωνική λειτουργός του ΕΣΠ επισημαίνει ακόμα ένα εμπόδιο, το οποίο εστιάζεται στην επαφή των προσφύγων με τους γιατρούς. Υπάρχουν προβλήματα γλώσσας, συνεννόησης και κουλτούρας που δημιουργούν ολόκληρο τοίχος κατανόησης σε αυτά που μπορεί να θέλει ο γιατρός να μεταφέρει στον κρατούμενο ασθενή.

Η διάδοση νοσημάτων μεταξύ των κρατούμενων λόγω των συνθηκών διαβίωσης αναφέρεται από υπάλληλο της «Ιατρικής Παρέμβασης» για το κώρο του Αλλοδαπών Αιτικής. Στο συγκεκριμένο κώρο κράτησης η παροχή ιατρικής βοήθειας στους κρατούμενους παρέχεται από τη Μ.Κ.Ο. «Ιατρική Παρέμβαση» η οποία διαθέτει κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχολόγους, νοσηλεύτες και κάποιους γιατρούς.

Ερωτώμενη του Ε.Σ.Π. σχετικά με το κώρο κράτησης μεταναστών στη Ρόδο (στον οποίο πήγε το 2002) αναφέρει ότι η επίσκεψη κρατούμενου στο γιατρό του οικισμού αποτελεί μια από τις αιτίες για τις οποίες υπάρχει ελαστικότητα στην έξοδο των μεταναστών από το κώρο. Η ίδια υπάλληλος για το κώρο κράτησης στη Βέννα, τον οποίο επισκέφθηκε τον Οκτώβριο του 2006 αναφέρει ότι μετά από φασαρίες για την έλλειψη γιατρού το καθεστώς απόλυτης έλλειψης ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης άλλαξε και από τότε τους επισκεπτόταν σχεδόν καθημερινά μια νοσηλεύτρια, μια γιατρός (με ειδικότητα ψυχιάτρου που όμως τους εξέταζε ως παθολόγος) και ενίοτε μια ψυχολόγος. Επίσης ότι μετά από πολλές διαμαρτηρίες διαμορφώθηκε στοιχειωδώς ιατρείο στο κώρο κράτησης στην Παγανή Μυτιλήνης, το οποίο ενίοτε λειτουργεί γιατρός. Τέλος υπάλληλος της Διεθνούς Αμνηστίας, μετά από ερώτηση για το νέο κώρο του Τμήματος Αλλοδαπών Αιτικής αναφέρει ότι συχνά οι κρατούμενοι αρρωσταίνουν, καθώς δεν υπάρχει υποδομή για προσωπική φροντίδα και υγιεινή. Παθαίνουν διάρροιες και ψώρα. «κάθε τόσο κάποιος πάει στο Λιμωδών»

ΣΙΤΙΣΗ-ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ-ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟΤΗΤΑ

Στην Κάλυμνο, ίσως πρόκειται για τις καλύτερες συνθήκες. Στεγάζονται σε ξενοδοχείο, χωρίς έντονη φύλαξη από φρουρούς. Υπάλληλος

του GCR, μετά από επίσκεψη, αναφέρει ότι οι κρατούμενοι ρωτούν συνέχεια πότε θα φύγουν. Σε γενικές γραμμές, αναφέρει ο ίδιος, ότι η στασιμότητα και η αδράνεια, είναι λογικά κάποιες από τις αιτίες που τους κάνει να ανυπομονούν καθώς είναι άτομα που μετανάστευσαν για συγκεκριμένους λόγους, λόγω κάρη για εύρεση εργασίας. Οι δραστηριότητες της ημέρας είναι ανύπαρκτες «εκτός αν τους βάλει ο ξενοδόχος να κάνουν κανένα μεροκάματο». Ωστόσο, παρά τα χαλαρά μέτρα, γίνεται καθημερινά καταμέτρηση των κρατούμενων από την αστυνομία. Παράλληλα, παρ' όλη τη σχετική ελευθερία κίνησης στο νησί, η έννοια της κράτησης γίνεται αισθητή με την καθημερινή καταμέτρηση και την κοινωνική απομόνωση, όπως αναφέρει ερωτώμενος που είναι σε θέση να γνωρίζει.

Από την άλλη πλευρά, η σκέψη των κρατούμενων με τους κατοίκους του νησιού είναι σκέψη φύλακα – κρατούμενων, αφού όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά «οι κάτοικοι έχουν το νου τους να μη φύγει κανείς». Σε ανάλογο κώρο ωστόσο, στη Λέρο, η κοινωνική επαφή με τους κατοίκους είναι άμεση. Οι τελευταίοι ενεργοποιήθηκαν άμεσα με την άφιξη των μεταναστών. Στην αρχή τους παρείχαν διαφόρων ειδών βοήθεια, όπως υλική (ρουκισμός), αλλά και ψυχολογική. Στον καινούριο κώρο κράτησης της Ροδόλης, σύμφωνα με πληροφορίες, πρόκειται να δημιουργηθούν αθλοπαιδιές και εντευκτήριο για “ξεμουδιασμα” το χειμώνα. Στο φυλάκιο της Βέννας, το οποίο επίσης είναι σχετικά καινούριο και αποτελεί πρότυπο για άλλα μεταγενέστερα, υπάρχει επίσης εντευκτήριο, το οποίο όμως δεν είναι γνωστό αν χρησιμοποιείται.

Στη Γενική Αστυνομική Διεύθυνση Χίου ένας πρόσφυγας, κρατούμενος το 1997, αναφέρει ότι σιτίζονταν μια φορά την ημέρα (σπάνια δύο). Αν κάποιος χρειαζόταν παραπάνω τροφή έπρεπε να την αγοράσει, ενώ δεν τους επιτρεπόταν να έχουν μακαιροπίρουνα ή κουτάλια. Αναφέρει, επίσης, ότι ενώ οι συνθήκες τον πρώτο μήνα ήταν ιδιαίτερα δύσκολες και ο ψυχολογικός πόλεμος από τους φύλακες καθημερινός, το δεύτερο μήνα βελτιώθηκαν και ενίοτε τους έδιναν και εφημερίδες. Τονίζει ωστόσο, ότι η κατάσταση βελτιώθηκε μόνο για τους πολιτικούς πρόσφυγες. Αντίθετα, για τους υπόλοιπους η κατάσταση παρέμεινε αμετάβλητη. Ο ίδιος υποστηρίζει επίσης, ότι υποβλήθηκε πολλές φορές σε ανάκριση από την Ε.Υ.Π., σε γραφείο που βρισκόταν σε ψηλότερο όροφο από τα κελιά. Τέλος, αναφέρει ότι καθ' όλη τη διάρκεια της διαμονής του, του επέτρεψαν μόνο δύο φορές να τηλεφωνήσει.

παράρτημα γ

Για το χώρο κράτησης στο Βροντάδο της Χίου υπάλληλος του GCR, μετά από επίσκεψή του το 2006, αναφέρει ότι υπήρχε καρτοτηλέφωνο, αλλά και μερικές τηλεοράσεις στην αρχή, οι οποίες όμως καταστράφηκαν. Υπάρχει χώρος συσσιτίου και τμήμα του παιδριού διαμορφωμένο με δύο δέντρα και καθίσματα. Έξω από κάποια containers υπήρχαν φυτεμένα γεράνια και απλώστρες για ρούχα. Κομμάτι της καθημερινότητας είναι κι εκεί η καταμέτρηση των κρατούμενων, η οποία γίνεται αρκετές φορές κατά τη διάρκεια της ημέρας. Άλλος υπάλληλος του GCR αναφέρει για το νέο χώρο κράτησης στη Λάμο, ο οποίος δεν λειτουργούσε ακόμα όταν εκείνος τον επισκέφθηκε, ότι είναι χτισμένος σε αμφικλινές έδαφος και στο κάτω μέρος έχει παιδική χαρά και γήπεδο μπάσκετ.

Σε αντιδιαστολή, μια πρόσφυγας που κρατήθηκε για δεκαπέντε μέρες στο Αστυνομικό Τμήμα Λάμου το 1995, αναφέρει ότι δεν της επέτρεψαν να τηλεφωνήσει ούτε μια φορά, με αποτέλεσμα να μην μπορέσει να έρθει σε επαφή με δικηγόρο. Επιπροσθέτως, της έγινε ανάκριση, μάλλον από την αντιτρομοκρατική, από κάποιον που μιλούσε άψογα τουρκικά και οι ερωτήσεις αφορούσαν ως επί το πλείστον το λόγο για τον οποίο βρίσκεται στην Ελλάδα. Κατά τη διάρκεια της συνέντευξης την απείλησαν, την πρόσβαλαν και την έφτυσαν. Η ίδια και ο πρόσφυγας που συνελήφθη μαζί της, έκαναν απεργία πείνας και τις δεκαπέντε μέρες της παραμονής τους εκεί για αυτά τα περιστατικά.

Άλλος πρόσφυγας, ο οποίος κρατήθηκε στις Φέρες, αναφέρει ότι δεν υπήρχε καμία επικοινωνία με τον έξω κόσμο, αλλά κατάφερε να κάνει αίτηση για πολιτικό άσυλο. Από το συγκεκριμένο χώρο, που λειτουργεί ως κέντρο μεταγωγών για τον Έβρο, κάθε Δευτέρα, Τετάρτη και Παρασκευή αναχωρεί λεωφορείο με όσους απελαύνονται. Ο ίδιος, για το Αστυνομικό Τμήμα Αλεξανδρούπολης, όπου κρατήθηκε το 2002, αναφέρει ότι όταν κάποιος έκανε αίτηση για πολιτικό άσυλο, τον ανέκριναν. Τα άτομα που έκαναν τις ερωτήσεις (που πιθανόν να είχαν το ρόλο τυπικών ερωτήσεων καταγραφής δεδομένων για τους κρατούμενους) ήταν ένας άντρας και μια γυναίκα, Έλληνες. Η γυναίκα μιλούσε άπαιστα τη γλώσσα του (τουρκικά) και ο άντρας «ήταν λεπτομερώς ενημερωμένος για τις τουρκικές οργανώσεις, για την πολιτική τους δράση, τις επιλογές τους και για άτομα...», όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο πρώην κρατούμενος.

Υπάλληλος της Διεθνούς Αμνηστίας αναφέρει ότι γενικά η σίτιση στους χώρους κράτησης γίνεται

από ναν της αστυνομίας. Τα κινητά τηλέφωνα, κατά κύριο λόγο, όπως και άλλα υπάρχοντα των κρατούμενων κατάσχονται με την είσοδό τους στους χώρους κράτησης (και σε γενικές γραμμές τους επιστρέφονται μετά). Κάποια κτίρια έχουν καρτοτηλέφωνα, τα οποία χρησιμοποιούνται από τους κρατούμενους, όταν και αν τους επιτρέπεται η έξοδος από το κελί και η πρόσβαση σε άλλους χώρους του κτιρίου. Ο ίδιος αναφέρει ότι στη Γ.Α.Δ. ισχύουν ώρες επισκεπτηρίου. Στο συγκεκριμένο χώρο, επειδή τοποθετούνται συχνά ανάμικτα πρόσφυγες με μετανάστες διαφορετικών εθνικοτήτων, η καθημερινότητα χαρακτηρίζεται από πολλές προστριβές. Συχνές είναι, επίσης, οι ανακρίσεις στον έκτο όροφο σε ειδικά δωμάτια. Αναφέρεται, από τον ίδιο πάλι, ότι στο παλιό Αλλοδαπών, που στεγαζόταν στην Αλεξάνδρας (πριν την Π. Ράλλη και τη Λένορμαν), οι δικηγόροι επισκέπτονταν τους κρατούμενους σε μικτούς χώρους, όπου μεταξύ τους μεσολαβούσαν κάγκελα. Αναφέρει, επίσης, ότι η επικοινωνία με τους πρόσφυγες έχει σοβαρά «ποιοτικά προβλήματα» καθώς δεν υπάρχουν επίσημοι μεταφραστές. Αυτός είναι και ο λόγος που χρησιμοποιούνται πρόσφυγες οι οποίοι γνωρίζουν αγγλικά (π.χ. Αλβανοί κρατούμενοι στο Αλλοδαπών Αττικής).

Υπάλληλος της «Ιατρικής Παρέμβασης» αναφέρει ότι στο Αλλοδαπών υπάρχουν μαγειρεία αλλά δε χρησιμοποιούνται. Έτσι, το φαγητό παρασκευάζεται στη Γ.Α.Δ. και μεταφέρεται κάθε μέρα. Το πρωί, γύρω στις δέκα με έντεκα, παρέχεται το πρωινό, στις δύο το μεσημεριανό (φαγητό ή σάντουιτς) και στις οκτώ το βραδινό. Πρόσφατα δημιουργήθηκε και δανειστική βιβλιοθήκη με αραβικά και ρώσικα βιβλία. Η ίδια αναφέρει ότι οι κρατούμενοι, τις πρώτες ημέρες, διαταράσσονται ψυχολογικά λόγω του σοκ του εγκλεισμού και στη συνέχεια ο εγκλεισμός επιδρά στην ιδιοσυγκρασία τους κάνοντάς τους, αδρανείς... Πρόσφατα, μετά από διεκδίκηση της ίδιας και συναδέλφων της, τους δίνεται πυξίδα για να προσανατολίζονται προς τη Μέκκα. Παρατηρεί επίσης ότι μεταφέρονται ειδήσεις και πληροφορίες μεταξύ των κρατούμενων... Στους διαδρόμους, αναφέρει, ότι υπάρχουν καρτοτηλέφωνα, προσβάσιμα από τους κρατούμενους κατά τον προαυλισμό τους, σε τμήματα των διαδρόμων.

Για το χώρο κράτησης στη Μυτιλήνη το 2004, υπάλληλος του GCR αναφέρει ότι η σίτιση πραγματοποιείται καθημερινά με φορτηγά της νομαρχίας. Για τις γυναίκες πτέρυγες του

παράρτημα γ

Κορυδαλλού, κρατούμενη το 1992 αναφέρει ότι είχε πρόσβαση στην κουζίνα και τον αύλιο χώρο και επαφή με άλλες κρατούμενες (τοξικομανείς κυρίως). Επίσης, αναφέρει ότι μπόρεσε να δεχτεί τηλεφωνήματα μόνο δύο φορές. Η ίδια πρόσφυγας για τα κρατητήρια της Γ.Α.Α. λέει ότι, για να πάει κανείς στην τουαλέτα, έπρεπε να χτυπάει για πολύ ώρα την πόρτα του κελιού. Τα ακριβή της λόγια ήταν «δεν άνοιγε εύκολα».

Για το χώρο κράτησης στη Ρόδο το 2003, υπάλληλος του GCR αναφέρει ότι δεν υπήρχε τηλέφωνο, αν και επικρατούσε μια σχετική «καλαρότητα» όσον αφορά στην έξοδο των κρατουμένων. Η διαμόρφωση του κάθε κοιτώνα (οι οποίοι δεν έχαιραν καμίας απολύτως συντήρησης και ήταν κατεστραμμένοι), αποτελούσε φροντίδα των κρατουμένων. Κάποιοι είχαν για παράδειγμα κασετόφωνα και καθημερινά ασχολούνταν με την καθαριότητα του χώρου. Η τοπική κοινωνία ήταν φιλική και οι ντόπιοι τους πήγαιναν ρούχα και διάφορα αντικείμενα καθημερινής χρήσης.

Υπάλληλος της Διεθνούς Αμνηστίας αναφέρει ότι η έλλειψη επικοινωνίας των κρατουμένων με τον έξω κόσμο είναι πιο έντονη στις περιοχές των συνόρων. Για την Αμυγδαλέζα ο ίδιος αναφέρει ότι υπάρχει καρτοτηλέφωνο στους διαδρόμους, στους οποίους οι κρατούμενοι έχουν πρόσβαση κάποιες ώρες.

Για το φυλάκιο στα Βρυσικά το 2006 αναφέρεται ότι δεν υπήρχε τηλέφωνο. Για το χώρο κράτησης στη Χαλκίδα ότι οι κρατούμενοι είχαν διαμορφώσει στοιχειωδώς (τοποθετώντας ένα ύφασμα στο δάπεδο) ένα χώρο ένα ως σημείο προσευχής. Στην εφημερίδα “Εποχή” αναφέρεται: «Την περίοδο της κράτησης τους είναι ολοκληρωτικά αποκλεισμένοι από κάθε είδους επικοινωνία».

Στην Έκθεση της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, το 2003, τονίζεται χαρακτηριστικά: «Το σύστημα παροχής σίτισης δεν είναι ενιαίο στους διάφορους χώρους κράτησης. Στις περισσότερες περιπτώσεις εξασφαλίζεται κατόπιν συμβάσεων με γειτονικά εστιατόρια ή με εταιρείες τροφοδοσίας και δεν φαίνεται να υπάρχει πρόβλημα ως προς την επάρκεια και την ποιότητα του φαγητού. Παρόλα αυτά, σε μία περίπτωση διαπιστώθηκε η έλλειψη πρόνοιας για παροχή του πρωινού γεύματος, με αποτέλεσμα οι κρατούμενοι να παραμένουν νηστικοί επί δεκαεννέα ώρες (Α.Τ. Ν. Ιωνίας Βόλου). Σε άλλη περίπτωση, είχε επιλεγεί η λύση μεταφοράς μερίδων φαγητού που περίσσευαν από γειτονική φυλακή, προκειμένου να

εξοικονομείται το ποσό που αντιστοικούσε στους κρατουμένους για τη σίτιση. Οι ίδιοι οι κρατούμενοι δήλωσαν ότι δεν μπορούσαν να καταναλώσουν το φαγητό, διότι δεν είναι κοντά στις διατροφικές τους συνήθειες και όντως διαπιστώθηκε ότι το φαγητό, την ημέρα της αυτοψίας, δεν είχε καταναλωθεί (Α.Τ. Ν. Ιωνίας Βόλου). Τέλος, σε μία περίπτωση, μία κρατούμενη διαμαρτυρήθηκε για την δυσχέρεια παροχής ειδικών τροφών για το πολύ μικρής ηλικίας κοριτσάκι της, το οποίο δεν μπορούσε να τρέφεται όπως οι ενήλικες (Τμήμα Αλλοδαπών Αμυγδαλέζας Αττικής)». Ο Συνήγορος του Πολίτη σε έκθεση του 2005 αναφέρεται σε «βελτιώσεις κρατητηρίων που δεν πραγματοποιήθηκαν (π.χ., προσθήκη χώρου σίτισης - τραπεζαρίας- στο μεγαλύτερο κρατητήριο του Ελληνικού για να μην τρώνε οι κρατούμενοι στα ράντζα» παρόλες τις διαρκείς παρατηρήσεις του.

Παράλληλα στον τύπο αναφέρεται ότι: «Τα επισκεπτήρια όταν δεν είναι απαγορευμένα, είναι αυστηρά ελεγχόμενα, ο κρατούμενος βρίσκεται πίσω από ένα τζάμι (θυμίζοντας φυλακές άλλων χωρών). Η τηλεφωνική επικοινωνία είναι αδύνατη... Το φαγητό είναι ελάχιστο και κακής ποιότητας (παρότι επιδοτούμενο)». Χαρακτηριστικά, στο φύλλο της “Ελευθεροτυπίας”, στις 5/9/2004 φιλοξενείται απόσπασμα από επιστολή κρατουμένων στο χώρο κράτησης της Λάμης: «Τρεις μήνες σε στρατόπεδο χωρίς τρόπους και μέσα να ξεκάσουμε τα προβλήματά μας είναι σαν να είμαστε φυλακή...».

Σε δελτίο τύπου του τμήματος της Διεθνούς Αμνηστίας, με θέμα “Ελλάδα: Τα ανθρώπινα δικαιώματα παραβιάζονται στο περιθώριο της κοινωνίας”, περιλαμβάνονται δηλώσεις του Γ.Σ., Ιρακινού υπηκόου, 24 ετών, ο οποίος είχε συλληφθεί και τεθεί υπό κράτηση μόλις εισήλθε στην Ελλάδα: «Δεν υπάρχει τηλέφωνο εδώ και δεν έχω μιλήσει με τους γονείς μου, από τότε που ήρθα. Δεν ξέρουν εάν είμαι ζωντανός ή νεκρός. Η μητέρα μου είναι καρδιοπαθής και δεν έχω κατορθώσει να τηλεφωνήσω και να την ενημερώσω. Δεν πεθάναμε, αλλά εύχομαι να είχα πεθάνει».

Σε κείμενο που έχει δημοσιευθεί στο διαδίκτυο, απόσπασμα έρευνας της Ντίνας Λασκαλοπούλου, γράφεται: «Οι μετανάστες κρατούμενοι της Πέτρου Ράλλη δεν δέχονται επισκεπτήριο, παρά μόνο από τους συνηγόρους τους και συγγενείς πρώτου βαθμού. Η αίθουσα είναι στενόμακρη, χωρίς παράθυρα, με κάμερες σε όλες τις γωνίες της οροφής. Μικρά κουβούκλια το ένα δίπλα στο άλλο χωρίζονται από γυαλί. Δεν υπάρχει κανένα κάθισμα: οι συνήγοροι, οι επισκέπτες και

παράρτημα γ

οι κρατούμενοι τον ελάχιστο χρόνο που έχουν στη διάθεσή τους πρέπει να είναι όρδιοι. Ανάμεσα στον κρατούμενο και τον άνθρωπο που του μιλάει υπάρχει ένα ατσάλινο πλέγμα, τόσο πυκνό που όταν προσπαθώ να εστιάσω στα μάτια της Κλ. ζαλίζομαι.»

Σε άλλη Έκθεση της Διεθνούς Αμνηστίας το 2005, αναφέρεται χαρακτηριστικά: «Οι περισσότερες από τις ανάγκες διερμηνείας στα κέντρα καλύπτονται με πρόχειρο τρόπο από άλλους κρατούμενους, που ενδεχομένως μοιράζονται μία κοινή γλώσσα με τους αστυνομικούς (π.χ. τα αγγλικά) και μία άλλη με τον κρατούμενο. Η έλλειψη διευκολύνσεων πληροφόρησης και επικοινωνίας στα κέντρα κράτησης, όπου παράτυπα εισελθόντες κρατούνται εν όψει απέλασης, περιορίζει επίσης την πρόσβαση των κρατουμένων σε δικηγόρους και στις διαδικασίες προσδιορισμού ασύλου. Το πλέον επείγον πρόβλημα που τόνισαν ήταν η έλλειψη επικοινωνίας, τόσο με τις οικογένειές τους, όσο και με δικηγόρους. Οι υπεύθυνοι αστυνομικοί στα κέντρα επιβεβαίωσαν την έλλειψη τηλεφωνικών θαλάμων εντός των χώρων κράτησης. Σε ορισμένα από τα κέντρα, τέτοιοι θάλαμοι ευρίσκονταν εκτός των ορίων του κέντρου και οι κρατούμενοι μεταφέρονταν περιστασιακά έξω υπό αστυνομική συνοδεία και τους επιτρεπόταν να χρησιμοποιούν κοντινούς τηλεφωνικούς θαλάμους. Σε άλλες περιπτώσεις, ωστόσο, τέτοιοι θάλαμοι δεν υπήρχαν στη γύρω περιοχή και έτσι οι κρατούμενοι ανέφεραν ότι δεν είχαν κατορθώσει να επικοινωνήσουν με τις οικογένειες και τους συγγενείς τους από τη στιγμή της σύλληψής τους.» Επίσης για κρατούμενο αναφέρεται, «Ισχυρίστηκε ότι τον πρώτο μήνα κράτησής του κοιμόταν πάνω σε ένα χαρτόνι και ότι άνθρωποι στον κοιτώνα του είχαν «έντομα» πάνω στο δέρμα τους. Είπε ότι δεν είχαν τίποτε να κάνουν όλη μέρα και ότι περνούσαν πάρα πολύ χρόνο παίζοντας σκάκι με πόνια που είχαν κόψει από χαρτόνι».

Στην Ελευθεροτυπία, στο φύλλο της 18^{ης} Σεπτεμβρίου 2003, αναφέρεται ότι ένα από τα βασικότερα ζητήματα στους χώρους κράτησης αφορά στην καθημερινότητα των κρατουμένων. Πολλοί εκφράζουν τη διαμαρτυρία τους για την έλλειψη δραστηριοτήτων. Για παράδειγμα, μια γυναίκα χαρακτηρίζει το Κέντρο πολύ βαρετό για 3 μήνες, ενώ κάποιος άλλος λέει ότι θα έπρεπε να δημιουργηθεί ένα εργοστάσιο στο οποίο θα αξιοποιούνται τέχνες που γνωρίζουν κάποιοι από

τους κρατούμενους (ξυλουργοί, σιδηρουργοί κλπ). Γενικότερα, η έλλειψη δραστηριοτήτων αποτελεί επιβαρυντικό παράγοντα.

Σε σπουδαστική εργασία για το χώρο κράτησης στη Μυτιλήνη αναφέρονται περιληπτικά τα εξής: Οι κρατούμενοι έχουν πολύ χρόνο στη διάθεση τους και οι συνήθειες ασχολίες τους είναι να παίζουν χαρτιά, να μιλούν για τη ζωή, να σκέφτονται το μέλλον, να περπατούν, να κάνουν ασκήσεις, να παίζουν ποδόσφαιρο με πρόχειρες μπάλες, να πλένουν τα ρούχα τους, να ασχολούνται με την καθαριότητα του δωματίου τους, να διαβάζουν κάποιο βιβλίο ή περιοδικό, να επιδιορθώνουν τα ρούχα τους, να μαθαίνουν ελληνικά ή αγγλικά, να κάνουν μαθήματα αγγλικών σε άλλους, να βλέπουν τηλεόραση. Οι 10 από αυτούς, αναφέρουν ότι επικοινωνούν στα Αραβικά, οι 6 στα Αγγλικά, οι 3 στα Περσικά ή τα Φαρσί, άλλοι 2 στα Αφγανικά και ένας στα Πακιστανικά (Ουρντού). Συνεπώς, η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας αποτελεί κομβικό στοιχείο για τη μείωση των υπαρκτών συγκρούσεων μεταξύ τους. Όλοι εκφράζουν αλληλεγγύη και συμπάθεια και κανένας δεν εκφράζει ρατσιστικές ή εθνικιστικές διαφορές. Παρόλο όμως, που αναφέρουν ότι οι σχέσεις μεταξύ τους είναι πολύ καλές 5 άτομα παραδέχονται ότι κάποιες φορές μάλωσαν ενώ οι υπόλοιποι αναφέρουν απλά τους λόγους που μαλώνουν οι άλλοι (όχι οι ίδιοι). Από αυτούς που παραδέχονται ότι οι ίδιοι μαλώνουν οι περισσότεροι είναι αρχηγοί-διερμηνείς στα δωμάτια τους και οι αφορμές ανακύπτουν από αυτόν τους το ρόλο, όπως π.χ. κατά τη διανομή ρούχων ή όταν έρχεται η εδελόντρια και θέλουν να της μιλήσουν.

ΠΑΡΑΤΑΣΗ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΚΡΑΤΗΣΗΣ- ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥΣ-ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΣΥΛΟΥ

πίνακας: 4

Υπάλληλος της Διεθνούς Αμνηστίας αναφέρει γενικά για τους χώρους κράτησης: Δεν υπάρχει διερμηνέας όταν τους επισκέπτονται δικηγόροι και δεν μπορούν να συνεννοηθούν καλά, ενώ κάθε επίσκεψη γίνεται με παρουσία αστυνομικών και με κάγκελα να παρεμβάλλονται.

Η παράταση του χρόνου κράτησης είναι συχνό φαινόμενο, άλλοτε γιατί δε συμπληρώνονται τα λεωφορεία και άλλοτε διότι, μετά το τρίμηνο, οι περισσότεροι ξανακάνουν αίτηση για άσυλο

παράρτημα γ

και περιμένουν δύο με τρεις μήνες μέχρι να επανεξεταστεί. Επίσης αν δεν εγκαταλείψουν τη χώρα δύο μήνες περίπου μετά την ανακοίνωση της, πάντα αρνητικής, απόφασης για παροχή ασύλου, συλλαμβάνονται ξανά και κρατούνται για άλλους τρεις μήνες (παράνομη ουσιαστικά, κράτηση). Αναφέρεται ότι τα τελευταία χρόνια γίνονται στο Αλλοδαπών περίπου 150 αιτήσεις την ημέρα (όχι μόνο από κρατούμενους αλλά και από άτομα τα οποία στριμώχνονται για ώρες στην πίσω είσοδο του αλλοδαπών κάθε μέρα για εβδομάδες). Συνολικά, γίνονται 7.000-8.000 αιτήσεις το χρόνο και παρέχονται 10 πολιτικά άσυλα και 60 ανθρωπιστικά (στοιχεία 2005 που παρατίθενται από τον ερωτώμενο). Ο υπάλληλος της Διεθνούς Αμνηστίας αναφέρει ότι οι αιτούντες σχεδόν ποτέ δεν ενημερώνονται ότι μπορούν να κάνουν δεύτερη φορά αίτηση.

Στην εφημερίδα “Εποχή” αναφέρεται: «...ολοκληρωτικά αποκλεισμένοι από κάθε είδους επικοινωνία. Είναι αμφίβολο το κατά πόσο ενημερώνονται και ασκούν τελικά το δικαίωμα τους στην αίτηση ασύλου». Η Αντιρατσιστική Πρωτοβουλία Θεσσαλονίκης αναφέρει: «Μετά τη σύλληψη τους στοιβάζονται σε κρατητήρια συνοριακών σταθμών όπου κρατούνται 20-30-άτομα σε ένα κελί». Μετά απ’ αυτό, ο Συνήγορος του Πολίτη αναφέρει: «... τα έγγραφα που τους κοινοποιούνται και τους πληροφορούν για την απέλαση και την κράτησή τους είναι διατυπωμένα μόνο στα ελληνικά».

Η Διεθνής Αμνηστία αναφέρει στις 5 Οκτωβρίου 2005: «Η έλλειψη διευκολύνσεων πληροφόρησης και επικοινωνίας στα κέντρα κράτησης, όπου παράτυπα εισελθόντες κρατούνται εν όψει απέλασης, περιορίζει την πρόσβαση των κρατουμένων σε δικηγόρους και στις διαδικασίες προσδιορισμού ασύλου. Αναφορικά με αυτό, η αντιπροσωπεία της Διεθνούς Αμνηστίας σημείωσε την απουσία οποιασδήποτε πληροφόρησης σχετικά με την προστασία των προσφύγων και του τρόπου να την προσπελάσουν (π.χ. φυλλάδια της UNHCR, αριθμούς τηλεφώνου σχετικών ΜΚΟ) καθώς και οποιουδήποτε πολύγλωσσου υλικού που να παρέχει πληροφορίες γύρω από τα δικαιώματα των προσφύγων και των μεταναστών στην Ελλάδα».

«... Δεν πληροφορούνται τα δικαιώματά τους και στερούνται οποιουδήποτε αποτελεσματικού μέσου επικοινωνίας με τις οικογένειες και τους δικηγόρους τους, κατά παράβαση του Άρθρου 10 του ICCPR»

«... Μετά τη σύλληψή της μεταφέρθηκε στο αστυνομικό τμήμα Καστοριάς... Σύμφωνα με την

αφήγησή της, την ίδια ημέρα καταδικάστηκε για «παράνομη είσοδο» σε δίκη που διάρκεσε περίπου πέντε λεπτά, στην οποία δεν την υπερασπίστηκε δικηγόρος, αν και ήταν παρών Λλβανός διερμηνέας. Στις 19 Νοεμβρίου η ίδια και οι κόρες της επιστράφηκαν διά της βίας στην Αλβανία».

Τέλος, στην εφημερίδα «Καθημερινή» δημοσιεύτηκε ότι, ο διοικητής του τμήματος Αλλοδαπών, έχει προκλητικά πει δημοσίως: «Έτα κρατητήριά μου δεν υπάρχει κώδικας ποινικής δικονομίας». (από άρθρο της Μ. Δεληθαναση)

ΕΠΙΤΗΡΗΣΗ-ΦΥΛΑΞΗ-ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΛΕΚΤΙΚΗ ΒΙΑ

πίνακες: 2 και 8

Για το χώρο κράτησης στο Αλλοδαπών, Αστυνομικός αναφέρει ότι: «Δεν υπάρχει κεντρική ευθύνη, η διοίκηση έγκειται στους εκάστοτε αστυνομικούς». Ο ίδιος αναφέρει επίσης, ότι «υπάρχουν κάμερες στην είσοδο και στους διαδρόμους των ορόφων. Οι κάμερες των διαδρόμων λογικά έχουν ορατότητα και στο εσωτερικό των κελιών. Παράλληλα, σε πολλούς χώρους, πρόφαση, για το μη προαυλισμό των κρατουμένων, αποτελεί η έλλειψη απαιτούμενου αριθμού φυλάκων».

Σε έκθεσή της για το 2001, η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου αναφέρει: «Η κράτηση υπό τις ανωτέρω συνθήκες, για παρατεταμένες περιόδους, αποτελεί απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση... Ο συνήγορος του Πολίτη πραγματοποίησε αυτοψία στα τμήματα της Ομονομίας, Ιωαννίνων και Ηρακλείου Κρήτης στις 4/5/2001... Στη ΓΑΛΑ καταγράφηκαν βασανιστήρια, απάνθρωπη και εξευτελιστική ανθρώπινη μεταχείριση και τιμωρία». Στην αντίστοιχη έκθεσή της για το 2003, η ίδια Επιτροπή αναφέρει: «Αδικοιολόγητη και υπερβολική χρήση βίας μερικές φορές, από τα αστυνομικά όργανα κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, ιδιαίτερα έναντι των εθνικών μειονοτήτων και των αλλοδαπών... Σκληρές συνθήκες κράτησης των αλλοδαπών γενικά, αλλά ιδιαίτερα των παράνομων μεταναστών και των αιτούντων άσυλο».

Η εφημερίδα “Ελευθεροτυπία” σε δημοσίευσμά της στις 21/12/2006 αναφέρει: «Τα αμαρτωλά τμήματα στα οποία καταγγέλθηκε βίαιη αστυνομική συμπεριφορά είναι η ΓΑΛΑ, το αστυνομικό τμήμα Ομόνομίας και τα κέντρα κράτησης αλλοδαπών σε Βέννα Ροδόπης και Μυτιλήνη. Οι γιατροί της επιτροπής διαπίστωσαν αδικαιολόγητα πολλαπλά

παράρτημα γ

τραύματα στο σώμα των καταγγελλόντων...». Το δημοσίευμα της εφημερίδας συνεχίζει, «... Χωρίς αντίκρισμα, παρά την ΕΔΕ που διατάχθηκε, έμειναν και οι καταγγελίες μεταναστών ότι αστυνομικός χτυπούσε με κλομπ λαθρομετανάστες στη Μυτιλήνη. Το κλομπ που βρέθηκε πίσω από την καρέκλα του αξιωματικού υπηρεσίας...»

Τον Ιούλιο του 2004 η εφημερίδα “Τα Νέα” ανέφερε ότι μία 13χρονη, θύμα εμπορίας ανθρώπων και σεξουαλικής εκμετάλλευσης, είχε στην πραγματικότητα κρατηθεί στην Λμυδαλέζα με διαταγή απέλασης, αλλά αφέθηκε ελεύθερη και μεταφέρθηκε σε ειδικό ξενώνα όταν μία ενήλικας κρατούμενη ειδοποίησε τους τοπικούς εκπροσώπους των “Γιατρών του Κόσμου” ότι η 13χρονη ήταν έγκυος. Εν όψει της αντίθεσης της Διεθνούς Λμνηστίας στην κράτηση ασυνόδευτων ανηλίκων, η απουσία οποιασδήποτε απόπειρας των αρχών να προστατεύσουν αυτήν την ανήλικη, που τελούσε σε ιδιαίτερος ευπαθή κατάσταση, θέτει εν αμφιβόλω, κατά πόσο έχει κινηθεί ανάκριση για τις συνθήκες που οδήγησαν σε αυτήν την παράνομη κράτηση.

Στις 16 Νοεμβρίου 2004 μεταδόθηκε από τη ΝΕΤ, ρεπορτάζ του Γιώργου Κουβαρά, το οποίο ανέφερε: «Επιπλέον των ανησυχιών της για τους ανηλικούς που κρατούνται στην Λμυδαλέζα, η οργάνωση έχει λάβει επίσης ισχυρισμούς αναφορικά με το ίδιο κέντρο κράτησης, οι οποίοι υποδεικνύουν ότι ορισμένοι από τους φρουρούς στο κέντρο ενδέχεται να έχουν επιδοθεί σε πρακτικές που παραβιάζουν κανόνες όσον αφορά τη μεταχείριση των φυλακισμένων. Συγκεκριμένα, η οργάνωση έλαβε ισχυρισμούς ότι εντός του περασμένου έτους, άρρενες φρουροί στο κέντρο, εισήλθαν στους κοιτώνες των γυναικών τη νύκτα, πρόσφεραν οινοπνευματώδη στις κρατούμενες και απαίτησαν σεξουαλικές εύνοιες. Η οργάνωση δεν έχει πληροφορηθεί κατά πόσον κινήθηκαν τυχόν ανακρίσεις για αυτούς τους ισχυρισμούς... Κακομεταχείριση κρατουμένων περιλαμβανομένων... ξυλοδαρμών από αστυνομικούς και βιασμού». Σε παρόμοιους ισχυρισμούς προέβη τους προηγούμενους μήνες μία πρώην κρατούμενη σε ρεπορτάζ που ετοιμάστηκε για το εθνικό τηλεοπτικό δίκτυο ΝΕΤ».

Σε έκθεση της Διεθνούς Λμνηστίας που δόθηκε στη δημοσιότητα στις 5/10/2005, γίνεται η εξής αναφορά: «Συνελήφθη νωρίς στις 17 Νοεμβρίου 2004, αφού διέσχισε τα σύνορα και εισήλθε στην Ελλάδα, μαζί με τις δύο μικρές κόρες

... Μετά τη σύλληψή της μεταφέρθηκε στο αστυνομικό τμήμα Καστοριάς... Ισχυρίστηκε επίσης, ότι ένας ανώτερος αξιωματικός τη χτύπησε στο πρόσωπο και την κλώτσησε στα πόδια ενώ την ανέκρινε. Μερικοί άλλοι αστυνομικοί που ήταν παρόντες γελούσαν και την κοροΐδευαν». Στις 19 Νοεμβρίου η ίδια και οι κόρες της επιστράφηκαν διά της βίας στην Αλβανία... Εκεί έδωσε κατάθεση στην αστυνομία στο Devoll [Ντέβολ] και υποβλήθηκε σε ιατροδικαστική εξέταση, η οποία αναφέρεται ότι κατέγραψε μώλωπες στα πόδια της»

Σε σπουδαστική εργασία για το Κέντρο Κράτησης στη Μυτιλήνη αναφέρεται: «Ουσιαστικά 5 άνδρες και 2 γυναίκες είναι αυτοί που αναφέρουν άμεσα ή έμμεσα άσχημες συμπεριφορές από την αστυνομία όπως φωνές, βρισιές, τιμωρίες και εκνευρισμό... Υπογραμμίζει ότι ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της κράτησης του στο τμήμα για 55 μέρες, όπου, όπως και στο Κέντρο, οι αστυνομικοί δεν απαντούσαν στις ερωτήσεις του, δεν τον άκουγαν, ενώ διαπίστωσε ότι δεν τους αρέσει να μιλούν και να τους κάνουν ερωτήσεις που δεν καταλαβαίνουν... Εκεί επιτέθηκαν σε ένα φίλο του, ενώ τους βρίζανε επειδή διαμαρτύρονταν. Επίσης, αναφέρει πως γνωρίζει ότι η δουλειά των αστυνομικών εδώ, είναι μόνο για φύλαξη και ότι δεν φοβάται να μιλήσει. Αργότερα η εθελόντρια θα αναφέρει ότι ο συγκεκριμένος Ιρανός μάλωσε με κάποιον αστυνομικό και για αυτό μπορεί να τον κρατήσουν περισσότερο διάστημα στο Κέντρο»

Κείμενο από αντιρατσιστικές οργανώσεις εν όψει Πανελλαδικής αντιρατσιστικής κινητοποίησης στον Έβρο, 18 και 19 Μαΐου 2007, αναφέρει: «Η κράτηση σε απομόνωση τους αφήνει στο έλεος των εκάστοτε φυλάκων τους. Οι ξυλοδαρμοί είναι σύννηδες φαινόμενο και αναφέρονται ακόμη και βιασμοί κρατουμένων».

Υπάλληλος της Διεθνούς Λμνηστίας αναφέρει για τη Γ.Α.Δ.Α., ότι πρόσφυγες και μετανάστες κρατούνται μαζί, με αποτέλεσμα να υπάρχουν προστριβές μεταξύ τους. Γενικά αυξάνονται οι κρατούμενοι κατά τους θερινούς μήνες. Στα νησιά έχει φανεί ότι οι Τούρκοι πολιτικοί πρόσφυγες διαχωρίζονται από τους υπόλοιπους (αναφέρεται από πρώην κρατούμενο στη Γ.Α.Δ.Α. Χίου και από υπάλληλο του GCR).

Αναφορικά με τη σύλληψη μεταναστών, μετά από προσπάθεια δραπετεύσής τους από τα κρατητήρια των Σαπών και σύμφωνα με στιγμιότυπα που μετέδωσε η ΕΡΤ 3 στις 25/6/02, ένας αστυνομικός φαίνεται, αφού συλλαμβάνει,

παράρτημα γ

τραυματίζει και δένει μετανάστη, να τον τραβάει από τα μαλλιά και να τον μεταφέρει σιδηροδέσμιο στο νοσοκομείο.

Τέλος, φαντάρος που εξέτισε τη θητεία του πρόσφατα στον Έβρο, αναφέρει περιστατικά άσκησης σωματικής βίας σε μετανάστες από ΕΠΟΠ (Επαγγελματίες Οπλίτες), σε στρατιωτικές εγκαταστάσεις. Συγκεκριμένα, σε κτήριο του Ελληνικού Στρατού στο Διδυμότειχο, κρατούνται παράνομα εισελθόντες, εν όψει απέλασης. Κατά τη διάρκεια της κράτησής τους, «στα μπουντρούμια» (όπως κατονομάζουν τα κρατητήρια του εν λόγω κτηρίου οι ίδιοι οι εμπλεκόμενοι με την κράτηση ΕΠΟΠ) του εν λόγω κτηρίου, οι πρόσφυγες υφίστανται βασανιστήρια.

ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

Η Αντιρατσιστική Πρωτοβουλία Θεσσαλονίκης σχετικά με αυτό αναφέρει, «Δεν υπάρχει περίπτωση να επιτραπεί η είσοδος σε κανένα» ήταν η κατηγορηματική απάντηση από τον διοικητή του τμήματος συνοριακής φύλαξης Σαπών στο αίτημα της Αντιρατσιστικής Πρωτοβουλίας Θεσ/νίκης να επισκεφθεί μια αποστολή από τη Θεσσαλονίκη και άλλες πόλεις της Μακεδονίας και της Θράκης, το κέντρο φύλαξης “λαθρομεταναστών” στη Βέννα...Ακόμη και όταν διάφοροι φορείς, αντιρατσιστικές οργανώσεις, ΜΚΟ γνωρίζουν ότι σε συγκεκριμένο χώρο κρατούνται πρόσφυγες των οποίων τα στοιχεία είναι γνωστά, οι υπεύθυνοι των συνοριακών σταθμών και των κατά τόπους αρμόδιων διευθύνσεων αλλοδαπών, αρνούνται να επιβεβαιώσουν την σύλληψη και κράτηση των προσφύγων, ώστε αυτοί να επαναπροωθηθούν χωρίς να μπορέσουν να υποβάλλουν αίτημα χορήγησης πολιτικού ασύλου. Απαγορεύεται η είσοδος σε δικηγόρους στους χώρους κράτησης των προσφύγων, με την αιτιολογία ότι ... οι δικηγόροι είναι μπλεγμένοι σε κυκλώματα παράνομης διακίνησης μεταναστών»

Η εφημερίδα «Λυγή» δημοσίευσε ότι, «...αφήνει τους γιατρούς έξω από τους καταυλισμούς στη δεύτερη επίσκεψη που πραγματοποιήσαν στην περιοχή στις 2 Αυγούστου: όπως οι ίδιοι σημειώνουν, στην έκθεσή τους, “οι Γιατροί του Κόσμου, παρ’ ότι κοινοποίησαν έγκαιρα την πρόθεσή τους αυτή σε όλες τις αρμόδιες υπηρεσίες της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, είναι με λύπη τους αναγκασμένοι να καταγράψουν την αρνητική στάση”»

Η Διεθνής Ληνηστία, σε έκθεσή της το 2005 αναφέρει, «σε κανένα από τα κέντρα που επισκέφθηκαν δεν επιτράπηκε στους απεσταλμένους της Διεθνούς Ληνηστίας πρόσβαση στους ίδιους τους κοιτώνες όπου κρατούνται οι κρατούμενοι, επιτράπηκαν συνεντεύξεις με μερικά από τα κρατούμενα άτομα, καθώς και μία άποψη του εξωτερικού των κτιρίων...στα

Βρυσικά, τις Φέρρες (το οποίο είναι επίσης αστυνομικό τμήμα) και το Πέπλο, καθώς και το κέντρο της Αμυγδαλέζας στην Αθήνα... Άδεια να επισκεφθούν το κέντρο κράτησης στην Παγανή Λέσβου ζητήθηκε από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και από τις τοπικές αρχές, αλλά δεν χορηγήθηκε. Η πρόσβαση τρίτων στα κέντρα είναι έντονα περιορισμένη: από όλες τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, με τις οποίες συναντήθηκε η Διεθνής Ληνηστία κατά την επίσκεψή της στην Ελλάδα, μόνο η UNHCR ανέφερε απρόσκοπη πρόσβαση, ενώ το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες ανέφερε ότι επισκέψεις εκπροσώπων του στα

κέντρα είχαν επιτραπεί μόνο αφού είχε προηγουμένως εξασφαλιστεί άδεια από τις κεντρικές αστυνομικές αρχές στην Αθήνα. Καμία άλλη ΜΚΟ δεν ισχυρίστηκε ότι επισκέφθηκε τα κέντρα, παρά τις αναφορές (για παράδειγμα, από το Ελληνικό Παρατηρητήριο των Συμφωνιών του Ελσίνκι) για επανειλημμένα αιτήματα χορήγησης άδειας. Η Διεθνής Ληνηστία αντιλαμβάνεται ότι στους τοπικούς δικηγόρους σε γενικές γραμμές επιτρέπεται να επισκέπτονται κρατούμενους μόνο εφ’ όσον παράσχουν τα ονόματα και τα στοιχεία των συγκεκριμένων κρατουμένων. Αυτή η πρακτική συνάδει με τους κανονισμούς που διέπουν τις επισκέψεις σε φυλακές. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις, δικηγόροι ισχυρίστηκαν ότι δεν τους επιτράπηκε η πρόσβαση στους κρατούμενους, ακόμα και αφού έδωσαν αυτά τα στοιχεία.» Διεθνής Ληνηστία, 10/2005

- G. Agamben, Homo sacer: κυρίαρχη εξουσία και γυμνή ζωή, μτφρ. Π. Τσιαμούρας, Scripta, Αθήνα, 2005
G. Agamben, Η Μορφή-Της-Ζωής, μτφρ. Π. Καλαμαράς, Ελευθεριακή Κουλτούρα, Αθήνα, 2003
Z. Bauman, Ρευστή αγάπη: Για την ευθραυστότητα των ανθρωπίνων δεσμών, μτφρ. Γ. Καράμπελας, Βιβλιοπωλείον της "Εστίας", Αθήνα, 2006
Walter Benjamin, Για μια κριτική της βίας, μτφρ. Α. Μαρσιανός, Ελευθεριακή Κουλτούρα, Αθήνα, 2002
M. Foucault, Επιτήρηση και Τιμωρία, μτφρ. Κ. Χατζηδημού-Ι. Ράλλη, Ράππα, Αθήνα, 2005
M. Foucault, Για την υπεράσπιση της κοινωνίας, μτφρ. Τ. Δημητρούλια, Ψυχογιός, Αθήνα, 2002
M. Foucault, Ο Μεγάλος Εγκλεισμός, μτφρ. Σ. Παντελάκης, Μαύρη Λίστα, Αθήνα, 1999
N.L. Green, Οι δρόμοι της μετανάστευσης-σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις, μτφρ. Δ. Παρσάνογλου, Σαββάλας, Αθήνα, 2004
M. Horkheimer, Υλισμός και Μεταφυσική, μτφρ. Α. Παυλίδου, Γρηγόρη, Αθήνα, 1978
A. Koestler, Ισπανική Διαθήκη, μτφρ. Α. Ρικάκης, Κάκτος, Αθήνα, 1975
A. Koestler, Το μηδέν και το άπειρο, μτφρ. Β. Τομανάς, Νησίδες, Αθήνα, 1980
D. Virilio, Πανικόβλητη Πόλη. Το αλλού αρχίζει εδώ, μτφρ. Β. Τομανάς, Νησίδες, Θεσ/νίκη, 2004
D. Virilio, & Lontringer, Καθαρός Πόλεμος, μτφρ. Α. Δρατζίδης, Νησίδες, Σκόπελος
L. Wacquant, Οι φυλακές της μιζέριας, μτφρ. Κ. Διαμαντάκου, Πατάκη, Αθήνα, 2001
Γκαζμέντ Καπλάνι, Μικρό ημερολόγιο συνόρων, Λιβάνης, Αθήνα, 2006
Α. Χριστινίδης Εκδρότητα & Προκατάληψη. Ξενοφοβία, Αντισημιτισμός, Γενοκτονία, Ίνδικτος, Αθήνα, 2003

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Μ. Λογοθέτη (2006), Ρατσισμός και Εθνικισμός στην Ελλάδα τα χρόνια του '90, Αυτονομία; σσ. 1-16

ΣΠΟΥΔΑΣΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

-Κέντρο Προσωρινής Κράτησης Μυτιλήνης, Κουκουρίκη Σοφία, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας
-Το πέρασμα του Έβρου, Όλγα Λαφαζάνη, Μεταπτυχιακή εργασία, Σχολή Αρχιτεκτόνων, Ε.Μ.Π.

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

<http://www.amnesty.gr>
<http://www.synigoros.gr>
<http://www.in.gr>
<http://www.noborder.org>
<http://www.iospress.gr>
<http://www.imepo.gr>
<http://www.interdits.net>
<http://www.lathra.gr>
<http://www.uehr.panteion.gr>
<http://www.eka.org.gr>
<http://www.athens.indymedia.org>
<http://www.thessaloniki.indymedia.org>
<http://www.omct.org>
<http://www.statistics.gr>
<http://www.unhcr.gr>
<http://www.alithia.gr>
<http://www.homepages.pathfinder.gr/ecologists>
<http://www.greekhelsinki.gr>
<http://www.enet.gr>
<http://www.ta-nea.dolnet.gr>
<http://www.eftherovima.gr>
<http://www.kavalanet.gr>
<http://www.monthlyreview.gr>
<http://www.avgi.gr>
<http://www.ana-mpa.gr>
<http://www.dimsi.gr>
<http://www.epohi.gr>
<http://www.naftemporiki.gr>
<http://www.kathimerini.gr>
http://www.geocities.com/antiratsistiki_protovoulia
<http://www.incgsee.gr>
<http://www.et.gr>
<http://www.hlhr.gr>
<http://www.cpt.coe.int>
<http://www.1.umn.edu>
<http://www.migrantsingreece.org>

Οι μαζικές απελάσεις και οι "τυχαίοι" θάνατοι κατά μήκος της συνοριογραμμής, ο εγκλεισμός αλλά και το καθεστώς διαρκούς καταδίωξης εντός της επικράτειας ενσαρκώνουν την Ευρώπη-Φρούριο, οριοθετώντας την πιο βάρβαρη πτυχή του σύγχρονου "Μεταναστευτικού Ζητήματος".

Αρνούμενοι να συνθηκολογήσουμε με την παραπάνω κατάσταση πραγμάτων επιχειρούμε με το παρόν κείμενο αφενός την εκ του σύνεγγυς επισκόπηση των χώρων εγκλεισμού μεταναστών και αφετέρου τη διερεύνηση του μηχανισμού αναμόρφωσης της ταυτότητας των έγκλειστων υποκειμένων και τους σκοπούς που αυτή επιδιώκει.

Στόχος μας να κοινωνικοποιήσουμε το ζήτημα αυτών των χώρων αλλά και να ανοίξουμε γέφυρες επικοινωνίας μεταξύ αυτών που γνωρίζουν όσα συμβαίνουν στους χώρους κράτησης, αυτών που απλώς υποψιάζονται και αυτών που θα εκπλαγούν δυσάρεστα μαθαίνοντας για τη βαρβαρότητα που συνοδεύει τον εγκλεισμό.

Φυσικά, η παρούσα προσπάθεια κατανοεί τον εαυτό της μονάχα ως μια επιμέρους συνιστώσα μέσα σε ένα ευρύ φάσμα κινηματικών διεργασιών: κινήσεις ανθρώπων τόσο με στόχο την ανάδειξη του ζητήματος των χώρων κράτησης και της διαχείρισης των μεταναστευτικών ροών στα πλαίσια μιας ευρύτερης αντιπληροφόρησης, όσο και τη δράση ενάντια στην ύπαρξη χώρων εγκλεισμού.

Τέλος, είναι σαφές πως η καταγραφή μιας συγκεκριμένης τυπολογίας χώρων κράτησης μεταναστών είναι περισσότερο ενδεικτική παρά εξαντλητική. Αυτό γιατί η τεχνολογία του εγκλεισμού διαρκώς μεταβάλλεται με άμεσο αντίκτυπο στη δομή και τη λειτουργία των χώρων αυτών. Παρόλα αυτά, θεωρούμε πως μια πυρηνική δέσμη μέτρων και σημασιών παραμένει ακέραιη εκφράζοντας τις βαθύτερες σκοπιμότητες μιας κουλτούρας κυριαρχίας, εξαναγκασμού και ανελευθερίας.

